BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

SCRIPTORES HISTORIAE AVGVSTAE

II

EDIDIT

E. HOHL

1965

LIPSIAE IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

ACADEMIA SCIENTIARVM GERMANICA
BEROLINENSIS

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA

EDITA CONSILIO ATQVE AVCTORITATE
INSTITVTI
GRAECOROMANAE ANTIQVITATIS
STVDIIS COLENDIS DESTINATI

LIPSIAE IN AEDIBVS B.G.TEVBNERI MCMLXV

SCRIPTORES
HISTORIAE AVGVSTAE

EDIDIT

ERNESTVS HOHL

VOLVMEN II
EDITIO STEREOTYPA CORRECTIOR
ADDENDA ET CORRIGENDA
ADIECERVNT

CH. SAMBERGER ET W. SEYFARTH

LIPSIAE IN AEDIBVS B.G.TEVBNERI MCMLXV

BIBLIOTHECAE TEVBNERIANAE
HVIVS TEMPORIS
REDACTOR: JOHANNES IRMSCHER

HOC VOLVMEN IMPRIMENDVM
CVRAVIT
BRVNO DOER

ADMONENTVR, QVI HVNC LIBRVM LEGENT,
VT ADDENDA ET CORRIGENDA CONSVLANT
LATERCVLO □ IN MARGINE APPICTO

CONSPECTVS LIBRORVM

Praeter scripta in volumine primo enumerata usi sumus his:

W. A. Bijvanck, Notes batavo-romaines, VII: Mogontiacum ou Mundiacum?, Mnemosyne 6, 1938, 380/1; 7, 1939, 76/79

E. Löfstedt, Syntactica I², Leipzig 1942

D. Magie, The Scriptores Historiae Augustae with an English Translation, vol. III, London/New York 1932

VITAE PRINCIPUM

II

VITAE DIVERSORUM PRINCIPUM ET TYRANNORUM A DIVO HADRIANO USQUE AD NUMERIANUM DIVERSIS CONPOSITI P *(cf. T 33, 8* libellos, quos de vita principum edidi; *cf. A 1, 2; Pr. 2, 7)*

MAXIMINI DUO
IULI CAPITOLINI

Ne fastidiosum esset clementiae tuae, Constantine 1
maxime, singulos quosque principes vel principum li-
beros per libros singulos legere, adhibui moderatio-
nem, qua in unum volumen duos Maximinos, patrem
filiumque, congererem; serva*v*i deinceps hunc ordinem, 2
quem pietas tua etiam ab Tatio Cyrillo, clarissimo
viro, qui Gr⟨*a*⟩eca in Latinum vertit, servari voluit.
quod quidem non in uno tantum libro sed etiam in 3
plurimis deinceps reservabo, exceptis magnis impera-
toribus, quorum res gestae plures atque clariores lon-
giorem desiderant textum.

Maximinus senior sub Alexandro imperatore enituit. 4
militare autem sub Severo coepit. hic de vico Threi- 5
ciae vicin*o* barbaris, barbaro etiam patre et matre geni-
tus, quorum alter e Gothia, alter ex Alanis genitus
esse perhibetur. et patri quidem nomen Micca, matri 6
Hababa fuisse dicitur. sed haec nomina Maximinus 7
primis temporibus ipse prodidit, postea vero, ubi ad
imperium venit, *o*cculi praecepit, ne utroque parente
barbaro genitus imperator esse videretur.

Et in prima quidem pueritia fuit pastor, *iuv*enum 2

---

1 INCIPIUNT MAXIMINI DUO IULI (ad cōstantinū aûg. *add. a. m.*) CAPITOLINI FELICITER P 6 quia $\mathrm{P^a}$ qu*a $\mathrm{P^b}$ *t.* B maximo (-e?) $\mathrm{P^a}$ maximinos $\mathrm{P^b}$ 7 Seruari P 8 a Statio Σ 11 reseruabo P (u *in ras.*) reserabo BΣ 16 uicini P -no Σ 18/19 Micca ... Hababa] *μιξοβαρβάρων Herodian. VI 8, 1;* Ababa *Iordan., Getic. XV 83 ex Symmacho historico, qui hanc vitam excerpsit* 21 aculi P occuli Σ 23 nonnum P nonnumquam B *corr., edd.* iuuenum *Ho. coll. Herodian. VI 8, 1* τῆς ἡλικίας

etiam procer *et* qui latronibus insidiaretur et suos ab
2 incursionibus vindicaret. prima stipendia equestria
huic fuere. erat enim magnitudine corporis conspicuus,
virtute inter omnes milites clarus, forma virili decorus,
ferus moribus, asper, superbus, contemptor, saepe ta-
3 men iustus. innotescendi sub Severo imperatore prima
4 haec fuit causa: natali Getae, filii minoris, Severus
militares dabat ludos propositis praemiis argenteis, id
5 est armillis, torquibus et balteolis. hic adulescens et
semibarbarus et vix adhuc Latinae linguae, prope
Thraecica imperatorem publice petit, ut sibi daret li-
centiam contendendi cum his, qui iam non mediocri
6 loco militarent. magnitudinem corporis Severus mi-
ratus primum eum cum lixis conposuit, sed fortissi-
mis quibus⟨*que*⟩, ne[c] disciplinam militarem conrum-
7 peret. tu⟨*n*⟩c Maximinus sedecim lixas uno sudore
devicit sedecim acceptis praemiis m*i*nusculis non mili-
3 taribus iussusque militare. tertia forte die cum pro-
cessisset Severus ad campum, in turba exultantem
more barbarico Maximinum vidit iussitque statim tri-
buno, ut eum coherceret ⟨*et*⟩ a*d* Romanam disciplinam
2 inbueret. tunc ille, ubi de se intellexit imperatorem lo-
cutum, suspicatus barbarus et notum se esse principi
et inter multos conspicuum, ad pedes imperatoris
3 equitantis accessit. tum volens Severus explorare,
quantus in currendo esset, equum admisit multis cir-
cumitionibus, et cum senex imperator laborasset ne-
que ille a currendo per multa spa*t*ia desisset, ait ei[s]:

---

1 procerte P procer (pastorum procer, *omisso* nonnum etiam) Σ procer et *Gru.* (iuuenum procer *scribens falso vertisse videtur biographus Herodiani* ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας; *cf. Ho., Rhein. Mus. 70, 477 sq.*) 3 conspius P^{a}, *corr.* P^{b} 15 quib; nec disc. PΣ 16 tuc P^{1} *t.* B^{1} tum Σ 17 munusculis P min- Σ 21 ac romanam disciplinam P *(def. Ti. p. 82, adn. 1)* ad romanam disciplinam et Σ et ad Romanam disciplinam *Salm.* (*coll. Jordan. Get. XV 85:* cohercitum ad Rom. inbueret disciplinam), *Pet.* ac Romana disciplina *Bae.* 26/27 circuitionibus *Pet. per errorem* 28 spacia P eis P^{1} *t.* B ei∗ P *corr.*

'quid vis Thracisce? num quid delectat luctari post
cursum?'. tum 'quantum libet', inquit, 'imperator'. post 4
hoc ex equo Severus descendit et recentissimos quos-
que ac fortissimos milites ei conparari iussit. tum ille 5
more solito septem fortissimos uno sudore vicit solus-
que omnium a Severo post argentea praemia torque
aureo donatus est iussusque inter stipatores corporis
semper in aula consistere. hinc igitu*r* factus con- 6
spicuus, inter milites clarus, amari a tribunis, a con-
militonibus sus*p*ici, impe⟨*t*⟩rare ab imperatore quod
vellet, locis etiam militiae a Severo adiutus, cum esset
peradulescens, longitudine autem corporis et vastitate
et forma atque oculorum magnitudine et candore in-
ter omnes excelleret.

Bibisse autem illum saepe in die vini Capitolinam 4
amforam constat, comedisse et quadraginta libras car-
nis, ut autem Cordus dicit, etiam sexaginta. quod sa- 2
tis constat, holeribus semper abstinuit, a frigidis prope
semper, nisi cum illi po*t*andi necessitas. sudores saepe 3
suos excipiebat et in calices vel in vasculum mittebat,
ita ut duos vel tres sextarios sui sudoris ostenderet.

Hic diu sub Antonino Caracallo ordines duxit centu- 4
riatos et ceteras militares dignitates saepe tractavit.
sub Macrino, quod eum, qui imperatoris sui filium
occiderat, vehementer odisset, a militia desiit et in
Thracia in vico, ubi genitus fuerat, posses⟨*s*⟩iones con-
paravit ac semper cum Gothis commer*c*ia exercuit.
amatus est autem unice a Getis quasi eorum civ*i*s. Ha- 5
lani quicumque ad ripam venerunt, amicum eum do-
nis vicissim recurrentibus adprobabant. sed occiso 6
Macrino cum filio suo, ubi Heliogabalum quasi An-
tonini filium impera[to]re conperit, iam maturae aeta-
tis ad eum venit petitque, ut quod avus eius Severus

---

5 soloto P^{a}, *corr.* P^{b} *t.* B 8 hic P^{a}, *corr.* P^{b} igitus P^{1} 9 clarus *del. Eyss.* 10 suscipi PΣ imperare P^{1}Σ 27 commertia P 28 ciues P^{1} *t.* B 32 imperatore P^{1} *t.* B -rē P *corr.* imperare Σ *(Pet.)*

iudicii circa se habuerat, et ipse haberet. ⟨*sed*⟩ apud
7 inpurum hominem valere nihil potuit; nam dicitur cum
eo iocatus esse Heliogabalus turpissime: 'dice*ris*, Maximine, sedecim et viginti et triginta milites aliquando
8 lassasse: potes tricies cum muliere perfic*e*re?' tum ille
ubi vidit infamem principem sic exo⟨*r*⟩sum, a militia
9 discessit. et tamen retentus est per amicos Heliogabali, ne hoc quoque illius famae accederet, quod virum temporis sui fortissimum et quem alii Herculem, alii Achillem, {alii Hectorem}, Aiacem alii vocabant, a suo
5 exercitu dimoveret. fuit igitur sub homine inpurissimo tantum honore tribunatus, sed numquam ad manum eius accessit, numquam illum salutavit, per to-
2 tum triennium huc atque illuc discurrens; modo agris,
3 modo otio, modo fictis languoribus occupatus est. occiso Heliogabalo ubi primum comperit Alexandrum
4 principem nominatum, Romam contendit. quem Alexander miro cum gaudio, mira cum gratulatione suscepit, ⟨*it*⟩a ut in senatu verba faceret talia: 'Maximinus, p. c., tribunus, cui ego latum clavum addidi, ad me confugit, qui sub inpura illa *b*elua militare non potuit, qui apud divum parentem meum Severum tantus fuit,
5 quantum illum fam*a* conperitis.' statim denique illum tribunum legionis quartae, {quam} ex tironibus ipse conposuerat, dedit ⟨*et*⟩ eum in haec verba provexit:
6 'veteres milites tibi, Maximine mi carissime atque

1 sed *add. edd.* 3 dicens PΣ diceris *Momms. (Pet.)* (diceris *post* triginta *add.* P *corr.*) dicens: ⟨diceris⟩ *Magie* 5 perficire P 6 exorsum *edd.* 7 et tamen] attamen *Petsch.* sed tamen *Da.* 10 alii Hectorem *om.* P, *non om.* Σ 12 tribunus *Momms.* 14 modo agris *iteravit* P^a 15 languoribus] *i. e.* morbis (*cf. Ael. 6,10* languore ac diuerso genere morborum) 16 *post* ubi primum *in* P *sequuntur verba v. AS 43,7* fecisset et templa [re]reliqua deserenda. *haec pars v. Max. usque ad c. 18,2* et omnes qui mecum *inserta est in v. MB 8,2 post* homines uulgares 19 aut P^1 *t.* B ∗ut P *corr.* ita ut *Kell. (Pet.)* 21 uelua P^1 22 seuerus P^a, *corr.* P^b 23 fame PCh □ fama R 24 legionis PΣ -ni *Pet.* quam *om.* P, *non om.* Σ (*ante* ipse *add.* P *corr.*) tyronib; P 25 et *add. edd.*

amantissime, idcirco non credidi, quod veritus sum, ne vitia eorum sub al*i*is *i*nolescentia emendare non posses. habes tirones: ad tuos mores, ad tuam virtutem, ad 7
tuum laborem eos fac militiam condiscere, ut mihi multos Maximinos re⟨*i*⟩ p[i]. optabiles solus efficias.'
Accepta igitur legione statim eam exercere coepit. 6
quinta quaque die iubebat milites decurrere, in⟨*ter*⟩ 2
se simulacra bellorum agere. gladios, {lanceas}, loricas, galeas, scuta, tunicas et omnia arma illorum cotidie circumspicere; cal*c*iamenta quin etiam ipse pro- 3
spiciebat, prorsus ut autem patrem militibus praeberet.
sed cum eum quidam tribuni reprehende⟨*re*⟩nt dicen- 4
tes: 'quid tantum laboras, cum eius loci iam sis, ut
ducatum possis accipere?', ille dixisse fertur: 'ego 5
vero, quo maior fuero, tanto plus laborabo.' exercebat cum militibus ipse luctamina, quinos, senos et septenos, *idem quin*den*o*s ad terram prosternens. denique 6
invidentibus cunctis, cum quidam tribunus superbior, magni corporis, virtutis notae atque ideo ferocior, ei dixisset: 'non magnam rem facis, si tribun*u*s tuos milites vincis', ille ait: 'visne congrediamur?' cumque ad- 7
versarius adnuisset, venientem contra se palma in pectus percussum supinum reiecit et continuo dixit: 'date alium, sed tribunum.' erat praeterea, ut refert Cordus, 8
magnitudine tanta, ut octo pedes digito videretur egressus, pollice ita vasto, ut uxoris dextrocherio uteretur
pro anulo. iam illa prope in vulgi ore sunt posita, quod 9

2 aleis PΣ enolescentia P in- Σ 5 repĩ P 7/8 decurrere in se *edd. cum codd.* decurrere, inter se *Ma.* 8 lanceas *om.* P, *non om.* Σ (*cf. Cl. 14, 6*) 10 caltiamenta P 11 prorsus ut auĩ P (prorsus ut autem *def. Less., lex. p.* 45^b; *Ti. p. 108*) prorsus et ut Σ prorsus ut amantem *Petsch.* prorsus ut alterum *Bae.* 12 reprehendent P^1 *t.* B 17 iam grandeuos P^1 *t.* B iam grandęuos P *corr.* idem (item) quindenos Σ (*cf. c. 2, 7* sedecim) iam grandaeuus *edd.* 20 tribunos P^1 25 digito uideretur PΣ digitis sex uideretur *Cas. et Salm. coll. c. 28, 2* digitis sex diceretur *Pet.* 27 uulgi ore P elogio Σ

amaxas manibus adtraheret, raedam onustam solus
moveret, equo si pugnum dedisset, dentes solveret, si
calcem, crura frangeret, lapides toficios friaret, arbores
teneriores scinderet, alii denique eum Crotoniaten
Milonem, alii Herculem, Ant*a*eum alii vocarent.
7 His rebus conspicuum virum Alexander, magnorum
meritorum iudex, in suam perniciem omni exercitui
praefecit, gaudentibus cunctis ubique tribunis, ducibus
2 et militibus. denique totum eius exercitum, qui sub
Heliogabalo magna ex parte torpuerat, ad su*a*m mili-
3 tarem disciplinam retraxit. quod Alexandro, ut dixi-
mus, optimo quidem imperatori, sed tamen cuius ae-
4 tas ab initio contemni potuerit, gravissimum fuit. nam
cum in Gallia esset et non longe ab urbe quadam ca-
stra posuisset, subito inmissis militibus, ut quidam di-
cunt, ab ipso, ut alii, tribunis barbaris, Alexander ad
matrem fugiens interemptus est Maximino iam impera-
5 tore appellato. et causam quidem Alexandri interi-
mendi alii aliam fuisse dicunt. quidam enim Mam-
m⟨*a*⟩eam dicunt auctorem fuisse, ut filius deserto bello
Germanico orientem peteret, atque ideo milites in se-
6 ditionem prorupisse; quidam, quod ille nimis severus
esset et voluisset ita in Gallia legiones exauctorare, ut
exauctoraverat in oriente.
8 Sed occiso Alexandro Maxim⟨*in*⟩us primum e cor-
pore militari et nondum senator sine decreto senatus
Augustus ab exercitu appellátus est filio sibimet in
participat*u*⟨*m*⟩ dato; de quo pauca, quae nobis sunt
2 cognita, mox dicemus. Maximinus autem ea fuit sem-
per astutia, ut milites non virtute regeret, sed etiam
3 praemiis et lucris sui amantissimos redderet. num-
4 quam ille annonam cuiuspiam tulit. numquam s⟨*i*⟩vit,

1 rędā — friar& *(v. 3) om.* P^{a}, *add.* P^{b} *in marg. superiore* 3 toficios P tofinos Σ friar& P^{1} fricaret Σ, P *corr.* 5 antheum PΣ 10 suum P^{1} *t.* B 25 maximus P^{1} primus *Eutr. IX 1; Aur. Vict. Caes. 25, 1* 28 participato P^{1} *t.* B 32sq. suit quisine P fuit quin in Σ siuit ut quis in *Pet.* quaesiuit, quis in *Nov.*

⟨*ut*⟩ quis in[e] exercitu miles faber aut alterius rei,
ut plerique sunt, artifex esset, solis venationibus legio-
nes frequenter exercens. sed inter has virtutes tam 5
crudelis fuit, ut illum alii Cyclopem, alii Busirem, alii
⟨*S*⟩cirona[m], nonnulli Falarem, multi Tyfona[m] vel
Giganta[m] vocarent. senatus eum tantum timuit, ut 6
vota in templis publice privatimque, mulieres etiam
cum suis liberis facerent, ne ille umquam urbem Ro-
mam videret. audiebant enim alios in crucem sublatos, 7
alios animalibus nuper occisis inclusos, alios feris
obiectos, alios fustibus elisos, atque omnia haec sine
dilectu dignitatis, cum videretur disciplinam velle re-
gere militarem. cuius exemplo civilia etiam corrigere
voluit, quod non convenit principi, qui velit diligi. 8
erat enim ei persuasum nisi crudelitate imperium non
teneri; simul et verebatur, ne propter humilitatem ge- 9
neris barbarici a no*bi*⟨*li*⟩tate contemneretur; memi- 10
nerat praeterea se Romae etiam a servis nobilium con-
temptum esse, ita ut ne a procuratoribus quidem eorum
videretur; et, ut se habent stultae opiniones, tales eos 11
contra {se} sperabat futuros, cum iam imperator esset.
tantum valet conscientia degeneris animi. nam igno- 9
bilitatis tegendae causa omnes conscios generis sui
interemit, nonnullos etiam amicos, qui ei saepe mi-
sericordiae paupertatis causa pleraque donaverant. ne- 2
que enim fuit crudelius animal in terris omnia sic in
viribus suis ponens, quasi non posset occidi. denique 3
cum inmortalem se prope crederet ob magnitudinem
corporis virtutisque, mi*m*us quidam in theatro prae-
sente illo dicitur versus Graecos dixisse, quorum haec
erat Latina sent⟨*ent*⟩ia: 'et qui[a] ab uno non potest 4

5 cironam PΣ Scirona *Salm. (Pet.)* nonnu P^{a} nonnulli P^{b} tyfonā P Typhona *Salm.* 6 gigantam P gigem Σ Gygem *Cas.* giganta *Salm., edd.* 17 barbaritia nouitate P^{1} *t.* B barbarici a nobilitate Σ, P *corr.* 21 se *om.* P, *non om.* Σ 24/25 misericordia *Salm.* 25 ac *post* misericordiae *add.* P *corr.* 29 minus P^{1}Σ 31 sentia P^{1} quia P^{1} *t.* B a *exp.* P *corr.*

occidi, a multis occiditur. elefans grandis est et oc-
ciditur, leo fortis est et occiditur, tigris fortis est et
occiditur: cave multos, si singulos non times.' et haec
5 imperatore ipso pr⟨*a*⟩esente iam dicta sunt. sed cum
interrogaret amicos, quid mimicus scurra dixisset, dic-
tum est ei, quod antiquos versus cantaret contra homi-
nes asperos scriptos, et ille, ut erat T⟨*h*⟩r[h]ax et bar-
6 barus, credidit. nobilem circa se neminem passus est,
prorsus ut Spart*a*ci aut Athenionis exemplo impera-
7 bat. praeterea omnes Alexandri ministros variis modis
8 interemit. dispositionibus eius invidit. et dum sus*pe*ctos
habet amicos ac ministros eius, crudelior factus est.

10 Cum esset ita moratus, ut ferarum more viveret,
tristior et inmanior factus est factione Magni cuius-
dam consularis viri contra se parat⟨*a*⟩, qui cum mul-
tis militibus et centurionibus ad eum confodiendum
consilium inierant, cum in se imperium transferre
2 cuperet. et genus factionis fuit tale: cum ponte iuncto
in Germanos transire Maximinus vellet, placuerat, ut
contrarii cum eo transirent, pons postea solveretur,
ille in barbarico circumventus occideretur, imperium
3 Magnus arriperet. nam omnia bella coeperat agere,
et quidem fortissime, statim ut factus est imperator,
peritus utpote rei militaris, volens existimationem de
se habitam tenere et ante omnes Alexandri gloriam,
4 quem ipse occide⟨*rat*⟩, vincere. quare imperator[e]
etiam in exercitio cottidie milites detinebat eratque in
armis ipse, ma[g]nu[s] exercitui et corpore multa sem-
5 per osten⟨*den*⟩s. et istam quidem factionem Maxi-

5 interrogaret] maximin' *superscr. in* P *a. m.* scura P^a
9 spartici P i. e. cyri *superscr. a. m.* Spartaci aut Athenionis exemplo] *cf. Cic. de harusp. resp. 26:* Athenionis aut Spartaci exemplo 9/10 imperabat PΣ imperaret *vulgo* 11 susceptos P suspectos Σ 13 moratus PΣ ał morigerat' *superscr. a. m. in* P 15 parat P^1 *t.* B 21 solo *post* barbarico *add.* P *corr.* 26 occide P^1 occiderat Σ, P *corr.* imperatore P^1 *t.* B -tor* P *corr.* 28 magnus PΣ manu *Cas., edd.* 29 ostens P^1

minus ipse finxisse perhibetur, ut materiam crudeli-
tatis augeret. denique sine iu⟨*di*⟩cio, sine accusatione, 6
sine delatore, sine defensore omnes interemit, omnium
bona sustulit et plus quattuor milibus hominum oc-
cisis se satiare non potuit. fuit etiam sub eodem factio **11**
desciscentibus sagittariis Osdroenis ab eodem ob amo-
rem Alexandri et desiderium, que⟨*m*⟩ Maximino apud
eos occisum esse constabat, nec aliud persuaderi po-
tuerat. denique etiam ipsi Ti*t*um, unum ex suis, sibi 2
ducem atque imperatorem fecerunt, quem Maximinus
privatum iam dimiserat. quem quidem et purpura 3
circumdederunt, regio apparatu ornarunt et quasi sui
milites obsaepierunt, et invitum quidem. sed hic dor- 4
miens domi suae ab uno ex amicis suis interfectus est,
qui sibi doluit illum esse praepositum, Macedonio no-
mine, qui eum Maxim⟨*in*⟩o prodidit quique ⟨*c*⟩apu*t*
eius ad imperatorem detulit. sed Maximinus primo 5
ei gratias egit, postea tamen ut proditorem odio habuit
et occidit. his rebus in dies inmanior fiebat, ferarum 6
more, quae vulnera[e]ta⟨*e*⟩ magis exulcerantur.

Post haec transiit in Germaniam cum omni exercitu 7
et Mauris et Osdroenis et Parthis et omnibus, quos se-
cum Alexander ducebat ad bellum. et ob hoc maxime 8
orientalia secum trahebat auxilia, quod nulli magis
contra Germanos quam expediti sagittarii valent. mi- 9
randum autem adparatum belli Alexander habuit, cu*i*
Maximinus multa dicitur addidisse. ingressus igitur **12**
Germaniam Tra⟨*n*⟩srenanam per tr*igi*nta vel quadr*a-
gi*nta milia barbarici soli vicos ⟨*incendit*⟩, greges abe-

2 incio P^1 iudicio Σ, *edd.* 7 desideriumq; maximino P^1 desiderium quem a maximino P *corr., edd.* desiderium quem Maximino *(i. e. dat. auct.) Ho.* 9 ticum P Titum *Salm. cf. T 32; Κουαρτῖνος Herod. VII 1, 9* 13 obsępierunt P obsepiebant Σ 13/14 dormiens] ticus *superscr. a. m. in* P 16 maximo P^1 *t.* B apud P^1 capud P *corr.* 20 uulnera eta P^1 *t.* B, Σ 26 cum P cui Σ 28 trecenta PΣ triginta *Salm., edd. cf. § 6* 28/29 quadringenta PΣ quadraginta B 29 incendit *om.* PΣ; *add. vulg. cf. § 6*

git, praedas sustulit, barbarorum plurimos interemit,
militem divitem reduxit, cepit innumeros, et nisi Ger-
mani ⟨*a c*⟩am*pi*s ad paludes et silvas confugisse⟨*n*⟩t,
omnem Germaniam in Romanam ditionem redegisset.
2 ipse praeterea manu sua multa faciebat, cum etiam
paludem ingressus circumventus es⟨*se*⟩t a Germanis,
nisi cum suo equo inh⟨*a*⟩erentem ⟨*milites*⟩ liberas-
3 sent. habuit enim hoc barbaricae temeritatis, ut putaret
imperatorem manu etiam sua semper ⟨*uti*⟩ debere.
4 denique quasi ⟨*n*⟩av⟨*a*⟩le quoddam proelium in pa-
5 lude fecit plurimosque illic interemit. victa igitur Ger-
mania litteras Romam ad senatum et populum misit
se dicta⟨*n*⟩te conscriptas, quarum sententia haec fuit:
6 'non possumus tantum, p. c., loqui, quantum fecimus.
per quadraginta ⟨*vel*⟩ quinquaginta milia Germanorum
vicos incendimus, greges abduximus, captivos abstraxi-
mus, armatos occidimus, in palude pugnavimus. per-
venissemus ad silva⟨*s*⟩, nisi altitudo paludium nos
7 transire non permisisset.' Aelius Cordus dicit hanc om-
8 nino ipsius orationem fuisse. credibile est; quid enim
9 in hac est, quod non posset barbarus miles? qui pari
sententia et ad populum scripsit sed maiore reveren-
tia, idcirco quod senatum oderat, a quo se contemni
10 multum credebat. iussit praeterea tabulas pingi ita,
ut erat bellum ipsum gestum, et ante curiam proponi,
11 ut facta eius pictura loqueretur. quas quidem tabulas
post mortem eius senatus et deponi iussi[sse]t et exuri.
13 fuerunt et alia sub eo bella plurima [proelia], ex qui-

3 amnes P^1 p amnes P *corr.* ad amnes Σ omnes *Eyss.* a campis *Pet. coll. Herod. VII 2,5 ἀπὸ ... τῶν πεδίων* confugiss& P^1 6 est PΣ esset *vulg.* 7 cum suo PΣ eum sui *Oberd., Bae., Ma. (Pet.)* inhaerente *Pet.* milites *add. He.* 9 manum etiam suam *Bernh., edd.* uti *add. Egn.* 10 aule PΣ nauale *vulg. (cf. Herod. VII 2,7 ναυμαχίας)* 13 dictatę P^1 *t.* B dictātę P *corr.* 15 uel] *add. edd.* et *add.* Σ 18 silua P^1 20 fuisse P fuisse quod Σ fuisse dicit quod P *corr.* 27 iussiss& P^1 *t.* B iussit** P *corr.* 28 proelia *om.* Σ, *del. Salm. (Eyss.)* ⟨ac⟩ proelia *Pet.*

bus semper primus victor revertit et cum ingentibus
spoliis atque captivis. extat oratio eiusdem missa ad 2
senatum, cuius hoc exemplum est: 'brevi tempore, p. c.,
tot bella gessi quo*t* nemo veterum. tantum praedae in
Romanum solum attuli, quantum sperari non potuit.
tantum captivorum adduxi, ut vix sola Romana suffi-
ciant.' reliqua orationis ad hanc rem ⟨*non*⟩ necessaria.
pacata Germania Sirmium venit, Sarmatis inferre bel- 3
lum parans atque animo conc*i*piens usque ad Oceanum
septentrionales partes in Romanam ditionem redigere;
quod fecisset, si vixisset, ut Herodianus dicit, Grae- 4
cus scriptor, qui ei, quantum videmus, in odium Alex-
andri plurimum favit.

Sed cum Romani eius crudelitatem ferre non pos- 5
se⟨*n*⟩t, quod delatores evocaret, accusatore*s* inmitte-
ret, crimina fingeret, innocentes occideret, damnaret
omnes, quicumque in iudicium venissent, ex ditissi-
mis hominibus pauperrimos faceret nec aliunde nisi
malo alieno pecuniam quaereret, deinde sine delicto
consulares viros et duces multos interimeret, alios sic-
cis vehi⟨*cu*⟩lis exhiberet, alios in custodia detineret,
nihil denique praetermitteret, quod ad crudelitatem vi-
deretur operari, contra eum defectionem pararunt. nec 6
solum Romani sed, quia et in milites saeviebat, exer-
citus, qui ⟨*i*⟩n Africa erat, subita et ingenti seditione
Gordianum senem, virum gravissimum, qui erat pro
consule, imperatorem fecerunt. cuius factionis hic ordo
fuit: erat fisci procurator in Libya, qui omnes Maxi- 14
mini studio spoliaverat; hic per rusticanam plebem,
deinde et quosdam milites interemptus est pel⟨*lentes*⟩

4 quod P 7 non *add. edd.* 9 concupiens P habens concupiensque Σ concipiens *Ma. (Pet.)* 11 *Herodian. VII 2,9* 14/15 poss& P^1 *t.* B poss&̄ P *corr.* 15 accusatorem PΣ -res *Klein (Pet.)* 17 in *om.* P^a 20/21 siccis] *pro* solis *Salm. coll. Herod. VII 3,4* 21 uehilis P^1 *t.* B uehiculis Σ, P *corr.* uehelis *Salm.* uehiclis *Eyss. (cf. Herod. l. l. ὀχήμασιν)* 23 pararent P^a pararunt P^b *t.* B 25 quin africa P^1 *t.* B erant *Kell. (Pet.)* 30sq. pereos P

eos, qui rationalem in honorem Maximini defendebant.
2 sed cum viderent auctores caedis eius ⟨*a*⟩crioribus re-
mediis sibi subveniendum esse, Gordianum proconsu-
lem, virum, ut diximus, venerabilem, natu grandiorem,
omni virtutum genere florentem, ab Alexandro ex se-
natus consulto in Africam missu*m*, reclamantem et se
terrae adfligentem, opertum purpura imperare coege-
runt, instantes cum gladiis et cum omni genere te-
3 lorum. et primo quidem invitus Gordianus purpuram
sumpserat, postea vero, cum vidit neque filio neque
familiae suae tutum id esse, volens suscepit imperium
et appellatus est omni⟨*bu*⟩s Afris Augustus cum filio
4 apud oppidum Tysdrum. inde ⟨*pro*⟩per⟨*e*⟩ Carthagi-
nem venit cum pompa regali et protectoribus et fasci-
bus laureatis, unde Romam ad senatu*m* litteras misit,
quae occiso V⟨*it*⟩aliano, duce militum praetoriano-
rum, in odium Maximini gratanter accep[i]t⟨*a*⟩e sunt.
5 appellati etiam Gordianus senex et Gordianus iuvenis
15 a senatu August*i*[s]. interfecti deinde omnes delatores,
omnes accusatores, omnes amici Maximini. interfec-
tus est Sabinus praefectus urbis percussus in populo.
2 ubi haec gesta sunt, senatus magis timens Maximinum
aperte ac libere hostes appellat Maximinum et eius
3 filium. litteras deinde mittit ad omnes provincias, ut
communi saluti libertatique subveniant; quae auditae
4 sunt ab omnibus. denique ubique amici et administra-
tores et duces tribuni et milites Maximini interfecti
5 sunt; paucae civitat*e*s fidem hosti publico servaverunt,

---

per eos Σ inter eos *Cas. (Eyss.)* propter eos *Gru.* praeter eos *Bae.* pellentes eos *Ho.; cf. Herod. VII 4, 6* ἐτρέψαντο 2 criorib; P^1 *t.* B 4 *c. 13, 6* 6 missus P^1 *t.* B 12 omnis P ab omnibus Σ *(Eyss.)* omnibus *Pet.* 13 per PΣ propere *Pet. (cf.* ἠπείχθη, *Herod. VII 6, 1)* 15 senatus P 16 ualiano P ualeriano Σ Vitaliano *Cas., edd.* 17 accepite P^1 *t.* B accep*te P *corr.* 19 augustus P^1 *t.* B 20 *post* Maximini *add.* P *corr.* occisi sunt 21 est] et *Gru.* in populo] *i. e.* in publico; *cf. AS 27, 1* 23 & ius P^a & eius P^b 27 duces tribuni] *asyndeton def. Ti. p. 36* 28 ciuitatis P

quae proditis his, qui missi ad eos fuerant, ad Maxi-
minum cito per indices detulerunt.
Litterarum senatus exemplum hoc fuit: 'senatus- 6
[que] populusque Romanus per Gordianos principes a
tristissima belua liberari coeptus proconsulibus, prae-
sidibus, legatis, ducibus, tribunis, magistratibus ac sin-
gulis civitatibus et municipiis et oppidis et vicis et
castellis salutem, quam nunc primum recipere coepit,
dicit. dis faventibus Gordianum proconsularem, virum 7
sanctissimum et gravissimum senatorem, principem
meruimus, Augustum appellavimus, nec solum illum,
sed etiam in subsidium rei p. filium eius Gordianum,
nobilem iuvenem. vestrum nun⟨*c*⟩ est consentire ad 8
salutem rei p. optinendam et ad scelera defendenda et
ad illam *b*eluam atque illius amicos, ubicum⟨*que*⟩
fuerint, persequendos. a nobis etiam Maximinus cum 9
filio suo hostis est iudicatus.'
Senatus consulti autem hoc fuit {exemplum}: cum 16
ventum esset in aedem Cast[r]orum di⟨*e*⟩ VI. kl. Iulia- *a. p. Chr. n. 238*
rum, acceptas litteras Iunius Silanus consul [l]ex
Afric*a* Gordiani imperatoris, patris patr⟨*i*⟩ae, procon-
sulis recitavit: 'invitum me, p. c., iuvenes, quibus Africa 2
tuenda commissa est, ad imperium vocarunt. sed in-
tuitu vestri necessitatem libens sustineo. vestrum est
aestimare, quid velitis. nam ego usque ad senatus
iudicium incertus et varius fluctuabo.' lectis litteris 3
statim senatus adclamavit: 'Gordiane Auguste, di te
servent. felix imperes. salvus imperes. tu nos libe-
rasti. per te salva res p.; omnes tibi gratias agimus.'
item consul rettulit: 'p. c., de Maximinis quid placet?' 4

3/4 Senatusq· P^1 *t.* B Senatus* P *corr.* 13 nun P^1 *t.* B nūc P *corr.* 15 ueluam P^1 Maximinū *superscr. a. m.* ubicum P^1 *t.* B 18 exemplum *om.* P, *add.* Σ, *sed ante* hoc 19 di P, *om.* Σ die *edd.* 20 lex P ex Σ 21 africe PΣ patris patriae *del. Pet.* patris patriae proconsulis *del. Eyss.* patrae P^1 *t.* B patrie P *corr. per ras.* 28 *post* imperes *Pet. perperam cum vulg. add.* tu nos liberasti

responsum est: 'hostes, hostes. qui eos occiderit, prae-
5 mium merebitur.' item consul dixit: 'de amicis Maxi-
mini quid vide[re]tur?' adclamatum est: 'hostes, ho-
6 stes. qui eos occiderit, praemium merebitur.' it*em* ad-
clamatum est: 'inimicus senatus in crucem tollatur.
hostis senatus ubicumque feriatur. inimici senatus
vivi exurantur. Gordiani Augusti, di vos servent. ambo
7 feliciter ag*a*tis, ambo feliciter imperetis. nepoti Gor-
diani praeturam decernimus, nepoti Gordiani consu-
latum spondemus. nepos Gordiani Caesar appelletur.
tertius Gordianus praeturam accipiat.'

17 Ubi hoc senatus consultum Maximinus accepit, homo
natura ferus sic exarsit, ut non hominem sed *b*eluam
2 putares. iac⟨*i*⟩ebat se in parietes, nonnumquam terrae
se prosternebat, exclama*ba*t incondite, arripiebat gla-
dium, quasi senatum posset occidere, conscindebat ve-
stem regiam, ali⟨*qu*⟩os verberibus adficiebat, et nisi de
medio recessisset, ut quidam sunt auctores, oculos filio
3 adulescentulo sustulisset. causa autem iracundiae *con-*
tra filium haec fuit, quod eum Romam ire iusserat, cum
primum imperator factus est, et ille patris nimio amore
neglexerat; putabat autem, quod, si ille Romae fuisset,
4 [et] nihil ausurus esset {senatus}. ardentem igitur ira-
5 cundia amici intra cubiculum receperunt. sed cum fu-
rorem suum tenere non posset, ut oblivionem cogi-
tationis acciperet, vino se primo die obruisse dicitur,
6 eo ⟨*u*⟩sque ut, quid a[i']*c*tum es⟨*se*⟩t, ignoraret. alia[s]

3 uider&ur P uidetur Σ 4 Ita P item Σ 8 agitis P agatis Σ nepoti poti P^a *in confinio paginarum* nepoti **** P^b *t.* B 9 praeturam P questuram Σ 13 ueluam P^1 *t.* B 14 iacebat P^1 iaciebat P *corr.* iactabat Σ 15 exclamauit P exclamabat Σ 17 aliquos *He.* alios PΣ aulicos *Kell.* 19/20 cum P^1 *t.* B cōtra P *corr.*, Σ 23 et *om.* Σ senatus *om.* P, *non om.* Σ 23/24 iracundia] maximinū *in* P *superscr. a. m.* 24 cubicum P^a cubiculum P^b 27 eosq· P^1Σ eo usq· P *corr.* aietū P^1 *t.* B^1 gestū P *corr.* adiectum Σ actum *edd.* est P esset Σ Alias P^1 *t.* B Alia* P *corr.* alia sane Σ

{sane} die admissis amicis, qui eum videre non po-
terant sed tacebant et qui factum senatus tacite lauda-
bant, consilium habuit, quid facto opus esset. *de* con- 7
silio ad contionem processit, in qua contione multa in
Afros, multa in Gordianum, plura in senatum dixit
cohortatusque milites ad communes iniurias vindi-
candas.

Contio denique omnis militaris fuit, cuius hoc exem- 18
plum est: 'conmilitones, rem vobis notam proferimus:
Afri fidem fregerunt. nam quando tenuerunt? Gor-
dianus senex debilis et morti vicinus sumpsit impe-
rium. sanctissimi autem p. c. illi, qui et Romulum et 2
Caesarem occiderunt, me hostem iudicaverunt, cum
pro his pugnarem et ipsis vincerem, nec solum me sed
etiam vos et omnes, qui mecum sentiunt, et Gordianos,
patrem ac filium, Augustos vocarunt. ergo si viri estis, 3
si v*i*res habetis, eamus contra senatum et Afros, quo-
rum omnium bona vos habebitis.'

Dato igitur stipendio, et quid*e*m ingenti, Romam 4
versus cum exercitu[m]. proficisci coepit.

Sed Gordianus in Africa primum a Capeliano quo- 19
dam agitari coepit, cui Mauros regenti successorem de-
derat. contra quem filium iuvenem cum misisset, acer- 2
rima pugna interfecto filio ipse laqueo vitam finiit,
sciens et in Maximino multum esse roboris et in Afris
nihil virium, multum quin immo perfidiae. tunc Ca- 3
pelianus victor pro Maximino omnes Gordiani [metu]

1 uidere P *(i. e.* ferre *interpretatur Plew; de hoc usu cf. Vahlen, Opusc. acad. II 265)* audire Σ uitare *Oberd.* non adire*? Ho.*. 3 sed PΣ de *Salm., edd.* 11 senex ** P (& *eras.?*) 15 *post* mecum P *pergit* quā & senatui acceptissimam *et q. s. (MB 8, 2). interiecti sunt versus* sentiunt et Gordianos — homines uulgares *(MB 8, 2, infra p. 63, v. 7) in* P *in AS 58, 1 post* de Isauria. Σ *praebet ordinem integrum* 17 ueres P^1 *t.* B uires Σ, P *corr.* 19 quidam P quidem Σ 20 exercitū P^1 *t.* B *(virgulam eras.* P *corr.)* 21 primus P^a primū* P^b *t.* B 22 Mauros regenti] *cf. ad v. Gd. 15, 1* 25 in *ante* Maximino *om.* P^a, *add.* P^b 27 metu P, *del. Ma.* motu Σ

partium in Africa interemit atque proscripsit nec cuiquam pepercit, prorsus ut ex animo Maximini vide-
4 ⟨re⟩tur haec facere. civitates denique sub⟨ver⟩tit, fana
diripuit, donaria militibus divisit, plebem et principes
5 civitatum concidit. ipse praeterea militum animos sibi
conciliabat, proludens ad imperium, si Maximinus
perisset.

20 Haec ubi Romam nuntiata sunt, senatus Maximini et
naturalem et iam necessariam crudelitatem timens
mortuis duobus Gordianis Maximum ex praefecto urbi
et qui plurimas dignitates praecipue gessisset, ignobilem genere sed virtutibus clarum ⟨*et Balbinum*⟩, mori-
2 bus delicatiorem, imperatores creavit. quibus a populo Augustis appellatis per milites et eundem populum etiam parvulus nepos Gordiani Caesar est dictus.
3 tribus igitur imperatoribus contra Maximinum fulta
4 res p. est. horum tamen Maximus vita[e] severior, pru-
5 dentia gravior, virtute constantior. denique ipsi contra
Maximinum et senatus et Balbinus bellum crediderunt.
6 profecto igitur ad bellum Maximo contra Maximinum
Balbinus Romae bellis intestinis et domesticis seditionibus urguebatur occisis praecipue . . . . . . per populum ⟨*auctoribus*⟩ Gallicano et Maecenate. qui quidem populus a praetorianis laniatus est, cum Balbinus resistere seditionibus non satis posset. denique magna pars urbis incensa est.
7 Et recreatus quidem imperator fuerat Maximinus
audita morte Gordiani atque eius filii Capeliani vic-
8 toria; verum ubi aliud senatus consultum accepit,

2/3 uidetur P uideretur Σ 3 subtit P^1 subuertit Σ, P *corr.* subdidit *Pet.* 8 nuntiata P^a nuntia** P^b *t.* B 10 Maximum] puppienū *superscr. a. m. in* P ex] & P *ante corr.* 11 praecipue] in castris *vel* castrenses *Ell.* 12 claruo P^1 *t.* B^1 clarum Σ, P *corr.* et clodiū balbinū *add.* P *corr.* 13 delecatiorem P delicatioribus et balbinum Σ 17 uitæ P 18 ipse P ipsi R 22 *lacunam significavit Pet.; de re vide Gd. 22, 8 sq. et Herodian. VII 11* 23 auctoribus *add. Ho.* męcęnate P 28 et *ante* Capeliani *add.* Σ, P *corr.*

quo[d] Maximus et Balbinus et Gordianus imperatores
appellati sunt, intellexit senatus odia esse perpetua et
se vere hostem omnium iudicio haberi. acrior denique 21
Italiam ingressus est. ubi cum conperisset Maximum
contra se missum, vehementius s⟨*a*⟩eviens quadrato
agmine Hemonam venit. sed provincialium omnium 2
consilium hoc fuit, ut sublatis omnibus, quae victum
praebere possent, intra civitates se reciperent, ut Maximinus cum exercitu fame urgueretur. denique ubi pri- 3
mum castra in campo posuit neque quicquam *commeat*uum rep⟨*p*⟩erit, incensus contra eum exercitus
suus, quod fame in Italia laboraret, in qua post Alpes
recreari se posse credebat, murmurare primum coepit,
deinde etiam aliqua libere dicere. haec cum vellet vin- 4
dicare, multum exarsit exercitus. et odium tacitum in
tempus distulit, quod loco suo statim prodidit. pleri- 5
que sane dicunt ipsam Hemonam vacuam et desertam
inventam esse a Maximino, stulte laetante, quod quasi
sibi civitas tota cessisset.
Post hoc Aquileiam venit, quae contra eum armatis 6
circa muros dispositis portas clausit, nec *pro*pugnatio
defuit Menofil[i]o et Crispino consularibus viris auctoribus. cum igitur frust⟨*r*⟩a obsideret Aquileiam, 22
Maximinus legatos in eandem urbem misit. quibus populus paene consenserat, {ni} Menofil[i]us cum collega
restitisset, dicens etiam deum Belenum per haruspices
⟨*res*⟩pondisse Maximinum esse vincendum. unde etiam 2
postea Maximi⟨*ni*⟩ani milites iactasse dicuntur Apollinem contra se pugnasse [debere], nec illam Maxi-

1 quod PΣ 9 famę P 10/11 cum & auum P commeatus (comeatus) Σ commeatuum *Salm., edd.* 12 quid P^a quod P^b 13 murmurarę P 15 et] set *Pet.* 21 oppugnatio PΣ propugnatio *Salm. (Pet.)* 22 meno filio P menophilo Σ 25 ni *om.* P^1, *non om.* Σ nisi *add.* P *corr.* 26 Belenum] i. e. martem *superscr. a. m. in* P 27 pondisse P respondisse Σ *sed post* uincendum 28 maximiani PΣ Maximiniani *Salm., edd.* 29 debere *del. Less.* 29 sq. maximam P^1 maximam maximi puppieni P *corr.* maximi Σ

3 m*i*[m] aut senatus sed deorum fuisse victoriam. quod
quidam idcirco ab his fictum esse dicunt, quod eru-
4 bescebant armati[s] sic paene ab inermibus victi. ponte
itaque cupis facto Maximinus fluvium transivit et de
5 proximo Aquileiam opsidere coepit. ingens autem op-
pugnatio et discrimen tunc fuit, cum se cives sulfur⟨*e*⟩
et flammis ceterisque huius modi propugnaculis a mi-
litibus defenderent; quorum alii nudabantur armis,
aliorum vestes incendebantur, aliorum oculi extingue-
6 bantur, diruebantur etiam machinamenta. inter haec
Maximinus cum filio adule⟨*s*⟩cente, quem Caesarem
appellaverat, circumire muros, quantum a teli iactu
satis tutus esse posse⟨*t*⟩, nunc suos verbis, nunc oppi-
7 danos rogare. verum nihil profecit. nam mult*a* et in
eum crudelitatis causa et in filium, qui speciosissimus
23 erat, probra congesta sunt. quare Maximinus sperans
suorum ignavia bellum trahi duces suos interemit, eo
tempore quo minime oportebat. unde sibi milites etiam
2 iratiores reddi⟨*di*⟩t. huc accedebat, quod deficiebatur
commeatibus, quia senatus ad omnes provincias et por-
tuum custodes litteras dederat, ne aliqui⟨*d*⟩ commea-
3 tuum in Maximini potestatem veniret. miserat prae-
terea per omnes civitates praetorios et qu⟨*a*⟩estorios
viros, qui ubique custodias agerent et omnia contra
4 Maximinum defenderent. effectum denique e⟨*s*⟩t, ut
5 opsessi angustias obsidens ipse pateretur. nuntiaba-
tur inter haec orbem terrarum conse*n*sisse in odium
6 Maximini. quare timentes milites, quorum adfectus in
Albano monte erant, medio forte die, cum a proelio
quiesceretur, et Maximinum et filium eius in tentorio

3 armatis P^1 *t.* B armati* P *corr.* 4 cupis] i. e. nauibus *superscr. a. m. in* P 6 sulfur P^1 11 adulicente* P^1 *t.* B adulescente* P *corr.* 12 cirire P^a circũire P^b 13 posse P^1 *t.* B uerbis] *pleonasmum def. Löfstedt, Eran. VIII p. 103* 14 multę P 18 nimine P^a *ut videtur* minime P^b oposte-bat P^a, *corr.* P^b 19 irationes P^a, *corr.* P^b reddit P reddidit Σ, *Pet.* 27 consessisse P consensisse Σ

posito⟨*s*⟩ occiderunt eorumque capita praefixa contis
Aquileiensibus demonstrarunt. in oppido igitur vicino 7
statim Maximini statuae atque imagines depositae sunt,
et eius praef. praet. occisus est cum amicis clariori-
bus. missa etiam Romam capita sunt eorum.

Hic finis Maximinorum fuit, dignus crudelitat*e*[s] 24
patris, indignus bonitate filii. quibus mortuis ingens
laeti*t*ia provincialium, dolor gravissimus barbarorum.
sed milites interfectis publicis hostibus recepti sunt ab 2
oppidanis rogantes, et primum ita ut ante imagines
Maximi et ⟨*B*⟩albini et Gordiani adorarent, cum om-
nes dicerent priores Gordianos in deos relatos. post 3
hoc ingens ex Aquileia commeatus in castra, quae la-
bora⟨*ba*⟩nt fame, pr[a]e⟨*tio*⟩ traductus ⟨*re*⟩fec[is]tis-
que militibus alia die ad contionem ventu*m* est, et om-
nes in Maximi et Balbini verba iurarunt, Gordianos
priores divos appellantes.

Dici vix potest, quanta laeti*t*ia fuerit, cum Roma⟨*m*⟩ 4
per Italiam caput Maximini fertur, occurrentibus
cunctis ad gaudium publicum. et Maximus quidem, 5
qu*e*m multi Puppienum putant, apud Ra*v*ennam bel-
lum parabat per Germanorum auxilia; qui ubi conperit
consensisse exercitum sibi et collegis suis, occisos au-
tem esse Maximinos, quare statim dimissis Germano- 6
rum auxiliis, quae sibi contra hostem paraverat, Ro-

1 posito P^1 positos P *corr.*, Σ sopitos *Corn.* 4/5 charioribus *Cas. coll. Herodian. VIII 5,9 τοὺς ἐκείνῳ θυμήρεις φίλους* 5 missi *Pet. per errorem* 6 Hoc P^a Hic P^b crudelitatis P crudelitati Σ 8 lęticia P 10 antea imagines P^a *ut videtur* ante * imagines P^b *t.* B 11 albini P^1 13/14 laborant P laborabant Σ 14 pretio *Pet.*[2] *coll. Herodian. VIII 6,3 ὤνιον παρέχοντες* p̃ (*i. e.* prae) P Ch 14/15 fecistisq· P fessisque Σ refectisque *Momms. (Pet.)* 15 ad adie P^a alia die P^b *t.* B uentus P uentum Σ 16 *post* Balbini *add.* et Gordiani *Kell. (Pet.)* 18 laeticia P cum] dum *? Less.* 19 fertur P *(Pet.)* ferretur Σ *(Eyss.)* 21 quam P^1 *t.* B quem (superscr. III) P *corr.* rabennam P 22 qui ubi PΣ atque ibi *Pet.* 24 quare *del. Eyss.; an anacoluthon tolerari potest?*

mam laureatas litteras misit, quae in urbem ingentem
laeti*t*iam fecerunt, ita ut omnes per aras et templa et
7 sacella et loca religiosa gratias agerent. Balbinus au-
tem, homo timidior natura et qui, cum Maximini no-
men audiret, etiam tremeret, ⟨*h*⟩ecato*m*ben fecit iussit-
que per omnes civitates pari sacri⟨*fi*⟩cio supplicari.
8 dein Maximus Romam venit senatumque ingressus
a*c*tis sibi grati*i*s contionem habuit, atque inde in Pala-
tium cum Balbino et Gordiano victores se receperunt.
25 Interest scire, quale senatus consultum fueri[n]t vel
qui die⟨*s*⟩ urbis, cum est nuntiatus interemptus Maxi-
2 minus: iam primum [h]is, qui ex Aquileiensi Romam
missus fuerat, tanto impetu mutatis animalibus cu-
currit, ut quarta die Romam veniret, cum apud Ra*v*en-
3 nam Maximum reliquisset. et forte dies ludorum erat,
cum subito sedente Balbino et Gordiano theatrum nun-
tius ingressus est, atque, antequam aliquid indicare-
tur, omnis populus exclamavit: 'Maximinus occisus
4 est.' ita et nuntius praeventus, et imperatores, qui
aderant, gaudium publicum nutu et consensu indica-
5 verunt. soluto igitur spectaculo omnes statim ad suas
religiones convolarunt, atque inde ad senatum prin-
26 cipe*s*, populus ad contionem cucurrerunt. senatus con-
sultum hoc fuit: recitatis in senatu[s] per Balbinum
2 Augustum litteris adclamavit ⟨*senatus*⟩ : 'senatus ho-
stes, populi R. hostes dii persecuntur. Iuppiter op-
time, tibi gratias. Ap[p]ollo venerabilis, tibi gratias.
Maxime Auguste, tibi gratias. Balbine Auguste, tibi
3 gratias. divis Gordianis templa decernimus. Maximini

2 laeticiam P 5 ecatonben P 6 paris africio P^1 (pares africio B) pari* sacificio P *corr.* pari officio Σ 7 deinde Σ *(Pet.)* 8 attis P actis Σ gratias P^1 8/9 palatiom P^a, *corr.* P^b 10 fuerint P^1 *t.* B n *eras.* P *corr.* 12 his P nuntius *superscr. a. m.* urbe *post* aquileiensi *add. a. m. in* P 14/15 rabennam P 20 iustum *post* publicum *add. Nov.* 20/21 iudicauerunt *Cas.* 22/23 principē PΣ principes *Puteanus, edd.* 24 senatus P^1 (senatis B) senatu* P *corr.* 25 senatus *add. Kêll. (Pet.)* 27 appello P^1 appollo P *corr.*

nomen olim erasum nunc animis eradendum. hostis
publici caput in profluentem abiciatur. corpus eius
nemo sepeliat. qui senatui mortem minatus est, ut
merebatur, occisus est. qui senatui vincla minatus est,
ut debebat, interemptus est. sanctissimi imperatores, 4
gratias vobis agimus. Maxime, Balbine, Gordiane, di
vos servent. victores hostium omnes desideramus.
praesentiam Maximi omnes desideramus. Balbine
Auguste, dii te servent. praesentem annum consules
vos ornetis. in loco Maximi⟨*ni*⟩ Gordianus sufficia-
tur.' post rogatus sententiam Cuspidius Celerinus haec 5
verba habuit: 'p. c., eraso nomine Maximinorum ap-
pellatisque divis Gordianis victoriae causa prin-
cipibus nostris Maximo, Balbino et Gordiano sta-
tuas cum elephantis decernimus, currus triumfales
decernimus, statuas equestres decernimus, troph⟨*a*⟩ea
decernimus.' post haec misso senatu supplicationes 6
per totam urbem decretae. victores principes in Pa- 7
latium se receperunt, de quorum vita in alio libro dein-
ceps dicemus.

⟨*MAXIMINUS IUNIOR*⟩

⟨*De*⟩ huius genere superius dictum est, ipse autem 27 (1)
pulchritudinis fuit tantae, ut passim amatus sit a pro-
cacioribus feminis, nonnullae etiam optaverint de eo
concipere. proceritatis videbatur posse illius esse, ut 2
ad paternam staturam perveniret, si quidem anno vi-
cesimo et primo perit, in ipso flore iuventutis, ut ali-
qui autem dicunt, octavo decimo, litteris et Graecis et
Latinis inbutus ad primam disciplinam. nam usus est 3
magistro Graeco litteratore Fabillo, cuius epigrammata
Graeca multa et extant, maxime in imaginibus ipsius

9 di P^a dii P^b 15 trium*fales P 17 misso senatu] iussu senatus *Momms.* 21 MAXIMINUS IUNIOR *om.* P *(Maximini filius recte appellatur C. Iulius Verus Maximus)* 23/24 procatiorib; P 24 optauerunt *edd.* 25 Proceris P^a Proceritatis P^b 26/27 uicensimo *Pet. sine adnot.*

4 pueri. qui versus Gr⟨*a*⟩ecos fecit ex illis Latini⟨*s*⟩ Vergilii, cum ipsum puerum describeret:

qualis ubi Oceani perfusus Lucifer unda
extulit os sacrum caelo tenebrasque resolvit,
talis erat iuvenis patrio sub nomine clarus.

5 grammatico Latino usus est Filemone, iuris perito Modestino, oratore Titiano, filio Titiani seniori⟨*s*⟩, qui provinciarum libros pulcherrimos scripsit et qui dictus est simia temporis sui, quod cuncta esset imitatus. habuit et Graecum r⟨*h*⟩et[h]orem Eugamium sui tem-
6 poris clarum. desponsa illi erat Iunia Fadilla, proneptis Antoni⟨*ni*⟩, quam postea accepit Toxotius, eiusdem familiae senator, qui perit post praeturam, cuius
7 etiam poemata exstant. manserunt autem apud ea⟨*m*⟩ arrae regiae, quae tales, ut Iunius Cordus loquitur,
8 (harum rerum persecutor es⟨*t*⟩) fuisse dicuntur: monoli⟨*n*⟩um de albis novem, reticulum {cum} prasinis undecim, dextrocherium cum costula de ⟨*h*⟩*y*ac[h]in[c]t⟨*h*⟩is quattuor praeter vestes, auratas [et] omnes ⟨*et*⟩ regias, ceteraque insignia sponsaliorum.

28(2) Adulescens autem ipse Maximinus superbiae fuit insolentissimae, ita ut etiam, cum pater suus, homo crudelissimus, plerisque honoratis adsurgeret, ille resi-
2 deret, vitae laetioris, vini parcissimus, cibi avidus, maxime silvestris, ita ut nonnisi aprunam, an*a*tes,
3 grues et omnia captiva ederet. infamabant eum ob nimiam pulchritudinem amici Maximi et Balbini et Gor-

3 *Verg. Aen. VIII 589 et 591* 7 seniore P Ch senioris R 11 iulia Σ 12 antoni P antonini Σ 14 extant P[a] exstant P[b] 15 qui *post* loquitur *add. Lenze, Bra.* ut *add. Petsch. (Pet.); at parenthesin def. Ti., Strena phil. Ups. p. 161 sq.* 16 persecutores P prosecutor Σ persecutor est *Petsch. (Pet.)* 16/17 monolium P monolinum *Cas., edd.* 17 cum *om.* P, *non om.* Σ; *add. Pet.* de *add. vulg.* 18/19 iachinctis P[1] *t.* B yachinctis P *corr.* 19/20 & omnes gegias P[a] & omnes regias P[b] (et omnes auratas B) et coronas regias Σ et gemmis ornatas *Pet.* [et] omnes ⟨et⟩ regias *(an* regillas *? Ho.) He. (de regilla tunica nuptiali cf. Fest. 286[b], 33 M; 364, 21 sqq. Linds.)* 25 anetes P[1]

diani et maxime senatores, qui speciem illam velut di- 4
vinitus la*ps*am incorruptam esse noluerunt. denique illo tempore, quo circum Aquileiam muros circumiens cum patre deditionem urbis petebat, nihil aliud ei quam spurc*iti*es obiecta est, quae longe ab illius fuit
vita. vestibus tam adcuratus fuit, ut nulla mulier ni- 5
tidior esset in mundo. amicis paternis inmane quan- 6
tum obsecutus est, sed ut donaret ac largiretur. nam 7
in salutationibus superbissimus erat et manum porrigebat et genua sibi osculari patiebatur, nonnumquam etiam pedes; quod numquam passus est senior Maximinus, qui dicebat: 'dii prohibeant, ut quisquam ingenuorum ⟨*in genua mea*⟩ [pedibus meis] osculum figat.'

Et quoniam ad Maximi⟨*num*⟩ s⟨*eniorem*⟩ reverti- 8
mur, res iucunda praetereund*a*[m] non est. nam cum esset Maximinus pedum, ut diximus, octo et pro[e]pe semis, calciamentum eius, id est campagum regium, quidam in luco, qui est {inter} Aquileiam et Arciam, posuerunt, quod constitit pede[m] maius fuisse homi-
nis vestigio mensura. unde etiam vulgo tractum est, 9
cum de longis et ineptis hominibus diceretur 'caliga
Maximini'. quod idcirco indidi, ne, quis Cordum le- 10
geret, me praetermisisse crederet aliquid, quod ad rem pertineret. sed redeam ad filium.

De hoc adulescente Alexander Aurelius ad matrem 29(3)
suam scribit Mam⟨*a*⟩eam, cupiens ei sororem suam
Theocliam dare, in haec verba: 'mi mater, si Maximinus 2
senior dux noster et quidem optimus non aliquid in se barbarum contineret, iam ego Maximino iuniori Theo-

2 laspam P 4 patr*e P (a *eras.*) 5 spurticies P 13 in genua mea *add. Ho., delens* pedibus meis *(Rhein. Mus. 70 p. 478 sq.)* 15 maximas PΣ Maximinum seniorem *Salm. (Pet.)* 16 praetereundũ P 17 *c. 6, 8* pr(e)ope P 19 inter *om.* P[1], *non om.* Σ 21 uestigii *Salm.* mensura *del. Pet.* 23 quis PΣ, *def. Löfst., Beitr. p. 56 sq.* qui *vulg.* ⟨si⟩ quis *Petsch.* quis ⟨qui⟩ *Pet.* 24 rem] patrem *Kell. (Pet.)*

3 cliam tuam dedissem. sed timeo, ne soror mea Grae-
cis munditiis erudita barbarum socerum ferre non pos-
sit, quamvis ipse adulescens et pulcher et scolasticus
4 et ad Graecas munditias eruditus esse videatur. haec
quidem cogito, sed te tamen consulo, utrum Maximi-
num, Maximini filium, generum velis an Messalam ex
familia nobili, oratorem potentissimum eundemque
doctissimum et, nisi fallor, in rebus bellicis, si adplice-
5 tur, fortem futurum.' haec Alexander de Maximino.
de quo nos nihil amplius habemus quod dicere.
6 Sane ne quid praetermissum esse videatur, etiam
epistolam indidi patris Maximini, imperatoris iam facti,
qui dicit idcirco se etiam filium suum appellasse im-
peratorem, ut videret *urbs* in pictura vel in veritate,
7 qualis esset iunior Maximinus in purpura. fuit autem
talis epistola: 'ego cum pr*op*ter adfectum, quem pater
filio debet, Maximinum meum imperatorem appellari
permisi, tum etiam, ut populus Romanus et senatus
ille antiquus iuraret se numquam pulchriorem impera-
8 torem habuisse.' usus autem e⟨*s*⟩t idem adulescens et
aurea lorica exemplo Ptolom⟨*a*⟩eorum, usus est et ar-
gentea, usus et clypeo gemmato inaurato et hasta in-
9 aurata. fecit et spatas argenteas, fecit etiam aureas et
omnino quicquid eius pulchritudinem posset iuvare,
fecit et galeas gemmatas, fecit et bucculas.
10 Haec sunt quae de puero sciri et [di]dici decuit. reli-
qua qui volet nosse de rebus Veneriis et amatoriis,
quibus eum Cordus aspergit, eundem legat; nos enim
hoc loco finem libri faciemus, ad alia, ut iubetur velut
publico iure, properantes.

30 (4) Omina sane imperii haec fuerunt: serpens dormienti
caput circumdedit. posita ab eodem vitis intra annum

□ 3 scolasticum P^{1} scolasticus P *corr.* 4 ad *om.* P^{a}, *add.* P^{b} 10 quod dicere P Ch, *def. Petsch.* quid dicamus R dicere *Pet.* quod □ diceremus *Eyss.* quod dicamus *vulg.* 16 praeter PΣ propter *edd.* 20 aut̃ & P autem est Σ, *Pet.* 26 didici P dici Σ

ingentes uvas purpureas attulit et mirae magnitudinis
facta est. scutum eius sub sole arsit. lanceola sic fissa 2
est fulmine, ut tota etiam per ferrum finderetur et duas
partes faceret. quando dixerunt haruspices duos impe-
ratores non diuturnos ex una domo isdem nominibus
futuros. lorica patris eius non, ut solet, ferrugine sed 3
tota purpureo colore infecta a plurimis visa est. filio 4
autem haec fuerunt: cum grammatico daretur, quae-
dam parens sua libros ⟨*H*⟩omericos omnes purpureos
dedit aureis litteris scriptos. ipse puerulus cum ad 5
cenam ab Alexandro esset rogatus in patris honorem,
quod ei deesset vestis c[a]enatoria, ipsius Alexandri
accepit. cum infans esset, subito per publicum veniente 6
vehiculo Antonini Caracalli, quod vacuum erat, con-
scendit et sedit et vix aegreque a mulionibus carru-
cariis deturbatus est. nec defuerunt, qui cavendum 7
infantem dicerent Caracallo. tum ille dixit: 'longe est,
ut mihi iste succedat.' erat enim illo tempore inter igno-
biles et nimis parvus.
Mortis om*ina* haec fuerunt: venienti contra Maxi- 31 (5)
mum et Balbinum Maximino cum filio mulier quaedam
passis crinibus occurrit lugubri habitu et exclamavit:
'Maximini, Maximini, Maximini', neque quicquam am-
plius dixit et mortua est; videbatur enim dicere vo-
luisse: 'succurrite.' canes circa tentorium eius in se- 2
cunda mansione ultra duodecim ulularunt et animam
quasi flendo posuerunt ac prima luce mortui sunt de-
pr[a]ehensi. lupi urbem quingenti simul ingressi sunt 3
[in eam urbem], in qua⟨*m*⟩ se Maximinus contulerat;
plerique dicunt Hemonam, alii Archimeam, certe quae
deserta a civibus venienti Maximino patuit. longum 4
est omnia persequi, quae qui scire desiderat, *is* velim,

11 cęnam P 20 omnia P 23 Maximinis *? Pet.* 26 ulu-rarunt P^{a}, *corr.* P^{b} 28 urbem PΣ, *del. edd.* orbe *Petsch.* 29 in eam urbem *om.* Σ, *del. Löfst., Eranos IX p. 3* qua PΣ quam *Petsch.* 32 desideratus P^{1} *t.* B^{1} desiderat *is P *corr.*

ut saepe dixi, legat Cordum, qui haec omnia usque ad fabellam scripsit.

5 Sepulchra eorum nulla extant. in prof⟨l⟩uentem enim cadavera eorum missa sunt, et capita eorum in campo Martio insultante populo exusta.

32(6) Scribit Aelius Sabinus, quod praetermittendum non fuit, tantam pulchritudinem oris fuisse in filio, ut etiam caput eius mortui iam nigrum, iam sordens, iam maceratum, diffluente tabo, vel⟨*ut*⟩ umbr*a* pulchri oris videretur.
2 denique cum ingens gaudium esset, quod caput Maximini videretur, prope par maeror erat, quod
3 et filii pariter portaretur. addidit Dexippus tantum odium fuisse Maximini, ut interfectis Gordianis viginti viros senatus creaverit, quos opponeret Maximino. in quibus fuerunt Balbinus et Maximus, quos
4 contra eum imperatores fecerunt. idem addidit in conspectu[m] Maximini iam deserti a militibus et prae-
5 fectum praetorio ipsius et filium eius occisum. nec desunt historici, qui dicant ipsum Maximinum, ubi desertus est et ubi filium interemptum ante oculos suos vidit, manu sua se interfecisse, ne quid ei muliebre contingeret.

33(7) Praetereundum ne illud quidem est, quod tanta fide Aquileienses contra Maximinum pro senatu fuerunt, ut funes de capillis mulie⟨b⟩ribus facerent, cum dees-
2 sent nervi ad sagittas emittendas. quod aliquando Romae dicitur factum, unde in honorem matronarum templum Veneri Calvae senatus dicavit.
3 Sane quod nullo in loco tacendum est: cum et

2 fabellas *Löfst., Eranos IX p. 3* 9 uelumbre pulchrioris P uelut umbra pulcerrimus Σ uelut umbra pulchri oris *Haupt (Pet.)* 16 imperatores] principes *Pet. per errorem* 16/17 conspectũ P 17/18 * et praefectum P anolinum *superscr. a. m. in* P *(de hoc additamento saec. XIV Veronae facto cf. Dess., Herm. 29, p. 412 sq., qui docuit Anolinum Maximini consiliarium in actis martyrum Veronensium memorari; v. Ho., Herm. 51, p. 155)* 22 conginger& P^{a}, *corr.* P^{b} 25 mulierib; P mulierum Σ muliebribus *Gru., edd.*

Dexippus et Arrianus et multi alii Graeci scripser*i*nt Maximum et Balbinum imperatores contra Maximinum factos, Maximum autem cum exercitu[m] missum et apud Ra*v*ennam bellum parasse, Aquileia⟨*m*⟩ autem nisi victorem non vidisse, Latini scriptor[or]es non Maximum sed Puppienum contra Maximinum apud Aquileiam pugnasse dixerunt eundemque vicisse. qui error unde natus sit, scire non possum, nisi forte 4
idem est Puppienus qui Maximus. quod ideo testatum 5
posui, ne quis me hoc nescisse crederet, quod re vera ma⟨*g*⟩num stuporem ac miraculum creat.

1 et Arrianus *om.* Σ et Herodianus *Brocks* scripser̃ (*i. e.* scripserunt) P, *edd.* scripserint V 4 rabennã P aquileia P^{1} *t.* B 5 sciptorores P^{a} *ut videtur* scriptorores P^{b} 9 Maximus] *in* P *a. m. superscr.* sic ab omnibus tenetur 11 manum P^{1} *t.* B magnum P *corr.*, Σ crearet *Pet.*

GORDIAN⟨*I TR*⟩*ES*

⟨*IULI CAPITOLINI*⟩

1 Fuerat quidem consilium, venerabilis Auguste, ut
singulos quosque imperatores exemplo multorum libris
2 singulis ad tuam clementiam destinarem. nam id mul-
to⟨*s*⟩ fecisse vel ipse videram vel lectione conceperam.
3 sed inprobum visum est vel pietatem tuam multitudine
distinere librorum vel meum laborem plurimis volu-
4 minibus occupare. quare tres Gordianos hoc libro co-
nexui, consule*ns* et meo labori et lectioni tuae, ne co-
gereris plurimos codices vol⟨*v*⟩endo unam tamen
5 p⟨*a*⟩ene historiam lectitare. sed ne ego, qui longitu-
dinem librorum fugi multitudinemque verborum, in
eam incurrisse videar, quam me urbane declinare con-
fingo, iam rem adgrediar.

2 Gordiani non, ut quidam inperiti scriptores locun-
tur, duo sed tres fuerunt, idque docente Arriano, scrip-
tore Graec⟨*a*⟩e historiae, docente item Dexippo,
Gr⟨*a*⟩eco auctore, potuerunt addiscere, qui etiamsi
2 breviter, ad fidem tamen omnia persecuti sunt. horum
Gordianus senior, id est primus, natus est patre M⟨*a*⟩e-
cio Marullo, matre Ulpia Gordiana, originem pater-
nam ex Gra*c*c⟨*h*⟩orum genere habuit, maternam ex
Traiani imperatoris, patre, avo, proavo consulibus, so-
cero, prosocero et item alio prosocero et duobus *a*b-

1 INCIPIT GORDIANUS P (tres. *add. a. m.*) 3 auguste P 5/6 multo P ultro Σ 10 consuleris P¹ *t.* B 11 uolendo P¹ Ch uoluendo R, P *corr.* 14 quam me P¹ quam a me P *corr.* urbane *del. Cas.* 17 Arriano] Herodiano *Brocks* 20 * ta-m̄·en P 23 grecorum P graccorum Σ 25 sq. obsoceris P¹ absoceris Σ, P *corr.*

soceris consulibus, ipse consul ditissimus ac potentissi- 3
mus, Romae Pompeianam domum possidens, in pro-
vinciis tantum terrarum habens quantum nemo priva-
tus. *is* pos⟨*t*⟩ consulatum, quem egerat cum Alex- 4
andro, ad proconsulatum Africae missus est ex senatus
consulto.

Sed priusquam de imperio eius loquar, dicam pauca **3**
de moribus: adulescens cum esset Gordianus, de quo 2
sermo est, po⟨*e*⟩mata scripsit, quae omnia extant, et
quidem cuncta illa quae Cicero, et de *M*ario et Ara-
t[h]um et *H*alcyonas et Uxorium et Nilum. quae qui-
dem ad hoc scripsit, ut Ciceronis poe⟨*ma*⟩ta nimis
antiqua viderentur. scripsit praeterea, quemadmodum 3
Vergilius *Ae*neidos et Statius Achilleidos et multi alii
⟨*Alexan*⟩*dr*idos, ita etiam ille Antoniniados, hoc est
Antoninum Pium et Antoninum Marcum, versibus di-
sertissimis libris triginta vitam illorum et bella et pu-
blice privatimque gesta perscribens. et haec quidem 4
puerulus. postea vero ubi adolevit, in Athen⟨*a*⟩eo con-
troversi*as* declamavit, audientibus etiam imperatoribus
sui⟨*s*⟩.

Quaesturam magnificentissimam gessit. aedilitatis 5
suae tempore duodecim popul*o* Roman*o* munera, id est
per singulos menses singula de suo exhibuit, ita ut
gladiatorum nonnumquam quingena paria exhiberet,
numquam minus centenis quinquagenis. feras Lib*y*cas 6
una die centum exhibuit, ursos una die mille. extat
silva eius memorabilis, quae picta est in domo ro-
strata Cn. Pompei, quae ipsius et patris eius et proavi

4 ipsos P¹ ipse Σ post P *corr.* is post *Petsch.* 9 pomata P¹ 10 & demerio PΣ edidit, Marium *Salm.* *(Eyss.)* id est Marium *Pet.* et de Mario *Ho.* 11 balcyonas P 12 po&a P poemata Σ 14 eineidos P¹ ẹịneidos (i *exp.*) P *corr.* 14/15 alii elidos P¹ alii yliados P *corr.* alii Iliados *Eyss.* Alexandriados *Ung.* *(Pet.)* alii Alexandridos *He.* 19/20 controuersiis PΣ, *em. Cas., edd.* 21 sui P suis Σ 23 populi romani P mune Pᵃ, *corr.* Pᵇ 26 libicas P 29 CÑ· P

7 fuit, quam Philippi temporibus vester fiscus invasit. in
qua pictura etiam nunc continentur cervi palmati du-
centi[s] mixtis Brittanni⟨*s*⟩, equi feri triginta, oves ferae
centum, alces decem, ⟨*t*⟩auri Cypriaci centum, stru-
tiones Mauri miniati trecenti, onagri triginta, a⟨*p*⟩ri
centum quinquaginta, ibices ducenti, dammae ducenti.
8 haec autem omnia populo rapienda concessit die mu-
4 neris, quod sextum edebat. praeturam nobilem ges-
sit. post iuris dictionem consulatum primum iniit cum
2 Antonino Caracallo, secundum cum Alexandro. filios
duos habuit, illum consularem, qui cum ipso Augustus
appellatus est, qui iuxta Carthaginem in Africa bello
absumptus est, et filiam Maeciam Faustinam, quae
3 nupta est Iunio Balbo, consulari viro. in consulatibus
clarior fuit sui temporis consulibus, ita ut ei Antoni-
nus invideret, modo praetextas eius, modo latum {cla-
vum}, modo circenses ultra imperatorium mirans mo-
4 dum. palmatam tunicam et togam pictam primus Ro-
manorum privatus suam propriam habuit, cum ante
imperatores etiam vel de Capitolio acciperent vel de
5 Palatio. equos Siculos centum, Cappadoces centum
permittentibus imperatoribus factionibus divisit, et per
haec populo satis carus, qui semper talibus commo-
6 vetur. Cordus dicit in omnibus civitatibus Cam-
paniae, Etruria⟨*e*⟩ et Umbriae, Flamin⟨*ia*⟩e, Piceni de
proprio illum per quadriduum ludos scaenicos et iu-
7 venalia edidisse. scripsit et laudes soluta oratione om-
nium Antoninorum, qui ante eum fuerunt. tantum au-
tem Antoninos dilexit, ut sibi quoque, ut multi dicunt,
Antonini, ut plerique autem adserunt, Antonii nomen

2/3 ducenti *edd.* 3 Brittannis *edd.* 4 auri P aurei Σ tauri *edd.* 5 ari P^1 apri Σ, P *corr.* 8 sextam P^a, *corr.* P^b 11 illum P unum Σ filium *Salm.* 12 carthaninẽ P^a, *corr.* P^b 13 ma&iam P 16/17 clauum *om.* P, *non om.* Σ 25 etruria & P^1 *t.* B etruriae & P *corr.* (*def. Ti. p. 55*) Etruriae *edd.* flamine P^1 *t.* B flaminie P *corr.* picenidę P^1 *t.* B (*caudam eras.* P *corr.*)

adscripserit. iam illud satis constat, quod filium, Gor- 8
dianum nomine, Antonini signo inlustraverit, cum apud
praefectum aerarii more Romano professus filium pu-
blicis actis eius nomen insereret. post consulatum pro- 5
consul Afric⟨*a*⟩e factus est adnitentibus cunctis, qui
Alexandri imper[ator]ium etiam in Africa clarum per
proconsulis dignitatem haberi atque esse voluerunt.
extat epistola ipsius Alexandri, qua senatui gratias 2
agit, quod Gordianum ad Africam proconsulem desti-
naverit. cuius hoc exemplum est: 'neque gratius mihi 3
quicquam, p. c., neque dulcius potuistis efficere, quam
ut Antoninum Gordianum proconsulem ad Africam
mitteretis, virum nobilem, magnanimum, disertum,
iustum, continentem, bonum' et reliqua. ex quo appa- 4
ret, quantus vir eo tempore Gordianus fuerit. amatus 5
est ab Afris ita, ut nemo antea proconsulum, ita ut
*e*um alii[s] Scipionem, Catonem alii, multi Mucium ac
Rutilium aut Laelium dicerent. extat eorum adclama- 6
tio, quae a Iunio in litter*a*s relata est. nam cum qua- 7
dam die factum imperatorium legeret atque a procon-
sulibus Scipionibus coepisset, adclamatum est: 'novo
Scipioni, vero Sci*p*ion*i*, Gordiano proconsuli.' haec et
alia frequenter audivit.

Et erat quidem longitudine Romana, caniti[a]e de- 6
cora et pompali vultu, ruber magis quam candidus,
facie bene lata, oculis, ore, fronte verendus, corporis
qualitate subcrassulus, moribus ita moderatus, ut nihil 2
possis dicere, quod ille aut cupide aut inmodeste aut
nimie fecerit. affectus suos unice dilexit, filium et ne- 3
potem ultra morem, filiam et neptem religiose. socero 4
suo Annio Severo tantum detulit, ut in familia⟨*m*⟩ eius
quasi filium migrasse se crederet, numquam cum eo
la*v*erit, numquam illo praesente sederit ante praetu-

6 imperatorium P imperium Σ 8 episto P^a epistola P^b 17 cum aliis P^1 *t.* B eum alii Σ, P *corr.* 18/19 admatio P^a, *corr.* P^b 19 litteris P, *Pet.*; *sed cf. Less., lex. p. 323a* 22 spicione P^1 scipione P *corr.* scipioni Σ 33 laberit P lauaret Σ

5 ram. consul cum esset, aut in domo eius semper man-
sit aut, si in Pompeiana domo, ad illum vel mane vel
6 sero processit. vini parcus, cibi parcissimus, vestitu
nitidus, la*v*andi cupidus, ita ut et quarto et quinto in
7 die lavaret aestate, hieme secundo. somni plurimi, ita
ut in tricliniis, si forte apud amicos [a]ederet, etiam
sine pudore dormiret. quod videbatur facere per na-
turam, non per ebrietatem atque luxuriem.
7 Sed boni mores nihil ei profuerunt. ha[e]c enim
vita[e] venerabilis, cum Platone semper, cum Aristo-
tele, cum Tullio, cum Vergilio ceterisque veteribus
2 agens alium quam merebatur exitum passus est. nam
cum temporibus Maximini, hominis saevi atque trucu-
lenti, pro consule Africam regeret, iam ex consulibus
{filio} sibimet legato a senatu dato, cumque quidam
rationalis acrius contra plurimos Afrorum saeviret
quam Maximinus ipse pateretur, proscribens plurimos,
interficiens multos et sibi ultra procuratorem omnia
vindicans, *r*etunsus deinde a proconsule atque legato
nobilibus et consularibus viris ipsis minaretur *exci*-
dium, Afri tam insolentes iniurias ferre nequiverunt et
primum ipsum rationalem adiunctis sibi plerisque mi-
3 litibus occiderunt. occiso deinde eo, cum iam orbis ter-
rarum odio contra Maximinum arderet, coeperunt co-
gitare, quemadmodum seditio inter Maximinianos et
4 rusticos vel Afros orta placaretur. tunc quidam Mau-
ri*c*ius nomine, potens apud Afros decurio, iu*x*ta Tys-
drum nobilissim*a* posthac oratione apud plebem vel
urbanam vel rusticanam in agro suo velut conti*o*na-
8 bundus est locutus: 'gratias diis inmortalibus, cives,

4 blandi P^a *ut videtur* lab*andi P^b 9 Haec P hic Σ hac *Salm. (Pet.)*   10 uitae P^1 *t.* B   13 temporis P^a, *corr.* P^b 15 filio *om.* P, *non om.* Σ (filio *post* regeret *add. Pet.*)   19 petensus P^a petunsus P^b retunsus P *corr.*, Σ   20/21 &iudium P et dictum Ch exitium *Gru.* excidium *Puteanus (Pet.)*   21 ferre *om.* P^a, *add.* P^b 26/27 mauritius P   27 iusta P Ch   28 nobilissime P Ch nobilissimae *Salm.*   posthac] prosapiae hac *Salm.*   29/30 contianabundus P

quod occa[n]sionem dederunt, et quidem necessariam,
providendi nobis contra hominem furiosissimum Maxi-
minum. nos enim, qui procuratorem eius moribus et 2
vitae consimilem occidimus, nisi facto imperatore
salvi esse non possumus. quocirca, si placet, quoniam 3
non longe est nobilissimus vir pro consule cum filio,
consulari legato, quorum utrique mortem pestis illa
est minata, sublata de vexillis purpura imperatores
eos dicemus adhibitisque insignibus Romano iure fir-
ma⟨*bi*⟩mus.' tunc adclamatum est: '⟨*a*⟩equum est, 4
iustum est. Gordiane Auguste, di te servent. feliciter
imperator es, cum filio imperes.'
His actis propere ventum est ad oppidum Tysdrum, 5
inventusque senex venerabilis post iuris dictionem ia-
cens in lectulo, qui circumfusus purpura humi se
abiecit ac retrectans elevatus est. et cum aliud facere 6
nihil posset, evitandi periculi gratia, quod ⟨*a*⟩ Maxi-
minianis [necessario] ⟨*dubie, a*⟩ fautoribus [dubie]
⟨*necessario*⟩ imminebat, imperatorem se appellari se-
nex passus est. erat autem iam octogenarius et pluri- **9**
mis provinciis, ut diximus, ante praefuerat; populo
Romano ita commendatus suis actibus erat, ut toto di-
gnus videretur imperio. ⟨*de ration*⟩ali[i] quidem oc- 2
ciso Gordianus ante nescierat. sed ubi rem conperit,
iam mortis vicinus et filio magis timens, maluit ho-
nestas causas habere moriendi quam dedi vincul*is* e[s]t
carceri Maximini.
Appellato igitur Gordiano imperatore iuvenes, qui 3

1 occansionem P^1 *t.* B occa*sionem P *corr.*   12 imperator es] imperes *Salm., edd.*   17/19 quod maximinianis necessario fautorib; dubie imminebat P quod a Maximinianis dubie, a fautoribus necessario imminebat *Pet. coll. Herodian. VII 5,5*   20 octogenarios P^a, *corr.* P^b 21 prouintiis P   23/24 de rationali quidem occiso *Bae.* Alii quidem occiso P (*post* occiso *add. a. m. in* P iuuene gordiano filio suo) alii quidem occiso rationali Σ; *post* alii quidem occiso *Pet. significavit lacunam*   26 uinculus est P^1 *t.* B uinculis et P *corr. in ras.*   28 iuuenes P^1 *t.* B iuuene* P *corr.*

auctores huius facinoris erant, statuas Maximini deiece-
runt, imagines perfregerunt, nomen publicitus erase-
runt, ipsum etiam Gordianum Africanum appellave-
4 runt. addunt quidam Africani cognoment*u⟨m⟩* Gor-
diano idcirco inditum, non quod in Africa imperare
coepisset, sed quod de Scipionum familia originem
5 traheret. in plurimis autem libris invenio et hunc
Gordianum et filium eius pariter imperatores appella-
tos et Antoninos cognominatos, ali⟨*b*⟩i vero Antonios.
6 post hoc Carthaginem ventum cum pompa regali et
fascibus laureatis, filiusque legatus patris, exemplo
Scipionum, ut Dexippus Graec⟨*a*⟩e historiae ⟨*scrip-
7 tor*⟩ auctor est, *p*ari potestate succinctus est. missa
deinceps legatio Romam est cum litteris Gordiano-
rum haec, quae gesta fuerant in Africa, indicans,
qu⟨*a*⟩e per Valerianum, principem senatus, qui post-
8 ea imperavit, gratanter accepta est. missae sunt et
ad amicos nobiles litterae, ut homines potentes et rem
probarent et amiciores fierent ex amicis.

10 Sed tanta gratulatione factos contra Maximinum im-
peratores senatus accepit, ut non solum gesta haec pro-
barent sed etiam viginti viros eligerent, inter quos erat
Maxim[in]us sive Pupp[e]ienus et Clodius ⟨*B*⟩albi-
nus. qui ambo imperatores sunt creati, posteaquam
2 Gordiani duo in Africa[m] interempti sunt. illos sane
viginti senatus ad hoc creaverat, ut divideret his Itali-
cas regiones contra Maximinum pro Gordianis tuen-
3 das. tunc legationes a Maximino Romam venerunt
4 abolitionem praeteritorum spondentes. sed vicit Gor-
dianorum legatio, quae bona omnia pollicebatur, ita
ut eidem crederetur et ingens militibus stipendium et
5 populo agros atque congiaria promitten*t*i. usque adeo

4 cognomento P[1] *t.* B   9 alii P alibi Σ in aliis *Pet.*
□ 12/13 historię auctor P historiae scriptor auctor *Eyss. (Pet.)*   13 rari P[1] *t.* B erarii P *corr. in ras.* pari Σ succinetus P[1] *t.* B[1]   15/16 indicansq· P   23 maximinus P[1] *t.* B maximus ** P *corr.*   25 africā P   32 promittendi P Ch

autem magis Gordianis quam[quam] Maximinis est
creditum, ut Vitalianus quidam, qui praetorianis militi-
bus praeerat, per audacissimos quaestorem et milites
iussu senatus occider*etur*, quod se antea crudeliter
egerat, et tunc eius magis inmanitas timebatur, amica
et familiaris moribus Maximini. de cuius morte haec 6
fabella fertur. *f*ictae sunt litterae Maximini, signatae
quasi eiusdem anulo, et missi cum quaestore milites,
qui eas ferrent, addentes quaedam praeter litteras se-
creto esse dicenda. longam igitur porticum petiverunt, 7
et cum ille ea, quae sibi erant secreto dicenda, per-
qu*i*reret, hortantibus, ut prius signum inspiceret epi-
stolae, dum considerat, interemptus est. persuasum 8
deinde est militibus iussu[m] Maximini Vitalianum
interemptum. peractisque rebus in castris Gordiano-
rum et litterae et vultus sunt propositi.

Interest, ut senatus consultum, {quo} Gordiani im- **11**
peratores appellati sunt et Maximinus hostis, litteris
propage[n]tur: non legitimo sed indicto senatus die 2
consul iam domi conventus cum pr⟨*a*⟩etoribus, aedili-
bus et tribunis plebis venit in curiam. praefectus urbi, 3
cui nescio quid redoluerat et qui publicas litteras non
acceperat, a conventu se abstinuit. sed profuit, nam
consul ante solitas adclamationes, priusquam aliquid
in Maximinum feliciter diceretur, ait: 'p. c., Gordiani 4
duo, pater et filius, ambo ex cons⟨*ul*⟩ib⟨*us*⟩, unus ve-
ster pro consule, alter vester legatus, magno Afrorum
consilio imperatores sunt appellati. gratias igitur aga- 5
mus Ty⟨*s*⟩dritanae iuventuti, gratias Carthaginensi po-
pulo semper devoto: ab inmani nos *b*elua, ab illa fera
vindicaverunt. quid timide auditis? quid circumspici- 6
tis? quid cunctamini? hoc est quod semper optastis.
hostis est Maximinus: dii facient, ut esse iam desinat, 7

4 occiderunt P occideretur Σ   7 pictae P ficte Σ   11/12 perquęrer& P   17 quo *om.* P, *non om.* Ch   26 consib P[1] *t.* B   29 tydritanę P[1] Carthaginiensi *Pet. sine adn.*   30 uelua P[1] (i. e. maximinus *superscr. a. m.*)

et Gordiani senis felicitatem atque prudentiam, iuve-
8 nis virtutem atque constantiam laeti experiamu*r*.' post
haec litteras legit Gordianorum ad senatum et ad se
9 missas. tunc ⟨*ad*⟩clamavit senatus: 'dii vobis gratias.
liberati ab hostibus sumus: si⟨*c*⟩ penitus liberemur.
Maximinum hostem omnes iudicamus. Maximinum
10 cum filio dis inferis devo*v*emus. Gordianos Augustos
appellamus. Gordianos principes agnoscimus. impera-
tores de senatu dii conservent, imperatores nobiles vic-
tores videamus, imperatores nostros Roma videat. ho-
stes publicos qui occiderit, praemium meretur.'
12 Dicit Iunius Cordus istu⟨*d*⟩ senatus consultum {taci-
tum} fuisse. quod quale sit aut quare sic appellatum,
2 brevi exponam: omnino exemplum senatus consulti
taciti non aliud est hodie, quam quo[d] vestra clementia
convocatis ad interiora maioribus ea disponit, quae
non sunt omnibus publicanda; de quibus adiurare
etiam soletis, ne quis ante rem conpletam quicquam
3 vel audiat vel intellegat. hunc autem morem apud
veteres necessitates publicae reppererunt, ut, si forte
aliqua vis ab hostibus inmineret, qu*ae* cogeret vel hu-
milia captare consilia vel aliqua constituere, quae non
prius oporteret dici quam effici, vel si nollent ad ami-
cos aliqua perman*a*re, senatus consultum tacitum fie-
ret, ita ut non scribae, non servi publici, non censuales
illis actibus interessent, senatores exciperent, sena-
tores omnium officia censualium scribarumque con-
4 plerent, ne qui*d* forte proderetur. factum est ergo se-

1 gordianis P^a gordiani senis P^b 2 experiamus P, *edd.* experiamur *vulg.*, *Less.* 4 clamauit PCh acclamauit A 5 si P sic *Momms. (Pet.)* 7 deuocemus P deuouemus Ch 12 istu P^1 *t.* B istud P *corr. in ras.* istud Σ tacitum *Pet.* 12/13 tacitum *om.* P^1, *non om.* Σ; *add.* P *corr.* (*om. Pet.*, *scil. pro* istud *scribens* tacitum) 13 quales ita ut P^1 *t.* B quale sit aut P *corr. in ras.* 15 quod PΣ quo *Salm.*, *edd.* 21 quem P 24 permanere PCh 26 exciperent] i. e. scriberent ea quae ordinabantur *superscr. a. m. in* P 28 quit P^1 *t.* B

natus consultum ⟨*ta*⟩citum, ne res ad Maximinum per-
veniret. sed statim ill*a*, ut se habent hominum men- 13
tes, eorum dumtaxat qui erubescunt per se ea non
agnosci, quae sciunt, et qui humiles se putant, si com-
missa non prodant, omnia comperit Maximinus, ita ut
exemplum senatus consulti taciti acciperet, quod num-
quam antea fuerat factitatum. extat denique eius epi- 2
stola ad praefectum urbi talis: 'senatus consultum ta-
citum nostrorum illorum principum legi, quod tu,
praefectus urbi, factum esse fortasse non nosti, nam
nec interfuisti. cuius exemplum ad te misi, ut scires,
quomodo Romanam rem p. regeres.' enarrari autem 3
non potest, quae commotio fuerit Maximini, cum au-
divit contra se Africam descivisse. nam senatus auc- 4
toritate percepta incurrere in parie[n]tes, vestem scin-
dere, gladium arripere, quasi omnes posset occidere,
prorsus furere videbatur. praefectus urbi acceptis litteris 5
acrioribus populum et milites adlocutus est, dicens
Maximinum iam occisum. ex quo gaudium ma*iu*s fuit, 6
statimque deiectae sunt statuae atque imagines eius,
qui hostis fuerat iudicatus. usus est sane senatus pen- 7
dente bello potestate, qua debuit. nam delatores, ca-
lumniatores, procuratores et omnem illam fa⟨*e*⟩cem
Maximinianae tyrannidis occidi iussit. atque parum 8
fuit quod senatus iudicaverat, illud populi iudicium
fuit, quod occisi tracti sunt et in cloacam missi. tunc 9
et praefectus urbi Sabinus, consularis iam vir, fuste
percussus occisus et in publico derelictus est.
Haec ubi comperit Maximinus, statim cohortatus est 14
milites hoc genere contionis: 'sacrati conmilitones,
immo etiam mi consecranei et quorum mecum pleri-
que vere militatis, dum nos a Germania Romanam de-
fendimus maiestatem, dum nos Illyricum a barbaris

1 citum P^1 tacitum Σ, P *corr.* 2 ille PΣ illa *Eyss. (Pet.)* 15 parientes P^1 *t.* B^1 (n *eras.* P *corr.*) 19 magis P maius Σ 23 faecem *edd.* 24 iussit P^1 senatus iussit P *corr.* 27 iam *transposuit Pet. per errorem post* fuste

2 vindicamus, Afri fidem Punicam praestiterunt. nam
duos nobis Gordianos, quorum alter senio ita fractus
est, ut non possit adsurgere, alter ita luxurie perditus,
ut debilitatem habeat pro senectute, imperatores fece-
3 runt. et ne hoc parum es[t]se*t*, factum Afrorum nobilis
ille senatus agnovit, et pro quorum liberis arma porta-
mus, hi[c] contra nos viginti viros statuerunt et om-
4 nes velut contra hostes sententias protulerunt. quin
immo agite, ut viros decet: properandum est ad urbem.
nam et viginti viri consulares contra nos lecti sunt,
quibusque resistendum est nobis fortiter agentibus,
5 vobis feliciter dimicantibus.' len[i]tas militum mentes
et no*n* alacres animos ha[n]c contione[m] et Maximi-
6 nus ⟨*i*⟩*ps*e cognovit. denique statim ad filium scripsit,
qui longe post sequebatur, ut adceleraret, ne quid con-
7 tra eum se absente milites cogitarent. litterarum exem-
plum tale Iunius Cordus edidit: 'refert ad te stipator
meus T[h]ync⟨*h*⟩anius, quae gesta cognovi vel in
Africa vel Roma⟨*e*⟩, refert, quae sint militum mentes.
8 quaeso, quantum potes, properes, ne quid, ut solet,
militaris turba plus faciat. quid verear, ex eo audies,
quem ad te misi.'

15 Dum haec aguntur, in Africa contra duos Gordianos
Capelianus quidam, Gordiano et in privata vita sem-
per adversus et ab ipso imperatore iam, cum Mauros
Maximini iussu regeret vet*e*ranus, dimissus, conlectis
Mauris et tumultuaria manu accepto a Gordiano suc-

3 luxurię **P** **5** est sed **PCh** esset *Cas., edd.* **11** quibusque *def. Ti. p. 132 sqq.* quibus *edd.* **12** lenitas **P** lentas **Ch** **13** nos **PCh** non *Gru., edd.* **14** specognouit **P** . . . cognouit **Ch** recognouit *Salm.* ipse cognouit *Obr. (Pet.)* **18** thyncanius **P** Tynchanius *Salm., edd.* **19** roma **P** rome **Σ** **25** Mauros] *cf. v. Max. 19, 1 et Herodian. VII 9, 2 ἡγεῖτο δὲ Μαυρουσίων τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις, Νομάδων δὲ καλουμένων; confundit Herodian. Mauros et Numidas; de Capeliano legato* N u m i d i a e *cf. Momms., Ges. Schr. VII 328, adn. 2 et PIR I p. 301 nr. 344* **26** uetoranus **P**[1] *t.* **B** **27 sq.** accepto a Gordiano successore *post* dimissus *transposuit Eyss., Cas. secutus, del. Momms.*

cessore Carthaginem petit, a*d* que⟨*m*⟩ omn*i*s fide Pu-
nica Carthaginiensium populus inclinavit. Gordianus 2
tamen fortunam belli experiri cupiens filium suum iam
natu grandiorem, quadraginta et sex annos agentem,
quem tunc legati loco, ut diximus, habuerat, contra
Capelianum et Maximinianos misit, virum de cuius
moribus suo loco dic*e*mus. sed cum in re militari et 3
Capelianus esset auda*c*ior et Gordianus iunior non tam
exercitatus, quippe qui nobilitatis deliciis tarda⟨*re*⟩tur,
pugna commissa vincitur et in eodem bello interficitur.
fertur autem tanta multitudo Gordiani partium in bello 16
cecidisse, ut, cum diu quaesitum sit corpus Gordiani
iunioris, non potuerit inveniri. fuit praeterea ingens, 2
quae raro in Africa est, tempestas, quae Gordiani exer-
citum ante bellum ita dissipavit, ut minus idonei mi-
lites proelio fierent, atque ita facilis esset Capeliani
victoria. haec ubi comperit senior Gordianus, cum in 3
Africa nihil praesidii et a Maximino multum timoris
et fides Punica perurgueret, et acerrime Capelianus in-
staret, luctus deinde mentem atque animum fatigaret,
laqueo vitam finivit.
Hic exitus duorum Gordianorum fuit, quos ambos 4
senatus Augustos appellavit et postea inter divos ret-
tulit.

GORDIANUS IUNIOR

H*ic* Gordiani senis, proconsulis Afric⟨*a*⟩e, filius, qui 17
cum patre et ab Afris et a senatu Augustus appella-
tus est, litteris et moribus clarus fuit praeter nobili-
tatem; ut nonnulli, ab Antoninis, ut plurimi, ab An-

1 atq· **PCh** ad quem *Salm., edd.* omnes **PCh** **5** *c. 9, 6* **7** dicam' **P**[1] *t.* **B** dicem' **P** *corr.* **8** audatior **P** **9** tardatur **P** tardaretur **Ch** tardabatur *vulg. (Pet.)* **20** deinde] denique *Ell.* **23/24** *post* rettulit *in* **P** *a. m. add.* Imperauerunt anno uno mensibus sex **25** Gordianus iunior **P** *(non miniatis neque capitalibus litteris scriptum, sed spatio post* rettulit *relicto)* **26** hoc **P**[1] *t.* **B** **29** ut nonnulli **P** quam ut nonnulli **Ch**, *Eyss.* ut nonnulli — duxit *uncis inclusit Pet.; sed cf. Ti. p. 119, adn. 1, qui* □

2 toniis duxit. si quidem argumento ad probandam ge-
neris qualitatem alii hoc esse *ediss*erant, quod Afri-
canus Gordianus senior appellatus est cognomine Sci-
pionum, quod domum Pompeianam in urbe habuit,
quod Antoninorum cognomine semper est nuncupa-
tus, quod Antonium filium suum ipse significari vo-
luit in senatu: quae singula⟨*s*⟩ videntur familias de-
3 signare. sed ego Iunium Cordum sequor, qui dicit ex
omnibus his familiis Gordianorum coaluisse nobilita-
4 tem. idem igitur natus patri primus ex Fa*b*ia Orestilla,
Antoni*ni* pronepte, unde Caesarum quoque familiam
5 contingere videbatur. et primis diebus sui natalis An-
toninus est appellatus, mox in senatu Antoni[n]i nomen
es⟨*t*⟩ editum, vulgo deinde Gordianus haberi coeptus.
18 In studiis gravissim⟨*a*⟩e opinionis fuit, forma con-
spicuus, memoriae singularis, bonitatis insignis, adeo
ut semper in conl*us*⟨*u*⟩ si *q*⟨*u*⟩i puerorum ver-
2 beraretur, ille lacrimas non teneret. Sereno Sammo-
nico, qui patris eius amicissimus, sibi autem praecep-
tor fuit, nimis acceptus et carus, usque adeo ut omnes
libros Sereni Sammonici patris sui, qui censebantur ad
sexaginta et duo milia, [qui] Gordiano minori moriens
3 ille relinqueret. quod eum ad caelum tulit, si quidem
tantae bibliothec⟨*a*⟩e [et] copia ⟨*et*⟩ splendore dona-
tus in famam hominum litterarum decore pervenit.
4 Qu⟨*a*⟩esturam Heliogabalo auctore promeruit, id-
circo quod lux*u*rioso imperatori lascivia iuvenis, non
5 tamen luxuriosa neque infamis, praedicata est. prae-
turam Alexandro auctore urbanam tenuit, in qua tan-

---

def. ellipses: ut nonnulli (*scil.* tradunt) ... duxit (*scil.* originem) 2 alii] aliqui *He.* desiderant P dixerunt Ch edisserant *Salm.* disserant *Pet.* designant *Petsch.* 7 singulas *He.* 10 fauia P 11 antoniae P antonini Ch 13 antonini PΣ Antoni *Pet.* *cum Ursino* 14 es P est Σ 17 conlissici P^1 *t.* B coll.... Ch, *lacuna indicata* scolis si q̸s (*i. e.* quis) P *corr. in ras.* conlusu si qui *Petsch.* 18 lacimas P^a, *corr.* P^b 22 qui *del. edd.* 24 & copia splendore PΣ 25 litterarum P^1 litteratorum P *corr.*, Σ 27 luxorioso P^1 *t.* B

tus iuris dictionis gratia fuit, ut statim consulatum,
quem pater sero acceperat, mereretur. Maximini seu 6
eiusdem Alexandri temporibus ad proconsulatum pa-
tris missus legatus est *a*b se*na*tu[s], atque illic ea, quae
superius dicta sunt, contigerunt.
Fuit vini cupidior, semper tamen undecumque con- 19
diti, nunc ros*a*, nunc mastice, nunc absenti*o* ceteris-
que rebus, quibus gula maxime delectatur. cibi parcus, 2
ita ut intra punctum temporis vel prandium, si pran-
deret, vel c[a]enam finiret. mulierum cupidissimus; 3
habuisse enim decretas sibi concubinas viginti et duas
fertur, ex quibus omnibus ternos et quaternos filios
dereliqui*t*. appellatusque est sui temporis Priamus, 4
quem vulgo iocantes, quod esset natura propensior,
Priapum, non Priamum, saepe vocitarunt. vixit in de- 5
liciis, in ⟨*h*⟩ortis, in balneis, in amoenissimis nemori-
bus, nec pater aspernatus est, saepissime dicens illum
quandocumque in summa claritate cito esse moritu-
rum. vita sua, nec tamen fortitudine[m] ⟨*a*⟩ bonis um- 6
quam degeneravit, semperque inter inlustrissimos fuit
ci*v*es nec rei p. ad consul⟨*t*⟩ationem defuit. denique 7
etiam senatus libentissime illum Augustum appella-
vit atque in eo spem publicam posuit. vestitu cultissi-
mus, servis et omnibus suis carus. Cordus dicit uxo- 8
rem eum numquam habere voluisse. contra Dexippus 9
putat eius filium esse Gordianum tertium, qui post
hoc cum Balbino et Puppieno sive Maximo puerulus
est adeptus imperium.
Cum senior Gordianus mathematicum aliquando con- 20
suleret de genitura huius, respondisse ille dicitur hunc
et filium imperatoris et patrem ⟨*et*⟩ ipsum impera-

---

4 ab senatu *Ma. (Pet.)* obsecutus PΣ 4/5 *c. 7 sqq.* 7 rose PΣ absentii P 13 dereliquid P 16 amoenissimus P^a, *corr. per ras.* P^b *t.* B 17 sępissimę P 18 quandoque *edd.* 19 *post* sua *distinxit He.* 19/20 nec tamen fortitudinem bonis umquam P hac tamen fortitudine a bonis numquam *Salm. (Eyss.)* 21 cibes P^1 *t.* B consulationem P^1 *t.* B 31 et *add. Salm.*, *edd.*

2 torem futurum. et cum senior Gordianus rideret, ostendisse constellationem mathematicum ferunt et de libris
3 veteribus dictasse, ita ut probaret se vera dixisse. qui quidem et seni et iuveni et diem et genus mortis et loca, quibus essent perituri, opstinata constantia e veri-
4 tate praedixit. quae omnia postea Gordianus senior in Africa, iam imperator et quando nihil timebat, narrasse perhibetur, de morte quin etiam sua filiique et de ge-
5 nere mortis dixisse. cantabat praeterea versus senex, cum Gordianum filium vidisset, hos s⟨a⟩epissime:

'ostendent terris ⟨*hunc*⟩ tantum [hunc] fata neque ultra
esse sinent. nimium vobis Romana propago
visa potens, superi, propria haec si dona fuissent.'

6 Extant dicta et soluta oratione et versibus Gordiani iunioris, quae hodie ab eius adfinibus frequentantur, non magna, non minima sed media et quae appareat hominis esse ingeniosi sed luxuriantis et suum dese-
21 rentis ingenium. pomorum et olerum avidissimus fuit, in reliquo ciborum genere parcissimus, ⟨*ut*⟩ semper
2 pomorum aliquid recentium devoraret. frigidarum percupidus nec facile per aestatem nisi frigidas et qu*a*m plurimas bibit. et erat corporis vasti, quare magis ad frigidas urguebatur.
3 Haec de Gordiano iuniore digna memoratu[s] comperimus: non enim nobis talia dicen*da* sun*t*, qu⟨*a*⟩e Iunius Cordus ridicule ac stulte composuit de volup-
4 tatibus domesticis ceterisque infimis rebus. quae qui velit scire, ipsum legat Cordum, qui dicit, et quos servos habuerit unusquisque principum et quos amicos et quot paenulas quo*t*ve[l] clamydes, quorum etiam scien-

5 constantię P constantia e *Bae. (Pet.)* 10 hoc P hos Σ 11 *Verg. Aen. VI 869—71* tantum hunc P hunc tantum *Verg.* 17 sed] nec *superscr. a. m. in* P 18 ut *post* fuit *add. Oberd., Kell. (Pet.)* 19 ut *om.* P Ch, *add. Eyss.* adeo ut V 21 quem P quam Σ, *edd.* quidem *Petsch.* 22 plurimum Σ 24 memoratus P^1 *t.* B memoratu* P *corr.* 25 dicentes unc P dicenda sunt Σ 30 quod uel P quotue *vulg. (Pet.)*

tia nulli rei prodest, si quidem ea debeant in historia poni ab ⟨*hi*⟩storiografis, quae aut fugienda sint aut sequenda.

Sane quod praetermittendum esse non censui, quia 5
mirabile visum est, lectum apud Vulcatium Terentianum, qui et ipse historiam sui temporis scripsit, in litteras misi Gordianum seniorem Augusti vultum sic[i] repr⟨*a*⟩esentasse, ut et vocem et morem et staturam eiusdem ostentare videretur, filium vero Pompeio simillimum visum, quamvis Pompeius ob[ha]esi corporis fuisse denegetur, nepotem autem, cuius etiam nunc imagines videmus, Scipionis Asiatici faciem rettulisse. quod pro sui admi[nist]ra*t*⟨*io*⟩ne tacendum esse non credidi.

GORDIANUS TERTIUS

Post mortem duorum Gordianorum senatus trepidus 22
et Maximinum vehementius timens ex viginti viris, quos ad rem p. tuendam d*e*legerat, Puppienum sive Maximum et Clodium Balbinum Augustos appellavit, ambos ex consulibus. tunc populus et milites Gordia- 2
num parvulum, annos agentem, ut plerique adserunt, undecim, ut nonnulli, tredecim, ut Iunius Cordus dicit, sedecim, (nam vicesimo et secundo anno eum perisse adserit) petiverunt, ut Caesar appellaretur; raptusque 3
ad senatum atque inde in contione positus indumento imperatorio tectus Caesar est nuncupatus. hic natus 4
est, ut plures adserunt, ex filia Gordiani, ut unus aut duo (nam amplius invenire non potui), ex filio, qui in Africa perit. Gordianus scilicet Caesar factus apud 5

1 deant P^a, *corr.* P^b 2 storiografis P historiographis Σ 7 misit P *corr.* sibi PΣ 13 administras ne P^1 *t.* B administrãs ne P *corr.* administratione Σ admiratione *vulg.* 15 Gordianus tertius *in* P *non miniatis neque capitalibus litteris scriptum* 18 diligerat P^1 delegerat P *corr.* elegerat (elegerant) Σ 22 dici P^a, *corr.* P^b 23 uicensimo *Pet.* 29 *post* perit *Eyss. posuit cum Cas.* Dexippus — natum *ex c. 23, 1 (p. 46, v. 17 sq.)* scilic& P igitur Σ senatus consulto *Bra.*

matrem educatus est et, cum extinctis Maximinis Maxi-
mus etiam et Balbinus militari seditione interempti
essent, qui biennio imperaverant, Gordianus adule-
scens, qui Caesar eatenus fuerat, et a militibus et po-
pulo et a senatu et ab omnibus gentibus ingenti amore,
6 ingenti studio et gratia Augustus est appellatus. ama-
batur autem merito avi et avu*n*culi[s] sive patris, qui
ambo pro senatu et pro p. R. contra Maximinum arma
sumpserunt et militari[s] vel morte vel necessitate
7 perierunt. post hoc veterani ad curiam venerunt, ut
8 discerent, quid actum esset. ex quibus duo ingressi
Capitolium, cum illic senatus ageretur, ante ipsam
aram a Gallicano ex consulibus et M⟨*a*⟩ecena ex duci-
9 bus interempti sunt, atque bellum intestinum ortum
est, cum essent armati etiam senatores, ignorantibus
veteranis, quod Gordianus adulescens solus teneret
23 imperium. Dexippus quidem adseverat ex filio Gor-
diani tertium Gordianum esse natum. et posteaquam
constitit apud veteranos quoque solum Gordianum im-
perare, inter populum et milites ac veteranos pax ro-
borata est, et hic finis belli intestini fuit, cum esset de-
2 latus Gordiano puero consulatus. sed indicium non
diu imperaturi Gordiani hoc fuit, quod ec*l*ipsis solis
facta est, ut nox crederetur neque sine luminibus ac-
3 censis quicquam agi posset. post haec tamen volup-
tatibus et deliciis populus Romanus vacavit, ut ea,
quae fuerant aspere gesta, mitigaret.
a. p. Chr. n. 240 4 Venusto et Sabino conss. inita est factio in Africa
contra Gordianum ter*t*ium duce Sabiniano; quem Gor-

7 auumculis P^1 *t.* B s *eras.* P *corr.* 9 militaris P *(Pet.)* militari *vulg.* 13 mecena PΣ Maecenate *edd.; sed cf. Momms., Ges. Schr. VII, p. 360 sq., qui perperam esse versum Herodiani Μαικήνας (VII 11,3) docet et monet ne quid emendetur* 13/14 ex ducibus] *στρατηγικὸς Herodian. l. l., i. e.* p r a e t o r i u s, *cf. Momms., Ges. Schr. VII, p. 310, adn. 4* 14 ostum P^a, *corr.* P^b 17/18 Dexippus — natum *del. Becker (Pet.); in c. 22, 5 (p. 45, v. 29) post* perit *transposuerunt Cas. (Eyss.)* 18 et] at *Cas. (Pet.)* 23 eglypsis P^1 eclypsis P *corr.* 27 apere P^a, *corr.* P^b 29 tercium P

dianus per praesidem Maur*e*taniae obsessi*s* [a] coniu-
ratis ita oppressit, ut ad eum tradendum Carthaginem
omnes venirent et crimina confitent*e*s et veniam sce-
leribus postulantes. finita igitur sollicitudine in Africa 5
Gordiano iam iterum et Pompeiano conss. bellum Per- *a. p. Chr. n. 241*
sicum natum est. quando et adulescens Gordianus, 6
priusquam ad bellum proficisceretur, [et] duxit uxorem
filiam M*i*sithei, doctissimi viri, quem causa eloquen-
tiae dignum parentela sua putavit et praefectum sta-
tim fecit. post quod non puerile iam et contemptibile 7
videbatur imperium, si quidem et optimi soceri con-
siliis adiuvaretur et ipse pro pietate aliquantulum sa-
peret nec per spadones ac ministros aulicos matris vel
ignorantia ⟨*vel*⟩ coni*v*entia ve⟨*n*⟩deretur.
Extat denique et soceri eius ad eum epistola et ip- **24**
sius Gordiani ad socerum, qua intellegitur eius saecu-
lum emendatius ac diligentius socero adiuvante per-
fectum. quarum exemplum hoc est: 'domino filio et 2
Augusto M*i*sitheus socer et praefectus. evasisse nos
gravem temporum maculam, qua per spadones et per
illos, qui amici tibi videbantur (erant autem vehemen-
tes inimici), omnia vendeba⟨*n*⟩tur, voluptati e⟨*s*⟩t eo
magis, quo[d] tibi gratior emendatio est, ut, si qua vitia
fuerunt, tua non fuisse satis constet, mi fili venerabilis.
neque enim quisquam ferre potuit datas eunuchis 3
suffragantibus militum praeposituras, negatum labori-

1 mauritanie P obsessio a PR obsessis a Ch obsessum a *edd. an* omissum a *? Pet. coll. Zosim. I 17* obsessis [a] *Ho.* 2 Carthagine *Reitemeier ad Zosim. I 17* 3 confitentis P 7 et *om.* Σ ucxorem P *ante ras.* 8 misithei P^a mysithei P^b *t.* B T i m e s i t h e u s *est verum nomen; cf. PIR II p. 100 sq. nr. 405* 9 prȩfecfectum P^a *ut videtur* prȩ***fectum P^b *t.* B 12 ipse pro pietate P ipsa proprietate (puerilitate A) Σ ipse pro aetate *Cas., Salm. (Eyss.)* ipse pro parte *Pet.* 14 uel *add. edd.* conibentia P uider&ur P uenderentur Σ 15 epistula *edd.* 16 quia P^a qu*a P^b *t.* B 19 mysitheus P 21/22 uehementer *Petsch.* 22 uendebatur P^1 *t.* B uendebātur P *corr.* & eo PΣ est eo *Pet.* est et eo *Eyss. cum vulg.* 23 quod PΣ

bus praemium. aut interemptos aut liberatos pro libi-
⟨*di*⟩ne atque mercede, quos non decebat, vacuatum
aerarium, per eos, qui cottidie ⟨*te*⟩ insidiosissime fre-
quentabant, initas factiones, ut tu decipereris, cum in-
ter se de bonis pessimi quique haberent ante consilia
tibimet suggerenda, bonos pellerent, detestandos in-
4 sinuarent, omnes postremo tuas fabulas venderent. diis
igitur gratias, quod volente *te*te ipso emendata res
5 {p.} est. delectat sane boni esse principis socerum et
eius, qui omnia requirat et omnia velit scire et qui
pepulerit homines, per quos antea velut in auctione
positus nundinatus est.'
25 Item Gordiani ad ipsum: 'imperator Gordianus Au-
gustus Misitheo patri et praefecto. nisi dii omnipoten-
tes Romanum tuerentur imperium, etiam nunc per
emptos spadones velut in ⟨*h*⟩asta positi venderemur.
2 denique nunc demum intellego neque Feliciones prae-
torianis cohortibus praeponi debuisse, neque Serapam-
moni quartam legionem credendam fuisse, et, ut om-
nia dinumerare m⟨*ittam*⟩, multa non esse facienda
quae feci; sed diis gratias, quod te insinuante, qui nihil
vendis, didici ea, quae inclusus scire non poteram.
3 quid enim facerem, quod *et* mat*er* ⟨*n*⟩os venderet et
consilio cum Gaudiano et Reverendo et Montano ha-
bito vel laudaret aliquos vel vituper⟨*ar*⟩et, et illo-
rum consensu quasi testium, quod dixerat, adproba-
4 rem? mi pater, verum audias velim: miser est impe-
rator, apud quem vera reticentur, qui cum ipse pu-
blice ambulare non possit, necesse est, ut audiat et
5 vel audita vel a plurimis roborata confirmet.' his epi-

1/2 libine P^1 *t.* B^1 3 te *add. Salm.*   7 dis *edd.*   8 inte P in te Σ (etiam te Ch) temet *Bae. (Pet.)* tete *Ho.*   8/9 rẽs P res p. Σ res *edd.*   14 di *edd.*   16 asta PΣ   18 cohostib; P^a, *corr.* P^b 20 dinumerarem multa non esse P diminuerem multa non esse Σ dinumerare mittam, non fuisse *Haupt (Pet.)* dinumerare mittam, multa non esse *He.*   23 quod ad mauros P quod cum maurus Σ quod †Admau nos *Pet.* quoad mater nos *Bae. (cf. p. 47, v. 13)* quod et mater nos *Petsch.*

stolis intellectum est adulescentem soceri consiliis
emendatum atque correctum. et Misithei quidem epi- 6
stolam Gr⟨*a*⟩ecam quidam fuisse dicunt, sed in hanc
sententiam. tantum autem valuit eius gravitas et sanc- 7
timonia, ut ex obscurissimo praeter nobilitatem gestis
etiam Gordianum clarum principem fecerit.
Fuit terr⟨*a*⟩e motus eo usque gravis imperante Gor- 26
diano, ut civitates etiam terrae hiatu cum populis de-
perirent. ob quae sacrificia per totam urbem totumque
orbem terrarum ingentia celebrata sunt. et Cordus qui- 2
dem dicit inspectis libris Sibyllinis celebratisque om-
nibus, quae illic iussa videbantur, mundanum malum
esse sedatum.
Sedato terr⟨*a*⟩e motu Praetextato et Attico conss. 3 *a. p. Chr. n. 242*
Gordianus aperto Iano gemino, quod signum erat in-
dicti belli, profectus est contra Persas cum exercitu in-
genti et tanto auro, ut vel auxiliis vel militibus facile
Persas evincere⟨*t*⟩. fecit i[n]ter ⟨*in*⟩ Moesiam atque 4
in ipso procinctu, quidquid hostium in Thraciis fuit,
delevit, fugavit, expulit atque summovit. inde per 5
Syriam Ant[h]ioc⟨*h*⟩iam venit, quae a Persis iam tene-
batur. illic frequentibus proeliis pugnavit et vicit ac
Sapore Persarum rege summoto, ⟨*q*⟩*ui* post Artax*er*- 6
*x*en ⟨*regnabat*⟩, et Ant[h]ioc⟨*h*⟩iam recepit et Carras
et Nisibi⟨*n*⟩, quae omnia sub Persarum imperio erant.
rex sane Persarum tantum Gordianum principem ti- 27
muit, ut, cum instructus esset et suis copi*i*s et nostris,
tamen civitatibus ipse praesidia sponte deduceret eas-
que integras suis civi[tati]bus redderet, ita ut nihil,

8 ciuitatis *Pet. per errorem*   18 persa se uincere P Persas euinceret *Pet.*   inter moesiam P iter in Moesiam *edd.*   22 ae P^1 *t.* B ạẹ P *corr.* ac Σ   23/24 & post artaxansen P *(Pet.)* et post artaxerxen R et post Artaxia duce *Momms. (sed nomen est incertissimum)* qui post Artaxerxen regnabat *Ho. (Saporem successisse Artaxerxi patri constat, cf. PIR III p. 173 nr. 138)*   25 nitibi P^1 *t.* B nisibi P *corr.*   27 et suis] summis *Gru. (Eyss.)* copies P^1 *t.* B   e nostris *Gru. (Eyss.), non cum* copiis, *sed cum* ciuitatibus *coniungentes*   29 ciuitatib; PΣ ciuibus *edd.*

2 quod ad eorum fortunas pertine⟨re⟩t, adtaminaret. sed
haec omnia per Misitheum, socerum Gordiani eundem-
3 que praefectum, gesta sunt. effectum denique est, ut
Pers⟨a⟩e, qui iam in Italia timebantur, in regnum
suum pugnante Gordiano redirent totumque orientem
Romana res p. detineret.

4 Extat oratio Gordiani ad senatum, qua de rebus ge-
stis suis scribens Misitheo praefecto suo et socero in-
gentes gratias agit. cuius partem indidi, ut ex eo vera
5 cognosceres: 'post haec, p. c., quae, dum iter agimus,
gesta sunt quaeque ubique singulis triumphis digna
sunt actitata, etiam Persas, ut brevi multa conectam,
ab Ant[h]ioc⟨h⟩ensium cervicibus, quas iam nexas Per-
sico ferro gerebant, et reges Persarum et leges amovi-
6 mus. Carras deinde ceterasque urbes imperio Romano
reddidimus. Nisibin usque pervenimus et, si di*i* fave-
7 rint, ⟨*C*⟩tesifonta usque veniemus. valeat tantum Mi-
sitheus praefectus et parens noster, cuius ductu et
dispositione et haec transegimus et reliqua transige-
8 mus. vestrum est igitur supplicationes decernere, nos
9 di*is* commendare, Misitheo gratias agere.' his in se-
natu lectis quadrigae elefantorum Gordiano decretae
sunt, utpote qui Persas vicisset, ut triumpho Persico
triumpharet, Misitheo autem quadriga⟨*e*⟩ ⟨*s*⟩ex equo-
10 rum et triumphalis currus et titulus huiusmodi: 'Misi-
theo eminenti viro, parenti principum, {praefecto}
praeto⟨*rii*⟩, totius orbis ⟨*tutori, resti*⟩tutori[s] re⟨*i*⟩ p.
senatus populusque Romanus vicem reddidit.'

28 Sed ista felicitas longior esse non potuit. nam Misi-
theus, quantum plerique dicunt, artibus Philippi, qui

1 pertin& P pertineret Σ 16 reddimus P^a, *corr.* P^b nitibin P^1 *t.* B dil P^1 *t.* B 21 dies P diis Σ 24/25 quadrigaexequorum P quadriga equorum Σ quadriga sex equorum *Salm., edd.* quadrigae sex equorum *Less.* 27 praetototius urbis tutoris re p̃ P^1 *t.* B praetori totius urbis tutori∗ reip̃ P *corr.* praetorii praefecto & totius urbis *adn. a. m. in* P *in marg.* praetorii praefecto totius urbis tutori rei p. Σ p(opuli) R(omani) et totius orbis, tutori rei p. *Momms.* ⟨tutori, resti⟩tutori *Ho.* ⟨resti⟩tutori *Hirschf.*

post eum praefectus praetorii est factus, ut alii, morbo
extinctus est herede Romana re p., ut quicquid eius
fuerat, vectigalibus urbis accederet. cuius viri tanta 2
in re p. dispositio fuit, ut nulla esset umquam ⟨*ci*⟩vitas
*lim*itanea potior et quae posset exercitum p. R. ac
principem ferre, quae totius anni in aceto, frumento et
larido atque hordeo et paleis condita non haberet, mi-
nores vero urbes aliae triginta dierum, aliae quadra-
ginta, nonnullae duum mens*i*um, quae minimum, quin-
decim dierum. idem cum esset praefectus, arma mili- 3
tum semper inspexit. nullum se*nem* militare passus
est, nullum puerum annonas accipere. castra omnia
et fossa*s* ⟨*e*⟩orum circumibat, noctibus etiam plerum-
que vigilias frequentabat. amabaturque ab omnibus, 4
quod sic et rem p. amaret et principem. tribuni eum
et duces usque adeo timuerunt et amarunt, ut neque
vellent pec⟨*c*⟩are neque ulla ex parte peccarent. Phi- 5
lippus eum propter pleraque vehementer timuisse fer-
tur atque ob hoc per medicos insidias eius vitae pa-
rasse, et quidem hoc gener⟨*e*⟩; ⟨*n*⟩am cum effusione 6
alvi Misitheus laboraret atque a medicis sistendi ventris
g⟨*r*⟩atia pocul[or]um iuberetur accipere, mutatis, quae
fuerant parata, id fertur datum, quo magis solveretur.
atque ita exa*nim*atus est.

Quo mortuo Arriano et Pap[p]o conss. in eius locum 29 *a. p. Chr. n.* 243
praefectus praetorii factus est Philippus Arabs, hu-
mili genere natus, {sed} superbus, qui se in novitate at-
que enormitate fortun⟨*a*⟩e non tenuit, ita ut statim
Gordiano, qui eum in locum parentis adsciverat, in-
sidias per milites faceret, quae tales fuerunt: Misitheus 2

4 uitas P^1 ciuitas Σ, P *corr.* 5 militanea P 9 mensuum P 11 semen P^1 *t.* B se∗nē∗ P *corr.* 13 & fossatorum P fossato Σ et fossata eorum *Salm., edd.* et fossas eorum *Nov.* 20 generam P^1 *t.* B genere∗ P *corr.* genere nam Σ 22 gatia P^1 *t.* B^1 poculorũ P poculum Σ 24 examinatus P^1 *t.* B 25 apriano PΣ Arriano *Salm., edd.* 27 sed *om.* P, *non om.* Σ, *add. Pet.* 28 inormitate *Pet. per errorem*

tantum ubique, quantum diximus, habuerat condito-
rum, *ut* vacillare dispositio Romana non posset; ve-
rum artibus Philippi primum naves frumentariae sunt
aversae, deinde in ea loca deducti sunt milites, in qui-
3 bus annonari non posset. hinc Gordiano infestos mi-
lites statim reddidit, non intellegentes artibus Philippi
4 iuvenem esse deceptum. sed Philippus etiam hoc ad-
didit, ut rumorem per milites spargeret adulescentem
esse Gordianum, imperium non posse regere, melius
esse illum imperare, qui militem gubernare[t], qui rem
5 publicam sciret. corrupit praeterea etiam principes,
effectumque, ut palam Philippus ad imperium pos-
6 ceretur. amici Gordiani primo vehementissime resiste-
bant, sed cum milites fame vincerentur, imperium
Philippo mandatum est, iussumque a militibus, ut quasi
tutor eius Philippus cum eodem Gordiano pa⟨*ri*⟩ter
imperaret.

30 Suscepto igitur imperio, cum et Philippus se contra
Gordianum superbissime ageret et ille se imperatorem
atque imperatorum prolem et virum nobilissimae fa-
miliae recognosceret nec ferre posset inprobitatem ho-
minis ignobilis, apud duces et milites adstante prae-
fecto Maecio Gordiano, adfini suo, in tribunali co⟨*n*⟩-
q⟨*u*⟩es⟨*t*⟩u*s* es[se]t, sperans posse imperium Philippo
2 abrogari. sed ha[n]c conquestione nihil egit, cum illum
incusasset, quod immemor beneficiorum eius sibi mi-
3 nus gratus exsisteret. et cum milites rogasset, cum
aperte duces ambisset, factione Philippi minor apud
4 omnes fuit. denique cum se videret minorem haberi,
petit, ut aequale salte*m* inter eos esset imperium, nec
5 impetravit. dehinc petit, ut loco Caesaris haberetur,
6 neque id optinuit. petit etiam, ut praefecti loco esset

2 & P ut Σ 10 gubernar& P Σ gubernare *Cas., edd.* 16 pater P^{1} pariter Σ, P *corr.* 23/24 coces ut ẽẽt P^{1} *t.* B cocesit ut ẽẽt P *corr.* certus ut esset Σ c(orriga)s conquestus est *add. a. m. in marg. in* P 25 hanc P^{1} *t.* B^{1} ha*c P *corr.* 30 ęquales alter P^{1} *t.* B

Philippo, quod et ipsum negatum est. ultimae pr[a]eces 7
fuerunt, ut eum Philippus pro duce haberet et patere-
tur vivere. ad quod quidem paene consenserat Philip-
pus, ipse tacitus sed omnia per amicos agens nutibus
atque consiliis. verum cum secum ipse cogitaret amo- 8
re[m] populi R. et senatus circa Gordianum et totius
Africae ac Syriae totiusque orbis Romani, cum et no-
bilis esset et nepos ac filius imperatorum et bellis
gravibus totam rem {p.} liberasse⟨*t*⟩, posse fieri, ut
⟨*re*⟩fecta quandocumque militum voluntate Gordiano
redderetur imperium, re recenti cum in Gordianum
ir⟨*a*⟩e militum famis causa vehementes essent, cla-
mantem e conspectu duci iussit ac dispoliari et occidi.
quod cum primo dilatum esset, post, ut iussit, imple- 9
tum est. ita Philippus impie, non iure optinuit im-
perium.

Imperavit Gordianus annis sex. As*i*⟨*a*⟩e dum ha⟨*e*⟩c 31
agerentur, Argunt Scyth[r]arum rex finitimorum regna
vastabat, maxime quod conpererat Misitheum perisse,
cuius consilio res p. fuerat gubernata. Philippus au- 2
tem, ne a crudelitate nancisci videretur imperium, Ro-
mam litteras misit, quibus scripsit Gordianum morbo
perisse seque a cunctis militibus electum. nec de-
fuit, ut senatus de his rebus, quas non noverat, falle-
retur. appellato igitur principe Philippo et Augusto 3
nuncupato Gordianum adulescentem inter deos ret-
tulit.

Fuit iuvenis laetus, pulcher, amabilis, gratus omni- 4
bus, in vita iocundus, in litteris nobilis, prorsus ut ni-

5/6 amore *Petsch. (Pet.)* 7 romane P^{a}. *corr.* P^{b} 9 p. *om.* P, *non om.* Σ, *add. edd.* liberasse P Σ 10 ficta P factione Σ (*om.* uoluntate) flexa *Pet.* reficta *Salm.* refecta *Lenze* infida *Petsch.* uicta *Walter* 11 rerecenti P^{1} *t.* B ** recenti P *corr.* in recenti *? Pet.* 12/13 clamantem ** P 17 asne P sed Σ atque *Pet.* Asiae *Petsch.* 18 argunt P arguntis (arguntbis) Σ Argaithus *Müllenhoff (cf. PIR I p. 130, nr. 847 et 853)* scyram P^{a} scythrarum P^{b} 24/25 fallar&ur P^{a}, *corr.* P^{b} 26 aduliscentem P

5 hil praeter aetatem deesset imperio. amatus est a po-
pulo et senatu et militibus ante Philippi factionem ita
6 ut nemo principum. Cordus dicit omnes milites eum
filium appellasse, ab omni senatu filium dictum, om-
7 nem populum delicias suas Gordianum dixisse. de-
nique Philippus, cum eum interfecisset, neque ima-
gines eius tollere neque statuas deponere neque nomen
⟨*ausus*⟩ abradere, sed divum semper appellans etiam
apud ipsos milites, cum quibus factionem fecerat, serio
animo et peregrina calliditate veneratus est.
32 Domus Gordianorum etiam nunc extat, quam iste
2 Gordianus pulcherrime exornavit. est villa eorum via
Praenestina ducentas columnas in ⟨*te*⟩trastylo habens,
quarum quinquaginta C*ary*steae, ⟨*quinquaginta*⟩ Clau-
dianae, quinquaginta Synnades, quinquaginta Numi-
3 dicae pari mensura sunt. in qua b*as*[c]ilicae centenariae
tres, cetera huic operi convenientia et thermae, qua-
les praeter urbem, ut tunc, nusquam in orbe terrarum.
4 Familiae Gordiani hoc senatus decrevit, ut a tutelis
atque a legationibus et a publicis necessitatibus, nisi
si vellent, posteri eius semper vacarent.
5 Opera Gordiani Romae nulla extant, praeter qua⟨*e*⟩-
dam nymfia et balneas. sed balneae privatis hominibus
6 fuerunt et ab eo in usum privatum exornatae sunt. in-
stituerat porticum in campo Martio sub colle pedum
mille, ita ut ab altera parte ⟨*ae*⟩qu*e* mille pedum por-
ticus fieret atque inter eas pariter ⟨*pater*⟩et spa*t*ium
pedum quingentorum; cuius spa*t*ii hinc atque inde
virdiari*a* essent, lauro, myrto et buxo frequentata, me-

8 ausus *add. He.* 10 animo] immo *? Less.* 13 intrastylo P uno stilo Σ in tetrastylo *Salm., edd.* 14 christeae P tystee (tistee) Σ caristeae (charisteae) *Salm.* Carysteae *edd.* quinquaginta *ante* Claudianae *om.* P Ch L *add.* V 16 bis scilicę P basilice Σ 18 uttunc PΣ uisuntur *Jord.* utcunque *Pet.* 26 quam ille P qua mille Σ aequa mille *Salm., edd.* aeque mille *vulg., Petsch.* 27 pariter & PΣ pateret *vulg., Petsch.* pariter pateret *Pet.* spacium P 28 spacii P 29 uirdiarii P uiridaria Σ

dium vero lithostr*o*tum brevibus columnis altrinsecus
positis et sigillis per pedes mille, quod esset deam-
bulatorium, ita ut in capite basilica esset pedum quin-
gentorum. cogitaverat praeterea cum Misitheo, ut post 7
basilicam thermas aestivas sui nominis faceret, ita ut
hiemales in principio porticu⟨*u*⟩m poneret, [s]in*t*us[u]
essent vel virdiaria vel porticus. sed haec omnia nunc 8
privatorum et possessionibus et ho*r*tis et aedificiis oc-
cupata sunt. fuerunt sub Gordiano Rom⟨*a*⟩e elefanti 33
triginta et duo, quorum ipse duodecim miserat, Alex-
ander decem, alces decem, tigres decem, leones man-
sueti sexaginta, leopardi mansueti triginta, belbi, id
est yaenae, decem, gladiatorum fiscalium paria mille,
hippopotami sex, *r*inocero⟨*s*⟩ unus, arcoleontes decem,
cam*e*lopardali decem, onagri viginti, equi feri quadra-
ginta et cetera huius modi animalia innumera et di-
versa, quae omnia Philippus ludis saecularibus vel
dedit vel occidit; has autem omnes feras mansuetas et 2
praeterea efferatas parabat ad triumphum Persicum.
quod votum publicum nihil valuit. nam omnia haec 3
Philippus exhibuit s⟨*a*⟩ecularibus ludis et muneribus
atque circensibus, cum millesimum annum {a condita
urbe} in consulat*u* suo et filii sui celebravit.
Quod de C. Caesare memoriae traditum est, hoc 4
etiam de Gordiano Cordus evenisse perscribit; nam
omnes, quicumque illum gladio adpetiverunt (qui no-
vem fuisse dicuntur), postea interemptis [a] Philip-
pis ⟨*se*⟩ sua manu suisque gladiis et [h]isdem, qui-
bus illum percusserant, interemisse dicuntur.

1 lithrostratum P *(prior litt.* r *exp.)* licostratum Σ 6 cum P[a] porticum P[b] porticuum *Salm., edd.* sine usu P sui usui (uisui) Σ intus *Ma. (Pet.)* sed intrinsecus *He.* 8 hostis P ortis Σ 10 duodecim] XXII *Cas.* 12 belbi] *pro* belui 14 Hippopotamis ex renocere P argoleontes *Salm.* 15 Camilo pardali P 17/18 quae — occidit *uncis inclusit Pet.* 22/23 a condita urbe *om.* P, *edd., non om.* Σ 23 consulato P 24 C.] c̃ P 27 a *del. vulg.* a ⟨Decio⟩ *Lenze* 28 se *add. Salm. (Eyss.)* 29 interemisse] *cf. Suet. Caes. 89;*

34 Trium igitur Gordianorum haec fuit vita, qui omnes
Augusti appellati sunt, [duobus in Africa interemptis,
2 Persidis finibus].
Gor*d*iano sepulchrum milites apud Circe⟨*s*⟩ium castrum fecerunt in finibus Persidis, titulum huius modi addentes et Graecis et Latinis et Persicis et Iudaicis et
3 Aegyptiacis litteris, ut ab omnibus lege⟨*re*⟩tur: 'divo
Gordiano victori Persarum, victori Gothorum, victori Sarmatarum, depulsori Roman*a*rum seditionum, vic-
4 tori Germanorum, sed non victori Philipporum.' quod
*i*deo videbatur additum, quia in campis Philippis ab Alanis tumultuario proelio victus abscesserat, simul
5 etiam quod a Philippis videbatur occisus. quem titulum evertisse L*i*cinius dicitur eo tempore, quo est nanctus imperium, cum se vellet videri a Philippis
6 originem trahere. quae omnia, Constantine maxime,
idcirco sum ⟨*per*⟩secutus, ne quid tuae cognitioni deesset, quod dignum scientia videretur.

---

interisse *vulg., Pet.* **2/3 duobus — finibus** *uncis inclusit Pet.* **3 presidis** P^a, *corr.* P^b **⟨in⟩ Persidis finibus ⟨tertio⟩** *Eyss.* **4 Gorgiano P circeium P Circesium** *Cas. ex Eutrop. IX 2,3 (Pet.)* **7 legetur P legeretur Σ 8 gordiani P gordianũ** P^a **got∗horũ** P^b **9 romanorum P 11 adeo P ideo Σ 14 lucinius** P^1 *t.* **B l∗icinius P** *corr.* **15 nanctus** P^1 *t.* **B (c** *exp.* **P** *corr.*) **17 secutus P Ch;** *def. Löfst., Beitr. p. 83 sq.; Spätlat. Stud. p. 49* **persecutus** *edd.* **18 GORDIANUS TERTIUS EXPLICIT P**

MAXIMUS ⟨*ET BALBINUS*
IULI CAPITOLINI⟩

Interemptis in Africa Gordiano seniore cum filio, 1
cum Maximinus ad urbem furens veniret, ut, quod Gordiani Augusti appellati fuerant, vindicaret, senatus praetrepidus in *ae*dem Concordiae VII. idus Iunias concurrit, ludis Apoll*in*aribus, remedium contra furorem hominis inprobissimi requirens. cum igitur duo 2
consulares e*t* eminentes quidem viri, Maximus et Balbinus (quorum Maximus a plerisque in historia reticetur et loco eius Puppieni nomen infertur, cum et Dexippus et A*r*rianus Maximum et Balbinum dicant electos contra Maximinum post Gordianos), quorum alter bonitate, virtute alter ac severitate clari habebantur, ingressi essent curiam ac praecipue timorem Maximini adventu⟨*s*⟩ fronte ostendere⟨*n*⟩t, referente consule de aliis rebus, qui primam sententiam erat dicturus, sic exorsus est: 'minora vos sollicitant, e⟨*t*⟩ prope 3
aniles res ferventissimo tempore tractamus in curia.
quid enim opus de restitutione templorum, de basilicae 4
ornatu, de thermis Titianis, de exaedificatione amphitheatri agere, cum immineat Maximinus, quem hostem mecum ante dixistis, Gordiani duo, in quibus praesidium fuerat, interempti s*i*nt, neque in praesenti ullum sit auxilium, quo respirare possimus? agite igi-

---

1 INCIPIT MAXIMUS P ad constantinum aug *add. a. m.* **6 pertrepidus Σ eadem** P^1 **Iulias** *Pet. coll. Max. 16,1* **7 apollonarib;** P^1 **9 consulare sed** P^1 *t.* **B consulares et P** *corr.* **12 arpianus P Herodianus** *Brocks* **16 aduentu PΣ,** *Pet.* **aduentus** *Cas.* **18 sollicitante** P^1 *t.* **B, V sollicitant et P** *corr.* **24 sunt PΣ**

tur, p. c., p⟨*r*⟩incipes dicite. quid moramini? ne, dum
singulati⟨*m*⟩ per⟨*ti*⟩mescitis, in timore potius quam
2 in virtute opprimamini.' post haec tacentibus cunc-
tis, cum Maximus, qui et natu grandior erat et meritis
et virtute ac severitate clarior, dicere sententiam coe-
pisset. quae ostenderet duos principes esse faciendos,
Vectius Sabinus ex familia Ulpiorum rogato cons*u*le,
ut sibi dicere atque interfari liceret, sic exorsus est:
2 'scio, p. c., hanc rebus novis inesse oportere constan-
tiam, ut rapienda sint consilia, non quaerenda, verbis
quin etiam plurimis abstinendum sit atque sententiis,
3 ubi res perurguent. cervices suas quisque respiciat,
uxorem ac liberos cogitet, avitas patriasque fortunas:
quibus omnibus inminet Maximinus, natura furiosus,
truculentus, inmanis, causa vero, ut sibi videtur, satis
4 iusta truculentior. ille quadrato agmine castris ubi-
que positis ad urbem tendit, vos sedendo et consul-
5 ta⟨*n*⟩do diem teritis. longa oratione opus non est: fa-
ciendus est imperator, immo faciendi sunt principes,
unus qui res domesticas, alter qui bellicas curet, unus
qui in urbe resideat, alter qui[n] obviam cum exercit*u*
6 latronibus pergat. ego principes dico, vos firmate, si
7 placet, sin minus, meliores ostendite: Maximum igi-
tur atque Balbinum, quorum unus in re militari tan-
tus est, ut no*v*[il]itatem generis splendore virtutis
e*v*exerit, alter ita clarus nobilitate est, ut et morum

1 pincipes P^1 1/2 nedum singulati permescitis P^1 nedum singulatī pe(ti)rmescitis P *corr.* per me scitis ne dum sigillatim Σ ne, dum singulatim pertimescitis *edd.* 7 ulpiorum] i. e. traiani imperatoris *superscr. a. m. in* P consale *?* P^1 consule P *corr.* 9 pč *om.* P^a, *add.* P^b 9/10 constantiam] instantiam *Petsch.* 17/18 consulta do P^1 *t.* B^1 consultā do P *corr.* consultando Σ 21 quin obuiam P^1 *t.* B qui∗ obuiam P *corr.* qui in obuiam *Petsch.* exercito P^1 *t.* B 25 nobilitatem PCh ignobilitatem *Lipsius* uilitatem *Haupt* nouitatem *Ho.* (*cf. c. 5, 11* nouae familiae *et Vell. Paterc. II 96, 1:* Agrippae qui nouitatem suam multis rebus nobilitauerat) 26 eilexerit P^1 alexerit P *corr.* allexerit Σ euexerit *Poggio (cf. Ho., Klio XIII, p. 279 sq.), Haupt*

lenitate re⟨*i*⟩ p[i]. sit necessarius et vitae sanctimonia,
quam a prima aetate in studiis semper ac litteris te-
nuit. habetis sententiam, p. c., mihi fortasse periculo- 8
siorem quam vobis, sed nec vobis satis tutam, si non
aut alios aut hos principes feceritis.' post haec ad- 9
clamatum est uno consensu: 'aequum est, iustum est. 10
sententiae Sabini omnes consentimus. Maxime et Bal-
bine Augusti, dii vos servent. di vos principes fece-
runt, di vos conservent. vos senatum a latronibus vin-
dicate, vobis bellum contra latrones mandamus. hostis 11
publicus Maximinus cum filio pereat, hostem publicum
vos persequimini. felices vos iudicio senatus, felicem
rem p. vestro imperio. quod vobis senatus detulit, 12
fortiter agite; quod vobis senatus detulit, libenter acci-
pite.' his atque aliis adclamationibus imperatores facti **3**
sunt Maximus atque Balbinus.
Egressi igitur e senatu primum Capitolium escen- 2
derunt ac rem divinam fecerunt. deinde ad rostra 3
populum convocarunt. ubi cum orationem de sena-
tus sententia et de sua electione habuissent, p. R. cum
militibus, qui forte convenerant, adclamavit: 'Gordia-
num Caesarem omnes rogamus.' hic nepos erat Gor- 4
diani ex filio, qui est in Africa occisus, annum agens
aetatis quartum decimum, ut plerique dicunt. qui sta- 5
tim raptus est et novo genere senatus consulti, cum
eadem die senatus consultum factum esset, inductus
in curiam Caesar est appellatus.
Prima igitur relatio pri*nc*⟨*ip*⟩um fuit, ut duo Gor- **4**
diani divi appellarentur. aliqui autem unum putant 2
appellatum, seniorem videlicet, sed ego libris, quos
Iunius Cordus affatim scripsit, legisse memini ambos

1 rep̃i sit P rei p. est *Pet.* 5 hoc P^a hęc P^b 17/18 escenderunt P^1 *t.* B ascenderunt Σ, P *corr.* 23 filio P *(littera* o *incerta, ita ut* a *legi possit)* filio Σ filia *Pet., delens* 'qui est in Africa occisus' filia, ut quidam, uel, ut alii, ex filio *Egn.* 24 aetatis *om. Pet.* 28 principum (*vel* duorum principum) Σ primum P 31 me memini Σ

3 in deos relatos, si quidem senior laqueo vitam fini-
vit, iunior autem in bello consumptus est, qui utique
maiorem *m*eretur reverentiam, quod eum bell*u*⟨*m*⟩ ra-
4 puit. post has igitur relationes praefectura urbi in Sa-
binum conl[oc]ata est, virum gravem et Maxim*i*[m]
moribus congruentem, praetoriana in Pinarium Va-
lentem.
5 Se*d* priusquam de actibus eorum loquar, placet ali-
qua dici de moribus atque genere, non eo modo quo
Iunius Cordus est pe*r*secutus omnia, sed illo quo Sue-
tonius Tranquillus et Valerius Marcellinus, quamvis
Curius Fortunatianus, qui omnem hanc historiam per-
scripsit, pauca contigerit, Cordus vero tam multa, ut
etiam pleraque {vilia} et minus honesta perscripserit.
5 Maximo pater fuit Maximus, unus e plebe, ut non-
nulli dicunt, faber ferrarius, ut a*li*i, raedarius vehicu-
2 larius fabricator. hunc suscepit e*x* uxore Prima no-
mine. cui fratres quattuor ⟨*p*⟩ueri fuerunt, quattuor
3 puellae, qui omnes intra pubertatem interierunt. nato
Maximo carnem bubulam et quidem multam aquila
in cella eorum proiecisse fertur, quae angusto patebat
inpluvio, eandemque, cum iaceret neque quisquam ad-
tingere auderet religionis timore, iterum sustulisse ⟨*e*⟩t
in proximum sacellum, quod erat Iovis Praestiti⟨*s*⟩,
4 detulisse. id eo tempore nihil visum est om⟨*i*⟩nis ha-
bere, sed non sine causa factum proba*v*it imperium.
5 pueritiam omnem in domo patr*ui* Pinarii fecit, quem

---

3 ueretur P meretur Ch 3/4 bella rapuit P^1 bella rapuere P *corr.* bella rapuerunt Σ bellum rapuit *Pet.* Bellona rapuit *Kell.* 5 conlocata P collata Σ maximu P^1 *t.* B maximi* P *corr.* 8 seu P^1 *t.* B sed P *corr.*, Σ 10 prosecutus PΣ, *Eyss.* persecutus *Pet.* 14 uilia *om.* P, *edd.; non om.* Σ 16 aui P^1 alii P *corr.* 16/17 uehicularius fabricator *del. Corn.* 17 ex] & P prima PΣ Pinaria *?Pet. in app. coll. v. 27* 18 uiri PΣ pueri *Salm., edd.* 23/24 sustuliss& in PΣ 24 præstiti P 25 uisus P^a uisũ* P^b *t.* B omnis P^1 26 probabit P 27 patris PΣ parentis *Pet.* patrui *vulg.* prnarii P^a, *corr.* P^b *t.* B *per ras.*

statim ad praefecturam praetorii subvexit, ubi factus
est imperator. operam grammatico, r⟨*h*⟩et[h]ori non 6
mul*t*um dedit, si quidem semper virtuti mi⟨*li*⟩tari et
severitati studuit. a*t*tam⟨*en*⟩ militaris tribunus fuit et 7
multos egit numeros et postea praeturam, sumptu Pe-
scenniae Marcellin⟨*a*⟩e, ⟨*quae*⟩ illum loco filii susce-
pit et aluit. inde proconsulatum Bithyniae egit et dein- 8
ceps Graec⟨*i*⟩ae ac tertio Narbonae. missus. praeter- 9
ea legatus Sarmatas in Illyrico contudit atque inde
translatus ad Renum rem contra Germanos satis
feliciter gessit. post haec praefectus urbi prudentissi- 10
mus, [in] ingeniosissimus et severissimus adprobatus
est. quare veluti ⟨*meritum*⟩ senatus ei, homini, quod 11
non licebat, novae familiae, imperium tamen detulit,
confessis omnibus eo tempore in senatu aptiorem non
esse, qui deberet principis nomen accipere. et quoniam 6
etiam minora plerique desiderant, fuit cibi avidus, vini
parcissimus, ad rem Veneriam nimis rarus, domi fo-
risque semper severus, ita ut et tristis cognomen ac-
ciperet. vultu gravissimus et retorridus, statura pro- 2
cerus, corporis qualitate sanissimus, moribus asperna-
bilis ac tamen iustus neque umquam usque ad exitum
negotiorum vel inhumanus vel inclemens. rogatus 3
semper ignovit nec iratus est, nisi ubi eum irasci decuit.
factionibus se numquam praebuit, iudi⟨*ci*⟩i tenax fuit 4
neque aliis potius quam sibi credidit. quare et a se- 5
natu multum dilectus est et a populo timori habitus,

---

2 ac *ante* rhetori *add. Pet.; asyndeton def. Ti. p. 34* 3 multum P^1 *t.* B^1 mitari P^1 4 adtam P^1 *ut videtur* attamen Σ ☐ ac tamen *Pet.* ac tandem *Cas. (Eyss.)* 6 quae *add. edd.* 7 aluit P^1 abiit P *corr.* 8 gręcę P 9 adq· P^a *ut videtur* 12 in ingeniosissimus P *per dittographiam in versuum confinio* et ingeniosissimus Σ 13 ueluti P ueliti (uelit) Σ ueluti ⟨nobili⟩ *Lenze* ueluti ⟨debitum⟩ *He.* merito *vel* ueluti ⟨meritum⟩ *Ho.* nolenti *Momms.* uolenter *Hirschf., Ell.* uel iure *Petsch.* 20 retor*ridus P 21/22 aspernabilis] *i. e.* contemptor *Salm. coll. v. Max. 2, 2* asper inhabilis *Corn.* 23 rogatus] *cf. I p. 151, 5* 25 Iudii P^1 *t.* B^1 Iuditii P *corr.* Iudicii Σ

si quidem sciebat populus eius censoriam praefec-
turam, quam videbat posse in imperio vehementius
convalescere.
7 Balbinus nobilissimus et iterum consul, rector pro-
2 vinciarum infinitarum. nam et Asiam et Africam et
Bith*y*niam et Galatiam et Pontum et T⟨*h*⟩rac[h]ias et
Gallias civilibus administrationibus rexerat, ducto non-
numquam exercitu, sed rebus bellicis minor fuerat
quam in civilibus; a*t*tamen bonitate, nimia sanctitate
3 ac verecundia ingentem sibi amorem conlocaverat. fa-
miliae vetustissim⟨*a*⟩e, ut ipse dicebat, a Balbo Cor-
n*e*lio Theofane originem ducens, qui per [i]Gn⟨*a*⟩eum
Pompeium civitatem meruerat, cum esset suae patriae
4 nobilissimus idemque historiae scriptor. statura ae-
que procerus, corporis qualitate conspicuus, in volup-
tatibus nimius. qu*e*m quidem adiuvabat divitiarum
[h]abundantia, nam erat et a maioribus dives et multa
5 hereditatibus per se ipse collegerat. eloquentia clarus,
6 poemat*e* inter sui temporis poetas praecip*uu*s[u]. vini,
cibi, {rei} Veneriae avidus, vestitu cultus, nec quic-
quam defuit. quod illum populo non commendabilem
redderet. amabilis etiam senatui fuit.
7 Haec de utriusque vita conperimus. denique non-
nulli, quemadmodum Catonem et Caesarem Sallustius
comparat, ita hunc quoque conparandum putarunt, ut
alterum severum, clementem alterum, bonum illum,
istum constantem, illum nihil largientem, hunc afluen-
8 tem copiis omnibus dicerent. haec de moribus atque
genere.

6 bithiniã P 9 adtamen P 10 conlocauerat P *(cf. Thes. l. L. III 1647, 14 sqq.)* collocauerat Σ conciliauerat *edd.* 11/12 cornilio P[1] *t.* B 12 igneum P[1] *t.* B *gneum P *corr.* 16 quam P 19 poemata (*corr. ex* po&nata) P poemate Σ *(cf. v. Gall. 11, 6)* poeta *Pet.* *post* poetas *in* P *a. m. add.* plurima fecit 19 praecipi usu P[1] praecipiti usu P *corr.* praecipuus Σ, *edd.* 20 rei *om.* P, *non om.* Σ 25 hos — conparandos *Gru., edd.* 26 alterum *in* P *corr. ex* adterum 27/28 afluentem P[1] *t.* B *(cf. Thes. l. L. I 1242, 21 sqq.)* affluentem P *corr., edd.*

Decretis ergo omnibus imperatoriis honoribus atque
insignibus, percepta tribunicia potestate, iure procon-
sulari, pontificatu[m] maximo, patris etiam patriae no-
mine inierunt imperium. sed dum in Capitolio rem 2
divinam faciunt, populus R. imperio Maximi con-
⟨*tra*⟩dixit. timebant enim severitatem eius homines
vulgares, quam et senatui acceptissimam et sibi adver-
sissimam esse credebant. quare factum est, ut dixi- 3
mus, ut Gordianum adulescentulum principem pete-
rent, qui statim factus est nec prius permissi sunt ad
Palatium stipati[s] armatis ire, quam nepotem Gordiani
Caesaris nomine nuncuparunt. his gestis celebratis- 4
que sacris, datis ludis scaenicis ludisque circensibus,
gladiatorio etiam munere Maxim[in]us susceptis votis
in Capitolio ad bellum contra Maximinum missus est
cum exercitu[i] ingenti, praetorianis Romae manenti-
bus. unde autem mos tractus sit, ut proficiscentes ad 5
bellum imperatores munus gladiatorium et venatus
darent, breviter dicendum est. multi dicunt apud ve- 6
teres hanc devotionem contra hostes factam, ut civium
sanguine litato specie pugnarum se Nemes[c]is, id est
vis qu⟨*a*⟩edam Fortun⟨*a*⟩e, satiaret. alii hoc litteris 7
tradunt, quod veri similius credo, ituros ad bellum Ro-
manos debuisse pugnas videre et vulnera et ferrum et
nudos inter se co*o*r*i*entes, ne[c] in bello armatos ho-
stes timerent aut vulnera et sanguinem per⟨*h*⟩orresce-
rent.
Et Maximo quidem ad bellum profecto Romae prae- 9
toriani remanserunt. inter quos e*t* popul*u*⟨*m*⟩ tanta se- 2

5/6 condixit P[1] contradixit Σ, P *corr.* 7 *post* uulgares P *pergit:* comperit alexandrum *(v. Max. 5, 3)* — omnes qui mecum *(v. Max. 18, 2); in Σ ordo non est perturbatus* 8/9 *c. 3, 3* 14 maximinus P[1] *t.* B maximus** P *corr. in ras.* 21 senemescis P[1] senem escis P *corr.* seueriores Σ se Nemesis *vulg.* 22 quidam P 25 coeciuntes P cohortes Σ coeuntes *edd.* coorientes *He.* nec P ne Σ 29 eo populi P et populum Σ

ditio fuit, ut ad bellum intestinum veniretur, urbis Ro-
mae pars maxima incenderetur, templa foedarentur,
omnes plateae cruore polluerentur, cum ⟨*B*⟩albinus,
3 homo lenior, seditionem sedare non posset. nam et in
publicum processit, manus singulis quibusque ⟨*te*⟩ten-
*d*it et paene ictum lapidis passus est, ⟨*ut*⟩ alii dicunt,
4 etiam fuste percussus est. neque sedasset tumultum,
nisi infantem Gordianum purpuratum ad populum
longissimi hominis collo superpositum produxisset.
quo viso populus et milites usque adeo placati sunt,
5 ut amore illius in concordiam redirent. neque umquam
quisquam in illa aetate sic amatus est merito avi et
avunculi, qui pro p. R. contra Maximinum in Africa
vitam finiverant; tantum apud Romanos memoria bo-
10 narum rerum valet. Maximo igitur ad bellum pro-
fecto senatus per omnes regiones consulares, prae-
torios, quae⟨*s*⟩torios, aedilicios, tribunicios etiam vi-
ros misit, ita ut unaquaeque civitas frumentum arma
et propugnacula et muros pararet, ut per singulas ur-
2 bes Maximinus fatigaretur. iussum tunc tamen, ut
omnia ex agris in civitates colligerentur, ne quid hostis
3 publicus inveniret. scriptum est praeterea ad omnes
provincias missis frumentariis iussumque, ut, quicum-
que Maximinum iuvisset, in hostium numero ducere-
4 tur. inter haec Romae iterum seditiones inter populum
5 et milites ortae sunt. et cum mille edicta ⟨*B*⟩albinus
proponeret nec audiretur, veterani s⟨*e*⟩ in castra prae-
toria contulerunt cum ipsis praetorianis, quos coepit
6 populus obsidere. nec umquam ad amicitiam essent
7 redacti, nisi fistul*as* aquarias populus incidisset. in
urbe autem, priusquam dictum esset milites pacatos
venire, et tegulae de tectis iactae sunt et omnia, {quae}

3 albinus P balbinus Σ 4 nam et] nam ut *Da.; sed He. cfrt.* nam et *PN 3, 8; AS 57, 3; Gd. 14, 4* 5/6 tenuit PΣ tetendit *Ma. aliique (Pet.)* 6 ut *add. Pet.* 17 quętorios P[1] 26 cum *om.* P[a] cū *add.* P[b] 27 ueteranis in P[1] ueterani se in Σ, P *corr.* 30 fistulis P[1] 32 quae *om.* P, *non om.* Σ, *add. edd.*

in domibus erant, vasa proiecta. atque ideo maior pars 8
civitatis perit et multorum divitiae. nam latrones se
militibus miscuerunt ad vastanda ea, quae norant ubi
repperirent.
Cum haec Rom⟨*a*⟩e geruntur, Maximus sive Pup- 11
pienus apud Ra*v*ennam bellum paraba[n]t ingenti ap-
paratu, timens vehementissime Maximinum, de quo
saepissime dicebat se non contra hominem, sed contra
Cyclopem bellum gerere. et Maximinus quidem apud 2
Aquileiam ita victus est, ut a suis occideretur, caput-
que eius et filii perlatum est Ra*v*ennam, quod a Maxi-
mo Romam transmissum est. non tacenda hoc loco 3
devotio est Aquileiensium pro Romanis, qui etiam
crines mulierum pro nervis ad sagittas emittendas
⟨*adhibuis*⟩se dicuntur. tantum sane laetitiae fuit in 4
Balbino, qui plus timebat, ut ⟨*h*⟩ecato*m*ben faceret,
statim Maximini caput adlatum e⟨*s*⟩t. ⟨*h*⟩ecato*m*be 5
autem tale sacrificium est: centum arae uno in loco
c⟨*a*⟩espiticiae extruuntur, et ad eas centum sues, cen-
tum oves mactantur. iam, si imperatorium sacrificium 6
sit, centum leones, centum aquilae et cetera huius modi
animalia[c] centena feriunt⟨*ur*⟩. quod quidem etiam 7
Graeci quondam fecisse dicuntur, cum pestilentia la-
borarent, et a multis imperatoribus id celebratum
constat.
His igitur peractis Balbinus cum summa gratulatione 12
Maximum redeuntem e Ra*v*ennati cum exercitu in-
tegro et copiis expectabat, si quidem Maximinus ab 2
oppidanis Aquileiensibus et paucis, qui illic erant, mi-

6 rabennam P[1] parabant P[1] *t.* B (n *exp.* P *corr.*) 11 rabennā P 14/15 ėmittendasse P[1] *t.* B emittendas ** totondisse P *corr.* emittendas incidisse Σ emittendas usi esse *Pet. in v. 14* crinibus *scribens;* emittendas adhibuisse *Ho.* 16 ecatonben P fac&r& P[a], *corr.* P[b] *t.* B 17 statim (*pro* statim ut) *def. Löfst. coll. Car. 9, 4* statim ut *edd.* ecatonbe P 22 feriunt P Ch feriuntur R, *edd.* quidem *iteravit* P[a] *in confinio paginarum* 26 gratulatio P[a], *corr.* P[b] 27 e *in* P *in ras.* rabennati P[1] *t.* B (ti *exp.* P *corr.*) 27/28 ingro P[a] integro P[b]

litibus ⟨*d*⟩*u*⟨*cibus*⟩ Crispino ac Me*n*ofil[i]o consulari-
3 bus, qui a senatu missi fuerant, victus est. ipse autem
Maxim[in]us Aquileiam idcirco accesserat, ut omnia
tuta et integra usque ad Alpes relinqueret ac, si quae
essent barbarorum, qui Maximino faverant, reliquiae,
4 compesceret. missi sunt denique ad eum legati sena-
tores viginti, quorum nomina sunt apud Cordum, (in
his consulares quattuor, praetor*ii* octo, ⟨*oc*⟩*t*o qu⟨*a*⟩e-
storii) cum coronis et senatus consult*o*[m], in quo ei
5 statuae auratae eque[e]stres decernebantur. ex quo
quidem Balbinus subiratus est, dicens Maximum mi-
nus quam ⟨*s*⟩e laborasse, cum ipse domi tanta bella
compr[a]essisset, ille autem otiosus apud Ra*v*ennam se-
6 disset. sed tantum valet *v*elle, ut Maximo, quia pro-
fectus est contra Maximinum, etiam victoria decernere-
7 tur. quam impletam ille nescivit. exercitu[i] igitur sus-
cepto Maximini ad urbem cum ingenti pompa et multi-
tudine Maxim[in]us venit, maerentibus militibus, quod
eum imperatorem, quem ipsi delegerant, perdiderant et
8 eos habebant, quos senatus legerat. nec dissimulari po-
terat maeror, qui apparebat in frontibus singulorum;
et iam quidem nec verbis abstinebatur, quamvis Maxi-
mus et apud milites saepe dixisset oblivionem prae-
teritorum esse debere[t] et stipendia magna donasset
9 et auxilia in ea loca, quae delegerant, dimisisset. sed
animi militum semel inbuti odio refrenari nequeunt.
denique cum audisse⟨*n*⟩t senatus adclamationes, quae
milites tangerent, acriores contra Maximum et Bal-

1 acrispino P et crispino Σ ac Crispino *edd.* ducibus Crispino *Ho. coll. Herodian. VIII 2, 5* ἐστρατήγουν melo filio P 5 fauerent *Eyss.* 6 eum] i. e. Maximū *add. a. m. in* P 8/9 praetor noctoso questorii P^1 *t.* B praetorii octo ** questorii P *corr.* praetores octo quaestores Σ praetorii octo, octo quaestorii *Pet.* 9 consultum PΣ 10 eque estres P 12 quam elaborasse P^1 quam eū elaborasse P *corr.* quam se laborasse Σ 13 rabennam P 13/14 resedisset *Pet. (cf. c. 16, 7)* 14 ualuit *edd.* belle P 16 illic resciuit *Petsch.* 18 maximinus P^1 *t.* B maximus ** P *corr.* 24 deberet P^1 *t.* B debere* P *corr.*

binum extiterunt, secum cotidie cogitantes, quos im-
peratores facere deberent.
Senatus consulti autem, quo moti sunt, haec f*o*rma 13
est: cum ingredienti urbem Maximo Balbinus et Gor-
dianus et senatus et populus Romanus ⟨*obv*⟩iam pro-
cessissent, adclamationes primum public⟨*a*⟩e fuerunt,
quae milites contingerent. inde in senatum itum est, 2
ubi post illa, quae communia solent esse festa, dictum
est: 'sapienter electi principes sic agunt, per inperitos
elec⟨*t*⟩i principes sic pereunt,' cum constaret a militi-
bus factum Maximinum, Balbinum autem et Maximum
a senatoribus. his auditis milites gravius s⟨*a*⟩ev*ire* 3
coeperunt, in senatum praecipue, qui sibi triumphare
de militibus videbatur.
Et Balbinus quidem cum Maximo urbem cum magna 4
moderatione[s] gaudente senatu et p. R. regebant; se-
natui plurimum deferebatur; leges optimas condebant,
moderate causas audiebant, res bellicas pulcherrime
disponebant. et cum iam paratum esset, ut contra 5
Parthos Maximus proficisceretur, Balbinus contra Ger-
manos, puer autem Gordianus Romae remaneret, mili-
tes occasionem quaerentes occidendorum principum,
cum primo invenire vix possent, quia Germani stipa-
bant Maximum atque Balbinum, cotidie ingravesce-
bant. et erant quidem discordiae inter Balbinum et 14
Maximum, sed tacitae et quae intellegerentur potius
quam viderentur, cum Balbinus Maximum quasi igno-
bilem contemneret, Maximus Balbinum quasi debilem
calcaret. qua re occasio militibus data est intellegenti- 2
bus facile discordes imperatores posse interfici. ludis
denique scaenicis, cum multi et milites et aulici occu-

3 firma P^1 forma Σ, P *corr.* 5 iam P^1 *t.* B obuiā P *corr.* *in ras.* sibi obuiam Σ 7 contingerent] non tangerent Ma. non contingerent *Pet.*; *opponunturne publicae acclamationes senatoriis?* 8 fausta *Cas. (Bae.)* 10 eleci P^1 12 seueri P^1 *t.* B seueri ee͡ P *corr.*[1] seuire P *corr.*[2] (*delens* ee͡), Σ 16 moderationes P^1 *t.* B s *eras.* P *corr.*

pati essent, et in Palatio soli cum Germanis principes
3 remansissent, inpetu⟨*m*⟩ in eos fec*er*unt. turbantibus
igitur militibus, cum primum nuntiatum esset Maximo
turbam illam tempestatemque vix evadi posse, nisi
ad Germanos mitteretur, et forte in alia parte Palati
Germani cum Balbino essent, mittit ad Balbinum Maxi-
4 mus petens, ut ei praesidium mitteret. sed ille suspica-
tus, quod contra se eos peteret, quem p[ost]u*t*abat mon-
archiam {velle}, primum frustratus est, deinde usque
5 ad litem perventum est. in hac tamen seditione illis
contendentibus milites supervenerunt atque ambos eos
nudatos vestibus regalibus de Palatio cum iniuris pro-
duxerunt et per mediam civitatem ad castra raptare
6 voluerunt magna ex parte laniatos. sed ubi conper[i]e-
runt Germanos ad defensionem illorum superven*ire*,
ambos occiderunt et in itinere medio reli[n]querunt.
7 inter haec Gordianus Caesar sublatus a militibus im-
perator est appellatus id est Augustus, quia non erat
alius in praesenti, insultantibus militibus senatui et po-
8 pulo, qui se statim in castra receperunt. Germani sane,
ne sine causa pugnarent occisis iam imperatoribus suis,
extra urbem, ubi suos habebant, se contulerunt.

15 Hunc finem habuerunt boni imperatores, indignum
vita et moribus suis: nam neque Maximo sive Pup-
pieno fortius neque Balbino benignius fuit quicquam,
quod in re ipsa intellegi potest; neque enim, cum esset
2 potestas, malos senatus eligeret. huc acc*e*dit quod mul-
tis honoribus ac potestatibus explorati sunt, cum alter
bis consul et praefectus {urbis}, alter ⟨*bis*⟩ consul [et
praefectus] ad imperium longaev*i* pervenissent, ama-

2 facerent P fecerunt Σ   8 se *om.* P^a, *add.* P^b 8/9 quem postulabat monarchiam P quem putabat monarchiam uelle Σ qui postulabat monarchiam *Salm. (Eyss.)* quem postulare putabat monarchiam *Pet.*   12 iniuris P^1 iniuriis P *corr.*   15 superueneri P^1 *t.* B   18 id est Augustus *del. edd.*   21 ne P^1Σ nec P *corr.*   27 accidit P accedit Σ   29 urbis *om.* P, *edd., non om.* Σ   ⟨bis⟩ *Ho.*   29/30 et praefectus *del. Ho.*   30 longa eul P^1 *t.* B^1 longæ uus P *corr.* longeui Σ   30sq. amabilem P amabiles Σ

bile*s* senatui et populo etiam, qui Maximum iam le-
viter pertimescebant.

Haec sunt, quae de Maximo ex Herodiano, Gr⟨*a*⟩eco 3
scriptore, magna ex parte coll*e*g*i*mus. sed multi non 4
a Maximo, verum a Pupp*ie*no imperatore victum apud
Aquileiam Maximinum esse dixerunt, et ipsum cum
Balbino esse occisum, ita ut Maximi nomen prae-
tereant. tanta est autem ⟨*hi*⟩storicorum inter se ⟨*c*⟩er- 5
*t*antium inperitia vel usurpatio, ut multi eundem Maxi-
mum quem Puppienum velint dici, cum Herodianus,
vitae suae temporum scriptor, Maximum dicat, non
Puppienum, cum et D*e*xippus, Gr⟨*a*⟩ecorum scriptor,
Maximum et Balbinum imperatores dica[n]t factos con-
tra Maximinum post Gordianos duos et a Maximo
victum Maximinum, non {per} Puppienum. his acce- 6
dit scriptorum inperitia, quae praef. praet. fuisse Gor-
dianum parvolum dicunt, ignorantibus multis collo
saepe vectum, ut militibus ostenderetur.

Imperarunt autem Maximus et Balbinus anno uno, 7
cum Maximinus imperasset cum filio, ut quidam di-
cunt, per triennium, ut alii per biennium.

Domus Balbin*i*[s] etiam nunc Romae ostenditur in 16
Carinis, magna et potens et ab eius familia huc usque

4 colligemus P^1 *t.* B collegimus Σ, P *corr.*   5 puppiano P^1 *t.* B   8 storicorum P^1 ystoricorum P *corr.* hystoriographorum Σ   8/9 errantium PΣ certantium *Vat. 1902 (sine auctoritate), Cas., edd.*   12 dixippus P   15 puppienum P per pupienum Σ a P-no *edd.*   16 quae P qua *Pet.*   21 *post* biennium *adduntur vulgo (iam in ed. Veneta a. 1489, ut testatur Pet.) sine ulla codicum auctoritate haec:* nec reticendum est, quod Maximus, cum et sibi et Balbino deferretur iudicio senatus imperium, Balbino dixisse fertur, ut Herodianus dicit: 'quid tu, Balbine, et ego merebimur, cum hanc tam immanem belluam exitio dederimus?' cumque Balbinus dixisset 'senatus populique Romani feruentissimum amorem et orbis terrarum' dixisse fertur Maximus: 'uereor, ne militum odium sentiamus et mortem.' *hanc interpolationem iam Salm. eiecit (de interpolata ed. Veneta cf. Ho., Klio XIII, p. 415 sqq.)*   22 balbinus P^1 *t.* B balbini** P *corr.*

2 possessa. Maximus, quem Puppienum plerique putant, summae[t] tenuitatis, sed virtutis amplissim⟨*a*⟩e fuit.
3 sub his pugnatum est a Carpis contra Moeso*s*. fuit et Scyt⟨*h*⟩ici belli princip⟨*i*⟩um, fuit et Histriae excidium eo tempore, ut autem Dexippus dicit, Histricae
4 civitatis. Dexippus Balbinum satis laudat et dicit for*ti* animo militibus occurrisse atque interfectum, ut mortem non timeret, quem omnibus disciplinis instructum fuisse dici⟨*t*⟩; Maximum vero negat eius modi virum
5 fuisse, qualem Graeci plerique dixerunt. addit praeterea, {tantum} contra Maximinum Aquilei⟨*ensium*⟩ odium fuisse, ut de crinibus mulierum su*a*rum arcubus nervos facerent atque ita sagittas emitterent.
6 D*e*xippus et Herodianus, qui hanc principum historiam persecuti sunt, Maximum et Balbinum fuisse principes dicunt, delectos a senatu contra Maximinum post interitum duorum in Africa Gordianorum, cum
7 quibus etiam puer tertius Gordian*us* electus est. sed ⟨*a*⟩*pud* Latinos scriptores plerosque Maximi[ni] nomen non inveni*o* et cum ⟨*B*⟩albino Puppienum imperatorem repperio, usque adeo ut idem Puppienus cum Maximino apud Aquileiam pugnasse dicatur, cum memoratis historicis ⟨*as*⟩serentibus ne Maximus quidem contra Maximinum pugnasse doceatur, sed res*e*disse apud Ra*v*ennam atque illic patratam audisse victoriam: ut mihi videatur idem esse Puppienus qui Maximus dicitur.
17 Quare etiam gratulatoriam epistolam subdidi, quae scripta est a consule sui temporis de Puppieno et Balbino, in qua laetatur redditam ab his post latrones improbos esse rem p.:

'Puppieno et Balbino Augustis Claudiu*s* Iulianus. 2
cum primum Iovis Op. M. et deorum inmortalium senatusque iudicio et consensu generis humani suscepisse vos rem p[i]. a nefarii latron*is* scelere servandam regendamque Romani*s* legibus, domini sanctissimi et invictissimi Augusti, quamquam *no*⟨*n*⟩dum ex divinis litteris, sed tamen ex s[p]. c., quod ad me v. c. Celsus Aelianus collega transmiserat, conperissem: gratulatus sum urbi Romae, cuius ad salutem estis electi, gratulatus senatui, cuius pro iudicio, quod in vos habuit, reddidistis pristinam dignitatem, gratulatus Italiae, quam cum maxim*e* ab hosti*um* vastatione defendi⟨*s*⟩tis, gratulatus provinciis, quas inexplebili[s] avaritia tyrannorum laceratas ad spem salutis {reduxistis}, denique [de] legionibus ipsis et auxiliis, quae ubique terrarum iam vultus vestros adorant, quod deposito dedecore pristino nunc in vestro nomine dignam Romani principatus speciem receperunt. quo[d]circa 3
nulla vox ⟨*tam*⟩ fortis, nulla oratio tam felix, nullum ingenium tam fecundum numquam fuerit, quod possit publicam felicitatem digne exprimere. quae quanta 4
et *c*⟨*u*⟩ius modi si[n]t, iam in ipso exordio principatus vestri cognoscere potuimus, qui leges Romanas aequitatemque abolitam et clementiam, qu⟨*a*⟩e iam nulla erat, et vitam et mores et libertatem et spem successio-

---

2 summa et tenuitatis P^1 *t.* B summe extenuitatis P *corr. in ras.* summae tenuitatis Σ 3 moesor P^1 4 principum P^1 *t.* B 6 forci P 9 dici P^1 *t.* B 11 tantum *om.* P, *non om.* Σ aquilei P aquileiensium Σ 12 suorum P 14 dixippus P hanc] horum Σ 16 principe P^a, *corr.* P^b 17 gordianorum in africa P^a, *transposuit* P^b *t.* B 18 gordianos P^1 *t.* B^1 19 apud Σ cum P 20 inuento P inuenio Σ 23 serentib; P^1 asserentib; P *corr.*, Ch nec P *corr.* 24 residisse P 25 rabennam P

3 claudium P 4 opm̃ P 5 generis humani P humani generis BΣ 6 rempĭ P latrones P^1 7 reddendamque Σ romani a P romanis Σ 8 modum P nondum Σ 9 spč P s͂pu (spiritu) Σ u͂c P 14 maxima PΣ maxime *Cas., edd.* hostib; PΣ hostium *Salm., edd.* 16/17 reduxistis *om.* P, *non om.* Σ reducitis *Pet.* (*Sed. Scott. in exc. sic contraxit v. 16 sqq.:* . . . laceratas ad spem salutis deposito dedecore pristino [*= v. 19*] reduxistis; *cf. Ball. p. 78 et infra p. 72, 1*) 17 de legionib; PΣ 21 tam *add.* A *corr., ut testatur Petsch.* 24 ius P^a eius P^b sit *Less.* 26 quae] q· P

5 num atque heredum reduxistis. haec enumerare diffi-
cile est, nedum prosequi consentanea dicendi dignitate.
6 nam quod nobis vita per vos reddita est, quam dimis-
sis passim per provincias *car*nificibus s[i]cel⟨*er*⟩atus
□ latro sic *p*etit, ut se {amplissimo} ordini profi*t*eretur
7 iratum, quomodo dicam aut prosequar? praesertim
cum mediocritas mea non modo publicam felicitatem,
sed ne peculiare quidem gaudium animi mei possit
exprimere, cum eos Augustos et principes generis hu-
mani videam, quorum antehac perpetuo cultu mores et
modestiam meam tamquam veteribus censoribus meis
cuperem probata, et haec ⟨*etsi confirmata*⟩ esse confi-
dam in priorum principum testimoniis, vestris tamen
8 ut gravioribus iudiciis gloriarer. di pr⟨*a*⟩estent prae-
stabuntque ha*n*c orbi Romano felicitatem. nam cum ad
vos respicio, nihil aliud optare possum, quam quod
apud ⟨*d*⟩eos dicitur victor Carthaginis precatus, ut
scilicet in eo statu rem p. servare⟨*n*⟩t, in quo tunc
9 esset, quod nullus melior inveniretur. ita ego precor,
ut in eo statu vobis rem p. servent, in quo eam vos
adhuc n*u*tantem collocaritis.'
18 Haec ep*i*stola probat Puppienum eundem esse, qui a
2 plerisque Maximus dicitur. si quidem per haec tempora
apud Graecos non facile Puppienus, apud Latinos non fa-
cile Maximus inveniatur, et ea, quae gesta sunt contra Ma-
ximinum, modo a Puppieno modo a Maximo acta dicantur.

---

1 reduxistis] restauratis *Sed. Scott. in exc.; vide ad p. 71, 16/17* 4 cornificib; P sicelatus P sic celatus Σ sceleratus *Pet.* 5 r&tit P restitit Σ petiit *Salm.* petit *Pet.* amplissimo *om.* P, *edd., non om.* Σ proficer&ur P 10 anthac P[a], *corr.* P[b] 12 ẽẽ PΣ ⟨etsi confirmata⟩ esse *Bae.* 14/15 praestabunq· P[a], *corr.* P[b] 15 haec P hanc Σ 17 deos Σ eos P 18 seruar& P seruarent Σ 21 natantem P nutantem Σ 22 epostola P 26 *post* dicantur *add. vulgo inde ab ed. Veneta a. 1489 sine ulla codicum auctoritate haec:* sed Fortunatiano credamus, qui dicit Pupienum dictum nomine suo, cognomine uero paterno Maximum, ut omnium stupore legentibus aboliti uideantur MAXIMUS SIVE PUPPIENUS ET BALBINUS IULI* (IULII P[a]*?*) CAPITOLINI EXPLICIT P

⟨*TREBELLI POLLIONIS*⟩
VALERIANI DUO

. . . .

. . . Sapori[s] rex regum Velsolus: 'si scirem posse ali- 1
quando Romanos penitus vinci, gauderem tibi de vic-
toria, quam praefer[e]s. sed quia vel fa[c]to vel vir- 2
tute gens illa plurimum potest, vide, ne, quod senem
imperatorem cepisti, et id quidem fraude, male tibi
cedat posteris⟨*ve*⟩ tuis. cogita, quantas gentes Romani 3
ex hostibus suas fecerint, a quibus *sa*epe victi sunt. au- 4
divimus certe, quod Galli eos vicerint et ingentem illam
civitatem incenderint: certe Romanis serviunt. quid
Afri? eos non vicerunt? certe serviunt Romanis. de 5
longioribus exemplis et fortasse interioribus nihil dico.
Mit⟨*h*⟩ridates Ponticus totam Asiam tenuit: certe vic-
tus est, certe Asia Romanorum est. si meum consilium 6
requiris, utere occasione pacis et Valerianum suis
redde. ego gratulor felicitati tuae, si tamen illa uti tu
scias.'
Velenus rex Cadusiorum sic scripsit: 'remissa mihi 2
auxilia integra et incolumia gratanter accepi. *a*t cap-
tum Valerianum principem principum non satis gra-
tulor, magis gratul⟨*ar*⟩er, si redderetur. Romani enim

---

1 INCIPIT EIUSDEM *(i. e. Trebelli Pollionis, qui scripsit quae antecesserunt, sed perierunt, vitas a duobus Philippis [cf. A 2,1])* VALERIANI DUO P 4 Saporis P Sapori Σ rex] regi *Salm.* Velsolus] uel solo *Salm.* 6 praeferes P -fers Σ facto P[1] *t.* B, R (c *exp.* P *corr.*) 9 posteris P[1] et posteris P *corr.* *(Pet.)* posterisue Σ 10 fecerunt P[a], *corr. per ras.* P[b] *t.* B. mepe P[1] *t.* B *nēpe P *corr.* sepe Σ 14 interiorib; PΣ *(i. e. Italicis? def. Salm.)* inferioribus *Obr. (Pet.)* incertioribus *Da.* ineptioribus *Ho.* 18 tu *om. Pet. per errorem* 21/22 & captum PΣ sed captum *Eyss.* at captum *Pet.* 22 principum] populi Romani *Hirschf.* 23 gratuler P gratularer R

2 graviores tunc sunt, quando vincuntur. age igitur ut
prudentem decet, nec fortuna te inflammet, quae mul-
tos decepit. Valerianus et filium imperatorem habet
et nepotem Caesarem, et quid ad omnem orbem illum
3 Romanum, qui contra te totus insurget? redde igitur
Valerianum et fac cum Romanis pacem, nobis etiam
ob gentes Ponticas profuturam.'

3 Artabasdes rex Armeniorum talem ad Saporem epi-
stolam misit: 'in partem gloriae venio, sed ver*e*or, ne
2 non tam viceris quam bella severis. Valerianum et fi-
lius repetit et nepos [s]e*t* duces Romani et omnis Gallia
et omnis Africa et omnis Hispania et omnis Italia et
omnes gentes, quae sunt in Illyrico atque in oriente et
in Ponto, quae cum Romanis consentiunt aut Roma-
3 norum sunt. unum ergo senem cepisti, se*d* omnes gen-
tes orbis terrarum infestissimas tibi fecisti, fortassis et
nobis, qui auxilia misimus, qui vicini sumus, qui sem-
per vobis inter vos pugnantibus laboramus.'

4 Bactrani et Hiberi et Alb*a*ni et Tauroscythae Sa-
poris litteras non receperunt, sed ad Romanos duces
scripserunt auxilia pollicentes ad Valerianum de cap-
tivitate liberandum.
2 Sed Valeriano apud Persas consene⟨*s*⟩cente Ode[o]-
natus Palmyrenus collecto exercitu rem Romanam
3 prope in pristinum statum reddidit. c[o]epit regis the-
sauros, cepit etiam, quas thesauris c[h]ariores habent
4 reg*e*s Parthici, concubinas. quare magis reformidans
Romanos duces Sapor timore Ballistae atque Odenati
in regnum suum ocius se recepit. atque hic interim
finis belli fuit Persici.

5 Haec sunt digna cognitu de Valeriano, cuius per
annos septuaginta vita laudabilis in eam conscenderat

---

4 illum *om. Pet.* 9 uero or P^1 *t.* B uereor Σ, P *corr.* 11 sed duces PΣ 15 cepistis & P^1 *t.* B cepisti∗ & P *corr.* cepisti, sed *Petsch.* 19 albini P^1Ch albani R, P *corr.* 23/24 odeonatus P odenatus Σ 25 regis] regios ChR 27 re-gis PΣ

gloriam, ut post omnes honores et magistratus in-
signiter gestos imperator fieret, non, ut solet, tumul-
tuario populi concursu, non militum strepitu, sed iure
meritorum et quasi ex totius orbis una sententia. de- 2
nique si data esset omnibus potestas promendi arbitrii,
quem imperatorem vellent, alter non esset electus.
Et ut scias, quanta vis in Valeriano meritorum 3
fu⟨*er*⟩it publicorum, ponam senatus consulta, quibus
animadvertant omnes, qui⟨*d*⟩ de illo semper amplissi-
mus ordo iudicaverit.
Duobus Deciis conss. sexto kal. Novembrium die, 4 *a. p. Chr. n. 251*
cum ob imperatorias litteras in aede Cast[r]orum se-
natus haberetur ireturque per sententias singulorum,
cui deberet censura deferri (nam id Decii posuerant
in senatus amplissimi potestate), ubi primum praetor
edixit: 'quid vobis videtur, p. c., de censore del*ig*endo?'
atque eum, qui erat princeps tunc senatus, sententiam
rogasset absente Valeriano (*n*am ille in procinctu cum
Decio tunc agebat), omnes una voce dixerunt inter-
rupto more dicendae sententiae: 'Valeriani vita cen-
sura est. ille de omnibus iudicet, qui est omnibus me- 5
lior. ille de senatu iudicet, qui nullum habet crimen.
ille de vita nostra sententiam ferat, cui nihil potest
obici. Valerianus a prima pueritia fuit censor. Va- 6
lerianus in tota vita sua fuit censor. prudens senator,
modestus senator, gravis senator. amicus bonorum,
inimicus tyrannorum, hostis criminum, hostis vitiorum.
hunc censorem omnes accipimus, hunc imitari omnes 7
volumus. primus genere, nobilis sanguine, emendatus
vita, doctrina clarus, moribus singularis exemplo anti-
quitatis.' quae cum essent saepius dicta, addiderunt: 8
'omnes', atque ita discessum est.
Hoc senatus consultum ubi Decius accepit, omnes 6

---

8 fuit P fuerit Σ 9 animaduertant] aduertant *Pet. per errorem* 16 delegndo P^a delegendo P^b delegato Σ 18 iam P nam Σ 27 *post* tyrannorum *Sed. Scott. in exc. add.* in consiliis uehemens *(cf. T 18, 4)* 30 exemplum *edd.*

aulicos convocavit, ipsum etiam Valerianum praece*p*it
rogari atque in conventu[s] summorum virorum ⟨*reci*⟩-
2 tato senatus consulto: 'felicem te', inquit, 'Valerianum,
totius senatus sententia, immo animis atque pec[ca]-
toribus totius orbis humani. suscipe censuram, quam
tibi detulit Romana res publica, quam solus mereris,
iudicaturus de moribus omnium, iudicaturus de mori-
3 bus nostris. tu[a] aestimabis, qui manere in curia de-
beant, tu equestrem ordinem in ant⟨*i*⟩quum statum
rediges, tu censibus modum pones, tu vectigalia firma-
4 bis, divides, statu⟨*es, tu*⟩ res publicas recensebis; tibi
legum scribendarum auctoritas dabitur, tibi de ordini-
5.6 bus militum iudicandum est; tu arma respicies, tu de
nostro Palatio, tu de iudicibus, tu de praefectis emi-
nentissimis iudicabis, excepto denique praefecto ur-
bis Romae, exceptis consulibus ordinariis et sacrorum
rege ac maxima virgine Vestalium — si tamen in-
corrupta permanebit —, de omnibus sententias feres.
laborab*u*nt autem etiam illi, ut tibi placeant, de qui-
7 bus non potes iudicare.' haec Decius. sed Valeriano
sententia huiusmodi fuit: 'ne, quaeso, sanctissime im-
perator, ad hanc me necessitatem alliges, ut ego iu-
dicem de populo, de militibus, de senatu, de omni pe-
8 nitus orbe iudicibus et tribunis ac ducibus. haec sunt,
⟨*propter*⟩ quae Augustum nomen tenetis; apud vos
9 censura desedit, non potest hoc implere privatus. ve-
niam igitur eius honoris peto, cui vita inpar est, in-
par est confidentia, cui tempora sic repugnant, ut cen-
suram hominum natura non quaerat.'
7 Poteram multa alia et senatus consult⟨*a*⟩ e⟨*t*⟩ iu-

□ 1 præcipit P praecepit Σ 2 conuentus P^1 *t.* B s *eras.* P *corr.* 2/3 tato P^1 *t.* B tāto P *corr.* recitato Σ 4/5 peccatorib; P^1 *t.* B^1 pecçạtorib; P *corr.* pectoribus Σ 8 tua P^1 *t.* B a *exp.* P *corr.* 11 statu res publicas P^1 *t.* B statū res publicas P *corr.* statues res p. Σ statum rei p. *Oberd.* statues, tu res publicas *Ho.* 19 Laborabant P^1 *t.* B laborabunt Σ, P *corr.* 20 Valeriani *Kell.* (R) 25 propter *om.* PΣ, *add. vulgo* 30 consulte iudicia P consulti iuditia et Σ

dicia principum *d*e[u] Valeriano proferre, nisi et vo-
bis pler*a*que nota essent, *e*t puderet altius virum ex-
tollere, qui fatali quadam necessitate superatus est.
nunc ad Valerianum minorem revertar.

Valerianus iunior, alia quam Gallienus matre 8
genitus, forma conspic*u*us, verecundia probabilis, eru-
diti[ti]one pro aetate clarus, moribus periucundus at-
que a fratris dissolutione seiunctus, a patre absente
Caesar est appellatus, a fratre, ut Caelestinus dicit, Au-
gustus. nihil habet praedicabile in vita, nisi quod est 2
nobiliter natus, educatus optime et miserabiliter inter-
emptus.

Et quoniam scio errare plerosque, qui Valeriani im- 3
peratoris titul*u*⟨*m*⟩ in sepulchro legentes illius Va-
leriani redditum putant corpus, qui a Persis est captus,
ne ullus error obrepat, mittendum in litteras cen-
sui hunc Valerianum circa Mediolanium sepultum ad-
dito titulo Claudii iussu: 'Valerianus imperator.'

Non puto plus aliquid vel de maiore Valeriano vel 4
de iuniore requirendum. et quoniam vereor, ne mo- 5
dum voluminis transeam, si Gallienum, Valeriani fi-
lium, de quo iam mul⟨*tus*⟩ .... nobis fuit
se⟨*rmo*⟩ .... {vel} Saloninum fi⟨*lium*⟩
{etiam} ...... Gallieni, qui e⟨*t* .... *Gal*⟩-
lienus est dic⟨*tus*⟩ .... libro adiunc⟨*to*⟩ ...

1 de Σ seu P 2 pleriq; P pleraque *Cas. ex* R ut PΣ et *Cas. (Pet.)* 6 conspicius P^1 6/7 eruditi tione P *in confinio paginarum* 14 titulo PΣ 22 mul .... P^1 *(spatium 14 fere litterarum)* multus P *corr.* 23 se .... P^1 *(spatium 17 fere litterarum)* sermo .... uel P *corr.* 23/24 fi .... P^1 *(spatium 16 fere litterarum)* filium etiam ...... P *corr.* 24 quie .... P^1 *(spatium 16 fere litterarum)* quiet .... gal P *corr.* 25 dic .... P^1 *(spatium 17 fere litterarum)* dictus in .... P *corr.* 25sq. adiunc .... P^1 *(spatium 17 fere litterarum)* adiuncto .... P *corr.*

. . . . ad aliud volumen transeam . . . . semper enim me vobis dedidi . . et famae, cui negare nihil possum.

1 transeā . . . . . . P *(spatium 6 fere litterarum); sine intervallis sic exhibet* Σ *p. 77, 22 sqq.*: iam nobis multus sermo fuit uel saloninum filium etiam gallieni qui et gallienus dictus est in libro adiuncto (adiunctus) ad aliud uolumen transeam. semper *(cf. Ho., Klio XIII, p. 275)* 2 dedidi P dedi Σ 3 possum: PΣ possumus; B *exempli causa lacunas ita explevit Pet.*: iam multus ⟨*et fortasse nimius*⟩ nobis fuit sermo ⟨*in illius uita*⟩, uel Saloninum filium etiam Gallieni, qui et ⟨*Saloninus et*⟩ Gallienus est dictus in ⟨*historia sui temporis, huic*⟩ libro adiunctos ⟨*edam, nunc*⟩ ad aliud uolumen transeam⟨*us, ut iubetur*⟩. semper enim me uobis dedidi et famae, cui negare nihil possum.

⟨*TREBELLI POLLIONIS*⟩

GALLIENI DUO

Capto Valeriano, (enimvero unde incipienda est Gallieni vita, nisi ab eo praecipue malo, quo eius vita depr[a]essa est?) nutante re p., cum Odenatus iam orientis cepisset imperium, Gallienus comperta patris captivitate gauderet, v*ag*abantur exercitus, mur⟨*murabant*⟩ . . . . duces, erat {omnium}, ... m⟨*a*⟩eror, {quod} . . . . imperator . . . . Romān⟨*us*⟩ *i*⟨*n*⟩ Persida ser⟨*viliter*⟩ tene⟨*re*⟩tur . . . . ior omnium . . . . quod Gallienus na . . . . pater facto sic . . . . moribus re p. . . . perdiderat. Gallieno igitur et Volusiano conss. 2 *a. p. Chr. n. 261*

1 INCIPIT EIUSDEM GALLIENI DUO P (ad 9stantinū [*i. e.* constantinum] aug͡. *add. a. m.*) 7 uocabantur P[1] uagabantur Σ, P *corr.* 7/8 mus . . . . P[1] *t.* B *(spatium 17 fere litterarum)* murmurabant . . . . P *corr.* (r *in ras.*) 8 erat . . . . P[1] erat omnium . . . . P *corr.* 8/9 meror . . . . P[1] meror qđ . . . . P *corr.* 9/10 imperator . . . . romani persida P[1] *t.* B *(de hoc ablativo cf. Neue-Wagener IV*[3] *p. 267)* imperator romanus . . . . . **** in persida P *corr.* 10 persida . . . . sertenetur . . . . P[1] *t.* B persida seruiliter teneretur . . . . P *corr. in ras.; sine intervallis sic exhibet* Σ *v. 7 sqq.*: uagabantur exercitus murmurabant duces erat omnium meror quod imperator romanus in persida seruiliter teneretur. Gallieno igitur *(omissis scilicet fragmentis v. 11/13 in* P *conservatis); cf. Ho., Klio XIII, p. 391 sq.; Pet. sic lacunas explere studuit, inde a* 'maior' *Obr. secutus:* uagabantur ⟨*ubique*⟩ exercitus, murmurabant ⟨*omnibus in prouinciis*⟩ duces, erat omnium ⟨*ingens*⟩ maeror, quod ⟨*Valerianus*⟩ imperator Romanus in Perside seruiliter teneretur. ⟨*sed erat etiam ma*⟩ior omnium ⟨*maestitia*⟩ quod Gallienus na⟨*nctus imperium ut*⟩ pater fato sic ⟨*ipse*⟩ moribus re⟨*m*⟩ p⟨*ublicam*⟩ perdiderat

Macri⟨*a*⟩nus et Ballista in unum coeunt, exercitus re-
liquias convocant et, cum Romanum in oriente nu-
taret imperium, quem facerent imperatorem, requirunt,
Gallieno tam neglegenter se agente, ut eius ne mentio
3 quidem apud exercitum fieret. placuit denique, ut
Macri⟨*a*⟩num cum filiis suis imperatores dicerent ac
rem p. de{fensandam} capesser*e*nt ....
... s*i*c igitur ... {delatum est} ... imperium ......
4 .... Macri⟨*a*⟩no .... causae Macri⟨*ano*⟩
.... imperandi cum filiis haec fuerunt: primum,
quod nemo eo tempore sapienti⟨*o*⟩r ducum habebatur,
nemo ad res regendas aptior; deinde ditissimus et qui
5 privatis posset fortunis publica explere dispendia. huc
accedebat quod liberi eius, fortissimi iuvenes, tota
mente in bellum ruebant, ut essent legionibus exem-
plo ad omnia .... ⟨*milit*⟩aria.

2 Ergo Ma⟨*crianus*⟩ .... undique {auxilia}
.... petit occupa⟨*tis*⟩ {a se} ... partibus, quas
{ipse} ... posuerat ita ⟨*ut*⟩ .... im-
perium .... {hoc} bellum inst⟨*r*⟩uxit ....
{cum par} esset omni⟨*bus*⟩ ..... quae contra eum po-

1 macri|nus P^1 *t.* B macria|nus P *corr.*, Σ 6 macrinũ P Macrianum Σ 7 de P^1 defendendam P *corr.* defensandam Σ capesserunt P^1 *t.* B 8 sit P^1 delatum est *om.* P^1, *add.* P *corr.* 9 causae macri P^1 causae macrino P *corr.* 6sqq. Σ *sic exhibet sine lacunis:* dicerent (facerent A) ac rem p. defensandam capescerent. sic igitur imperium delatum est macriano. et cause macrianum imperandi 11 sapienter P^1 sapientior Σ, P *corr.* 12 regendas P gerendas Σ 16 omnia .... aria P^1 omnia .... militaria P *corr.* omnia militaria Σ *sine lacuna* 17 ergo ma .... P^1 ergo macrinus .... P *corr.* ergo macrianus Σ 17/18 undique .... petit occupa P^1 undique auxilia .... petit occupatis a se ... P *corr.* undique auxilia petit occupatis a se Σ 18/19 quas ...... posuerat ita P^1 quas ipẽ ... posuerat ita ut P *corr.* quas ipse posuerat ita ... Σ *(lacuna post* ita *significata)* 19/20 imperium .... bellum instuxit P^1 imperium .... hoc bellum instruxit P *corr.* imperium hoc bellum instruxit Σ 20/21 .... ess& omni P^1 .... cum par ess& omnibus ..... P *corr.* cum par esset omnibus Σ

terant cogitari. idem Macrianus Pisonem, unum ex no- 2
bilibus a⟨*c*⟩ principibus senatus, ad Achaiam destina-
vit *o*b hoc, ut Valentem, qui illic proconsulari imperio
rem p. gubernabat, opprimeret. sed Valens comperto, 3
quod Piso contra se veniret, sumpsit imperium. Piso
igitur in Thessaliam se recepit. ubi missis a Valente 4
militibus cum plurimis interfectus est, ipse quoque im-
perator appellatus cognomento Thessal*icus*. [h]*sed* 5
Macrianus retento in oriente uno ex filiis, pacatis *i*am
rebus Asiam primum venit, Illyricum petit. in Illyrico 6
cum Aureoli imperatoris, qui contra Gallienum impe-
rium sumpserat, duce, Domi*t*iano nomine, manum con-
seruit, unum ex filiis secum habens et triginta milia
militum ducens. sed victus est Macrianus cum filio 7
Macriano nomine deditusque omnis exercitus Aureolo
imperatori.

Turbata interim re p. toto penitus orbe terrarum, 3
ubi Odenatus comperit Macrianum cum filio interemp-
tum, regnare Aureolum, Gallienum remissius ⟨*re*⟩*m*
gerere, festinavit ad alterum filium Macriani cum exer-
citu, s⟨*i*⟩ hoc daret fortuna, capiendum. sed hi, qui 2
erant cum filio Macriani, Quieto nomine, consentientis
Odenato auctore praefecto Macriani Bal⟨*l*⟩ista iuve-
nem occiderunt missoque per murum corpore Odenato
se omnes [a]*st*atim dediderunt. totius prope igitur 3
orientis factus est Odenatus imperator, cum Illyricum
teneret Aureolus, Romam Gallienus. ide*m* Bal⟨*l*⟩ista 4

2 a principibus P a *om.* Σ ac principibus *Kell.* et princ. *Pet.* 3 ab P^1 *t.* B ob Σ, P *corr.* 4 gubernar& P^a gubernabat P^b 8 thessalatis P tessalicus Σ haec P hec Σ et *Pet.* sed *vulgo (Eyss.)* 9 tam P^1 iam P *corr.* tamen Σ 10 primum] *i. e.* ubi primum; *cf. Löfstedt, Beitr. p. 26* et *ante* Illyricum *add. Petsch. (Pet.)* 12 domiciano P 19/20 ingerere P agere Σ rem (*vel* se) gerere *Salm., edd.* 20/21 exercitus hoc P exercitus Σ exercitu si hoc *Salm., edd.* 22 consentientis] *cf. Neue-Wagener* II^3 *p. 119* 23 macrini P^a, *corr.* P^b 25 affatim P *(pro* statim *def. Ell.; sed cf. Goetz, Corp. gloss. Lat. VI p.* 39^a*)* affectim ChR confestim *Cas.* statim *Eyss.* 27 idem Σ, *edd.* id est P

multos Emisenos, ad quos confugerant Macriani mili-
tes, cum Quieto et thesaurorum custode[m] interfecit,
5 ita ut civitas p⟨*a*⟩ene deleretur. Odenatus inter haec,
quasi Gallieni partes ageret, cuncta eidem nuntiari ex
veritate faciebat.
6 Sed Gallienus cognito, quod Macrianus cum suis li-
beris esset occisus, quasi securus rerum ac patre iam
7 recepto, libidini et voluptati se dedidit. ludos circen-
ses ludosque s⟨*ca*⟩enicos, ludos gymnicos, ludiariam
etiam venationem et ludos gladiatorios dedit populum-
que quasi victorialibus diebus ad festivitatem ac plau-
8 sum vocavit. et cum plerique patris eius captivitatem
m⟨*a*⟩ererent, ille specie decoris, quod pater eius vir-
tutis studio deceptus videretur, supra modum laetatus
9 est. constabat autem, censuram parentis eum ferre non
potuisse, votivum*que* illi fuisse, quod inminentem cer-
vicibus suis gravitatem patriam non haberet.
4 Per idem tempus Aemilianus apud Aegyptum sump-
sit imperium occupatisque horreis multa oppida malo
2 famis pr[a]essit. sed hunc dux Gallieni Theodotus
conflictu habito cepit atque imperatori . . . .
. . . . u vivum transmi-
sit. Aegypt⟨*us*⟩ {enim} . . . . data est . .
. . ⟨*A*⟩{emiliano} . . . . a . . . . strang*u*-

1 confugerent P confugerant Σ, *edd.* 9 senicos P ludosque scaenicos *om.* Σ 13 decoris] doloris *Eyss.* 15 eum PΣ cum *Pet. et Ho.* 16 potuisset *Pet. et Ho.* uotiuumque Σ, *Eyss.* 21 *post* imperatori *in* P *spatium 40 fere litterarum vacat* 23 aegypt P[1] aegyptus enim P *corr.* 24 emiliano *add.* P *corr.* 24 sq. strangy P[1] strangythebitinos P *corr.*; Σ *sine spatiis sic exhibet v. 21 sqq.* cepit atque imperatori uiuum transmisit. egyptus enim data emiliano per transcithebitinos (! *cf. p. 83, 21/22* Scythae Bithyniam) milites cum gallienus *(pergit p. 83, 3) cf. Ho., Klio XIII p. 392 sq. Obr. sic supplevit coll. T 22, 8:* atque imperatori⟨*s ornamentis exutum Gallien*⟩*o* uiuum transmisit. Aegypt⟨*us post haec Theodoto*⟩ data est; ⟨*Aemilianus in c*⟩a⟨*rcere*⟩ strangu⟨*latus; in Thebaitanos*⟩ milites ⟨*quoque*⟩ ⟨*sae*⟩uitum est ⟨*interfectis complu*⟩ribus *cf. A. Stein, Arch. f. Papyrusforschung V p. 419, adn. 1*

⟨*lato*⟩ . . . . milites . . . . vi-
tum est . . . . ribus.
Cum Gallienus in luxuria et inprobitate persisteret 3
cumque ludibriis et helluationi vacaret neque aliter
rem p. gereret, quam cum pueri fingunt per ludibria
potestates, Galli, quibus insitum est leves ac dege⟨*ne*⟩-
rantes a virtute Romana et luxuriosos principes ferre
non posse, Postumum ad imperium vocarunt, exerciti-
bus ⟨*quo*⟩que consentientibus, quo⟨*d*⟩ occupatum im-
peratorem libidinibus qu[a]ereba⟨*n*⟩tur. contra hunc 4
⟨*Gallienus*⟩ . . . . exercitum {duxit
cum}que urbem, {in qua⟨*m*⟩ iverat} . . . .
Postumus, {obsidere} . . . . . . [re] coepisset, ...
. . . . ⟨*defen*⟩dentibus Gallis, Gallienus muros
circum*i*ens sagitta ictus est. nam per annos septem 5
Postumus imperavit et Gallias ab omnibus circum-
fluentibus barbaris validissime vindicavit. his coact*us* 6
malis Gallienus pacem cum Aure[li]olo facit oppugnandi
Postumi studio longoque bello tracto per diversas ob-
sidiones ac proelia rem modo feliciter modo infeliciter
gerit. accesserat praeterea his ma*l*is, quod S⟨*c*⟩ythae 7
Bit⟨*h*⟩yniam invaserant civitatesque deleverant. deni- 8
que ⟨*Asta*⟩con tum, quae Nicomedia postea dicta est,

4 helluationi] i. e. ingurgitacioni *superscr. a. m. in* P 6/7 degerantes P[1] 9 qui P quoque *Pet.* quo P qui Σ quod *Pet.* 11 *Gallienus*] ipse Gallienus *Salm.* theodorus P *corr.*, Σ 11/12 duxit cum *add.* P *corr.*, Σ 12 in quā iuerat *add.* P *corr.* in qua iuerat Σ 13 . . . . re coepiss& P[1] obsidere . . . . ṛẹ coepiss& P *corr.* obsidere cepisset Σ 13/14 . . . . dentibus P[1] decernentibus . . . . ḍẹṇṭịḅụṣ P *corr.* decernentibus Σ defendentibus *Salm.* 15 circumgens P[1] circumgens (a i superscr.) P *corr.* (*i. e.* circumagens *vel* circumiens *ut videtur*) circumiens Σ, *edd.* 10 sqq. *sic explevit Salm.:* contra hunc ⟨*ipse Gallienus*⟩ exercitum ⟨*duxit; cum*⟩que urbem, ⟨*in qua erat*⟩ Postumus, ⟨*obside*⟩re coepisset, ⟨*acriter eam defen*⟩dentibus Gallis, Gallienus *e. q. s.* 15 Nam P Sed R et A iam *Hudemann* 17 uincauit P[a], *corr.* P[b] coactis P 19 longeque *Pet.* 21 magis P malis Σ sythę P Scithe AV 23 con-

9 incens[ur]am graviter vastaverunt. denique quasi
coniuratione totius mundi concussis orbis partibus
etiam in Sicilia[m] quasi quoddam servile bellum ex-
titit latronibus evagantibus, qui vix oppressi sunt.
5 Et haec omnia Gallieni contemptu fiebant; neque
enim quicquam est ad audaciam malis, ad sp⟨l⟩*en-*
do[no]*r*em bonis promtius quam cum vel malus time-
tur {vel} dissolutus contemnitur imperator.
a. p. Chr. n. 262 2 Gallieno et Faus[t]iano conss. inter tot bellicas
clades etiam terrae motus gravissimus fuit et tenebrae
3 per multos ⟨*dies*⟩, auditum praeterea tonitruum terra
mugiente, non Iove tonante, quo motu ipsae multae
fabricae devoratae sunt cum habitatoribus, multi ter-
rore emortui; quod quidem malum tristius in Asiae
4 urbibus fuit. mota est et Roma, mota Libya. hiatus
terrae plurimis in locis fuerunt, cum aqua salsa in
fossis appareret. maria etiam multas urbes occupa-
5 runt. pax igitur deum quaesita inspectis Sibyll⟨*a*⟩e li-
bris fact*u*⟨*m*⟩que Iovi Salutari, ut praeceptum fuerat,
sacrificium. nam et pestilentia tanta extiterat vel Ro-
mae vel in Achaicis urbibus, ut uno die quinque milia
hominum pari morbo perirent.
6 Saeviente fortuna, cum hinc terrae motus, inde hia-
tus soli, ex diversis partibus pestilentia orbem Ro-
man*u*m vastaret, capto Valeriano, Gallis parte maxima
opsessis, cum bellum Odenatus inferret, cum Aureolus
perurgeret . . . . cum ⟨*A*⟩emilianus Aegyptum occupas-

tum P conthum (comptum) Σ (corinthum [!] R) Astacum *Egn.* Astacon tum *He.* 1 incensuram P^1 *t.* B incensam P *corr.* incensam Σ 2 concus P^a concussis P^b 3 siciliã P Sicilia *He.* 6/7 spem bonorum PΣ, *edd.* splendorẽ *Flor. Vat.* 7/8 uel malus tim&ur dissolutus P uel mal. tim. uel diss. Σ mal. □ tim. uel diss. *Pet.* 9 faustiano PΣ 11 dies *add. vulgo* 15 et Libya *Pet.* 19 factoq· PΣ 24 pęstilentia P 24/25 orbem romanam P^1 *(Pet.)* urbem romanam P *corr.* 27 *post* perurger& *in* P *spatium 4 litterarum vacat* Illyricum *add. Eyss. cum vulg.***

set, Gothor*u*⟨*m pars*⟩ . . . . a quo dictum est
superius, Gothis inditum est, occupatis T⟨*h*⟩raciis
Macedoniam vastaverunt, Thessalonicam obsederunt,
neque usquam quies mediocriter sal[u]tem ostentat*a* est.
quae omnia contemptu, ut saepius diximus, Gallieni 7
fiebant, hominis luxuriosissimi et, si esset securus, ad
omne dedecus paratissimi. pugnatum est in Ach⟨*a*⟩ia 6
Mar⟨*c*⟩iano duce contra eosdem Gothos, unde victi
per Ach⟨*a*⟩eos recesserunt. Scythae autem, hoc est 2
pars Gothorum, Asiam vastabant. etiam templum Lu-
n⟨*a*⟩e Ephesiae dispoliatum et incensum est, cuius
ope⟨*ris*⟩ fama satis nota ⟨*per*⟩ populos. pudet p*ro*- 3
dere, inter haec tempora, cum ista gererentur, quae
saepe Gallienus malo generis humani quasi per iocum
dixerit. nam cum ei nuntiatum esset Aegyptum desci- 4
visse, dixisse fertur: 'quid? sine lino Aegyptio esse non
possumus?' cum autem vastatam Asiam et elemento- 5
rum concus*s*i[si]onibus et Scytharum incursionibus
comperisset: 'quid', inquit, 'sine afronitris esse non pos-
sum?' perdita Gallia *r*isisse ac dixisse perhibetur: 6
'n*um* Atrabaticis sagis tuta res p. est?' sic denique de 7
omnibus partibus mundi, cum eas ⟨*a*⟩mitteret, quasi
detrimentis vilium ministeriorum videretur affici, io-

**1 gothori . . . . P^1 gothori dodius . . . . P *corr.* gothoridodius Σ Gothorum pars *Ho.; cf. c. 6, 2* a quo] ea quod Σ *Eyss. sic explevit sententiam indicante Salmasio:* Goth*i si*⟨*ue Scyth*⟩a⟨*e*⟩ quo⟨*d*⟩ ⟨*nomen ut*⟩ dictum est e. q. s.
4 quies] spes *Salm., edd.* salutem PΣ *(Pet.)* saltem O *(sine auctoritate), Ell.* salutis *Salm.* ostentare est PΣ ostentata est O, *Salm.* ostentare uisa est *Pet. cum vulg.* 7 achia P achaya Σ
8 mariano PΣ Martiano *Cas.* Marciano *edd. (cf. PIR II p. 335 nr. 153)* 12 ope fama satis nota populos P operis est fama in populos satis notanda Σ opes fama satis notae per populos *Pet.* operis fama satis nota per pop. *Petsch.* 12/13 perdere P ponere ChR numerare A prodere U *(sine auctoritate), Gru., edd.*
14 generes P^a, *corr.* P^b *t.* B 18 concurrisionib; P concussionibus Σ 19 cumperiss& P 19/20 possumus *Pet.* 20 resisse P^1 *t.* B 21 non P^1Σ non sine P *corr.* num *Gru. (Pet.)*
22 mitter& P amitteret Σ 23sq. iocaebatur P^1 *t.* B e *exp.* P *corr.***

8 ca[e]batur. ac ne quid mali deesset Gallieni tempori-
bus, B*y*zantiorum civitas, clara navalibus bellis, clau-
strum Ponticum, per eiusdem Gallieni milites ita om-
9 nis vastata est, ut prorsus nemo superesset. denique
nulla vetus familia apud Byzantios invenitur, nisi si
aliquis peregrinatione vel militia occupatus evasit, qui
7 antiquitatem generis nobilitatemque repraesentet. con-
tra Postumum igitur Gallienus cum Aureolo et Claudio
duce, qui postea imperium optinuit, principe[m] ge-
neris Constanti Caesaris nostri, bellum in*i*it, et cum
multis auxiliis Postumus iuvaretur Celticis atque Fran-
cicis, in bellum cum Victorino processit, cum quo im-
perium participaverat. victri*x* Gallieni pars fuit pluri-
2 bus proeliis eventuum ⟨*va*⟩r⟨*i*⟩atione decursis. erat in
Gallieno subitae virtutis audacia, nam aliquando iniu-
riis graviter movebatur. denique ad vindictam Byzan-
tiorum processit et, cum non putaret recipi se posse
muris, receptus alia die omnes milites inermes arma-
torum corona circumdatos interemit f⟨*r*⟩acto foedere,
3 quod promiserat. per eadem tempora etiam Scythae in
Asia Romanorum ducum virtute ac ductu vastati ad
propria recesserunt.
4 Interfectis sane militibus apud Byzantium Gallienus,
quasi magnum aliquid gessisset, Romam cursu rapido
convolavit convocatisque patribus decennia celebravit
novo genere ludorum, nova specie pomparum, exqui-
8 sito genere voluptatum: iam primum inter *t*ogatos
patres et equestrem ordinem albato[s] milite[s] et omni
populo praeeunte, servis etiam prope omnium et mu-
lieribus cum cereis facibus et lampadis praecedenti-

2 bizantiorum P   9 principem PΣ   10 incit& cum P incepit cum Σ iniit et cum *Gru., edd. (haec lectio exstat iam in codicibus quibusdam ex* P *derivatis)*   13 uictris P^1 uictrix *Σ,* P *corr.*   14 ratione PΣ uariatione *Cas. (Pet.)*   *post* erat *a. m. in* P *add. in marg.* enim   19 facto P^1 fracto Σ, P *corr.*   27 iam] nam *?Pet.*   interrogatus P^a interrogatos P^b *t.* B inter togatos ChV   28 albato milite *Bae. (Pet.)*

bus Capitolium petit. praecesserunt etiam altri*n*secus 2
centeni albi bo*v*es cornuis auro iugatis et dorsualibus
sericis discoloribus praefulgentes; a*g*nae candentes ab 3
utraque parte ducentae praecesserunt et decem elefanti,
qui tunc erant Romae, mille ducenti gladiatores pom-
pabiliter ornati cum auratis vestibus matronarum, man-
su[a]et⟨*a*⟩e ferae diversi generis ducent⟨*a*⟩e ornatu
quam maximo affectae, carpenta cum mimis et omni
genere histrionum, pugilles flacculis, non veritate pu-
gillantes. Cyclopea etiam luserunt omnes apenarii, ita
ut miranda quaedam et stupenda monstrare⟨*n*⟩t. om- 4
nes viae ludis strepituque et plausibus personabant.
ipse medius cum picta toga et tunica palmata inter 5
patres, ut diximus, omnibus sacerdotibus praetextatis
Capitolium petit. hastae auratae altrinsecus quingenae, 6
vexilla centena praeter ea, quae collegiorum erant,
dracones et signa templorum omniumque legionum
ibant. ibant praeterea gentes simulatae, ut Gothi, Sar- 7
matae, Franci, Persae, ita ut non minus quam duceni
globis singulis ducerentur. hac pompa homo ineptus 9
eludere se credidit populum Romanum, sed, ut sunt
Romanorum facetiae, alius Postumo f*a*vebat, alius Re-
giliano, alius Aureolo aut Aemiliano, alius Saturnino,
nam et ipse iam imperare dicebatur. inter haec in- 2
gens qu[a]erella de patre, quem inultum filius liquerat,
et quem e⟨*x*⟩terni utcumque vindicaverant. nec tamen 3
Gallienus ad talia movebatur obstupefacto voluptati-
bus corde, sed ab his, qui circum eum erant, require-
bat: 'ecquid habemus in prandio? ecquae voluptates
paratae sunt? et qualis cras erit scaena qualesque cir-

1 altrimsecus P   2 bobes P^1 cornuis P^1 cornibus *Σ,* P *corr.*   3 Acnae P^1 *t.* B   6/7 mansua&e P   9 flacculis P *(def. Salm.)* flosculis Σ flocculis *Ell.* sacculis *vulgo*   10 apinarii *Salm.*   11 monstrar& P monstrarent *Σ, edd.*   17 digna P^a signa P^b templorum] manipulorum *Rös.; sed cf. de Dom., Rh. Mus. 57, p. 514*   22 fouebat P^1 *t.* B fauebat *Σ,* P *corr.*   25 quaerola P^a *ut videtur* quaerella P^b 26 &erni P^1 externi P *corr.,* ChR exteri A   29 ec quid P^1 et quid P *corr.*

4 censes?' sic confecto itinere celebratisque ⟨*h*⟩ecato*m*-
biis ad domum regiam redit conviviisque et epulis de-
5 *cur*sis alios dies voluptatibus publicis deputabat. prae-
tereundum non est hau*d* ignobile facetiarum genus.
nam cum ⟨*g*⟩rex Persarum quasi captivorum per
pompam (rem ridiculam) duceretur, quidam scurrae
miscuerunt se Persis, diligentissime scrutantes omnia
atque unius cuiusque vultum mira inhiatione *riman*-
6 tes. a quibus cum quaereretur, quidnam ageret illa
⟨*in*⟩sole*n*tia, illi responderunt: 'patrem principis quaeri-
7 mus.' quod cum ad Gallienum pervenisset, non pu-
dore, non maerore, non pietate commotus est scurras-
8 que iussit vivos exuri. quod populus factum tristius,
quam quisquam aestimat, tulit, milites vero ita do-
luerunt, ut non multo post vicem redderent.

a. p. Chr. n. 264

10 Gallieno et Saturnino conss. Odenatus rex Palmyre-
norum optinuit totius orientis imperium, idcirco
praecipue, quod se fortibus factis dignum tant⟨*a*⟩e
maiestatis infulis declaravit, Gallieno aut nullas aut
2 luxuriosas aut ineptas et ridiculas res agente. denique
statim bellum Persis in vindictam Valeriani, quam eius
3 filius neglegebat, indixit. Nisibin et C[h]arras statim
occupat tradentibus sese Nisib*e*nis atque C[h]arrenis et
4 increpantibus Gallienum. nec defuit tamen reverentia
Odenati circa Gallienum; nam captos satrapas insul-
5 tandi prope gratia et ostentandi sui ad eum misit. qui
cum Romam deducti essent, vincente Odenato trium-
phavit Gallienus nulla mentione patris facta, quem ne
inter deos quidem nisi coactus rettulit, cum mortuum

1/2 ecatonbiis P^{1} hecatombiis *Petsch.* 2 conuiuisq· P^{a} conuiuiisq· P^{b} 2/3 depulsis PΣ dies plures *Momms.* decursis *Eyss., Petsch.* 4 haut P^{1} *t.* B 5 rex PΣ grex *Cas., edd.* 8/9 mirantes PΣ rimantes *Ell., Walter, Da.* 10 solertia PΣ insolentia *Cornelissen* 11 eum P^{a} cum P^{b} 19 infulsis P^{a}, *corr.* P^{b} 20 in neptas P^{a} in ṇeptas P^{b} *t.* B stridiculas P^{a} *ut videtur* et ridic. P^{b} 22 nitibin P^{a}, *corr.* P^{b} carra P^{a} charras P^{b} 23 nitibinis P^{a} nisibinis P^{b} carrenis P^{a} charrenis P^{b} 28 ne P^{1} nec P *corr.*

audisset, sed adhuc viventem, nam de illius morte
falso compererat. Odenatus autem ad ⟨*C*⟩tesifontem 6
Parthorum multitudinem obsedit vastatisque circum
omnibus locis innumeros homines interemit. sed cum 7
satrapae omnes ex omnibus regionibus illuc defensio-
nis communis gratia convolassent, fuerunt longa et
varia proelia, longior tamen Romana victoria. et cum 8
nihil aliud ageret nisi ut Valerianum Odenatus libera-
ret, instabat cottidie, ac locorum difficultatibus in
alieno solo imperator optimus laborabat. dum haec 11
apud Persas geruntur, Scythae in Cappadociam per-
vaserunt. illic captis civitatibus bello etiam vario diu
acto s⟨*e*⟩ ad Bithyniam contulerunt. quare milites ite- 2
rum de novo imperatore faciendo cogitarunt. quos om-
nes Gallienus more suo, cum placare atque ad gratiam
suam reducere non posset, occidit.
Cum tamen sibi milites dignum principem quaere- 3
rent, Gallienus apud Athenas archon erat, id est sum-
mus magistratus, vanitate illa, qua et civis adscribi
desiderabat et sacris omnibus interesse. quod neque 4
Hadrianus in summa felicitate neque Antoninus in
adulta fecerat pace, cum tanto studio Graecarum
d*u*cti sint litterarum, ut raro aliquibus doctissimis ma-
gnorum arbitrio cesseri⟨*n*⟩t virorum. Areopagitarum 5
praeterea cupiebat ingeri numero contempta prope re
p. fuit enim Gallienus, quod negari non potest, ⟨*o*⟩ra- 6
tione, poemate atque omnibus artibus clarus. huius 7
illud est epi[s]t⟨*h*⟩*a*lamion[o], quod inter centum poe-
tas praecipuum fuit. nam cum fra*tr*um suorum filios

2 tesifontē P^{1} ctesifontē P *corr.* 9 accolorū P^{a} ac locorū P^{b} Σ *(def. Ti. p. 64)* at locorum *Cas., edd.* 13 actos P acies Σ acto se *Salm., edd. (sic iam codd. quidam ex P derivati)* 20 quod] *scil.* ut o m n i b u s sacris interesset, *ut post Salm. haesitantem explicat He.* 21 nisi *post* Hadrianus *add. Salm., edd.* 21/22 in adulta] nisi in adulta *Salm.* nisi adulta *Bae. (Pet.)* 23 docti PΣ ducti *Bae. (Pet.)* sint P^{1} sinit P *corr.* 24 cesserit P^{1}Σ 26/27 ratione P^{1}Σ 28 epistolamiono P epistola mioni Σ epithalamion *edd.* 29 fractum P^{1} fratrum Σ, P *corr.*

iungeret ⟨*et*⟩ omnes poetae Graeci Latinique epi[s]thalamia dixissent, idque per dies plurimos, ille, cum manus sponsorum teneret, ut quidam dicunt, s*aepi*us ita dixisse fertur:

8 'ite, a⟨*g*⟩it⟨*e*⟩, o pueri, pariter sudate medullis
omnibus inter vos, non murmura vestra columbae,
brachia non heder⟨*a*⟩e, non vincant oscula conchae.'

9 longum est eius versus orationesque conectere, quibus suo tempore tam in⟨*ter*⟩ poetas quam inte⟨*r*⟩ r⟨*h*⟩et[h]ores emicuit. sed aliud in imperatore quaeritur, aliud in oratore vel poeta flagitatur.

12 Laudatur sane eius optimum factum; nam consu-
a.p.Chr. n. 265 l⟨*a*⟩*tu* Valeriani fratris sui et Lucilli propinqui ubi comperit ab Odenato Persas vastatos, redactam Nisibin et Carras in potestatem Romanam, omnem Mesopotamiam nost⟨*r*⟩am, denique ⟨*Cte*⟩sifontem esse perventum, fugisse regem, captos satrapas, plurimos Persarum occisos, Odenatum participato imperio Augustum vocavit eiusque monetam, qua Persas captos traheret, cu⟨*d*⟩i[us] iussit. quod et senatus et urbs
2 et omnis aetas gratanter acce*p*it. fuit praeterea idem ingeniosissimus, cuius ostenden*d*i acumin[h]is scilicet
3 pauca libet ponere: nam cum taurum ingentem in ha-

1 et *add. edd.* 3 sceptus P septus Σ, *sed* sepius R exertius *Unger* σκωπτικῶς *Oberd. (Pet.)* 5 ait PΣ, *sed* ite Ch agite *edd. cum Anthologia Latina II p. 160 nr. 711 ed. Riese* 7 *post* conchae *Anthol. Lat. l. l. hos add. versus:* ludite: sed uigiles nolite extinguere lynchos. omnia nocte uident, nil cras meminere lucernae 9 in poetas P in poematibus (poemis) Σ 9/10 interethores P[1] inter rethores P *corr.* 12 Laudatus P[a], *corr.* P[b] 12/13 consulta PΣ consulatu *Czwalina (Pet.)* 15 nitibin P[1] 16 nostam P[1] sifontem P[1] *t.* B tesifontem P *corr.* 17 fugiss& P[a], *corr. per ras.* P[b] *t.* B 20 cuius P[1] *t.* B cudi Σ, P *corr.* 21 accerit P[1] *t.* B accepit Σ, P *corr.* 22 ostendentia cum in his scilic& P ostendentia acuminis Σ ostendentia acumen in nugis scilicet *Pet.* ostendendi acuminis scilicet ⟨causa⟩ *Ma.*; *sed vocem* causa *inducit He.*; *cf. Schmalz, Syntax § 178, 1; Löfstedt, Eranos VIII 89 sqq.*

renam misisset exissetque ad eum feriendum ven⟨*a*⟩tor neque p*ro*ductum decies potuisset occidere, coronam venatori misit, mussan[c]tibusque cunctis, quid rei 4
esset, quod homo ineptissimus coronaretur, ille per curionem dici iussit: 'taurum totiens non ferire diffi- 5
cile est.' idem, cum quidam gemmas v⟨*it*⟩*re*as pro 6
v[it]*e*ris vendi⟨*di*⟩sset eius uxori atque illa re prodita vindicari vellet, subripi quasi ad leonem venditorem iussit, deinde e cavea caponem emitti, mirantibusque cunctis rem tam ridiculam per curionem dici iussit: 'inposturam fecit et passus est.' deinde negotiatorem dimisit.

Occupato tamen Odenato bello Persico, Gallieno re- 6
bus ineptissimis, ut solebat, incubante Scythae navibus factis Heracleam pervenerunt atque inde cum praeda in solum proprium reverterunt, quamvis multi naufragio perierint navali bello superati [sint].

Per idem tempus Odenatus insidiis consobrini sui 13
interemptus est cum filio Herode, quem et ipsum imperatorem appellaverat. cum Zenobia, uxor eius, quod 2
parvuli essent filii eius, qui supererant, [t]Herennianus et Timolaus, ipsa suscepit imperium diuque rexit, non *mu*liebriter neque more femineo, sed non solum 3
Gallieno, quo qu⟨*a*⟩e virgo melius imperare potuisset, verum etiam multis imperatoribus fortius atque sollertius. Gallien*us* sane, ubi ei nuntiatum Odenatum inter- 4
emptum, bellum Persis ad seram nimis vindictam

1/2 uector PV[1] uenator V *corr.* 2 perductum PΣ productum *Cas., edd.* 3 mus sacnctibus que P[a] mus sacnctibus que P[b] *t.* B mus sacnctibus que P *corr.* musitantibusque V 6/7 ueras pro uitreis PΣ 11 inposturam] i. e. fraudem *superscr. a. m. in* P 17 sint *om.* Σ (nauali bello superati sint *del. Pet.*) 20 cum P *(def. Less., lex. p. 104/105)* tum Σ, *edd.* 22 timelaus P[1] *t.* B 23 nonnulli ebrit P[1] 24 quoq P quod Σ quo quaeuis *Bae.* quo quaeque *Pet.* quo quae *He.* 26 gallienos P[1] *t.* B gallieno* P *corr.* ubi enuntiatum P[a] ubi ei nuntiatum P[b]

patr*is* paravit collectisque per Heraclianum ducem mi-
litibus sollertis principis rem gerebat. qui tamen Hera-
clianus, cum contra Persas profectus esset, a Palmy-
renis victus omnes, quo⟨*s*⟩ paraverat, milites perdidit,
Zenobia Palmyrenis et orientalibus plerisque viriliter
6 imperante. inter haec Scythae per Eu*x*inum navigan-
tes Histrum ingressi multa gravia in solo Romano fe-
cerunt. quibus co*m*pertis Gallienus Cleoda*m*um et
Athen⟨*a*⟩eum Byzantios instaurandis urbibus munien-
disque praefecit, pugnatumque est circa Pontum, et a
7 Byzantiis ducibus victi sunt barbari. Veneriano item
duce navali bello Goth*i* s⟨*u*⟩perati sunt, cum ipse Ve-
8 nerianus militari[s] perit morte. atque inde Cyzicum
et Asiam, deinceps Achaiam omnem vastarunt et ab
Atheniensibus duce Dexippo, scriptore horum tempo-
rum, victi sunt. unde pulsi per Epirum, ⟨*M*⟩ac[h]*e*d*o*-
9 niam, *M*o*e*siam pervagati sunt. Gallienus interea vix
excitatus publicis malis Gothis vagantibus per Illyri-
cum occurrit et fortuito plurimos interemit. quo com-
perto Scythae facta carragine per montem Gessacem
10 fugere sunt conati. omnes inde Scythas Marcianus
varia bellorum fortuna . . . . quae omnes Scythas
ad rebellionem excitarunt.

14 Et haec quidem Heracliani ducis erga rem {p.} de-
votio fuit. verum cum Gallieni tantam improbitatem
ferre non possent, consilium inierunt Marcianus et
Heraclianus, ut alter eorum imperium caperet . . . . . .

1 patres P^1 *t.* B patris P *corr.* 4 q· P^1 quos P *corr.* 6 eupnum P^a eupinum P^b *t.* B euxinum P *corr.* 8 cumpertis P cleodanum P 9 Athenaeum] *estne idem atque Παναθήνιος in titulo memoratus? de Premerstein, Zeitschr. f. deutsches Altert. 60, 77 sqq.* 12 gothes perati P^1 *t.* B^1 gothi superati Σ, P *corr.* 13 militaris P militari R, *edd.* 14 uastauerunt *edd.* 16/17 achenoniam bo&iam P anthenoniam moesiam Σ Macedoniam Boeotiam *edd.* 22 ua**ria P ualeria Σ 22 *lacunam indicavit Salm.* 24 p. *om.* P, *non om.* Σ 27 alte P^a alter P^b 27 sq. *lacunam indicavit Cas.*

. . . et Claudius quidem, ut suo dicemus loco, vir om- 2
nium optimus, electus est, qui consilio non adfuerat,
eaqu[a]e apud cunctos reverentia, ut iuste dignus videre-
tur imperio, quemadmodum postea conprobatum est.
is enim est Claudius, {a quo} Constanti[n]us, vigilissi- 3
mus Caesar, originem ducit. fuit isdem socius in appe- 4
tendo imperio quidam Ceronius sive Cecropius, dux
Dalmat*a*rum, qui eos et urbanissime et prudentissime
adiuvit. sed cum imperium capere vivo Gallieno non 5
possent, huius modi eum insidiis adpetendum esse
duxerunt, ut labem inprobissimam malis fessa re p.
a gubernaculis human*i* generis dimoverent, ne diutius
theatro et circo addicta re⟨*s*⟩ p. per voluptatum de-
periret inlecebras. insidiarum genus fuit tale: Gallie- 6
nus ab Aureolo, qui principatum invaserat, dissidebat,
sperans cottidie gravem et intolerabilem tumultuarii
imperatoris adventum. hoc scientes Marcianus et Ce- 7
cropius subito Gallieno iusserant nuntiari Aureolum
iam venire. ille igitur militibus cogitatis quasi certum 8
processit ad proelium atque ita missis percussoribus
interemptus est. et quidem Cecropii Dalmatarum 9
ducis ⟨*gladio*⟩ Gallienus dicitur esse percussus, ut
quidam ferunt, circa Mediolanium, ubi continuo et
frater eius Valerianus est interemptus, quem multi Au-
gustum, multi Caesarem, multi neutrum fuisse dicunt.
qu*od* veri simile non est, si quidem capto iam Valeri- 10
ano scriptum invenimus in fastis: 'Valeriano impera-
tore consule.' quis igitur alius potuit esse Valerianus
nisi Gallieni frater? constat de genere, non satis ta- 11
men constat de dignitate vel, ut coeperunt alii loqui,
de maiestate.

1 ET CLAUDIUS P *miniatis litteris* 5 a quo *om.* P^1, *add.* P *corr., non om.* Σ Constantius *Cas., edd.* 8 dalmatorum P 12 humano P^1 *t.* B 13 res *Cas., edd.* 19 cogitatis P; *cf. Thes. l. L. III 1475, 77* congregatis Σ concitatis *Bae.* constipatis *Petsch.* coactis *Gru., Bra.* 22 gladio *add. vulgo* telo *add. Pet. coll. Aur. Vict. Caes. 33, 21* 26 quem P^1 quod Σ, P *corr.* quod quidem *Kell. (Pet.)*

15 Occiso igitur Gallieno seditio ingens militum fuit,
cum spe praedae ac publicae vastationis imperatorem
sibi utilem, necessarium, fortem, efficacem ad invidiam
2 faciendam dicerent raptum. quare consilium princi-
pum fuit, ut milites eius quo solent placari genere se-
darentur. promissis itaque per Marcianum aureis vi-
cenis et acceptis (nam praesto erat thesaurorum copia)
Gallienum tyrannum militari iudicio in fastos publicos
3 rettulerunt. sic militibus sedatis Claudius, vir sanctus
ac iure venerabilis et bonis omnibus carus, amicus pa-
triae, amicus legibus, acceptus senatui, populo bene
cognitus accepit imperium.
16 Haec vita Gallieni fuit, breviter a me litteris inti-
mata, qui natus abdomini et voluptatibus dies ac
noctes vino et stupris perdidit, orbem terrarum viginti
prope ⟨*per*⟩ tyrannos vastari fecit, ita ut etiam mu-
2 lieres illo melius imperarent. ac ne eius praetereatur
miseranda solertia, veris tempore cubicula de rosis fe-
cit. de pomis castella composuit. uvas triennio serva-
vit. hieme summa melones exhibuit. mustum quem
ad modum toto anno haberetur, docuit. ficos virides et
poma ex arboribus recentia semper alienis mensibus
3 pr⟨*a*⟩ebuit. mantelibus aureis semper stravit. gemmata
4 vasa fecit eademque aurea. crinibus suis auri scobem
aspersit. radiatus saepe processit. cum clamyde pur-
purea gemmatisque fibulis et aure⟨*is*⟩ Romae visus
est, ubi semper togati principes videbantur. purpu-
ream tunicam auratamque virilem eandemque manica-
tam habuit. gemmato balt[h]eo usus est. *cor*⟨*r*⟩igias
gemmeas adnexuit, cum campagos reticulos appella-
5.6 ret. convivatus in publico est. congiariis populum
mollivit. senatui sportulam sedens erogavit. matro-

15 uiginti PΣ *(cf. c. 19, 6 et Pet., Die ShA. p. 37 sq.)* triginta *edd. cum vulg.* 16 per *post* prope *add. Bae. (Pet.)* 18 ueris] hiemis *Kell.* 26 aure P^1 aureis Σ, P *corr.* 29 caligias P^1 *t.* B caligịas P *corr.* caligas Σ corrigias *Momms.*

nas ad cons*il*[a]*i*um suum rogavit isdemque manum 2
sibi osculantibus quaternos aureos sui nominis dedit.
ubi de Valeriano patre comperit quod captus esset, id 17
quod philosophorum op⟨*t*⟩imus de filio amisso, dixisse
fertur: 'sciebam me genuisse mortalem', [nec de-
fuit an ille *si*⟨*c*⟩ dixit: 'sciebam patrem meum esse
mortalem'.] nec defuit Annius Cornicula, qui eum quasi 2
constantem principem falsu⟨*s*⟩ sua voce laudaret.
[peior tamen ille qui credidit.] saepe ad tibicinem 3
processit, ad organum se recepit, cum processui et
recessui cani iuberet. lavit ad diem septimo aestate 4
vel sexto, hieme secundo vel tertio. bibit in aureis sem- 5
per poculis ⟨*asper*⟩natus vitrum, {ita ut} diceret nil
esse communius. semper vina variavit neque umquam 6
in uno convivio ex uno vino duo pocula bibit. con- 7
cubinae in eius tricliniis saepe accubuerunt. mensam
secundam scurrarum et mi*m*orum semper prope ha-
buit. cum iret ad hortos nominis sui, omnia palatina 8
officia sequebantur. ibant et praefecti et magistri
officiorum omnium adhibebanturque conviviis et na-
t⟨*at*⟩ionibus lavabant simul cum principe. admitte- 9
bantur saepe etiam mulieres, cum ipso pulchrae puel-
lae, cum illis anus deformes. et ioc⟨*ul*⟩ari⟨*a*⟩ s⟨*a*⟩e-
⟨*pe*⟩ dicebat, cum orbem terrarum undique perdidisset.
fuit tamen nimi⟨*a*⟩e crudelitatis in milites, nam et 18
terna milia et quaterna militum singulis diebus oc-
cidit.

1 consulatum P consilium Σ 4 opimus P optimus Σ 4 sqq. *cf. Val. Max. V 10 ext. 3 de Anaxagora (de Xenophonte cogitaverunt Cas. et Wölfflin)* 5/7 nec defuit an ille se dixit sciebam patrē meum ēē mortalem P nec defuit cum ille sic dixit sciebam patrem meum esse mortalem Σ; *hoc glossema del. Ho.; cf. Klio XIII p. 404 sq.* 8 falsu P falso *edd.* falsa *Da.* falsus *Petsch.* 9 peior — credidit *om.* Σ *(eiecit Da.)* 13 natus P aspernans Σ aspernatus *vulgo* ita ut] *om.* P, *non om.* Σ cum *Salm. (Pet.)* 13/14 eo esse Σ 17 minorum P 20 et conuiuiis *Pet. per errorem* 20/21 nationibus P natationibus Σ cœnationibus *vulgo* uenationibus *Nov.* 23/24 iocularia saepe *He. cfs. c. 6, 3 sqq.* iocari se PΣ, *edd.*

2 Statuam sibi maiorem colosso fieri praecepit Solis
habitu, sed ea inperfecta perit. tam magna denique
3 coeperat fieri, ut duplex ad colossum videretur. poni
autem illam voluerat in summo Esquiliarum monte,
ita ut hastam teneret, per cuius ⟨s⟩capu*m* infans ad
4 summum posset ascendere. sed et Claudio et Aure-
liano deinceps stulta res visa est, si quidem etiam
equos et currum fieri iusserat pro qualitate statua⟨e⟩
5 atque in a*lti*ssima base poni. porticum Flam[m]iniam
usque ad pontem Molvium et ipse paraverat ducere,
ita ut tetrastich⟨*a*⟩e fierent, ut autem alii dicunt, pen-
tast[h]ic⟨*h*⟩ae, ita ut primu*s* ordo pilas haberet et ante
se columnas cum statuis, secundus et tertius et dein-
ceps διὰ τεσσάρων columnas.
6 Longum {est} eius cuncta in litteras mittere, quae qui
volet scire, legat Palfurium Suram, qui ephemeridas
eius vitae composuit. nos ad Saloninum revertamur.

SALONINUS GALLIENUS

19 (1) Hic Gallieni filius fuit, nepos Valeriani, de quo qui-
⟨*dem*⟩ p⟨*ro*⟩pe nihil est [quod] dignum ⟨*quod*⟩ in lit-
teras mittatur, nisi quod nobiliter natus, educatus re-
2 gie, occisus deinde non sua sed patris causa. de huius
nomine magna est ambiguitas. nam multi eum Gallie-
3 num, multi Saloninum historiae prodiderunt. et qui
Saloninum, idcirco quod apud Salonas natus esset,
cognominatum ferunt, qui autem Gallienum, patris no-
mine cognominatum et avi Gallieni, summi quondam
4 in re p. viri. fuit denique hactenus statua in pede

4 exquiliarum PΣ 5 caput PΣ scapum *Scaliger, edd.* 8 statua P^1 *t.* B statuæ P *corr.* 9 actussimaba seponi P^1 actutissima base poni P *corr.* actus symiras reponi Σ altissima base poni *Haupt* augustissima base poni *Ell.* 12 primum P primus Σ 14 diatesseron P 15 est *om.* P, *non om.* Σ 19/20 quippe P, *om.* Σ quidem prope *Kell. (Pet.)* 20 quod dignum PΣ dignum quod *Cas., edd.* 21/22 regię P 27 Gallieni] c(orriga)s materni *superscr. a. m. in* P

monti[ci]s Romulei, hoc est ante sacram viam, int*er*
templum Faustin⟨*a*⟩e ac Vestam ad arcum Fabianum,
quae haberet inscriptum 'Gallieno iuniori', 'S*a*lonino'
additum; ex quo eius nomen intellegi poterit.

Transisse decennium imperii Gallienum satis clarum 5
est. quod idcirco addidi[t], quia multi eum imperii
sui anno ⟨*nono*⟩ perisse dixerunt. fuisse autem et alios 6
rebelliones sub eodem proprio dicemus loco, si qui-
dem placuit viginti tyrannos uno volumine includere,
idcirco quod nec multa de his dici possunt et in Gal-
lieni vita pleraque iam dicta sunt.

Et haec quidem de Gallieno hoc interim libro dixisse 7
suffi⟨*ci*⟩et. nam et multa iam in Valeriani vita ⟨*dicta
sunt, multa*⟩ in libro, qui de triginta tyrannis inscri-
bendus est, iam loquemur, quae iterari ac saepius
dici minus utile videbatur. huc accedit quod quaedam 8
etiam studiose praetermisi, ne eius posteri multis re-
bus editis laederentur. scis enim ipse, quales homi- 20 (2)
nes cum his, qui aliqua de maioribus eorum scripse-
rint, quantum gerant bellum, nec ignota esse arbitror,
quae dixit Marcus Tullius in Hortensio, quem ad
exemplum protreptici scripsit. unum tamen ponam, 2
quod iucunditatem quandam sed vulgarem habuit, mo-
rem tamen novum fecit. nam cum cingula sua plerique 3
militantium, qui ad convivium venerant, ponerent hora
convivii, Saloninus puer sive Gallienus his auratos
costilatosque balteos rapuisse perhibetur, et, cum esset

1 monticis P montibus Σ intra PΣ inter *Momms., edd.* 2 aduentam PΣ ac Vestae *Momms.* ac Vestam *Jord.* 3 solonino P^1 *t.* B 6 addidit P addidi Σ 7 nono *add. Salm., edd.* alias Σ 9 uiginti PΣ triginta *edd.; sed cf. c. 16, 1 et Pet., Die ShA p. 37 sq.* 10 idcrco P^a, *corr.* P^b 13 suffi & P^1 *t.* B suffici& P *corr.* sufficiat Σ 13/14 uita ⟨, multa⟩ *Ti. p. 98, adn. 1* uita ⟨dicta sunt, alia⟩ *Pet.* uita ⟨dicta sunt. multa⟩ *He.* 14 triginta PΣ, *edd.* uiginti *Pet., Die ShA p. 38, adn. 1* 18 tales *Cas. (Pet.)* 22 tamen ponam] ponam tamen *Pet. per errorem* 26 auratis P^a *ut videtur* auratos P^b

difficile in aula Palatina requirere quod perisset ac tacitis *vul*[i]tibus viri detrimenta pertulissent, postea
4 rogati ad convivium cincti adcubuerunt. cumque ab his quaereretur, cur non solverent cingulum, respondisse dicuntur: 'Salonino deferimus', atque hinc tractum more⟨*m*⟩, ut deinceps cum imperatore cincti dis-
5 cumberent. negare non possum aliu*n*⟨*d*⟩e plerisque videri huius rei ortum esse morem: dicunt militare prandium, quod dictum est parandium ab eo, quod ad bellum milites paret, a cinctis initum; cui rei argumentum est, quod a discinctis etiam cum imperator⟨*e*⟩ c[a]enatur. quae idcirco posui, quia digna et memoratu videbantur et cognitu.

21 (3) Nunc transeamus ad viginti tyrannos, {qui} Gallieni temporibus contemptu mali principis extiterunt. de
2 quibus breviter et pauca dicenda sunt; neque enim digni sunt eorum plerique, ut volumen talium hominum saltim nominibus occup[ar]etur, quamvis aliqui non parum in se virtutis habuisse videantur, multum etiam rei p. profuisse.
3 Tam variae item opiniones sunt de Salonini nomine, ut, qui se verius putet dicere, a matre sua Salonina appellatum esse . . . . . quamvis perdite dilexit, Pi-
4 param nomine, barbaram regis filiam . . . . . Gallienus cum suis semper flavo crine⟨*m*⟩ condit.
5 De anni⟨*s*⟩ autem Gallieni et Valeriani ad imperium pertinentibus adeo incerta traduntur, ut, cum quin-

2 militibus PΣ uultibus *Haupt (Pet.)* mentibus *Petsch.* pertuliss& P^{a}, *corr.* P^{b} 3 cuncti P^{a} c*incti P^{b} *t.* B cuncti cincti *Da.* 6 more P^{1} *t.* B cuncti P^{a} 7 alium e P alium Σ aliunde *edd.* 11/12 imperator P^{1} 13 cogntu P^{a}, *corr.* P^{b} 14 uiginti P XXX Σ triginta *edd.; sed cf. Pet., Die ShA p. 37 sq.* qui *om.* P^{1}, *add.* P *corr., non om.* Σ 14/15 Gallieni — extiterunt *del. Pet.* 18 occupar&ur PΣ occupetur *Kell.* 19 uideatur P^{a}, *corr.* P^{b} 21 item] autem *Gemoll* 23 *lacunam statuerunt Gru. (Pet.)* 24 *lacunam indicavit Pet.* 25 crine PΣ crinem *Salm., edd.; cf. c. 16, 4* 26 anno PΣ

decim annos eosdem imperasse constet, id est Gallie*nu*⟨*s*⟩ usque ad quintum decimum pervenisset, Valerianus vero sexto sit captus, alii novem annis, *vix* decem alii etiam Gallienum imperasse in litteras mittant, cum constet et decennalia Romae ab eodem celebrata, et post decennalia Gothos ab eo victos, cum Odenato pacem factam, cum Aureolo initam esse concordiam, pugnatum contra Postumum, contra Lollianum, multa etiam ab eo gesta, quae ad virtutem, plura tamen,
quae ad dedecus pertinebant; nam et semper noctibus 6
popinas dicitur frequentasse et cum lenonibus, mimis scurrisque vixisse.

1/2 gallieni PΣ Gallienus *Salm., edd.* 2 peruenerit *Salm.* 3/4 bis decem Alii P bis decem annis Alii P *corr.* uixisse alii decem Σ uix decem alii *Pet.*

⟨*TREBELLI POLLIONIS*⟩

TYRANNI TRIGINTA

1 Scriptis iam pluribus libris non historico nec diserto
sed pedestri adloquio, ad eam temporum venimus se-
riem, in qua per annos, quibus Gallienus et Valeria-
nus rem p. tenuerunt, triginta tyranni occupato Va-
leriano magnis belli Persici necessitatibus extiterunt,
cum Gallienum non solum viri sed etiam mulieres
2 contemptui haberent, ut suis locis probabitur. sed quo-
niam tanta obscuritas eorum hominum fuit, qui ex
diversis orbis partibus ad imperium convolabant, ut
non multa de his vel dici possint a doctioribus vel
requiri, deinde ab om[i]nibus historicis, qui Graece ac
Latine scripserunt, ita nonnulli praetereantur, uti eo-
rum ⟨*nec*⟩ nomina frequententur, postremo cum tam
varie a plerisque super his nonnulla sint prodita: in
unum eos libellum contuli {et} quidem brevem, maxime
cum vel in Valeriani vel in Gallieni vita pleraque de
his dicta nec repetenda tamen satis constet.

CYRIADES

2 Hic patrem Cyriadem fugiens, dives et nobilis, cum
luxuria sua et moribus perditis sanctum senem gra-
varet, direpta magna parte auri, argenti etiam infi-
2 nito pondere Persas petit. atque inde Sapori regi
coniunctus atque sociatus, cum hortator belli Romanis

1 INCIPIT EIUSDEM TYRANNI TRIGINTA P 14 praetereuntur *Less.* 14/15 uti eorum P ut eorum Ch ut nec eorum V uti eorum nec *Pet.* 17 et *om.* P, *non om.* Σ 20 Cyriades] *appellatur alias* Mareades (Mariades) *quod idem atque* Cyriades *significat; v. Pet., Die röm. 30 Tyrannen, p. 206 sq.*

inferendi fuisset, Odomastem primum, deinde Sa-
porem ad Romanum solum traxit; Ant[h]ioc⟨*h*⟩ia etiam
capta et Caesarea Caesareanum nomen meruit. atque 3
inde vocatus Augustus, cum omnem orientem vel vi-
rium vel audacia⟨*e*⟩ terrore quateret, patrem vero
interemisset (quod alii historici negant factum), ipse
per insidias suorum, cum Valerianus iam ad bellum
Persicum veniret, occisus est. neque plus de hoc hi- 4
storiae quicquam mandatum est, quod dignum memo-
ratu esse videatur, quem clarum perfugium et parri-
cidium et aspera tyrannis et summa luxuria[e] litteris
dederunt.

POSTUMUS

Hic vir in bello fortissimus, in pace constantissimus, 3
in omni vita gravis, usque adeo ut Saloninum filium
suum eidem Gallienus in Gallia positum crederet quasi
custodi vitae et morum et actuum imperialium institu-
tori. sed, quantum plerique adserunt (quod eius non 2
convenit moribus), postea fidem fregit et occiso Salo-
nino sumpsit imperium. ut autem verius plerique tra- 3
diderunt, cum Galli vehementissime Gallienum odis-
sent, puerum autem apud se [ferre] imperare ⟨*ferre*⟩
non possent, eum, qui commissum regebat imperium,
imperatorem appellarunt missisque militibus adule-
scentem interfecerunt. quo interfecto ab omni exer- 4
citu et ab omnibus Gallis Postumus gratanter acceptus
talem se pr⟨*a*⟩ebuit per annos septem, ut Gallias in-
stauraverit, cum Gallienus luxuriae et popinis vaca-
ret et amore barbarae mulieris consenesceret. gestum est 5
tamen a Gallieno contra hunc bellum tunc, cum sagitta
Gallienus est vulneratus; si quidem nimius amor erga 6

1 Odomastem] Oromastem *Noeldeke; v. PIR II p. 431 nr. 51* Odenatum *vulgo (Eyss.)* 5 audaciae *Salm., edd.* 11 ex summa luxuriae P et summa luxurie Σ et summa luxuries *edd.* et summa luxuria *Less., lex. s. v. 'luxuria'* 22 ferre imperare PACh imperare ferre R, *Pet.*

Postumum omnium erat in Gallicanorum *mente* po-
pulorum, quod summotis omnibus Germanicis genti-
bus Romanum in pristinam securitatem revocasset im-
7 perium. sed cum se gravissime *ger*eret, more illo, quo
Galli novarum rerum semper sunt cupidi, Lolli*a*no
agente interemptus est.
8 Si quis sane Postumi meritum requirit, iudicium de
eo Valeriani ex hac epistula, quam ille ad Gallos misit,
9 intelleg*e*t: 'Transrenani *limitis* ducem et Galliae prae-
sidem Postumum fecimus, virum dignissimum severi-
tate Gallorum, praesente {quo} non miles in castris,
non iura in foro, non in tribunalibus lites, non in curia
dignitas pereat, qui unicuique proprium et suum ser-
vet, virum quem ego pr⟨*a*⟩e ceteris stupeo, et qui locum
principis merea[n]tur iure, de quo spero quod mihi
10 gratias ag*e*tis. quod si me fefellerit opinio, quam de
illo habeo, sciatis nusquam gentium repperiri, qui pos-
11 sit penitus adprobari. huius filio Postumo nomine tri-
bunatum Vocontiorum dedi, adulescenti, qui se dignum
patris moribus reddet.'

POSTUMUS IUNIOR

4 De hoc prope nihil est quod dicatur, nisi quod a
patre appellatus Caesar ac deinceps in eius honore
Augustus cum patre dicitur interemptus, cum Lollia-
nus in locum Postumi subrogatus delatum sibi a Gallis
2 sumpsisset imperium. fuit autem (quod solum memo-
ratu dignum est) ita in declamationibus disertus, ut
eius controversiae Quintiliano dicantur insert⟨*a*⟩e,
quem declamatorem Romani generis acutissimum vel

1 gente PΣ mente *Salm., edd.* 4 reger& PΣ gereret O *sine auctoritate* 5 lollieno P^1 *t.* B lolliano Σ, P *corr.* 9 intellegit P intelliget Σ milites PΣ 11 quo *om.* P^1, *non om.* Σ, *add.* P *corr.* 15 mereantur P mereatur Σ iure] inire *Da.* 16 agitis P agetis Σ 17 repperi P^a, *corr.* P^b 23 honore] honorem *Bae., Ma., Kell.; sed cf. A 5,3*

unius capitis lectio prim*a* statim fronte demonstra-
t[um].

LOLLIANUS

Huius rebellione in Gallia Post[h]umus, vir omnium 5
fortissimus, interemptus est, cum iam nutante Galli⟨*a
Galli*⟩eni luxuria in veterem statum Romanum formas-
set imperium. fuit quidem etiam iste fortissimus, sed 2
rebellionis intuitu minorem apud Gallos auctoritatem
de suis viribus tenuit. interemptus autem est a Victo- 3
rino, Vitruviae filio vel Victoriae, quae postea mater
castrorum appellata est et Augustae nomine af⟨*f*⟩ecta,
cum ipsa per se fugiens tanti ponderis molem pri-
mum in Marium, deinde in Tetricum atque eius filium
contulisset imperia. et Lollianus quidem nonnihilum 4
rei p. profuit. nam plerasque Galliae civitates, non-
nulla etiam castra, {quae} Post[h]umus per septem
annos in solo barbarico aedificaverat, quae⟨*que*⟩ inter-
fecto Post[h]umo subita inru*p*tione Germanorum et di-
repta fuerant et incensa, {in} statum veterem refor-
mavit. deinde a suis militibus, quod in labore nimius
esset, occisus est.
Ita Gallieno perdente rem p. in Gallia primum Po- 5
st[h]umus, deinde Lollianus, Victorinus deinceps, po-
stremo T[ra]et⟨*r*⟩icus, (nam de Mario nihil dicimus)
adsertores Romani nominis extiterunt. quos omnes da- 6
tos divinitus credo, ne, cum illa pestis inaudita⟨*e*⟩
luxuria⟨*e*⟩ impediretur malis, possidendi Romanum
solum Germanis daretur facultas. qui si eo genere tunc 7

1 primę P prima Σ 1/2 demonstratū P -tur Σ demonstrat *edd.* 3 *Verum nomen est* C(aes.) Ulpius Cornelius Laelianus 5/6 nutante gallieni PΣ nutante Gallia Gallieni *Paucker (Pet.)* 7 fut P^a, *corr.* P^b 16 quae *om.* P, *non om.* Σ 17 quę P quaeque Σ 18 inrubtione P 19 statum P in statum Σ *(recte; cf. Löfstedt, Beitr. p. 94, adn. 1)* ad statum *Krauss* statum in *Pet.* 24 tra&icus P tetricus Σ 26 pestis] gallienus *superscr. a. m. in* P 26/27 inaudita luxuria PΣ inauditae luxuriae *Salm., edd.*

evasissent, quo Gothi et Persae, consentientibus in Ro-
mano solo gentibus venerabile hoc Romani nominis
8 finitum esset imperium. Lolliani autem vita in multis
obscura est, ut et ipsius Post[h]umi, sed privata: vir-
tute enim clar*i*, non nobilitatis pondere vixerunt.

VICTORINUS

6 Postumus senior cum videret multis se Gallieni viri-
bus peti atque au⟨*xi*⟩lium non solum militum verum
etiam alterius principis necessarium, Victorinum, mili-
taris industriae virum, in participatum vocavit im-
2 perii et cum eodem contra Gallienum conflixit. cum-
que adhibitis ingentibus Germanorum auxiliis diu bella
3 traxissent, victi sunt. tunc interfecto etiam Lolliano
solus Victorinus in imperio remansit, qui et ipse, quod
matrimoniis militum et militarium corrumpendis ope-
ram daret, a quodam actuario, cuius uxorem stupra-
verat, composita factione Agrippinae percussus, Vic-
torino filio Caesare a matre *Vitruvia* sive Victoria,
quae mater castrorum dicta est, appellato, qui et ipse
puerulus statim est interemptus, cum apud Agrippi-
4 na*m* pater eius esset occisus. de hoc, quod fortissimus
fuerit et pr⟨*a*⟩eter libi*di*nem optimus imperator, a mul-
5 tis multa sunt dicta. sed satis credimus Iuli Atheriani
partem libri cuiusdam ponere, in quo de Victorino sic
6 loquitur: 'Victorino, qui Gallias post Iulium Post[h]u-
mum rexit, neminem aestimo praeferendum, non in
virtute Traianum, non Antoninum in clementia, non
{in} gravitate Ner*v*am, non in gubernando aerario Ve-

1 euadissent P, *edd.* euasissent Σ *(cf. Less., lex. p. 184a)* consentientib; PΣ conuenientibus *edd.* 5 clara PΣ clari *vulgo* 8 aulium P^{1}, *om.* Σ auxilium P *corr.* 15 corrūpendos P^{a} corrūpendis P^{b} 18 bitrubia P 20/21 agrippinę P^{1} agrippinam Σ, P *corr.* 22 libininē P 23 iulii P *corr.* 25 iulium P iulium et Σ diuum *Rühl* (Postumus *non* Iulius, *sed* M. Cassianius Latinius P. *appellatur*) 28 in *ante* grauitate *om.* P, *non om.* Σ nerbam P^{1} 28sq. uespasiano P^{1}

spasian*u*⟨*m*⟩, non in censura totius vitae ac severi-
tate militari Pertinacem vel Severum. sed omnia haec 7
libido et cupiditas mulierari⟨*a*⟩e voluptatis sic perdi-
dit, ut nemo audeat virtutes eius in litteras mittere,
quem constat omnium iudicio meruisse puniri.' ergo 8
cum id iudicii de Victorino scriptores habuerint, satis
mihi videor eius dixisse de moribus.

VICTORINUS IUNIOR

De hoc nihil amplius in litteras est relatum quam **7**
quod nepos Victoriae Victorini filius fuit et a *m*atre
vel ab avia sub eadem hora, qua Victorinus interemp-
tus, Caesar est nuncupatus ac statim a militibus ira
occisus. extant denique sepulchra circa Agrippinam 2
brevi marmore inp*r*essa humilia, in quibus ⟨*tit*⟩*u*lus
est inscriptus: 'hic duo Victorini tyranni siti sunt.'

MARIUS

Victorino et Lolliano, Postumo interemptis Marius ex **8**
fabro, ut dicitur, ferrario triduo tantum imperavit. de 2
hoc quid amplius requiratur, ignoro, nisi quod eum in-
signiorem brevissimum fecit imperium. nam ut ille
consul, qui sex meridianis horis consulatum suffectum
tenuit, a Marco Tullio tali aspersus est ioco: 'consulem
habuimus tam severum tamque censorium, ut in eius
magistratu nemo pranderit, nemo c[a]enaverit, nemo
dormiverit', de hoc etiam dici posse videatur, qui
una die factus est imperator, alia di⟨*e*⟩ visus est im-
perare, tertia interemptus est. et vir quidem strenuus 3
ac militaribus usque ad imperium gradibus evectus,

10 matre *Da. cfs. c. 6,3* patre PΣ, *edd.* 12 iras P^{a} ira* P^{b} *t.* B 14 inplessa P^{1} inpressa P *corr.* impressa Σ unus PΣ titulus (*vel* unus uersus) *Cas.* 17 Victorino, Lolliano et Postumo □ *Pet.; sed cf. Ti. p. 53* 18 biduo *Kell. coll. Aur. Vict. Caes. 33,12; Eutrop. 9,9,2* 22 *Cic. ad fam. VII 30,1* 26 diuisus P^{1} die uisus Σ, P *corr.* 27 uir] uita *Pet. per errorem*

quem plerique Mamurium, nonnulli Veturium, opificem
4 utpote ferrarium, nuncuparunt. sed de hoc nimis
multa, de quo illud addidisse satis est nullius manus
vel ad feriendum vel ad imp⟨*el*⟩lendum fortiores
fuisse, cum in digitis nervos videretur habuisse non
5 venas. nam et carra venientia digito salutari reppulisse
dicitur et fortissimos quosque uno digito sic adflixisse,
ut quasi ligni vel ferri obtunsioris ictu percussi dole-
rent. multa duorum digitorum al⟨*l*⟩isione contrivit.
6 occisus est a quodam milite, qui, cum eius quondam
in fabrili officina fuisset, contemptus est ab eodem,
vel cum dux *e*sset vel cum imperium cepisset. addi-
7 disse ver[b]o dicitu*r* interempt*or*: 'hic est gladius
quem ipse fecisti.' huius *c*ontio prima talis fuisse dici-
8 tur: 'scio, conmilitones, posse mihi obici artem pristi-
9 nam, cuius mihi omnes testes estis. sed dicat quisque
quod vult. utinam ferrum semper exerceam, non vino,
non floribus, non mulierculis, non popinis, ut facit
Gallienus, indign*us* patr*e* suo et sui generis nobilitate,
10 deperea*m*. ars mihi obicia⟨*tur*⟩ ferraria, dum me et
exter⟨*a*⟩e gentes ferrum tractasse suis cladibus re-
11 cognoscant. *e*nita*r*[ia] denique, ut omnis Alamannia
omnisque Germania cum ceteris, quae adiacent, gen-
tibus Romanum populum ferratam putent gentem, ut
12 specialiter in nobis ferrum timeant. vos tamen cogi-
tetis velim fecisse vos principem, qui numquam quic-
13 quam scieri*t* tractare nisi ferrum. quod idcirco dico,
quia scio mihi a lux*ur*i*o*sissima illa peste nihil opponi
posse nisi hoc, quod gladiorum atque armorum artifex
fuerim.'

4 implendum P impellendum Σ 10 eius] socius *Cornelissen* *post* quondam *in* P *a. m. in marg. add.* operarius 12 dixiss& P^aA duxiss& P^bChV dux esset *Cas., Salm. (Eyss.)* 13 uerbo PΣ uero *Salm., edd.* dicitum P dicitur Σ interemptus P interempto Σ 19 indignos P^1 patri P 20 depereat PΣ obicia P^1 22 enitar *Petsch.* in italia PΣ 27 ni P^a nisi P^b 28 luxoriasissima P 29 gladiatorũ P^aR gladi**orũ P^b *t.* B

INGENUUS

Tusco et Basso conss. cum Gallienus vino et popinis 9 *a. p. Chr. n. 258*
vacaret cumque se lenonibus, mimis et meretricibus
dederet ac bona naturae lux*u*riae continuatione
deperderet, Ingenuus, qui Pannonias tunc regebat, a
Moesiacis le⟨*gi*⟩onibus imperator est dictus, ceteris
Pannoniarum volentibus, neque in quoquam melius
consultum rei p. a militibus videbatur quam quod in-
stantibus Sarmatis creatus est imperator, qui fessis
rebus mederi sua virtute potuisset. causa autem ipsi 2
arripiendi tunc imperii fuit, ne suspectus esset impera-
toribus, quod erat fortissimus ac rei p. necessarius et
militibus, quod imperantes vehementer movet, acceptis-
simus. sed Gallienus, ut erat nequa⟨*m*⟩ perditus, ita 3
etiam, ubi necessitas coegisset, velox, fortis, vehemens,
crudelis, denique Ingenuum conflictu habito vicit eoque
occiso in omnes Moesiacos tam milites ⟨*quam*⟩ cives
asperrime s⟨*a*⟩evit. nec quemquam suae crudelitatis
exortem reliqui*t*, usque adeo asper et truculentus, ut
plerasque civitates vacuas a virili sexu relinqueret.
fertur sane idem Ingenuus civitate capta in ⟨*a*⟩qua⟨*m*⟩ 4
se {mersisse} atque ita vitam finisse, ne in tyranni
crudelis potestatem veniret. extat sane epistola Gal- 5
lieni, quam ad Celerem Verianum scripsit, qua eius
nimietas crudelitatis ostenditur. quam ego idcirco in-
terposui, ut omnes intellegerent hominem luxuriosum
crudelissimum esse, si necessitas postulet: 'Gallienus 6

3 cumq· selonininus P^a cumq· selononibus P^b cum sese lenonibus Σ 4 bonę P^a bona P^b luxorię P 6 leonibus P^1 legionibus Σ, P *corr.* 14 nequa perditus P^1 nequam et perditus P *corr. (Pet.)* nequam perditus Σ nequam [perditus] *Petsch.; sed cf. Ti. p. 40* 15 fortis] furibundus ferus Σ 17 quam] *add.* P *corr.;* et Σ 19 reliquid P 21/22 in qua se atq· P^1 intrasse domum in qua se pugione transfodit atq· P *corr. sine ulla auctoritate* in aquam se mersisse atque Σ laqueasse se atque *Pet.* in qua ⟨erat, uenenum hausis⟩se *vel tale quid He.* 24 Venerianum *Pet.*

Veriano. non mihi satisfacies, si tantum armatos occi-
7 deris, quos et fors in bellis interimere potuisset. peri-
mendus est omnis sexus virilis, si et senes atque in-
8 puberes sine reprehensione nostra occidi possent. oc-
cidendus est quicum⟨*que*⟩ male voluit, occidendus est
quicumque male dixit contra me, contra Valeriani fi-
9 lium, contra tot principum patrem fratrem. Ingenuus
factus est imperator. lacera, occide, concide, animum
meum intellege[re], mea mente irascere, qui haec manu
mea scripsi.'

REGILIANUS

10 Fati publici fuit, ut Gallieni tempore quicumque po-
tuit ad imperium prosiliret. Regilianus denique in Illy-
rico ducatum gerens imperator est factus auctoribus
imperii Moesis, qui cum Ingenuo fuerant ante superati,
2 in quorum parentes graviter Gallienus s⟨*a*⟩evierat. hic
tamen multa fortiter contra Sarmatas gessit, sed aucto-
ribus Roxolanis consentientibusque militibus et timore
provincialium, ne iterum Gallienus graviora faceret,
interemptus est.
3 Mirabile fortasse videatur, si, quae origo imperii
eius fuerit, declaretur. capitali enim *i*oco regna pro-
4 meruit. nam cum milites cum eo quidam c[a]enarent,
extitit vicarius tribuni qui diceret: 'Regiliani nomen
unde credimus dictum?'. alius continuo: 'credimus
5 quod a regno.' tum is qui aderat scolasticus, coepit
quasi grammaticaliter declinare et dicere: 'rex regis
6 regi[o] Reg*i*lianus.' milites, ut est hominum genus pro-

1 Veneriano *Pet.* 3 est] esset *Cas. (Eyss.)* & si & P^a **si et P^b *t.* B et si etiam Σ 5 quicum P *(def. Ti. p. 34, adn. 1)* quicumque Σ 5/6 male uoluit, occidendus est quicumque *om. Pet. per errorem* 7 fratrem P^1 et fratrem Σ, P *corr. (Pet.); asyndeton def. Ti. p. 34* 9 intellegere P^1 (potes *add. a. m. in marg.*) intellige Σ 11 Regalianus *recte appellatur testibus nummis; cf. Stein, P.-W. I^A, 462* 22 declaratur P^a declaretur P^b loco PΣ 28 regio *om.* P^a, *add.* P^b rego *Salm.* regi *edd.* regalianus P

num ad ea, quae cogitant: 'ergo potest rex esse?' item
alius: 'ergo potest nos regere?' item alius: 'deus tibi
regis nomen ⟨*in*⟩posuit.' quid multa? his dictis cum 7
alia die mane processisset, a principiis imperator est
salutatus. ita quod aliis vel aud*a*cia vel iudicium,
huic detulit iocularis astutia.
Fuit, quod negar*i* non potest, vir in ⟨*re*⟩ militari 8
semper probatus et Gallieno iam ante suspectus,
quod dignus videretur imperio, gentis Daci⟨*a*⟩e, De-
cibali ipsius, ut fertur, adfinis. extat epistola divi 9
Claudii *t*unc privati, qua Regiliano, Illyrici duci, gra-
tias agit ob redditum Illyricum, cum omnia Gallieni
segni*t*ia deperirent. quam ego repertam in a⟨*u*⟩then-
⟨*t*⟩icis inserendam putavi, fuit enim publica. 'Claudius 10
Regiliano multam salutem. felicem rem p., quae te
talem virum habe[t]re i⟨*n*⟩ castris bellic*is* meruit, fe-
licem Gallienum, etiamsi ei vera nemo nec de bonis nec
de malis nun*t*iat. pertulerunt ad me Bonitus et Celsus, 11
stipatores principis nostri, qualis apud Scupos in pu-
gnando fueris, quo*t* uno die proelia et qu*a* celeritate
confeceris. dignus eras triumpho, si antiqua tempora
exstarent. sed quid multa? memor cuiusdam hominis 12
cautius velim vincas. arcus Sarmaticos et duo saga
ad me velim mittas, sed fiblatori*a*, cum ipse misi de
nostris.'
Hac epistola ostenditur, quid de Regiliano senserit 13

1 cogitent P^a cogitant P^b 3 nomen posuit P, *edd.* nomen imposuit Σ *(cf. eandem clausulam S 19, 2)* 5 alii *Pet. per errorem* audatia P 5/7 iudiciũ — quod *om.* P^a, *add.* P^b *in marg. inf.* 7 negare P negari Σ re *add. Nov. (post* militari *add. a. m. in* P, *edd.)* 11 dunc P^1 tunc P *corr., Pet.* ad hunc A Ch adhuc R 13 segnicia P 13/14 athenicis P A athonicis R authenticis *Gru. (Pet.)* 16 hab& rei castris belli ius P^1 hab& rei castrensi is belli ius P *corr.* habere (habet Ch) rei castris bellis Σ habere in castris bellicis *Bae. (Pet.)* 17 e P^a ei P^b nemo *om.* P^a, *add.* P^b 18 nunciat P 20 quod PΣ quę P qua Σ 21 confeceres P^a confeceris P^b 23 sarmaticus P sarmaticos Σ 24 fiblatorie P 26 Haec P^a Ha*c P^b *t.* B

Claudius, cuius gravissimum iudicium suis tempo-
ribus fuisse non dubium est.
14 Nec a Gallieno quidem vir iste promotus est, sed a
patre eius Valeriano, ut et Claudius et Macrianus et
Ingenuus et Post[h]umus et Aureolus, qui omnes in
imperio interempti sunt, cum mere⟨*re*⟩ntur imperium.
15 mirabile autem hoc fuit in Valeriano principe, quod
omnes, quoscumque duces fecit, postea militum testi-
monio ad imperium pervenerunt, ut appareat senem
imperatorem in diligendis rei p. ducibus talem fuisse,
qualem Romana felicitas, si continuari fataliter po-
16 tuisset sub bono principe, requirebat. et utinam vel
illi, qui arripuerant imperia, regnare potuissent, vel
eius filius in imperio diutius non fuisset, utlibet se
17 in suo statu res p. nostra tenuisset. sed nimis sibi
Fortuna indulgendum putavit, quae et cum Valeriano
bonos principes tulit et Gallienum diutius quam opor-
tebat rei p. reservavit.

AUREOLUS

11 Hic quoque [in] Illyricianos exercitus regens in con-
temptu Gallieni, ut omnes eo tempore, coactus a mili-
2 tibus sumpsit imperium. et cum Macrianus cum filio
suo Macrino contra Gallienum veniret cum plurimis,
exercitus eius cepit, aliquos corruptos fidei suae ad-
3 dixit. et cum factus esset ⟨*h*⟩in⟨*c*⟩ validus impera-
tor cumque Gallienus expugnare virum fortem frustra
temptasset, pacem cum ⟨*Aur*⟩eo⟨*lo*⟩ {fecit} contra
Post[h]umum pugnaturus. quorum pleraque et dicta
4 sunt et dicenda. hunc eundem Aureolum Claudius

6 merentur P^1 mererentur Σ, P *corr.* 10 deligendis Σ 12 *post* principe *distinxit Ho. post* potuisset *edd.* 14 filius] gallienus *superscr. a. m. in* P utlib& P ut libere Σ utique? *Pet.* ut inlibata *Nov.* 20 quoq· in P, *om.* Σ 20/21 contemptum Σ; *sed cf. c. 30, 10* 22 Macrinus *Pet.* 23 Macriano Σ, *Pet.* 25 inualidus PΣ hinc ualidus *Salm. (Pet.)* 27 Aureolo fecit Σ eo P (fecit *post* pugnaturus *add. Pet.*)

interfecto iam Gallieno conflictu habito apud eum
pontem interemit, qui nunc pons Aureoli nuncupatur,
atque illic ut tyrannum sepulchro humiliore donavit. 5
ext[it]*at* etiam nunc epigram⟨*m*⟩a Graecum in hanc
formam:

dono sepulchrorum victor post multa tyranni
proelia iam felix Claudius Aureolum
munere prosequitur mortali et iure superstes,
vivere quem vellet, si pateretur amor
militis egregii, vitam qui iure negavit
omnibus indignis et magis Aureolo.
ille tamen clemens, qui corporis ultima servans
et pontem Aureoli dedicat et tumulum.

hos ego versus a quodam grammatico translatos ita 6
posui, ut fidem servarem, non quo ⟨*non*⟩ melius po-
tuerint transferri, sed ut fidelitas historica servaretur,
quam ego prae ceteris custodiendam putavi, qui quod
ad eloquentiam pertinet nihil curo. rem enim vobis 7
proposui deferre, non verba, maxime tanta rerum co-
pia ut in triginta tyrannorum simul vit*is*.

MACRIANUS

Capto Valeriano, diu clarissimo principe civitatis, 12
fortissimo deinde imperatore, ad postremum omnium
infelicissimo, vel quod senex apud Persas consenuit
vel quod indignos se posteros dereliqui*t*, cum Gallie-
num contemnendum Ballista praefectus Valeriani et
Macrianus primus du⟨*cu*⟩m intellegerent, quaerentibus
etiam militibus principem unum in locum concesserunt
quaerente⟨*s*⟩, quid faciendum esset. tuncque constitit 2

4 extitit P extat Σ nunc *om.* P^a, *add.* P^b 6 dona P donat Σ dono *Salm. (Pet.)* 14 ego *om.* P^a, *add.* P^b 15 non *ante* melius *add. Pet.* 17 *ante* quod *add.* id *a. m. in* P 20 uitas PΣ uitis *Pet.* 24 senex P^b felix P^a 25 derelquid P 27 dum PΣ ducum *Salm., edd.* 29 quaerente P, *om.* Σ

Gallieno longe posito, Aureolo usurpante imperium
debere aliquem principem fieri, et quidem optimum,
3 ne quispiam tyrannus existeret. verba igitur Bal⟨*l*⟩i-
stae (quantum M⟨*a*⟩eonius Ast*y*anax, qui consilio in-
4 terfuit, adserit) haec fuerunt: 'mea et aetas et pro-
fessio et voluntas longe ab imperio absunt, et ego,
quod negare non possum, bonum principem quaero.
5 sed quis tandem est, qui Valeriani locum possit im-
plere, nisi talis qualis tu es, fortis, constans, integer,
probatus in re p. et, quod maxime ad imperium per-
6 tinet, dives? arripe igitur locum meritis tui⟨*s*⟩ debi-
tum. me praefecto, quamdiu voles, uteris. tu cum re p.
tantum bene agas, ut te Romanus orbis factum prin-
7 cipem gaudeat.' ad haec Macrianus: 'fateor, Bal⟨*l*⟩i-
sta, imperium prudenti non frustra est. volo enim
rei p. subvenire atque illam pestem a legum gu-
bernaculis dimovere, sed non hoc in me aetatis est:
senex sum, ad exemplum equitare non possum, lavan-
dum mihi est frequentius, [a]edendum delicatius, di-
8 vitiae me iam dudum ab usu militiae retraxerunt. iu-
venes aliqui sunt quaerendi, nec unus sed duo vel tres
fortissimi, qui ex diversis par*ti*bus orbis humani
rem p. restituant, quam Valerianus fa[c]to, Gallienus
9 vitae suae genere perdiderunt.' post haec intellexit
eum Ballista sic agere, ut de filiis suis videretur cogi-
10 tare, atque adeo sic adgressus est: 'prudentiae tuae
rem p. tradimus. da igitur liberos tuos Macrianum
et Quietum, fortissimos iuvenes, olim tribunos a Vale-
riano factos, quia Gallieno imperante, quod boni sunt,
11 salvi esse non possunt.' tunc ille *u*bi intellectum se
esse comperit: 'do', inquit, 'manus de meo stipendium

4 astianax P 9 tu es] o macriane *superscr. a. m. in* P 11 tui P^1 16 pestem] gallienum *superscr. a. m. in* P 22 patrib; P partibus Σ humani PCh romani R 23 facto P^1 *t.* B, R façto P *corr.* (c *exp.*) fato A 28 fortissimu P^a fortissimus P^b *t.* B fortissimos Σ, P *corr.* olim P solum Σ 29 qui *edd.* 30 tibi P^1 *t.* B ubi Σ, P *corr.*

militi duplex daturus. tu tantum praefecti mihi stu-
dium et annonam in necessariis locis praebe[t]. iam
ego faxim, ut Gallienus, sordidissimus feminarum
omnium, duces sui parentis intellegat.' factus est igi- 12
tur cum Macriano et Quieto duobus filiis cunctis mili-
tibus volentibus imperator ac statim contra Gallienum
venire coepit utcumque rebus in oriente[m] derelictis.
sed cum quadraginta quinque milia militum secum 13
duceret, in Illyrico vel in T⟨*h*⟩rac[h]iarum extimis con-
gressus cum Aureolo victus et cum filio interemptus
est. triginta denique milia militum in Aureoli potesta- 14
tem concessere. Domitianus autem eundem vicit, dux
Aureoli fortissimus et vehementissimus, qui se ori-
ginem diceret a Domitiano trahere atque a Do-
mitilla.

De Macri⟨*a*⟩no autem nefas mihi videtur iudicium 15
Valeriani praeterire, quod ille in oratione sua, quam
ad senatum e Persidis finibus miserat, posuit. inter
cetera ex oratione divi Valeriani: 'ego, p. c., bellum 16
Persicum gerens Macriano totam rem p. credidi ⟨*et*⟩
quidem a parte militari. ille vobis fidelis, ille mihi de-
votus, illum et amat et timet miles, ille utcumque
res exegerit, cum exercitibus agit. nec, p. c., nova 17
vel inopina nobis sunt: pueri eius virtus in Italia, adu-
lescentis in Gallia, iuvenis in T⟨*h*⟩rac[h]ia, in Africa
iam provecti, senescentis denique {in} Illyrico et Dal-
matia conprobata est, cum in diversis proeliis ad ex-
emplum fortiter faceret. huc accedit quod habet iu- 18
venes filios Romano dignus collegio, nostra dignus
amicitia' et reliqua.

2 preb& P^1 *t.* B *(corr. per ras.)* 3 faxim] i. e. affirmo *superscr. a. m. in* P 7 oriente Σ 9/10 co^{n}gressus P 12 concessare P^1 *t.* B concessere Σ, P *corr.* 14 *post* domitiano *a. m. in* P *add.* imperatore 16 macrino P Macriano Σ, *edd.* 20 et *add. Pet.* 26 in *om.* P, *non om.* Σ 29 dignus (*post* Romano) P *(def. Salm.)* dignos Σ dignus (*post* nostra) PCh dignos 'AR

MACRIANUS IUNIOR

13 Multa de hoc in patris imperio praelibata sunt, qui
numquam imperator factus esset, nisi prudentiae patris
2 eius creditum videretur. de hoc plane multa miranda
dicuntur, quae ad fortitudinem pertinea⟨*n*⟩t iuvena-
lis aetatis. sed ⟨*quid*⟩ ad fa[c]ta aut quantum in bellis
3 unius valet fortitudo? hic enim vehemens cum pru-
dentissimo patre, cuius merito imperare coeperat, a
Domitiano victus triginta, ⟨*ut*⟩ dixi superius, milibus mi-
litum spoliatus est, matre nobilis, patre tantum forte
et ad bellum parato atque ab ultima militia in sum-
mum perveniente ducatu⟨*s*⟩ splendore sublimi.

QUIETUS

14 Hic, ut diximus, Macriani filius fuit. cum patre et
fratre Ballistae iudicio imperator est factus. sed ubi
comperit Odenatus, qui olim iam orientem tenebat,
ab Aureolo Macrianum, patrem Quiet⟨*i*⟩, cum eius
fratre Macriano victos, milites in eius potestatem con-
cessisse, quasi Gallieni partes vindicaret, adul*e*scen-
2 tem cum Bal⟨*l*⟩ista praefecto dudum interemit. idem
quoque adulescens dignissimus Romano imperio fuit,
ut vere Macriani filius, Macrian*i*[s] etiam frater, qui
duo adflictis rebus potuerunt rem p. gerere, videretur.

5 pertineat P^1 *t.* B^1 pertineāt P *corr.* pertinent Σ 5/6 iuuenilis Σ 6 sed ad facta aut quantum in bellis P sed ad facta autem quantum in bellis Σ sed ad fata aut quantum in bellis *Obr.* sed ad facta aut in bellis quantum *Salm.* sed ad fata aut in bellis quantum *edd.* et ad facta. at quantum in bellis *Petsch.* sed ⟨quid⟩ ad fata aut quantum in bellis *He., cfs. de* 'aut' *Vahlen, op. ac. II 434sq. et docens clausula* 'iuuenalis aetatis' *enuntiatum finiri* 7 unius P minus Σ 9 ut superius dixi Σ *c. 12, 14* 12 ducatu P^1 *t.* B^1 ducatū P *corr.*, Ch ducatus A 14 *c. 12, 12* 17 qui&cū P quietum et Σ Quieti cum *Salm. (Pet.)* 19/20 aduliscentem P 20 dudum] *scil. iam Valeriani, cf. c. 12, 1* ducum *Obr. (Pet.)* nudum *Eyss.* 22 macrianus (*post* filius) P Macriani *Salm., edd.* (*ita corr. iam* O)

Non mihi praetereundum videtur de Macrianorum 3
familia, quae hodieque floret, id dicere, quod spe-
ciale semper habuerunt. Alexandrum Magnum Ma- 4
c[h]edonem viri in anulis et argento, mulieres et in
reticulis et dextrocheriis et in anulis et in omni or-
namentorum genere exculptum semper habuerunt, eo
usque ut tunicae et l*i*mbi et p⟨*a*⟩enulae matronales
in familia eius hodieque sint, quae Alexandri effigiem
de liciis variantibus monstrent. vid*i*mus proxime Cor- 5
nelium Macrum ex eadem familia virum, cum c[a]e-
nam in templo Herculis daret, pateram electrinam,
quae in medio vultum Alexandri haberet et in cir-
cuitu[m] omnem historiam contineret signis brevibus et
minutulis, pontifici propinare, quam qui⟨*d*⟩em circum-
ferri ad omnes tanti illius viri cupidissimos iussit.
quod idcirco posui, quia dicuntur iuvari in omni actu 6
suo, qui Alexandrum expressum vel auro gestitant
vel argento.

ODENATUS

Nisi Odenatus, princeps Palmyrenorum, capto Vale- 15
riano, fessis Romanae rei p. viribus sumpsisset impe-
rium, in oriente perditae res essent. quare adsumpto 2
nomine primum regali cum uxore Zenobia et filio
maiore, cui erat nomen Herodes, minoribus Herenniano
et [a] Timolao collecto exercitu contra Persas pro-
fectus est. Nisibin primum et orientis pleraque cum 3
omni Mesopotamia in potestatem recepit, deinde ipsum
regem victum fugere coegit. postremo Ctesifonta us- 4
que Saporem et eius liberos persecutus captis con-
cubinis, capta etiam magna praeda ad orientem ver-
tit, sperans, quod Macrianum, qui imperare contra
Gallienum coeperat, posset opprimere, sed illo iam
profecto contra Aureolum et contra Gallienum, eo

7 lymbi P 9 Uidemus P Σ 12/13 circuitum P, *edd.* circuitu Σ 14 quiem P^1 25 a *om.* Σ 29 ius P^a eius P^b

interempto filium *e*⟨*ius*⟩ Quiet[i]*u*m interfecit, Ballista,
ut plerique adserunt, regnum usurpante, ne et ipse
5 posset occidi. composit*o* igitur magna ex parte orientis
statu a consobrino suo Maeonio, qui et ipse imperium
sum*ps*erat, interemptus est cum filio suo Herode, qui
et ipse post reditum de Perside cum patre imperator
6 est appellatus. irat*os* fuisse rei p. de*os* credo, qui
interfecto Valeriano nolu⟨*er*⟩i⟨*n*⟩t Odenatum reser-
7 vare. ille plane cum uxore Zenobia non solum orien-
tem, quem iam in pristinum reformaverat statum, sed
e*t* omnes omnino totius orbis partes reformasset, vir
acer in bellis et, quantum plerique scriptores loquun-
tur, venatu memora*b*ili semper inclitus, qui a prima
aetate capiendis leonibus et par*d*is, ursis ceterisque
silvestribus animalibus sudorem officii virilis inpen-
dit quique semper in silvis ac montibus vixit, perferens
calorem, pluvias et omnia mala, quae in se continent
8 venatoriae voluptates. quibus duratus sole⟨*m*⟩ ac pul-
vere⟨*m*⟩ in bellis Persicis tulit, non aliter etiam con-
iuge adsueta, quae multorum sententia fortior marito
fuisse perhibetur, mulier[um] omnium nobilissima[m]
orientalium feminarum et, ut Cornelius Capitolinus ad-
serit, s[e]pe*c*⟨*ios*⟩issima[m].

---

1 filiũ λ *(littera incerta)* qui & iam P^1 (qui&um P *corr.*) filium eius quietum Σ 1/2 Ballista, ut] BALLISTA Ut P^1 *t.* B *litteris maiusculis et miniatis quasi in vitae exordio* balista ut P *corr. in ras.* 3 Composita P^1 5 sumiperat P^1 sumsperat P *corr.* (p *exp.*) sumpserat Σ 7 iratum fuisse reip̃. deum P iratos fuisse deos rei p. Σ 8 noluit P noluerint ChR uoluerint A 10/11 sedes P^1 sed et P *corr.* sed Σ 13 morauili P 14 parthis P^1 *ut videtur* (partis B) pardis Σ, P *corr. in ras.* ceruisque ceterisque Σ 15 siluestris P^a, *corr.* P^b 18/19 sole ac puluere P^1 *t.* B, Σ solẽ ac puluerẽ P *corr.* 21 mulierum PR mulier A nobilissimam P^1 *t.* B, Σ nobilissimamṃ (m *exp.*) P *corr.* 23 sępedissimam P^1 se expedissimam P *corr.* spetiosissimam Σ sapientissima *Ell.*

HERODES

Non Zenobia matre sed priore uxore genitus Hero- 16
des cum patre accepit imperium, homo omnium deli-
catissimus et prorsus orientalis et Graec[i]ae luxu-
riae, cui erant sigil⟨*l*⟩ata tentoria et aurati papiliones
et omnia Persica. denique ingenio eius usus Odenatus 2
quicquid concubinarum regalium, quicquid divitiarum
gemmarumque cepit, eidem tradidit paternae indulgen-
tiae adfectione permotus. et erat circa illum Zenobia 3
nove*r*cali animo, qua re[m] commendabiliorem patri
eum fecerat. neque plura sunt quae de Herode di-
cantur.

M⟨*A*⟩EONIUS

Hic consobrinus Odenati fuit nec ulla re alia ductus 17
nisi damnabili invidia imperatorem optimum interemit,
cum ei nihil aliud obiceret praeter filii Herod*is* ⟨*lu-
xuriem*⟩. dicitur autem primum cum Zenobia con- 2
sensisse, quae ferre non poterat, ut privignus eius
Herodes priore loco quam filii eius, Herennianus et
Timolaus, principes dicerentur. sed hic quoque spur-
cissimus fuit. quare imperator appellatus per errorem 3
brevi a militibus pro suae l*u*x*u*riae meritis interemp-
tus est.

BALLISTA

De hoc, utrum imperaverit, scriptores inter se ambi- 18
gunt. multi enim dicunt Quieto per Odenatum occiso
Ballistae veniam datam et tamen eum imperasse, quod
nec [a] Gallieno nec Aureolo nec Odenato se crederet.
alii adserunt privatum eum in agro suo, quem apud 2

---

4 gręcię P Grece AR 4/5 loxorię P 9/10 zenobiano uelcali P^1 10 rẽ P^1 *t.* B; *virgulam erasit* P *corr.* 14 alia alia P^a 16/17 filii herodes P filii herodis Σ filium Herodem *Salm., edd.* filii Herodis ⟨uitia⟩ *Petsch.* filii Herodis ⟨luxuriem⟩ *He.* 18 priuig*nus P 22 loxorię P 24 VALLISTA P 25 utrum *** P 28 neca P^1 *t.* B, Σ a *exp.* P *corr.* neque *Pet.*

3 Dafnidem sibi comp*ara*rat, interemptum. multi et
sumpsisse illum purpuram, ut more Romano impera-
ret, ⟨*et*⟩ exercitum duxisse et de se plura promisisse
dixerunt, occisum autem per eos, quos Aureolus mise-
rat ad conprehendendum Quietum, Macri⟨*a*⟩ni filium,
4 quem praedam su*a*m esse dicebat. fuit vir insignis,
eruditus ad gerendam rem p., in consiliis vehemens,
in expeditionibus clarus, in provisione annonaria sin-
gularis, Valeriano sic acceptus, ut eum quibusdam lit-
5 teris hoc testimonio prosecutus sit: 'Valerianus Ra-
gonio Claro praefecto Illyrici et Galliarum. si quid
in te bonae frugis est, quam esse scio, parens Clare,
6 dispositione⟨*s*⟩ *tu* Ballistae persequere. his rem p. in-
forma. videsne[c] ut il⟨*l*⟩e provinciales non gravet,
ut illic equos contine*a*[n]t, ubi sunt pa*b*ula, illic anno-
nas militum mandet, ubi sunt frumenta, non provin-
cialem, non possessor*e*m cogat illic frumenta, ubi non
7 habet, dare, illic equum, ubi non potes⟨*t*⟩, pascere? nec
est ulla alia provisio melior quam ut in locis suis ero-
gentur quae nascuntur, ne[c] aut *v*ehiculis aut sumpti-
8 bus rem p. gravent. Galatia frumenti⟨*s*⟩ abundat, re-
ferta est T⟨*h*⟩rac[h]ia, plenum est [inh]*I*ll*y*ricum: illic
pedites conlocentur, quamquam in T⟨*h*⟩rac[h]ia etiam
equites sine noxa provincialium hiemare possint. mul-
9 tum enim ex campis f[o]eni colligitur. iam ⟨*v*⟩in⟨*um*⟩,
laridum, iam ceterae species in his dandae sunt locis,
10 in quibus adfatim redundant. quae omnia sunt Bal-

1 compererat P[1] *t.* B comparat P *corr.*, R comparauerat *Pet.* 3 et *add. Salm., edd.* 5 macrini P macriani Σ 6 suum P suam Σ 12 inte* P inter Σ 13 dispositione PΣ dispositionem *Pet.* dispositiones *Less.* ti P, *om.* Σ tu *Pet.* his PR hiis ACh sic *Pet.* 14 nec utile P nec ut ille Σ -ne ut ille *Salm., edd.* 15 continuant P[1] *t.* B contineant P *corr.* (e *in ras.*), ChR contineat A papula P 17 possessorum P possessorem Σ 18 illis PΣ potes PA pot͡ R 20 nec PΣ erehiculis P reitulis R uehiculis *vulgo* 21 frumenta P frumentis Σ 22 inhylliricum P hylliricum R 25 iam in P iam ibi Σ uinum *Krauss* iam uinum *Pet.* 26 iam] oleum *Krauss* 27 omia P[a], *corr.* P[b]

⟨*l*⟩istae consilia, qui ex quadam provincia unam tan-
tum speciem praeberi iussit, quod ea redundaret, atque
ab ea milites submo*v*eri. id quod publicitus est decretum.'
Est et alia eius epistola, qua gratias Bal⟨*l*⟩istae 11
a⟨*g*⟩it, in qua docet sibi praecepta gubernandae rei
p. ab eodem data, gaudens, quod eius consilio nullum
adscripticium — id est vacantem — haberet [et] tri-
bunum, nullum stipatorem, qui non vere aliquid age-
ret, nullum militem, qui non vere pugnaret.
Hic igitur vir in tentorio suo cubans a quodam gre- 12
gario milite in Odenati et Gallieni gratiam dicitur in-
teremptus. de quo ipse vera non satis comperi, idcirco 13
quod scriptores temporum de huius praefectura multa,
de imperio pauca dixerunt.

VALENS

Hic vir militaris, simul etiam civilium virtutum glo- 19
ria pollens proconsulatu⟨*m*⟩ Achaiae dato a Gallieno
tunc honore gubernabat. quem Macrianus vehemen- 2
ter reformidans, simul quod in omni genere vitae sa-
tis clarum norat, simul quod inimicum sibi esse in-
vidia virtutum sciebat, misso Pisone, nobilissimae tunc
et consularis familiae viro, interfici praecepit. Valens 3
diligentissime cavens et providens neque aliter sibi
posse subveniri aestimans sumpsit imperium et brevi
a militibus interemptus est.

VALENS SUPERIOR

Et bene venit in mentem, *u*t, cum de hoc Valente 20
loquimur, etiam de illo Valente, qui superiorum prin-

1 quadam P (*def. Petsch. hunc vocis usum pro* quilibet) quaque Σ 3 submoberi P[1] 5 ait P *(Pet.)* agit Σ *(cf. Less., lex. p. 227a)* 7 id est uacantem *del. Cornelissen (Petsch.)* et *del. Cornelissen (Petsch.)* 17 proconsulatu PΣ 18 honere P honore Σ 26 Ualens superior *in* P *neque maiusculis neque miniatis litteris scriptum ut alias tyrannorum in exordio vitarum nomina scribi solent* 27 ut Σ & P

cipum temporibus interemptus est, aliquid diceremus.
2 nam huius Valentis, qui sub Gallieno imperavit, avunculus magnus fuisse perhibetur; alii tantum avun-
3 culum dicunt. sed par in ambobus fuit for⟨*tu*⟩*n*a. nam et ille, ⟨*cum*⟩ paucis diebus Illyrico imperasset, occisus est.

PISO

21 Hic a Macriano ad interficiendum Valentem missus, ubi eum providum futurorum imperare cognovit, Thessaliam concessit atque illic paucis sibi consentientibus sumpsit imperium Thessalicusque appellatus [vi] interemptus est, vir summ⟨*a*⟩e sanctitatis et temporibus suis Frugi dictus et qui ex illa Pisonum familia ducere[t] originem diceretur, cui se Cicero nobilitandi
2 causa sociaverat. hic omnibus principibus acceptissimus fuit. ipse denique Valens, qui ad eum percussores misisse perhibetur, dixisse dicitur non sibi apud deos inferos constare rationem, quod quamvis hostem suum Pisonem tamen iussisset occidi, virum cuius similem Romana res p. non haberet.
3 Senatus consultum de Pisone factum ad noscendam eius maiestatem libenter inserui: die septimo kal. Iuliarum cum esset nun*t*iatum Pisonem a Valente interemptum, ipsum Valentem a suis occisum, Arellius Fuscus, consularis primae sententiae, qui in locum Va-
4 leriani successerat, ait: 'consul, consule.' cumque consultus esset 'divinos' inqui*t* 'honores Pisoni decerno, p. c., Gallienum et Valerianum et Saloninum imperatores nostros i*d* *pro*⟨*b*⟩aturos esse confido. neque enim
5 melior vir quisquam fuit neque constantior.' post quem c*e*ter⟨*i*⟩ consult*i*[m] statuam inter triumphales et cur-
6 rus quadriiugos Pisoni decreverunt. sed statua eius

3 tantum] tamen *Petsch.* 4 forma PΣ fortuna *vulgo* 5 ille P cum ille Σ ille, cum *vulgo* 11 thessalicusquę P ui *om.* Σ 12/13 temporis sui *Petsch.* 13/14 ducer& P[1] 23 nunciatum P 27 inquid P 29 imperaturos P, *om.* Σ id probaturos *Salm.*, *edd.* 31 citer P ceteri Σ consultum PΣ

videtur, quadrigae autem, quae decretae fuerant, quasi transferendae ad alium ⟨*locum*⟩ positae sunt nec adhuc redditae. nam in his locis fuerunt, in quibus ther- 7
mae Diocle*t*ianae sunt exaedificatae, tam aeterni nominis quam sacrati.

AEM*I*LIANUS

E⟨*s*⟩t hoc familiare populi Aegyptiorum, ut vel- 22
⟨*ut*⟩ furiosi ac dementes de levi⟨*ssi*⟩m*i*s quibus usque ad summ*a* rei p. pericula perducantur: saepe illi ob 2
neglectas salutationes, locum in balneis non concessum, carnem et olera sequestrata, calciamenta servilia et cetera talia usque ad summum rei p. periculum ⟨*in*⟩ seditiones, ita ut armarentur contra eos exercitus, pervenerunt. familiari ergo sibi furore, cum quadam die 3
cuiusdam servus curator*i*s, qui Alexandriam tunc regebat, militar*i* ob hoc caesus esset, quod crepidas suas meliores esse quam militis diceret, collecta multitudo ad domum Aemiliani *d*ucis venit atque eum omni seditionum instrumento et furore persecuta est: ictus est lapidibus, pe*t*itus est ferro, nec de⟨*fuit*⟩ ullum seditionis telum. qua re coa⟨*c*⟩tus Aemilianus 4
sumpsit imperium, cum sciret sibi undecumque pereundum. consenserunt ei Aegyptiacus exercitus, maxime 5
in Gallieni odium. nec eius ad regendam rem p. vigor 6

2 ad alium PΣ alibi *Pet.* ad alium locum *Richter* ad balneum *Gru.* 4 dioclecianę P 6 AEMELIANUS P 7 Et P Sed Σ Est *Pet.* 7/8 uel PΣ uelut *Bae. (Pet.)* 8 deleuimus P de leuibus Σ de leuissimis *Salm. (Pet.)* quibus] quibusque *Pet.; sed cf. Ti. p. 34, adn. 1 de detracta syllaba* 'que' rebus *Salm.* 9 summe P usum et Σ summa *Pet.* 12 in *add. Petsch.* 15 curatores P -is Σ 16 militare P militaris Σ militari *Salm. (Pet.)* 18 aucis P anceps Σ ducis B *corr., edd.* ducis anceps *vulgo* 20 peditus P petitus Σ 20/21 deullum P desiit illum Σ defuit ullum *Pet. cum cod. Laurent. 63, 31 (de hoc codice auctoritatis experti cf. Klio XIII, p. 280)* 21 coatus P coactus Σ 23 Consenserunt PR Consensit A Aegyptiacus] Aegypti totius *Kell. (Pet.)*

defuit, nam Thebaidem totamque Aegyptum peragra-
vit et, quatenus potuit, barbarorum gentes forti aucto-
7 ritate summovit. Alexander denique vel Alexandrinus
— nam incertum id quoque habetur — virtutum me-
8 rito vocatus est. et cum contra Indos pararet expe-
ditionem, misso Theodoto duce Gallieno iubente dedit
poenas, [s]e*t* quidem strangulatus in carcere captivo-
rum veterum more perhibetur.
9 Tacendum esse non credo, quod, cum {de} Aegypto
loquor, vetus su*gg*essit historia, simul etiam Gallieni
10 factum. qui cum [e] Theodoto vellet imperium pro-
consulare decernere, a sacerdotibus est prohibitus, qui
dixerunt fasces consulares ingredi Alexandriam non
11 licere; cuius rei etiam Ciceronem, cum contra Ga*bi*-
nium loquitur, meminisse satis novimus. denique
12 n*un*⟨*c*⟩ extat memoria rei frequentatae. quare scire
oportet Herennium Celsum, vestrum parentem, ⟨*cum*⟩
13 consulatum cupit, hoc quod desiderat non licere. fer-
tur enim apud Memfim in[a] aurea columna Aegyptiis
esse litteris scriptum tunc demum Aegyptum liberam
fore, cum in eam venissent Romani fasces et prae-
14 texta Romanorum. quod apud Proculum grammaticum,
doctissimum sui temporis virum, cum de peregrinis
regionibus loquitur, invenitur.

SATURNINUS

23 Optimus ducum Gallieni temporis, sed Valeriano di-
2 lectus Saturninus fuit. hic quoque, cum dissolutionem
Gallieni, pernoctantis in publico, ferre non posset et
milites non exemplo imperatoris sui, sed suo rege-

3 ALEXANDER Deniq; P *litteris maiusculis et miniatis quasi in vitae exordio* 7 sed P si Σ et *Bae. (Pet.)* 9 de *om.* P, *non om.* Σ 10 successit P succedit Σ suggessit *vulgo* 11 etheodoto P Theodoto Σ, *sed hoc nomine post* proconsulare *posito* 14/15 gauinium P 16 non PΣ nunc *Petsch. (Pet.)* 17 cum *add. Pet.* dum *vulgo* 19 ina P 24 religionibus *Cas. (Eyss.)* 26 temporibus Σ

ret, ab exercitibus sumpsit imperium, vir prudentiae
singularis, gravitatis insignis, vitae amabilis, victoria-
rum barbaris etiam ubique notarum. hic ea die, qua 3
est amictus a militibus peplo imperatorio, contione
adhibita dixisse fertur: 'commilitones, bonum d*u*cem
perdidistis et malum principem fecistis.' denique cum 4
multa strenue in imperio fecisset, quod esset severior
et gra*v*ior militibus, ab [h]isdem ipsis, a quibus factus
fuerat, interemptus est. huius insigne est quod con- 5
vivio discumbere milites, ne[c] inferiora nudarentur,
cum sagis iussit, hieme gravibus, aestate perlucidis.

TETRICUS SENIOR

Interfecto Victorino et eius filio mater eius Victoria 24
sive Vitruvia *T*etricum senatorem p. R. praesidatum
in Gallia regentem ad imperium hortata, quod eius
erat, ut plerique loquuntur, adfinis, Augustu⟨*m*⟩ ap-
pellari fecit filiumque eius Caesarem nuncupavit. et 2
cum multa Tetricus feliciterque gessi⟨*sse*⟩t et diuque
imperasset, ab Aur*e*liano victus, cum militum suorum
inpudentiam et procacitatem ferre non posset, volens
se gravissimo principi et severissimo dedit. versus 3
denique illius fertur, quem statim ad Aurelianum scrip-
serat: 'eripe me his, invicte, malis.' quare cum Aure- 4
lianus nihil simplex neque mite aut tranquillum facile
cogitaret, senatorem p. R. eundemque consularem, qui
iure pr⟨*a*⟩esidali omnes Gallias rexerat, per triumphum
duxit, eodem tempore quo et Zenobiam Odenati uxo-
rem cum filiis minoribus Odenati, Herenniano et Ti-
molao. pudore tamen victus vir nimium severus 5
eum, quem triumphaverat, conrectorem totius Italiae
fecit, id est Campaniae, Samni, Lucaniae Brittiorum,

5 dacem P^1 *t.* B^1 10 nec P ne Σ nudarentur P denudarentur Σ *(Pet. sine adnot.)* 14 &tricum P 16 augustu P^1 augustū P *corr.* 18 que gessit P egisset Σ et diuque] *pleonasmum def. Ti. p. 120, adn. 2* 19 aurillano P^1 *t.* B Aureliano principe Σ 22 statim] furtim *Pet.* 23 *Verg. Aen. VI 365*

Apuliae Calabriae, Etruriae atque Umbriae, Piceni et Flaminiae omnisque annonari⟨*a*⟩e regionis, ac Tetricum non solum vivere, sed etiam in summa dignitate manere passus est, cum illum saepe collegam, nonnumquam commilitonem, aliquando etiam imperatorem appellaret.

TETRICUS IUNIOR

25 Hic puerulus a Victoria Caesar est appellatus, cum
2 illa mater castrorum ab exercitu nuncupata esset. qui et ipse cum patre per triumphum ductus postea omnibus senatoriis honoribus functus est inlibato patrimonio, quod quidem ad suos posteros misit, ut [d]A*r*el-
3 lius Fuscus dicit, semper insignis. narrabat avus meus hunc sibi familiarem fuisse neque quemquam [quam] illi ab Aureliano aut postea ab aliis principibus esse
4 praelatum. Tetricorum domus hodieque extat in monte Caelio inter duos lucos contra Isium Metellinum pulcherrima, in qua Aurelianus pictus est utrique praetextam tribuens et senatoriam dignitatem, accipiens ab his sceptrum, coronam, cycl*a*⟨*dem*⟩. — pictur*a* e⟨*st*⟩ de museo; — quam cum dedicasse⟨*n*⟩t, Aurelianum ipsum dicuntur duo Tetrici adhibuisse convivio.

TREBELLIANUS

26 Pude[n]t iam persequi, quanti sub Gallieno fuerint tyranni vitio pestis illius, si quidem erat in eo ⟨*e*⟩a luxuria, ut rebelles plurimos mereretur, et ea crude-
2 litas, ut iure timeretur. qua ⟨*e*⟩r*a*⟨*t*⟩ et in Tr*e*bellia-

12/13 dagellius P gellius Σ Agellius *Gru. (cf. Teuffel, Gesch. der röm. Lit. III^6 § 365, 1)* Arellius *? Salm.; Dessau, Herm. 24, p. 353, adn. 1* 14 quemquam quam P. quemquam Σ 20/21 cycli picturię P ciuicam picturatam Σ cycladem. pictura est *Pet.* 21 dedicassent *Pet.* 23 TREBELLIANUS *in* P *miniatis litteris in ras.* (P^1 *nomen nigris litteris minusculis exhibuit t. B.*) 24 pudentiam P^1 *t.* B, Σ Prudentia ē P *corr.* 25 ea] a P, *om.* Σ 27 quare PΣ *(Pet.)* qua erat *Eyss.* 27 sq. tribellianū P^1

num factum in Isauria principem ipsis Isauris sibi ducem quaerentibus. quem cum alii archipiratam vocassent, ipse se imperatorem appellavit. monetam
etiam cudi iussit. Palatium in arce Isauriae constituit. 3
qui quidem cum se in intima et tuta Isaurorum loca munitus difficultatibus locorum et montibus contulis-
set, aliquamdiu apud Cilicas imperavit. sed per Gal- 4
lieni ducem Camsisoleum, natione Aegyptium, fratrem Theodoti qui Aemilianum ceperat, ad campum de-
ductus victus est et occisus. neque tamen postea Isauri 5
timore, ne in eos Gallienus s⟨*a*⟩evire⟨*t*⟩, ad aequalitatem perduci quavis principum humanitate potue-
runt. denique post Trebellianum pro barbaris haben- 6
tur; et*enim* in medio Romani nominis solo regio eorum novo genere custodiarum quasi limes includitur, locis
defensa, non ⟨*h*⟩om⟨*i*⟩nibus; nam sunt non statur*a* 7
decori, non virtute graves, non instructi armis, non consiliis prudentes, sed hoc solo securi, quod in editis positi adiri nequeunt. quos quidem divus Claudius p⟨*a*⟩ene ad hoc perduxerat, ut a suis semotos locis in Cilicia conlocaret, daturus uni ex amicissimis omnem Isaurorum possessionem, ne quid ex ea postea rebellionis oreretur.

HERENNIANUS

Odenatus moriens duos parvulos reliqui*t*, Herennia- 27
num et fratrem eius Timolaum, quorum nomine Zenobia usurpato sibi imperio diutius quam feminam decuit rem p. obtinuit, parvulos Romani imperatoris habitu praeferens purpuratos eosdemque adhibens contionibus, quas illa viriliter frequentavit, Didonem et

1 *post* principem *lacunam significavit Pet.* 2 archipiratum *Pet. per errorem* 11 gallieni P^a, *corr.* P^b seuire P^1 seuiret P *corr.* 14 etenim *Petsch.* & cum PΣ, *edd.* (*post* eorum *addito* sit). 15 limes PΣ, *quod def. Petsch.* limite *Pet.* 16 omnib; P^{1}Σ hominib; P *corr.* staturę P stature A statura ChR 25 reliquid P

Samiramidem et Cleopatram sui generis principem in-
ter cetera praedicans. sed ⟨*de*⟩ horum exitu incertum
2 est; multi enim dicunt eos ab Aureliano interemptos,
multi morte sua esse consumptos, si quidem Zenobiae
posteri etiam nunc Romae inter nobiles mane*nt*.

TIMOLAUS

28 De hoc ea putamus digna notio⟨*ne*⟩, quae de fratre
2 sunt dicta. unum tamen est quod eum a fr*atr*e separat,
quod tanti fuit ardoris ad studia Romana, ut brevi
consecutus, quae insinuaverat grammaticus, esse di-
catur, potuisse quin etiam summum Latinorum r⟨*h*⟩e-
t[h]orem facere.

CELSUS

29 Occupatis partibus Gallicanis, orientalibus, quin
etiam Ponti, T⟨*h*⟩raciarum et Illyrici, dum Gallienus
popinatur et balneis ac lenonibus deputat vitam, Afri
quoque auctore Vi*bi*o Passieno, proconsule Africae,
et Fabio Pomponiano, duce limitis Lib*y*ci, Celsum im-
peratorem appellaverunt peplo dea⟨*e*⟩ Caelestis orna-
2 tum. hic privatus ex tribunis in Africa positus in agris
suis vivebat, sed ea iustitia et corporis magnitudine,
3 ut dignus videretur imperio. quare creatus per quan-
dam mulierem, Gallienam nomine, consobrinam Gal-
lieni, septimo imperii die interemptus est atque adeo
4 etiam inter obscuros principes vix relatus est. cor-
pus eius a canibus consumptum est Siccensibus, qui
Gallieno fidem servaverant, perurgentibus, et novo in-
iuriae genere imago in crucem sublata persultante
vulgo, quasi patibulo ipse Celsus videretur adfixus.

---

2 horũ exitu incertum P^1 de horũ exitu incertum P *corr.*, Ch, *edd.* horum exitus incertus R 5 maneat P manent Σ maneant *Gru.* (*Pet.*) 7 notio P^1 *t.* B notione P *corr.* memorie Σ 8 fratae P^a *ut videtur* fretae P^b *t.* B fratre Σ (*superscr. a. m. in* P) 16 diputat P^a, *corr.* P^b disputat Σ 17 uiuio PΣ 18 libici P 19 dea P dee Σ

ZENO*B*IA

Omnis iam consumptus est pudor, si quidem fati- 30
gata re p. eo usque perventum est, ut Gallieno nequis-
sime agente optime etiam mulieres imperarent, et qui- 2
dem peregrina⟨*e*⟩. ⟨*peregrina*⟩ enim, nomine Zenobia,
de qua multa iam dicta sunt, quae se de Cleopatrarum
Ptolem⟨*a*⟩eorumque gente iactaret, post Odenatum
maritum imperiali sagulo perfuso per umeros, habitu
⟨*Di*⟩donis ornata, diademate etiam accepto, nomine
filiorum Herenniani et Timolai diutius, quam femi-
neus sexus patiebatur, imperavit. si quidem Gallieno 3
adhuc regente rem p. regale mulier superba munus
obtinuit et Claudio bellis Gothicis occupato vix de-
nique ab Aureliano victa et triumphata concessit in
iura Romana.
Extat epistola Aureliani, qu⟨*a*⟩e captivae mulieri 4
testimonium fert. nam cum a quibusdam reprehende-
retur, quod mulierem veluti ducem aliquem vir fortis-
simus triumphasset, missis ad senatum populumque
Romanum litteris hac se adtestatione defendit: 'audio, 5
p. c., mihi obici, quod non virile munus impleverim
Zenobiam triumphando. ne illi, qui me repr[a]ehen-
dunt, satis laudarent, si scire⟨*n*⟩t, quae illa s⟨*it*⟩ mu-
lier, quam prudens in consiliis, quam constans in dis-
positionibus, quam erga milites gravis, quam larga,
cum necessitas postulet, quam tristis, cum severitas
poscat. possum dicere illius esse, quod Odenatus Per- 6
sas vicit ac fugato Sapore Ctesifonta usque pervenit.
possum adserere tanto apud orientales et Aegyptio- 7
rum populos timori mulierem fuisse ut se non Ara-
bes, non Saraceni, non Armenii commoverent. nec ego 8

---

1 ZENOVIA P 5 peregrina enim P (*def. Ti. p. 121*) peregrina Σ peregrina etiam *Pet.* peregrinae. peregrina enim *Petsch.* 7 ptole meorum quę P 9 donis PΣ Didonis V *corr.*, *Salm.*, *edd.* 22/23 rep̃hendunt P 23 scir& P scirent Σ illas P^1 *t.* B illa* P *corr.* illa est Σ illa sit *Pet.* 25 ega P^a, *corr.* P^b

illi vitam conservassem, nisi eam scissem multum Ro-
man⟨*a*⟩e rei publicae profuisse, cum sibi vel liberis
9 suis orientis servaret imperium. sibi ergo habeant pro-
priarum venena linguarum hi[i], quibus nihil placet.
10 nam si vicisse ac triumphasse feminam non est de-
corum, quid de Gallieno loquuntur, in cuius contemptu
11 haec bene rexit imperium? quid de di*v*o Claudio,
sancto ac venerabili duce, qui eam, quod ipse Gothi-
cis esset expeditionibus occupatus, passus esse dicitur
imperare? idque ⟨*c*⟩*ons*ulte ac prudenter, ut illa ser-
vante oriental*i*⟨*s*⟩ finis imperii ipse securius, quae
instituerat, perpetraret.'
12 Haec oratio indicat, quid iudicii Aurelianus habuerit
de Zenobia. cuius ea castitas fuisse dicitur, ut ne vi-
rum suum quidem scierit nisi tempta⟨*n*⟩*d*is conceptio-
nibus. nam cum semel concubuisset, exspectatis men-
struis continebat se, si pr⟨*a*⟩egnans esset, sin minus,
13 iterum potestatem quaerendis liberis dabat. vixit re-
14 gali pomp*a*. more magis Persico adorata est. regum
more Persarum convivata est. imperatorum more Ro-
manorum ad contiones galeata processit cum limbo
purpureo gemmis dependentibus per ultimam fim-
briam, media etiam cocl*i*de veluti fibula muliebri ad-
15 stricta, brachio saepe nudo. fuit vultu subaquilo, fusci
coloris, oculis supra modum *v*igentibus nigris, spiri-
tus divini, venustatis incredibilis. tantus candor in
dentibus, ut margaritas eam plerique putarent habere,
16 non dentes. vox clara et virilis. severitas, ubi ne-

2 rep̃ P^{a} reip̃ P^{b} 6 contemptum *Pet. sine adnot.* 7 dicio P diuo Σ 10 occultę ac prudenter P prudenter atque occulte Σ consulte atque prudenter *Paucker, Cornelissen (Pet.)* 11 orientale finis P orientales fines Σ orientalis finis *edd.* 14 cuius *om.* P^{a}, *add.* P^{b} 15 scierit] siuerit *Corn.* temptatis P temptandis *Corn.* 19 pompę more P pompa more Σ pompa. e more *Petsch. (Pet.); sed saepissime* more, *raro* ex more, *numquam* e more *exstat apud hos scriptores; cf. Less., lex. p. 360* adorta P^{a}, *corr.* P^{b} 23 coclyde P coclide Σ 25 ingentib; P uigentibus Σ

cessitas postulabat, tyrannorum, bonorum principum
clementia, ubi pietas requ*i*rebat. larga prudenter, con-
servatrix thensaurorum ultra femineum modum, usa 17
vehiculo carpentario, raro pile*n*to, [a]equo saepius. fer-
tur autem vel tria vel quattuor milia frequenter cum
peditibus ambulasse. ⟨*ve*⟩nata est Hispanorum cupi- 18
ditate. *bib*it saepe cum ducibus, cum esset alias so-
bria; *bib*it et cum Persis atque Armeniis, ut eos vin-
ceret. usa est vasis aureis gemmatis ad convivi*a*, 19
[m]usa Cleopatranis[i]. in ministerio eunuchos gravio-
ris aetatis habuit, puellas nimis rara⟨*s*⟩. filios Latine 20
loqui iusserat, i*t*⟨*a*⟩ ut Graece vel difficile vel raro
loquere⟨*n*⟩tur. ipsa Latini sermoni[bu]s non usque 21
quaque gnara, sed ut loqueretur pudore cohibita; lo-
quebatur et Aegyptiac[a]e ad perfectum modum. hi- 22
storiae Alexandrinae atque orientalis ita perita, ut eam
epitomasse dicatur; Latinam autem Graece legerat.
Cum illam Aurelianus cepisset atque in conspectum 23
suum adductam sic appellasset: 'quid es⟨*t*⟩, Zenobia?
ausa es insultare Romanis imperatoribus?' illa dixisse
fertur: 'imperatorem te esse cognosco, qui vincis, Gal-
lienum et Aureolum et ceteros principes non putavi.
Victoriam mei similem credens in consortium regni
venire, si facultas locorum pateretur, optavi.' ducta est 24
igitur per triumphum ea specie, ut nihil pompabilius
p. R. videretur iam primum ornata gemmis ingenti-
bus, ita ut ornamentorum onere laboraret. fertur 25

2 requerebat P requirebat Σ 4 pilemto P pilento Σ aequo P equo Σ 6 Nata P Enata Σ uenata *Kiessling (Pet.)* 7 uiuit P bibit Σ 7/8 sobrie P^{a} sobria P^{b} 8 uiuit P bibit Σ 9/10 conuiuicimus cleopatra nisi P^{a} conuiuicimus a cleopatra nisi P^{b} conuiuia cuius et cleopatra usa Σ conuiuia non nisi Cleopatranis *Pet.* conuiuia [Cleopatranis] *Eyss.* conuiuia usa Cleopatranis *He.* (*cf. c. 32, 6* uniones Cleopatranos) 11 rara PCh raras AR raro *Petsch.* 12 id ut PΣ ad id ut *Petsch.* ita ut *Pet.* 13 loquerentur *edd.* sermonib; P 14 ignara *vulgo, Eyss., Momms.* cohibito *Pet.* 19 quide P quides P^{b} quid est Σ *(Momms.)* quid, o *Pet.*

enim mulier fortissima saepissime restitisse, cum di-
26 ceret se gemmarum onera ferre non posse. vi⟨*n*⟩cti
erant praetera pedes auro, manus etiam catenis aureis,
nec collo aureum vinculum deerat, quod scurra Per-
27 sicus praeferebat. huic ⟨*vita*⟩ ab Aureliano concessa
est, ferturque vixisse cum liberis matronae iam more
Romanae data sibi possessione in Tiburti, quae ho-
dieque Zenobia dicitur, non longe ab Hadriani palatio
atque ab eo loco, cui nomen est Concae.

VICTORIA

31 Non tam digna res erat, ut etiam Vitruvia sive Victo-
ria in litteras mitteretur, nisi Gallieni mores hoc face-
rent, ut memoria dign⟨*a*⟩e etiam mulieres censerentur.
2 Victoria enim, ubi filium ac nepotem a militibus vidit
occisos, Postumum, deinde Lollianum, Ma[u]rium etiam,
quem principem milites nuncupaverant, interemptos,
Tetricum, de quo superius dictum est, ad imperium
hortata est, ut virile semper facinus auderet. insignita
est praeterea hoc titulo, ut castrorum se diceret ma-
3 trem. cusi sunt eius nummi aerei, aurei et argentei,
4 quorum hodieque forma extat apud Treviros. quae
quidem non diutius vixit. nam Tetrico imperante, ut
plerique loquuntur, occisa, ut alii adserunt, fatali ne-
cessitate consumpta.

5 Haec sunt quae de triginta tyrannis dicenda vide-
bantur. quos ego in unum volumen idcirco contuli,
ne, de singulis ⟨*si*⟩ singula quaeque narrarem, na-
scerentur indigna fastidia et ea, qu⟨*a*⟩e ferre lector
6 non posset. nunc ad Claudium principem redeo. de

2 uicti P[1]A uīcti P *corr.* uincti ChR 5 huic PΣ uita *Pet.* huic uita *Walter* 9 Conche Σ 11 tamen P[a] tam** P[b] *t.* B 15 maurium P Marium Σ 17 *c. 24* 27 si *add. Pet.* narrarem P narrantem Σ narrante me *? Petsch., delens* 'si' *a Pet. add.* 29—p. 131, 4 nunc — referantur Σ *ad finem vitae transposuit, c. 33, 8 post* 'facultatem'

quo speciale mihi volumen quamvis breve merito vi-
tae illius videtur edendum addito fratre singulari viro,
ita ut de familia tam sancta et tam nobili sal[u]ti⟨*m*⟩
pauca referantur.

Studiose in medio feminas posui ad ludibrium Gal- 7
lieni, quo nihil prodigiosius passa est Romana res p.,
duos etiam nunc tyrannos quasi extra numerum, quod
alieni essent temporis, additurus, unum qui fuit Maxi-
mini temporibus, alterum qui Claudii, ut tyrannorum
triginta viri hoc volumine tenerentur. quaeso, qui ex- 8
pletum iam librum acceperas, boni consulas atque hos
volumini tuo volens addas, quos ego, quem ad modum
Valentem superiorem huic volumini, sic post Clau-
dium et Aurelianum his, qui inter Tacitum et Diocle-
tianum fuerunt, addere destinaveram. sed errorem 9
meum me*m*or historiae diligenti*a* tuae eruditionis aver-
tit. habeo igitur gratiam, quod titulum meum pru- 10
dentiae tuae benignitas inplevit. nemo in templo Pacis
dicturus est me feminas inter tyrannos [cum risu et
ioco], tyrannas videlicet vel tyrannides, ut ipsi de me
solent ⟨*cum risu et ioco*⟩ iactitare, posuisse. habent 11
integrum numerum ex arc[h]anis historiae in meas lit-
teras datum. Titus enim et Censorinus . . ., quorum 12
unus, ut dixi, sub Maximi[a]no, alter sub Claudio fuit,
qui ambo ab [h]isdem militibus, a quibus purpura ve-
lati fuerant, interempti sunt.

TITUS

Docet Dexippus nec ⟨*H*⟩erodianus tacet omnesque, 32
qui talia legenda posteris tradiderunt, Titum, tribunum

2 singulari] quintillo *add. a. m. in* P 3 saluti P saltim (saltem) Σ 10 uiri] uitae *Pet.* 11 hoc P huic Σ hos *edd.* 16 meror P memor BΣ diligentię P diligentia Ch, *edd.* 19/20 cum risu et ioco *transposuerunt post* 'dicturus est' *Cas.*, *post* 'solent' *Pet.* 21 habes *Kell.* 23 *lacunam signif. He.*, *post* 'fuit' *(v. 24) Pet.* 24 *§ 7* maximiano P[1] *t.* B maximiạno (a *exp.*) P *corr.* Maximino Σ 28 *Herodian. VII 1, 9*

Maurorum, qui a Maximino inter privatos relictus fue-
rat, timore[m] v⟨*i*⟩olent⟨*a*⟩e mortis, ut *ill*i dicunt, in-
vitum vero et a militibus coactum, ut plerique adse-
runt, imperasse atque hunc intra paucos dies post vin-
dicatam defectionem, quam consularis vir Magnus
Maximino paraverat, a suis militibus interempt*u*⟨*m*⟩;
2 imperasse autem {dicitur} mensibus sex. fuit hic vir
de primis erga rem p. domi forisque laudabilis, sed
3 in imperio *p*arum felix. alii dicunt ab Armeniis sagit-
tariis, quos Maximinus ut Alexandrinos et oderat et
4 offenderat, principem factum. nec mireris tantam esse
varietatem de homine, cuius vix nomen agnoscitur.
5 huius uxor Calpurnia fuit, sancta et venerabilis fe-
mina de genere C⟨*a*⟩esoninorum, id est Pisonum, quam
maiores nostri univiriam sacerdotem inter sacratissi-
mas feminas adorarunt, cuius statuam in templo Ve-
6 neris adhuc vidimus acroli*t*⟨*h*⟩am sed auratam. haec
uniones Cleopatranos habuisse perhibetur, haec lancem
centum librarum argenti, cuius plerique poetae memi-
nerunt, in qua maiorum eius expressa ostenderetur
historia.
7 Longius mihi videor processisse quam res post*u*la-
bat. sed quid faciam? scientia naturae facilitate ver-
8 bosa est. quare ad Censorinum revertar, hominem
nobilem sed qui non tam bono quam malo rei p. sep-
tem diebus dicitur imperasse.

CENSORINUS

33 Vir plane militaris et antiquae in curia dignitatis, bis consul, bis praefectus praetorii, ter praefectus urbi,

2 timorem P timore Σ uolente P^1 uiolente Σ, P *corr.* alii PΣ illi *edd.* 6 interempto PΣ 7 dicitur *om.* P, *edd.; non om.* Σ 9 rarum P parum Σ 12 quios P^a *ut videtur* cuius P^b 14 cesoninorum P censorinorum Σ 17 acrolicam P acrolitham *Salm. (Pet.)* 22/23 postolabat P 23 omnis scientia Σ naturæ P natura *Petsch.* facilitate] et facultate *Petsch.*

quarto pro consule, tertio consularis, l[a]egatus praetorius secundo, quarto aedilicius, tertio qu⟨*a*⟩estorius, extra ordinem quoque legatione Persica functus, etiam Sarmatica.

Post omnes tamen honores cum in agro suo degeret 2
senex atque uno pede claudicans vulnere, quod bello
Persico Valeriani temporibus acceperat, factus est
{imperator et} scurrarum ioco Claudius appellatus est.
cumque se gravissime gereret neque a militibus ob 3
disciplinam censoriam ferri posset, ab his ipsis, a qui-
bus factus fuerat, interemptus est. extat eius sepul- 4
chrum ⟨*circa Bononiam*⟩, in quo grandibus litteris [circa
Bononiam] incisi sunt omnes eius honores; ultimo ta-
men versu adscrip⟨*tum*⟩ est: 'felix omnia, infelicissi- 5
mus imperator.' extat eius familia Censorinorum no-
mine frequentata, cuius pars T⟨*h*⟩racias odio rerum
Roman*a*rum, pars Bithyniam petit; extat etiam domus 6
pulcherrima adiuncta gentibus Flaviis, qu⟨*a*⟩e quon-
dam Titi principis fuisse perhibetur.

Habes integrum triginta numerum tyrannorum, qui 7
cum malevo*l*is quidem sed bono animo causabaris.
da nunc cuivis libellum non tam diserte quam f*idel*iter 8
scriptum. neque ego eloquentiam mihi videor polli-
citus esse, sed rem, qui hos libellos, quos de vita
principum [a]edidi, non scribo sed dicto, et dicto cum
ea festinatione, quam, si quid vel ipse promisero vel
tu petieris, sic perurgue*o*, ut respirandi non habeam
facultatem.

1 lagatus P^a lægatus P^b *t.* B 8 imperator et *om.* P^1, *non om.* Σ, *add. recentissima manus in* P 12 circa Bononiam *transposuerunt edd.* 14 adseripest P^1 adseri potest P *corr., Pet.* asscriptus est Σ omnia PChR *(cf. Wölfflin, Arch. f. lat. Lex. II p. 97)* ad omnia P *corr.* per omnia A 17 romanorum PCh Romanarum AR 18 gentibus] aedibus *Cas.; sed cf.* 'gentem Flauiam' *in urbis Romae descriptionibus memoratam (Jordan, Topogr. der Stadt Rom II, p. 26)* flauiisq; P 21 male uobis P maliuolis Σ 22 feliciter P fideliter Σ 27 perurgues P perurges Σ perurgueo *Ho.*

⟨*TREBELLI POLLIONIS*⟩

DIVUS CLAUDIUS

1 Ventum est ad principem Claudium, qui nob⟨*is*⟩ intuitu Constanti Caesaris cum cura in litteras digerendus est. de quo ego idcirco recusare non potui, quod alios, tumultuarios videlicet imperatores ac regulos, scripseram eo libro, quem de triginta tyrannis edidi, qui Cleopatra[m]nam etiam stirpem Victorianamqu[a]e
2 nunc detinet; si quidem eo res processit, ut mulierum
3 etiam vitas scribi Gallieni comparatio effecerit. neque enim fas erat eum tacere principem, qui tantam generis sui prolem ⟨*reliquit*⟩, qui bellum Gothicum s[t]*ua* virtute confecit, qui manum publicis cladibus victor inposuit, qui Gallienum, prodigiosum imperatorem, etiamsi non auctor consilii fuit, tamen ipse imperaturus bono generis humani a gubernaculis publicis depulit, qui si diutius in hac esset commoratus re p., Scipion*es* *no*bis et Camillos omnesque illos veteres suis viribus, suis consiliis, sua providentia reddidisset.
2 breve illius, *nega*re non possum, in imperio fuit tempus, sed breve fuisset, etiamsi quantum hominum
2 vita suppetit, tantum vir talis imperare potuisset. quid enim in illo non mirabile? quid non conspicuum? quid
3 non triumphalibus vetustissimis praeferendum? in quo

1—3 INCIPIT EIUSDEM (trevellii pollionis *superscr. a. m.*) DIVUS CLAUDIUS (ad constantinū aug. *add. a. m.*) FELICITER VENTŪ EST AD PRINCIPEM CLAUDIUM P *colore rubro* 3 Quin ob P qui nobis Σ 7 ędidi P 8 cleopatram. Nam PΣ uictorianam quae P Victoriamque *Pet.* 12 reliquit *add. Salm., edd.* sua Σ, P *corr.* sĩãū P^1 *t.* B 18 scipionis bonis P scipiones bonos Σ Scipiones nobis *Salm. (edd.)* 19 uiribus PΣ uirtutibus *edd.* 20 negare *edd.* genere PΣ

Traiani virtus, Antonini pietas, Augusti moderatio et magnorum principum bona sic fuerunt, ut non [n]*ille* ab aliis exemplum caperet sed, etiamsi illi non fuissent, hic ceteris reliquisset exemplum. doctissimi ma- 4
thematicorum centum viginti annos homini ad vivendum datos iudicant neque amplius cuiquam iactitant esse concessos, etiam illud addentes Mosen solum, dei, ut Iud⟨*a*⟩eorum libri locuntur, familiarem, centum viginti quinque annos vixisse; qui cum quereretur quo*d* iuvenis interiret, responsum ei ab incerto ferunt numine neminem plus esse victurum. quare etiamsi cen- 5
tum et viginti quinque annos Claudius vixisset, ne ⟨*ne*⟩cessariam quidem mortem eius expectandam fuisse, ut Tullius de Scipione sic loquitur [pro Milone],
stupenda et mirabilis docet vita. quid enim magnum 6
vir ille domi forisque non habuit? amavit parentes. quid mirum? amavit et fratr*e*s: iam po⟨*te*⟩st dignum esse miraculo. amavit propinquos: res nostris temporibus comparanda miraculo; invidit nulli, malos persecutus est. fures iudices palam aperteque damnavit,
stultis quasi neglegenter indulsit. leges optimas de- 7
dit. talis in re p. fuit, ut eius stirpem ad imperium 8
summi principes eligerent, emendatior senatus optaret.
In gratiam me quispiam putet Constantii Caesaris 3
loqui, sed testis est et tua conscientia et vita mea me nihil umquam cogitasse, dixisse, fecisse gratiosum.
Claudium principem loquor, cuius vita, pro*b*itas et 2
omnia, quae in re p. gessit, tant*am* posteris famam dedere, ut senatus populusque Romanus novis eum

2 bona] omnia *Momms.* ille *Salm., edd.* nihil PΣ 5 centum et *edd. per errorem* 9 quęrer&ur P quot P quod Σ, P *corr.* 13 necessariam PΣ ne necess. *Salm. (Pet.)* (*cf. Cic. pro Milone 7, 16:* 'eius ne necessariam quidem expectatam esse mortem') 14 sic *om.* Σ *pleonasmum defendit Ti. II p. 151 sq.* sic loquitur pro Milone *inclusit Eyss.* pro Milone *del. Cas. (Pet.)* 17 fratris P^1 *t.* B fratres Σ, P *corr.* post P potest Σ 20 furores ?P^a fures** P^b *t.* B 27 uitae *Ma. (Pet.)* prouitas P^1 probitas Σ, P *corr.* 28 tantum P tantam Σ

3 honoribus post mortem adfecerit: illi clypeus aureus
vel, ut grammatici locuntur, clypeum aureum senatus
totius iudicio in Romana curia conlocatum est, ut etiam
4 nunc videtur expressa thorace vultus eius. illi, quod
nulli antea, populus Romanus sumptu suo in Capitolio
ante Iovis Optimi Maximi templum statuam auream
5 decem pedum conlocavit. ill*i* totius orbis iudicio in
rostris posita est columna palmata statua superfixa
6 librarum argent*i*[aru] mille quingentarum. ille, velut
futurorum memor, gentes Flavias, qu⟨*a*⟩e {Vespasiani
quoque} et Titi, nolo autem dicere Domi*t*iani fuerant,
propagavit. ille bellum Gothicum brevi tempore inple-
7 vit. adulato⟨*r*⟩ igitur senatus, adulator populus R.,
adulatrices exterae gentes, adulatrices provin*c*iae, si
quidem omnes ordines, omnis aetas, omnis civitas sta-
tuis, vexillis, coronis, fanis, arcubus bonum principem
[aris ac templis] honoraverit.

4 Interest et eorum, qui bonos imitantur principes, et
totius orbis humani cognoscere, quae de illo viro se-
natus consulta sint condita, ut omnes iudicium pu*b*li-
2 cae mentis adnoscant: nam cum esset nuntiatum VIIII.
kal. Aprilis ipso in sacrario Matris sanguinis die Clau-
dium imperatorem factum neque cogi senatus sacro-
rum celebrandorum causa posset, sumptis togis itum
est ad Apollinis templum ac lectis litteris Claudii prin-
3 cipis haec in Claudium dicta sunt: 'Auguste Claudi[i],
dii te pr⟨*a*⟩estent.' dictum sexagies. 'Claudi[i] Auguste,
⟨*te*⟩ principem aut qualis tu es, semper optavimus.'

3 ut] ubi *Cas.* 4 exprẹssa P expresso *Salm.* thorace] *estne nom. ut 'thoraca'?* 7 illo PACh illi R 9 argentearũ ille P[1] argentearũ mille P *corr.* argenti mille Σ 10 q· P 10/11 Vespasiani quoque] *om.* P; *non om.* Σ (uespasiano RV uespexiano Ch uespasiani A) 11 domiciani P 13 Adulato P[1] *t.* B 14 prouintiae P 16 coronis] columnis *Kell.* 17 aris ac templis *del. Nov.* honorauerunt Σ 19 humani] interest *superscr. a. m. in* P 20/21 puplicę P 25 *post* templum *lacuna hiat in Σ; Σ pergit:* adulamur *(p. 139, v. 24)* 27 te *add. Pet.*

dictum quadragies. 'Claudi[i] Auguste, te res p. re-
quirebat.' dictum quadragies. 'Claudi[i] Auguste, tu
frater, tu pater, tu amicus, tu bonus senator, tu vere
princeps.' dictum octogies. 'Claudi[i] Auguste, tu nos 4
ab Aureolo vindica.' dictum quinquies. 'Claudi[i]
Auguste, tu nos a Palmyrenis vindica.' dictum quin-
quies. 'Claudi[i] Auguste, tu nos a Zenobia et a Vi-
tru*v*ia libera.' dictum septies. 'Claudi[i] Auguste, Te-
tricus nihil fecit.' dictum septies.

Qui primum, ut factus est imperator, Aureolum, qui **5**
gravior rei p. fuerat, quod Gallieno multum placebat,
conflictu habito a rei p. gubernaculis depulit tyran-
numque[m] missis ad populum edictis, datis etiam ad
senatum orationibus iudicavit. his accedit quod rogan- 2
tem Aureolum et foedus petentem imperator gravis
et serius non audivit, responso tali repudiatum: 'haec
a Gallieno petenda fuerant; qui consentiret moribus,
poterat et timere.' denique iudicio suorum militum 3
apud Medio*lan*ium Aureolus dignum exitum vit*a* ac
moribus suis habuit, et hunc tamen quidam historici
laudare conati sunt, et ridicule quid*em*. nam Gallus 4
Antipater, ancilla honorum et historicorum dehonesta-
mentum, princip⟨*i*⟩um de Aureolo habuit: 'venimus
ad imperatorem nomini⟨*s*⟩ sui.' magna videlicet virtus 5
ab auro nomen accipere[t]. at ego scio saepius inter
gladiatores bonis propugnatoribus hoc nomen adposi-
tum. habuit proxime tuus libellus munerarius hoc no-
men in indice ludiorum.

Sed redeamus ad Claudium. nam, ut superius dixi- **6**
mus [triginta], illi Gothi, qui evaserant eo tempore,

7/8 uitruria P Vitruuia *Gru., edd.* 9 fecit P faciet *Petsch. (Pet.)* egit *Momms.* 12/13 tyrannum quem missis P 14/15 rogantem P[1] arrogantem P *corr.* 15 potentem P[1] 19 mediolanalium P[1] uite P uita *Ma. (Pet.)* 21 quidam P 22/23 ancilla — dehonestamentum] *cf. Sallust. hist. I fr. 55, 22 ed. Maurenbrecher:* ancilla turpis, bonorum omnium dehonestamentum; *Ammian. Marcell. XXVI 6,16:* dehonestamentum honorum omnium 23 principium *vulgo* 29/30 *Gall. 13,10* 30 triginta *del. Gru. (edd.)*

quo illos Ma*rc*ianus est persecutus, quosque Claudius
emitti non siverat, ne [qu]id fieret, quod effectum est,
omnes gentes suorum ad Romanas incitaver*an*t prae-
2 das. denique Scytharum diversi populi, Peuci, *G*ru-
tungi Aust*rog*oti, *Terv*ingi, ⟨*Vi*⟩si, G*i*pedes, Celtae
etiam et Eruli, praedae cupiditate in Romanum solum
inr*up*[uen]erunt atque illic pleraque vastarunt, dum
aliis occupatus est Claudius dumque se ad id bellum,
quod confecit, imperatori[a]e instruit, ut videantur fata
3 Romana boni principis occupatione lentata, sed credo,
ut Claudii gloria adcresceret eiusque fieret gloriosior
4 toto penitus orbe victoria. armatorum denique gentium
5 trecenta viginti milia tunc fuere. dicat nunc, qui nos
adulationis accusat, Claudium minus esse amabilem.
armatorum trecenta viginti milia: quis tandem Xerxes
hoc habuit? quae fabella istum numerum adfinxit?
quis poeta conposuit? trecenta viginti milia armatorum
6 fuerunt. adde servos, adde familias, adde carraginem
et epotata flumina consumptasque silvas, laborasse
denique terram ipsam, quae tantum barbarici tumoris
excepit.
7 Extat ipsius epistola missa ad senatum legenda ad
populum, qua indicat de numero barbarorum, quae
2 talis est: 'senatui populoque Romano Claudius prin-
ceps.' (hanc autem ipse dictasse perhibetur, ego verba
3 magistri memoriae non requiro.) 'p. c., mi*r*[it]antes
audite quod verum est. trecenta viginti milia barba-
rorum in Romanum solum armati venerunt: haec si
vicero, vos vicem reddite meritis; si non vicero, scitote

1 macrianus P Martianus *Cas.* Marcianus *Salm.* 2 quid P id *edd.* 3 incitauerint P 4/5 trutungi P Grutungi *Salm.* *(edd.)* Greuthungi *Wietersheim* 5 austorgoti P uirtingi sigy pedes P Teruingi, Visi, Gipedes *Müllenhoff (edd.)* 5/6 Celtae etiam *corrupta putat Müllenhoff* 7 in rep̃ uenerunt P [in rem publicam] uenerunt *Salm. (Eyss.)* inruperunt *Pet.* 19 epotata flumina] epotaque flumina Medo *Iuvenal. X 177; cf. Iustin. II 10, 19* flumina ab exercitu eius (*scil.* Xerxis) siccata 26 militantes P mirantes *Obr. (Pet.)*

me post Gallienum velle pugnare. fatigata est tota 4
res p. pugnamus post Valerianum, post Ingenuum,
post Regilianum, post Lollianum, post Postumum, post
Celsum, post mille alios, qui contemptu ⟨*G*⟩al⟨*l*⟩i-
⟨*en*⟩*i* principis a re p. defecerunt. non scuta, non spa- 5
thae, non pila iam supersunt. Gallias et Hispanias,
vires rei p., Tetricus tenet, et omnes sagittarios, quod
pudet dicere, Zeno*b*ia possidet. quicquid fecerimus,
satis grande est.'
Hos igitur Claudius ingenita illa virtute superavit, 6
hos brevi tempore adtrivit, de his vix aliquos ad pa-
tr*iu*m solum redire permisit. rogo, quantum pre*t*ium
est clypeus in curia tantae victoriae? quantum una
aurea statua? dicit Ennius de Scipione: 'quantam sta- 7
tuam faciet populus R., quantam columnam, quae res
tuas gestas loquatur?' possumus dicere Flavium Clau- 8
dium, unicum in terris principem, non columnis, non
statuis, sed fam⟨*a*⟩e viribus adiuvari.
Habuerunt praeterea duo milia navium, duplicem 8
scilicet numerum qua⟨*m*⟩ illum, quo t*o*ta pariter Grae-
cia omnisque Thessalia urbes Asiae quondam ex-
pugnare conata est. sed illud poeticus stilus fingit,
hoc vera continet historia. Claudio igitur scriptores 2
adulamur, qui duo milia navium barbararum et tre-
centa viginti milia armatorum delevit, oppressit, ad-
trivit, qui carraginem tantam, quantam numerus hic
armatorum sibimet aptare potuit et parare, nunc in-
cendi[a] fecit, nunc cum omnibus familiis Romano ser-
vitio deputavit, ut docetur eiusdem epistola, quam ad 3
Iunium Brocchum scripsit Illyricum tuentem: 'Clau- 4
dius Broccho. delevimus trecenta viginti milia Gotho-

4/5 alio P Gallieni *Egnat. (Pet.)* talis *Eyss.* 8 zenonia P^1 11/12 patriam P^1 12 precium P 14 ut *ante* dicit *add. a. m. in* P 14/16 *Enn. poes. rel.*[2] *ed. Vahlen, var. II p. 212* 20 quot &a P^1 24 adulamus P^a, *corr.* P^b 27/28 incendia fecit P Σ incendi fecit *Pet.* incendefecit *Salm. (Eyss.)* incendio affecit *Cas.*

5 rum, duo milia navium mersimus. tecta sunt flumina
scutis, spatis et lanceolis omnia litora operiuntur.
campi ossibus latent tecti, nullum iter purum est, in-
6 gens carrago deserta est. tantum mulierum cepimus,
ut binas et ternas mulieres victor si⟨*bi*⟩ miles possit
9 adiungere. et utinam Gallienum non esset passa res
p.! utinam sescentos tyrannos non pertulisset! salvis
militibus, quos varia proelia sustulerunt, salvis legio-
nibus, quas Gallienus male victor occidit, quantum
2 esset additum rei p.! si quidem nunc *memb*⟨*r*⟩*a* nau-
fragii publici colligit nostra diligentia ad Romanae rei
p. ⟨*corpus*⟩.
3 Pugnatum est enim apud Moesos et multa proelia
4 fuerunt apud Marcianopolim. multi naufragio perie-
runt, plerique capti reges, captae diversarum gentium
nobiles femin⟨*a*⟩e, impletae barbaris servis S*cythi*-
⟨*ci*⟩sque cultoribus Roman⟨*a*⟩e provinciae. factus *li*-
5 *m*⟨*it*⟩*is* barbari colonus e Gotho. nec ulla fuit regio,
quae Gothum servum triumphali quodam servitio non
haberet. quid bo[n]um barbarorum nostri videre maio-
6 res? quid ovium? quid equarum, quas fama nobilitat,
Celticarum? hoc totum ad Claudii gloriam pertinet.
Claudius et securitate rem p. et opulentiae nimietate
7 donavit. pugnatum praeterea est apud Byzantios, ip-
sis, qui super[ius] **fuerant,** Byzantinis fortiter facienti-
8 bus. pugnatum apud Thess*a*lonicenses, quos Claudio
9 absente obsederant barbari. pugnatum in diversis re-

---

5 si P¹ *om.* Σ sibi P *corr.* 6 *post* adiungere *finem epistulae Claudii faciunt edd.; sed reliqua usque ad v. 12 epistulae attribuit Ho.* 10 uerba PΣ reliqua *Kell.* rudera *Bae.* 11 colligat Σ nostra P uestra Σ 11/12 ad Romanae rei p. *om.* Σ ac Romanae rei p. *Salm.* ad Romanae rei p. decus *vulgo* ad Romanae rei p. salutem *Ho. lacunam post* rei p. *significavit Pet.* 16/17 Scythicisque *Closs (Pet.)* senib;q; PΣ saeuibusque *Petsch.* 17/18 miles PΣ limitis *Pet.* 20 bonum P¹ *t.* B, AR bo*um P *corr.* bouum Ch 25 superius fuerant P superfuerant Σ 25/26 facientibus] resistentibus Σ 26 thessolonicenses P

gionibus et ubique auspiciis Claudianis victi sunt
Gothi, prorsus ut iam tunc Consta⟨*n*⟩tio Caesari ne-
poti futuro videretur Claudius securam parare rem p.
Et bene venit in mentem: exprimenda est sors, 10
qu⟨*a*⟩e Claudio data esse perhibetur Commag⟨*e*⟩nis,
ut intellegant omnes genus Claudii ad felicitatem rei p.
divinitus constitutum. nam cum consuleret factus im- 2
perator, quamdiu imperaturus esset, sors talis emersit:

'tu, qui nunc patrias gubernas oras 3
et mundum regis, arbiter deorum,
tu ⟨*vinces*⟩ veteres tuis novellis;
regnabunt eteni⟨*m tui*⟩ minores
et reges facient suos minores.'

item cum in Appennino de se consuleret, responsum 4
huius modi accepit:

'tertia dum Latio regnantem viderit aestas.'

item cum de posteris suis: 5

'his ego ne⟨*c*⟩ metas rerum nec tempora ponam.'

item cum de fratre Quintil*lo*, quem consortem habere 6
volebat imperii, responsum est:

'ostendent terris hunc tantum fata.'

quae idcirco posui ut sit omnibus clarum Constantium 7
divini generis virum, sanctissimum Caesarem et Augu-
stae ipsum familiae esse et Augustos multos de se
daturum, salvis Diocletiano et Maximiano Augustis
et eius fratre Galerio.
Sed dum haec a divo Claudio aguntur, Palmyreni 11
ducibus Saba et Tim*a*gene contra Aegyptios bellum

---

2 constatio P¹ 5 commagnis P cum magis Σ Commagenis *Gru., Salm. (Pet.)* Comi *Momms.* 11 in ueteres PΣ tu uinces ueteres *Salm. (Pet.)* regnis inueteres *Momms.* inueteres ueteres *Peiper* nobellis P¹ 12 & enim inores P¹ *t.* B & enī minores P *corr.* tui *add. vulgo* 16 *Verg. Aen. I 265* 18 *Verg. Aen. I 278* pono *Verg. l. l.* 19 quintilio P quintillo Σ 21 *Verg. Aen. VI 869* 28 Saba] *intellegitur Septimius Zabdas; v. PIR III p. 217 nr. 352* timogene P Timagene *Gru., Salm., edd.*

sumunt atque ab his Aegyptia pervicacia et indefessa
2 pugnandi continuatione vincuntur. dux tamen Aegyp-
tiorum Probatus ⟨*T*⟩imagenis insidiis interemptus est.
Aegyptii vero omnes se Romano imperatori dederunt
in absentis Claudii verba iurantes.
a. p. Chr. n. 270 3 Atticiano et Orfito conss. auspicia Claudiana favor
divinus adiuvit. nam cum se H⟨*a*⟩emimontum multi-
tudo barbararum gentium, quae superfuerant, contu-
lisset, illic ita fame ac pestilentia laboravit, ut iam
4 Claudius dedignaretur et vincere. denique finitum est
asperrimum bellum, terroresque Romani nominis sunt
5 depulsi. vera dici fides cogit, simul ut sciant hi, qui
adulatores nos aestimari cupiunt, id, quod historia dici
6 post*u*lat, ⟨*nos*⟩ non tacere: eo tempore, quo parta est
plena victoria, plerique milites Claudii secundis rebus
elati, qu⟨*a*⟩e sapientium quoque animos fatigant, ita
in praedam versi sunt, ut non cogitarent a paucissimis
se posse *fu*[ti]gari, dum occupati animo atque cor-
7 poribus avertendis prae[si]di[i]s inserviunt. denique in
ipsa victoria prope duo milia militum a paucis bar-
8 baris et his, qui fugerant, interempta sunt. sed ubi
hoc comperit Claudius, omnes, qui rebelles animos ex-
tulerant, conducto exercitu rapit atque in vincla Ro-
mam etiam mittit ludo publico deputandos. ita id,
quod vel fortuna vel miles egerat, virtute boni prin-
cipis a⟨*n*⟩ti[n]quatum est. nec sola de hoste victoria,
9 sed etiam vindicta praesumpta est. in quo bello, quod
⟨*a Claudio*⟩ gestum est, equitum ⟨*D*⟩almatarum in-

---

3 imaginis P Tymogenis A Thimogenis ChR Timagenis *Gru., Salm., edd.* 6 Atticiano] Antiochiano *in fastis* 7 emimontum P^a hemimontum P^b 14 postolat P^1 nos *add. He.* 15/16 *Sall. Catil. 11, 8* secundae res sapientium animos fatigant *cfrt. Less.* 18 fatigari PΣ, *edd.* fugari *Petsch.* 19 praesidiis PΣ praedis *vulgo* 21 interempta P interempti Σ *(Pet.)* 26 atĩquatum P^1 *ut videtur* atiquantũ B ãtiquatum P *corr.* antiquatum *edd.* equatum Σ 27 quod] quoad *Petsch., Ell.* 28 a Claudio *add. He.* cum Gothis *add. Pet. in app.* almatarum P^1 dalmatarum Σ, P *corr.*

gens extitit virtus, quod originem ex ea provincia
Claudius videbatur ostendere, quamvis alii Dardanum
et ab Il[l]o Troianorum ⟨*auctore*⟩ atque ab ipso Dar-
dano sanguinem dicerent trahere. fuerunt per ea tem- 12
pora et apud Cretam Scythae et Cyprum vastare temp-
tarunt, sed ubique morbo atque ⟨*fame*⟩ exercitu laborante
superati sunt.
Finito sane bello Gothico gravissimus morbus in- 2
crebruit, tunc cum etiam Claudius adfectus morbo mor-
talis reliqui*t* et familiare virtutibus suis petit caelum.
quo ad deos atque ad sidera demigrante Quintillus 3
frater eiusdem, vir sanctus et sui fratris, ut vere dixe-
rim, frater, delatum sibi omnium iudicio suscepit im-
perium, non hereditarium sed merito virtutum, qui
factus esset imperator, etiamsi frater Claudii princi-
pis non fuisset. sub hoc barbari, qui superfuerant, 4
Anc⟨*h*⟩ialo⟨*n*⟩ vastare conati sunt, Nicopolim etiam
optinere. sed illi provincialium virtute obtriti sunt.
Quintillus autem ob brevita*tem* temporis nihil dignum 5
imperio gerere potuit, nam septima decima die, quod
se gravem et serium contra milites ostenderat ac ve-
rum principem pollicebatur, eo genere, quo Galba, quo
Pertinax interemptus est. et Dexippus quidem Clau- 6
dium non dicit occisum, sed tantum mortuum, nec
tamen addit morbo, ut dubium sentire videatur.
Quoniam res bellicas diximus, de Claudii genere et 13
familia saltim pauca dicenda sunt, ne[c] ea, quae

---

3 illo PΣ traianorũ P^1 *t.* B, A Troiano *Salm. (Momms.) vel* Troianorum rege *Salm. (sic Pet.)* Troianorum auctore *Ho.* 4 per**ea P 5 ciprum P^a, *corr.* P^b 6 ubique] utique *Momms. (Eyss.)* fame *add. Salm. (Pet.)* 7 superati sunt] extincti sunt et superati Σ 8/9 increbṛuit P (r *expunct.*) increbuit $B^1\Sigma$ increbruit B *corr.* 9/10 mortalis $P^1\Sigma$ mortales P *corr.* 10 reliquid P 11 quintillius P^a quintill*us P^b *t.* B 17 ancialo P antialo Σ Anchialon *Kell. (Pet.)* Nicopolin *Pet. sine adnot.* 19 bre uitamen P breui taten P *corr.* breuitatem Σ 23/24 Claudium] Quintillum *Salm. (Pet.); sed cf. Schwartz, P.-W. V 292, 19 sqq.; intellegitur* M. Aurelius Claudius Quintillus 27 nec P ne Σ

2 scienda sunt, praeterisse videamur: Claudius, Quin-
tillus et Crispus fratres fuerunt. Crispi f[am]ilia Clau-
dia; ex ea et Eutropio, nobilissimo gentis Dardanae
3 *vi*ro, Constantius Caesar est genitus. fuerunt etiam
sorores, quarum una, Constantina nomine nupta tri-
4 buno Assyriorum, in primis annis defecit. de avis no-
bis parum cognitum. varia enim plerique prodiderunt.
5 ipse Claudius insignis morum gravitate, insignis vita
singulari et unica castimonia, vini parcus, ad cibum
promptus, statura procerus, oculis ardentibus, lato et
pleno vultu, digitis usque adeo fortibus, ut saepe equis
6 et mulis ictu pugni dentes excusserit. fecerat hoc etiam
adulescens in militia, cum ludicro Martiali in campo
7 luctamen inter fortissimos quosque monstraret. nam
iratus ei, qui non balteum sed genitalia sibi contorse-
rat, omnes dentes uno pugno excussit. quae res indul-
8 gentiam {meruit} pudori⟨*s*⟩ vindictae; si quidem tunc
Decius imperator, quo praesente fuerat perpetratum, et
virtutem et verecundiam Claudii publice praedicavit
donatumque armillis et torquibus a militum congressu
facessere praecepit, ne quid atrocius, quam luctamen
9 exigit, faceret. ipsi Claudio liberi nulli fuerunt, Quintil-
lus duos reliqui*t*, Crispus, ut diximus, filiam.
14 Nunc ad iudicia principum veniamus, quae ⟨*de*⟩
illo a diversis edi[c]ta sunt, et eatenus quidem ut ap-
pareret quandocumque Claudium imperatorem futu-
2 rum. epistola Valeriani ad Zosimionem, procuratorem
Syriae: 'Claudium, Ill*y*ricianae gentis virum, tribunum

2 familia P[1] ex familia P *corr.* filia Σ 4 uero P uiro Σ 8 insigni uita P[a], *corr.* P[b] 10 staturę P[a] statura P[b] 13 ludricro P[a] lud*icro P[b] *t.* B ludicrum *Petsch.* 14 monstraretur *Pet.* 15 uitalia P[a], Σ genitalia P[b] 16 quaeres P que res Σ q:·rens B quaerens *edd.* 17 meruit *om.* P, *non om.* Σ pudore uindicte P pudore uindicte Σ pudoris uindictae *Haupt (Pet.)* pudore uindicato *Petsch.* 18 quę P[a] quo P[b] fuerat fuerat P[a], *corr.* P[b] *t.* B 21 cepit P[a] Σ p̃cepit P[b] 22/23 quintillos P[1] *t.* B 23 reliquid P 24 de *add. vulgo* 25 edicta P edita ChR, *edd.* 25/26 apparar& P[a], *corr.* P[b] 28 illiricianę P

Martiae quintae legioni fortissimae {ac devotissim⟨*a*⟩e}
dedimus, virum devotissimis quibusque ac fortissimis
veterum praeferendum. huic salarium de nostro pri- 3
vato aerario dabis annuos frumenti modios tria milia,
hordei sex milia, laridi libras duo milia, vini veteris
sextarios tria milia quingentos, olei boni sextarios cen-
tum quinquaginta, olei secundi sextarios sescentos, sa-
lis modios viginti, cerae pondo centum quinquaginta,
feni, paleae, aceti, holeris, herbarum quantum satis
est, pellium tentoriarum decurias triginta, mulos an-
nuos sex, equos annuos tres, camelas annuas decem,
mulas annuas novem, argenti in opere annua pondo
quinquaginta, Filippeos nostri vultus annuos centum
quinquaginta et in strenis quadraginta septem et trien-
tes centum sexaginta. [item in cauco scyfo pondo un- 4
decim] item in cauco[s] et scyfo et zuma pondo un-
decim. tunicas russas militares annuas ⟨*duas*⟩, sa- 5
goclamydes annuas duas, fibulas argenteas inauratas
duas, fibulam auream cum acu[m] Cyprea[m] unam.
balteum argenteum inauratum unum, anulum bigem-
me⟨*m*⟩ unum uncialem, brachialem unam unciarum
septem, torquem libralem unum, cassidem inauratam
unam, scuta c⟨*h*⟩rysografata duo, loricam unam, quam
refundat. lanceas Herculianas duas, aclydes duas, fal- 6
ces duas, falces fenarias quattuor. cocum, quem re- 7
fundat, unum, mulionem, quem refundat, unum. mu- 8
lieres speciosas ex captivis duas. albam subsericam
unam cum purpura Girbitana, subarmalem unum cum
purpura Maura. notarium, quem refundat, unum, 9

1 quintię P[a], *corr.* P[b] *t.* B ac deuotissimae *om.* P ac deuotissime *add.* R *fort. recte* ac detissime A 9 feni P[1] fenii P *corr.* horeris P[a], *corr.* P[b] 15/16 item — undecim *om.* Σ *(ubi haec enumeratio exstat corruptissima); del. Cas. et edd.* 17 duas *add. Cas.* 18 auratas P[a] inauratas P[b] 19 acum P[1] *t.* B[1] (m *exp.* P *corr.*) cypream P[1] *t.* B[1] (m *exp.* P *corr.*) 20 argentum auratum P[a], *corr.* P[b] 20/21 bigemme unum P[a] bigemmeum P[b] bigemmem unum *Salm., edd.* 21 brachiale unum *Cas. (Eyss.)* 22 auratam P[a] inauratam P[b]

10 structorem, quem refundat, unum. accubitalium Cy-
priorum paria duo, i⟨*n*⟩terulas puras duas, {fascias
viriles duas}, togam, quam refundat, unam, latum cla-
11 vum, quem refundat, unum. venatores, qui obsequan-
tur, duo, carpentarium unum, curam praetorii unum,
aquarium unum, piscatorem unum, dulciarium unum.
12 ligni cotidiani pondo mille, si est copia, sin minus,
quantum fuerit et ubi fuerit; coctilium cotidiana *va*-
13 tilla quattuor. balneatorem unum et ad balneas ligna,
14 sin minus, la*v*etur in publico. iam cetera, quae propter
minutias suas scribi nequeunt, pro moderatione prae-
stabis, sed ita ut nihil ad⟨*a*⟩eret, et si alicubi aliquid
defuerit, non pr⟨*a*⟩estetur nec in nummo exigatur.
15 haec autem omnia idcirco specialiter non quasi tribuno
sed quasi duci detuli, quia vir talis est, ut ei plura
etiam deferenda sint.'

15 Item ex epistola eiusdem alia inter cetera ad Abla-
vium Murenam praef. praetori: 'desine autem conqueri,
quod adhuc Claudius est tribunus nec exercitus duc*is*
loco accipit, unde etiam senatum et populum conqueri
2 iactabas. dux factus est et dux totius Illyrici. habet in
potestatem T⟨*h*⟩r[h]aci*o*s, M*o*esos, Dalmatas, Panno-
3 nios, Dacos exercitus. vir ille summus nostro quoque
iudicio speret consulatum e[s]t, si eius animo com-
modum est, quando voluerit, [accipiat] praetorianam
4 accipiat praefecturam. sane scias tantum ei a nobis
decretum salarii, quantum habet Aegypti praefectura,
tantum vestium, quantum proconsulatui Africano de-
tulimus, tantum argenti, quantum accipit curator Illy-

1/2 cipriorum P^{a}, *corr.* P^{b} 2 Iterulas P^{1} *t.* B Iterulas P *corr.* 2/3 fascias uiriles duas *om.* P, *non om.* Σ 5 curam} *cf. Kornemann, P.-W. IV 1770, 51sqq.; 1773, 51sqq.* 8/9 batilla P uatilla *Salm., edd.* 10 lab&ur P lauetur Σ 19/20 ducē loco PΣ ducis loco *Momms.* exercitum *legens* ducendos *Cas. (Pet.)* 22 trhacias P Thracas *Salm. (Eyss.)* Thracios *Pet.* mysos P moesas (mesas) Σ Moesos *Salm., edd.* 24 est si P si Σ et si *Salm., edd.* 25 accipiat *del. Salm.*

rici met⟨*al*⟩larius, tantum ministeriorum, quantum nos
ipsi nobis per singulas quasque decernimus civitates,
ut intellegant omnes, quae si[n]t nostra de viro tali
sententia.'

Item epistola Decii de eodem Claudio. 'Decius Mes- 16
salae praesidi Achaiae salutem.' inter cetera: 'tribu-
num vero nostrum Claudium, optimum iuvenem, for-
tissimum militem, constantissimum civem, castris, se-
natui et re⟨*i*⟩ p. necessarium, in Thermop*y*las ire prae-
cipimus mandata eidem cura Peloponnensium, scientes
neminem melius omnia, quae iniungimus, esse cura-
turum. huic ex regione Dardanica dabis milites du- 2
centos, ex catafractariis centum, ex equitibus sexa-
ginta, ex sagittariis Creticis sexaginta, ex tyronibus
bene armatos mille. nam bene illi novi creduntur ex- 3
ercitus; neque enim illo quisquam devotior, fortior,
gravior invenitur.'

Item epistola Gallieni, cum nuntiatum esset per fru- 17
mentarios Claudium irasci, quod ille mollius viveret:
'nihil me gravius accepit, quam quod notaria tua in- 2
timasti Claudium, parentem amicumque nostrum, in-
sinuatis sibi falsis plerisque graviter irasci. quaeso 3
igitur, mi Venuste, si mihi fidem exhibes, ut eum facias
a Grato et Here*n*niano placari, nescientibus hoc mili-
tibus Daciscianis, qui iam s⟨*a*⟩eviunt, ne graviter
re⟨*m*⟩ *ferant*. ipse ad eum dona misi, quae ut libenter ac- 4
cipiat, tu facies. curan*d*um praeterea es⟨*t*⟩, ne me hoc
scire intellegat ac ⟨*si*⟩*bi* suscensere iudicet et pro ne-
cessitate ultimum consilium capiat. misi autem ad eum 5

1 metlarius P metlanius Ch metallarius *Momms. (Eyss.)* 5/6 messalae P *in ras.* 9 re p̄ P rei p. Σ thermopilas P 9/10 praecepimus *edd.* 13/14 equitibus sexaginta] equitibus CLX Σ 16 illos P^{a} illo* P^{b} *t.* B 20 accepit] affecit *Cornelissen* 24 heremniano P 26 reserum P referant Σ rem ferant *Petsch. (Pet.)* res erumpant *Salm.* 27 Curantum P^{1} *t.* B Curandum P *corr.* cura tu Σ es P^{1} *ut vid.*, *om.* B, Σ 28 ac uisus censere P ut uisus censere Σ ac sibi succensere *vulgo*

pateras gemmatas trilibres duas, scyphos aureos gemma-
tos trilibres duos, discum corymbiatum argenteum libra-
rum viginti, lancem argenteam pampinatam librarum
triginta, patenam argenteam hederaciam librarum vi-
ginti et trium, *b*oletar alieuticum argente*u*m librarum
viginti, urceos duos auro inclusos, argenteos librarum
sex et in vasis minoribus argenti libras viginti quin-
6 que, calices Aegyptios operisque diversi decem, cla-
mydes veri luminis l*i*mbatas duas, vestes diversas se-
decim, albam subsericam, paragaudem triuncem unam,
zancas de nostris Parthicas paria tria, singiliones Dal-
matenses decem, clamydem Dardanicam mantuelem
unam, paenulam Illyricianam unam, bardocucullum
7 unum, cucutia villosa duo, oraria Sarabdena quattuor,
aureos Valerianos centum quinquaginta, trientes Salo-
ninianos trecentos.'

18 Habuit et senatus iudicia, priusquam ad imperium
perveniret, ingentia. nam cum esset nuntiatum illum
cum Mar*c*iano fortiter contra gentes in Illyrico dimi-
2 casse, adclamavit senatus: 'Claudi, dux fortissime, ha-
*v*eas! virtutibus tuis, devotioni tuae! Claudio statuam
omnes dicamus. Claudium consulem omnes cupimus. qui
3 amat rem p., sic agit, qui amat principes, sic agit, anti-
qui milites sic egerunt. felicem te, Claudi, iudicio prin-
cipum, felicem te virtutibus tuis, consulem te, praefec-
4 tum te. vi*v*as Valeri e⟨*t*⟩ ameris a principe.' longum
est tam multa, quam meruit vir ille, perscribere; unum
tamen tacere non debeo, quod illum et senatus {et} po-
pulus et ante imperium et in imperio et post imperium
sic dilexit, ut satis constet neque Traianum neque Anto-
ninos neque quemquam alium principem sic amatum.

5 Uoletar P alieuticum] toreuticum *Momms.* argenteam P 6 ur ce**os P 9 lymbatas P 11 notris particas P^a, *corr.* P^b 19 macriano P^1 *t.* B ma*$\overset{c}{r}$iano P *corr.* marciano Ch 20/21 habeas PΣ 26 Uicias P uiuas Σ ualerię P ualerie Σ Aureli et *Cas., Pet. nomen* Valeri *falso adhibitum non esse mutandum, cum spectet ad Flavium Valerium Constantium, recte docet Klebs, PIR I p.199 nr.1227* 29 et *ante* populus *om.* P, *non om.* Σ 32 EXPLICIT TREVELLI POLLIONIS DIVUS CLAUDIUS P

FLAVI VOPISCI SYRACUSII
DIVUS AURELIANUS

Hilaribus, quibus omnia festa et fieri debere scimus 1
et dici, impletis sollemnibus vehiculo suo me et iu-
diciali carpento praef. urbis, vir inlustris ac praefata
reverentia nominandus, Iunius Tiberianus accepit. ibi 2
cum animus a causis atque a negotiis publicis solutus
ac liber vacaret, sermonem multum a Palatio usque
ad hortos Varianos instituit et in eo praecipue de vita
principum. cumque ad templum Solis venissemus ab 3
Aureliano principe consecratum, quod ipse non nihi-
lum ex eius origine sanguinem duceret, quaesivit a me,
quis vitam eius in litteras rettulisset. cui cum ego 4
respondissem neminem a me Latinorum, Graecorum
aliquos lectitatos, dolorem gemitus sui vir sanctus per
haec verba profundit: 'ergo Thersiten, Sino*nem* cete- 5
raque illa prodigia vetustatis et nos bene scimus et
posteri frequentabunt: divum Aurelianum, clarissimum
principem, severissimum imperatorem, per quem totus
Romano nomini orbis est restitutus, posteri nescient?
deus avertat hanc amentiam. et tamen, si bene novi, 6
ephemeridas illius viri scriptas habemus. etiam bella
c⟨*h*⟩aractere historico digesta, quae velim accipias et
per ordinem scribas, additis quae ad vitam pertinent.
quae omnia ex libris linteis, in quibus ipse cotidiana 7
sua scribi pr⟨*a*⟩eceperat, pro tua sedulitate condisces.

1 INCIPIT FLAVI VOPISCI SYRACUSII DIVUS AURELIANUS P (ad constantinũ auĝ. *add. a. m.*) 6 Iunius Tiberianus] *cf. Groag, P.-W. X 1106 sqq.* 15 gemitus sui PΣ; *def. Less. et Ti. p.12, adn.2* ingemiscens *Pet.* 16 ꝓfudit P^aΣ ꝓfundit P^b *t.* B sinomen P^1 *t.* B si nomen Σ sinomen P *corr.*

curabo autem, ut tibi ex Ulpia bibliotheca et libri lin-
8 tei proferantur. tu velim Aurelianum ita ut est, qua-
9 tenus potes, in litteras mittas.' par*ui*, mi Pi⟨*ni*⟩ane,
praeceptis, accepi libros Graecos et omnia mihi neces-
saria in manum sumpsi, ex quibus ea, quae digna erant
10 memoratu, in unum libellum contuli. tu velim meo
muner*i* boni consulas et, si hoc contentus non fueris,
lectites Graecos, linteos etiam libros requiras, quos
Ulpia tibi bibliotheca, cum volueris, ministra*b*it.

2 Et quoniam sermo nobis de Tre*b*⟨*ell*⟩io Pollione, qui
a duobus Philippis usque ad divum Claudium et eius
fratrem Quintillum imperatores tam claros quam ob-
scuros memoriae prodidit, in eodem vehiculo fuit ad-
serente Tiberiano, quod Pollio multa incuriose, multa
breviter prodidisset, me contra dicente neminem scrip-
torum, quantum ad historiam pertinet, non aliquid esse
mentitum, prodente quin etiam, in quo Livius, in quo
Sallustius, in quo Cornelius Tacitus, in quo denique
Trogus manifestis testibus convincerentur, pedibus in
sententiam transitum faciens ac manum porrigens io-
2 cand*o*[m] praeterea: 'scribe', inquit, 'ut libet. securus,
quod velis, dices, habiturus menda*c*iorum comites,
quos historicae eloquentiae miramur auctores.'

3 Ac ne multa et fri*v*ola pro⟨*o*⟩emiis odiosus intexam,
divus Aurelianus ortus, ut plures loquuntur, Sirmii
2 familia obscuriore, ut nonnulli, Dacia ripensi. ego
autem legisse me memini auctorem, qui eum Moesia

3 Parrumipiane P parum ipse qui me Σ parui Tiberiani *Pet.* parui eis sane *Eyss.* parui plane *Petsch.* parui, mi Piane *Salm.* parui, mi Ulpiane *Momms.* parui, mi Piniane (*vel* Pioni) *Ho.* *(de Piniano cf. Sundwall, Weström. Stud. p. 119, de Pionio p. 69); certe desideratur nomen amici, cui dedicatus est libellus, cf. c. 43, 1* 7 munere PΣ muneri *Pet.* 9 ministrauit P^1 10 treuio P trebellio Σ 20/21 iocandam P iudicandam Σ iocando *Salm.* 21 praeterea] propterea *Cas. (Pet.) hanc vocem cum sequentibus coniungentes* 22 mendatiorum P 24 fribola P premiis P^a proemiis P^b *t.* B odiosis Σ

genitum praedicaret. et evenit quidem, ut de *e*orum
virorum genitali solo nesciatur, qui humiliore loco et
ipsi plerumque solum genitale confingunt, ut dent
posteritati de locorum splendore fulgorem. ne⟨*c*⟩ ta- 3
men magnorum principum *in* rebus summa sciendi
est, ubi quisque sit genitus, sed qualis in re p. fuerit.
an Platonem magis commendat, quod Atheniens*i*s fue- 4
rit quam quod unicum sapientiae munus inluxerit? aut 5
eo minores invenientur Aristotel*e*s Stagirites El*eates*-
que Zenon aut Anac⟨*h*⟩arsis Scytha, quod in minimis
nati sint viculis, cum illos ad caelum omnis philo-
sophiae virtus extulerit? atque ut ad ordinem redeam, 4
Aurelianus modicis ortus parentibus, a prima aetate
ingenio vi⟨*va*⟩cissimus, viribus clarus, nullum um-
quam diem praetermisit, quamvis festum, quamvis va-
cantem, quo non se pilo et sagittis ceterisque armorum
exerceret officiis. matrem quidem eius Callicrates Ty- 2
rius, Graecorum longe doctissimus scr⟨*i*⟩ptor, sacerdo-
tem templi Solis ⟨*i*⟩nvi⟨*cti*⟩ in vico eo, in quo habi-
tabant parentes, fuisse dicit. habuisse quin etiam non 3
nihilum divinationis, adeo ut aliquando marito suo
iurgans ingesserit, cum eius et stultitiam increparet
et vilitatem: 'en imperatoris patrem.' ex quo constat
illam mulierem ⟨*s*⟩*ci*sse fatalia. idem dicit auspicia 4
imperii Aureliano haec fuisse: primum pueri eius pel-
vem serpentem plerumque cinxisse neque umquam oc-
cidi potuisse, postremo ipsam matrem, quae hoc vide-
rat, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. his 5
accedit quod ex palliolo purpureo, quod Soli sui tem-
poris imperator optulerat, sacerdos mulier crepundia

1 decorum P^1Σ de eorum P *corr.* 4 ne P^1Σ 5 in rebus *Pet.* uiribus PΣ 7 athenienses P^1 *t.* B 9 aristotelis P 9/10 stagirite seliatisq; P 11 sunt *Pet. sine adnot.* 14 uicissimus P uiuacissimus Σ 19 inuicti *Ho. (cf. ad c. 14, 3)* qui PΣ *om. vulg.; Pet.,* qui *tutatus, post* parentes *intercidisse qualia* praecipue colebatur *putavit* 24 cesse P^1 scisse Σ, P *corr.* 25/26 pelbem P^1 pellem Σ peluem P *corr.*

6 filio fecisse perhibetur. addit etiam illud, quod vinc-
tum fasceol*a*[m] Aurelianum aquila innoxie de cunis
levaverit et in aram posuerit, quae iuxta sacellum forte
7 sine ignibus erat. idem auctor es⟨*t*⟩ vitulum matri
eius natum mirae magnitudinis, candidum sed pur-
purantibus maculis, ita ut haberet in latere uno 'ave'
5 *et* in alio coronam. multa superflua in eodem legisse
⟨*me*⟩ memini; quippe qui adseveret etiam rosas in
eiusdem mulieris chorte nato Aureliano ex[s]isse pur-
2 pureas, odoris rosei, floris aurei. fuerunt et postea
multa om*in*a iam militanti[s] futuri, ut res monstravit,
3 imperii. nam ingrediente eo Antiochiam in vehiculo,
quod prae vulnere tunc equo sedere non posset, ita
pallium purpureum, quod in honore eius [s]pansum
4 fuerat, decidit, ut umeros eius tegeret. et cum in
equum transire vellet, quia invidiosum tunc erat vehi-
culis in civitate uti, equus est ei imperatoris adplici-
tus, cui per festinationem insedit. sed ubi comperit,
5 semet ad suum transtuli⟨*t*⟩. data est ei praeterea, cum
legatus ad Persas isset, patera, qualis solet imperato-
ri[s] dari a rege Persarum, in qua insculptus erat Sol
eo habitu, quo colebatur ab eo templo, in quo mater
6 eius fuerat sacerdos. donatus eidem etiam elefantus
praecipuus, quem ille imperatori optulit, solusque om-
nium privatus Aurelianus elefanti dominus fuit.
6 Sed ut haec et talia omittamus, fuit decorus [h]a*d*
gratia⟨*m*⟩, viriliter speciosus, statura procerior, nervis

2 fasceolum $P^1\Sigma$ fasceolo P *corr.* 4 auctores $P^1\Sigma$ auctor est P *corr.* 5 eus P^a, *corr.* P^b 6/7 auetrinalio P^1 *t.* B aue** in alio P *corr.* a uentriculo Σ 'aue imperator', in alio *Kell. (Pet.)* 'aue' et in alio *Ho.* 8 me *add. Less. et de Winterfeld propter clausulam* adseuerit P^1 *t.* B adseuerat Σ, P *corr.* adseueret *Petsch.* adseruerit *Bae. (Pet.)* 9 chorte] curte *superscr. a. m. in* P 11 omnia P^1 militantis PΣ, *edd.* militanti *vulgo* 14 spansum $P^1\Sigma$ exspansum P *corr.* 19 transtuli P^1 20/21 imperatoris P^1 imperatoribus P *corr.* imperatori Σ 21 insculitus P^1 26/27 hac gratia P^1 *t.* B, Σ h *exp.* P *corr.* ac gratia *edd.* (*sed cf. Less., lex. p. 3 s. v.* 'ac') ad gratiam *He.*

validissimis, vini et cibi paulo cupidior, libidinis ra-
rae, severitatis inmensae, disciplinae singul⟨*ar*⟩is, gla-
dii exserendi cupidus. nam cum essent in exercitu duo 2
Aureliani tribuni, hic et alius, qui cum Valeriano cap-
tus est, huic signum exercitus adposuerat 'manu ad
ferrum', ut si forte quaereretur, quis Aurelianus ali-
quid vel fecisset vel gessisset, suggereretur 'Aurelia-
nus manu ad ferrum' atque cognosceretur.
Privatim huius multa extant egregia facinora. nam 3
erumpentes Sarmatas in Illyrico cum trecentis praesi-
diariis solus adtrivit. refer⟨*t*⟩ Theoclius, Caesareano- 4
rum temporum scriptor, Aurelianum manu sua bello
Sarmatico una die quadraginta et octo interfecisse, plu-
rimis autem et diversis diebus ultra n*o*ngentos quin-
quaginta, adeo ut etiam ballistia pueri et saltatiunculas
⟨*in*⟩ Aurelianum tales {componerent}, quibus diebus
festis militariter saltitarent:

'mille mille mille decollavimus. 5
unus homo! mille decollavimus.
mille *bib*at qui mille occidit.
tantum vini nemo habet, quantum fudit sanguinis.'

haec video esse perfri*v*ola, sed quia supra scriptus 6
auctor ita eadem ut sunt Latina suis scriptis inseruit,
tacenda esse non credidi. idem apud Mo⟨*go*⟩ntiacum 7
tribunus legionis sextae Gallicanae Francos inruentes,
cum vagarentur per totam Galliam, sic adflixit, ut
trecentos ex his captos septingentis interemptis sub
corona vendiderit. unde iterum d⟨*e*⟩ eo facta est can- 2
tilena:

2 singulis P^1 singularis Σ, P *corr.* 5 e&̃ (*i. e.* esset) P^a ẽ* (*i. e.* est) P^b *t.* B 9 priuati *vulgo* 11 refer P^1 refert Σ, P *corr.* 14 ulta P^a, *corr.* P^b nungentos P 16 in *add. vulgo* componerent *om.* P, *non om.* Σ 18 *post* mille mille mille *in* P *a. m. add.* mille mille 19 *post* mille *in* P *a. m. add.* mille mille 20 uiuat PΣ bibat *Bücheler, Kl. Schr. I p. 198* 22 perfribola P 24 montiacum P Mogontiacum Σ □ 28 deo P^1 de eo Σ, P *corr.*

'mille Sarmatas, mille Francos semel et semel occidi-
mille Persas quaerimus.' [mus,
3 Hic autem [ut supra] militibus ita timori fuit, ut
sub eo, posteaquam semel cum ingenti severitate ca-
4 strensia peccata correxit, nemo peccaverit. solus de-
nique omnium militem, qui adulterium cum hospitis
uxore[m] commiserat, ita punivit, ut duarum arborum
capita inflecteret, ad pedes militis deligaret easdemque
subito dimitteret, ut scissus ille utr*i*mque penderet,
5 quae res ingentem timorem omnibus fecit. huius epi-
stola militaris est ad vicarium suum data huius modi:
'si vis tribunus esse, immo si vis vivere, manus mili-
tum contine. nemo pullum alienum rapiat, ovem nemo
contingat. uvam nullus auferat, segetem nemo dete-
rat, oleum, salem, lignum nemo exigat, annona sua
contentus sit. de praeda hostis, non de lacrimis pro-
6 vincialium habeant. arma tersa sint, ferramenta sa-
miata, cal*c*iamenta fortia. vestis nova vestem veterem
excludat. stipendium in balteo, non in popina habeat.
7 torquem, brac[c]hialem, anulum adponat. equum et
sagmarium suum defricet, capitum animalis non ven-
8 dat, mulum centuriatum communiter curent. alter al-
teri quasi ⟨*dom*⟩in⟨*o*⟩, nemo quasi servus obsequatur,
a medicis gratis curentur, haruspicibus nihil dent, in
hospi*t*iis caste se agant, qui litem fecerit, vapulet.'
8 Inveni nuper in Ulpia bibliotheca inter linteos libros
epistolam divi Valeriani de Aureliano principe scrip-
2 tam. ad verbum, ut decebat, inserui. 'Valerianus

3 ut supra P, *om.* Σ diximus *post* supra *add. vulgo* 7 uxorem P^1 *t.* B^1 uxore* P *corr.* 9 utrimq; P^a utrumq; P^b *t.* B utrinque Σ 13 ouum *Bücheler* 17 habeant PCh habeat R hereat A uiuant *Pet.* abundent *Momms.* tabeant *Bae.* uictum habeant *Nov.* 18 caltiamenta P 22 malum P^a mulum P^b curet R 23 quasi in nemo quasi seruus P quasi seruus Σ quasi miles, nemo quasi seruus *Obr.* quasi ingenuo seruus *Eyss.* quasi domino seruus *Hirschf.* quasi minor, nemo quasi seruus *Walter* quasi domino, nemo quasi seruus *Ho.* 25 hospiciis P 28 quam *ante* ad uerbum *add.* P *corr.* quam *ante* ut *add.* Σ

Augustus Antonino Gallo consuli. culpas me familiari-
bus litteris, quod Postumo filium meum Gallienum
magis quam Aureliano commiserim, cum utique se-
veriori et puer credendus fuerit et exercitus. ne tu id
[d]iu⟨*s*⟩tius iudicabis, si bene scieris, quantae sit
Aurelianus severitatis: nimius est, multus est, gravis 3
est et ad nostra iam non facit tempora. testor autem 4
omnes {deos} me etiam timuisse, ne quid etiam
e⟨*r*⟩ga filium meum severius [si quid] ille fecisset,
cum — ut est natura pronus ad ludicra — levius cogi-
taret.' haec epistula indicat, quantae fuerit severitatis, 5
ut illum Valerianus etiam timuisse se dicat.
Eiusdem Valeriani alia est epistola, quae laudes il- 9
lius continet. quam ego ex scriniis praefecturae urba-
n⟨*a*⟩e protuli. nam illi Romam venienti salaria sui
ordinis sunt decreta. exemplum epistulae: 'Valerianus 2
Augustus Ceionio Albino praefecto urbi. vellemus qui-
dem singulis quibusque devotissimis rei p. viris multo
maiora deferre compendia, quam eorum dignitas po-
stulat, maxime ubi honorem vita commendat — de-
bet enim quid praeter dignitatem pretium esse meri-
torum —, sed facit rigor publicus, ut accipere de pro-
vinciarum inlationibus ultra ordinis sui gradum nemo
plus possit. Aurelianum, fortissimum virum, ad in- 3
spicienda et ordinanda castra omnia destinavimus, cui
tantum a nobis atque ab omni re[i] p. communi totius
exercitus confessione debetur, ut digna illo vix aliqua
vel nimis magna sint munera. quid enim in illo non 4
clarum? quid non Corvinis et Scipionibus conferen-
dum? ille liberator Illyrici, ille Galliarum restitutor,
ille dux magni toti[u]s exempli. et tamen nihil prae- 5

4 ne tu $PB^1\Sigma$ (*affirmative pro* νὴ tu, *ut explicat Bae.*) nec tu B *corr.* (*Eyss.*) nec tamen *Pet.* 5 diutius $P\Sigma$ iustius *Bae.* ⟨non⟩ diutius *He.* 8 deos *om.* P, *non om.* Σ 9 ega P^1 seuerus P^a, *corr.* P^b si quid *del. Salm.* (*Petsch.*) 10/11 cogitaret (*pro* faceret) *def. Löfstedt, Beitr. p. 102* agitaret *Petsch.* 26 rei P re Σ 31 totius $P\Sigma$ totus *Pet.* toties *Corn.*, *Klein* □

terea possum addere tanto viro ad muneris gratiam —
6 ⟨*non*⟩ patitur sobri*e* et bene gerenda res p. — quare
sinceritas tua, mi parens carissime, supra dicto viro
ad[f]iciet, quamdiu Rom⟨*a*⟩e fuerit, panes militares
mundos sedecim, panes militares castrenses quadra-
ginta, vini mensalis sextarios quadraginta, porcellum
dimidium, gallinaceos duos, porcina⟨*e*⟩ pondo triginta,
bubul⟨*a*⟩e pondo quadraginta, olei sextarium unum
et item [oiei sextarium unum] liquaminis sextarium
unum, salis sextarium unum, herba*r*⟨*um*⟩, holerum quan-
7 tum sat est. sane quoniam ei aliquid praecipue decernen-
dum est, quamdiu Romae fuerit, pa*b*ula extra ordinem
decernes, ipsi autem ad sumptus aureos Antoninianos
diurnos binos, argenteos Philippeos minutulos quin-
quagenos, aeris denarios centum. reliqua per prae-
fectos aerarii praebebuntur.'

10 Fri*v*ola haec fortassis cuipiam et nimis levia esse
2 videantur, sed curiositas ni[hi]l recusat. habuit ergo
multos ducatus, plurimos tribunatus, v*i*cari*a*s ducum
et tribunorum diversis temporibus prope quadraginta,
usque adeo ut etiam Ulpii Criniti, qui se de Traiani ge-
nere referebat, et fortissimi re vera viri et Traiani
simillimi, qui pictus est cum eodem Aureliano in
templo Solis, quem Valerianus Caesaris loco habere
instituerat, vicem sumeret, exercitum duceret, limi-
te⟨*m*⟩ rest⟨*it*⟩ueret, praedam militibus daret, T⟨*h*⟩ra-
c[h]ias bubus, equis, mancipiis captivis locupletaret,
manu*b*ias in Palatio conlocaret, quingentos servos, duo

2 non *add. Pet.* quam *add. vulgo* sobria PΣ sobrie *Bae. (Pet.)* 4 adfici& P afficiet R adiciet *post Gruterum Ma. (Pet.)* 7 porcina P porcine Σ 9 *post* item *inclusit Pet.* olei sextarium unum olei ⟨secundi⟩ sextarium unum *vulgo (sed cf. Cl. 14,3, ubi discernitur oleum bonum et oleum secundum atque variat modus)* 10 herbas P herbarum *edd.* 12 papula P 17 fribola P 18 nil *de Wi. propter clausulam* 19 tribunatos P^a, *corr.* P^b *t.* B uacarios P uicariatus Σ uicarias (*scil.* dignitates) *edd.* 25/26 limite P limitem Σ limites *Salm. (Pet.)* 26 restuer& P restitueret Σ 28 manuuias P^1 *t.* B

milia vaccarum, equas mille, ovium decem milia, ca-
prearum quindecim in privatam villam Valeriani con-
gereret, tunc cum Ulpius Crinitus publice apud Byzan- 3
tium sedenti Valeriano in thermis egit gratias dicens
magnum de se iudicium habitum, quod eidem vicarium
Aurelianum dedisset. quare eum statuit adrogare.

Interest epistolas nosse de Aureliano scriptas et ip- 11
sam adrogationem. epistula Valeriani ad Aurelianum:
'si esset alius, Aureliane iucundissime, qui Ulpii Cri-
niti vicem posset implere, tecum de eius virtute ac
sedulitate conferrem; nunc te cum ⟨*non meliorem*⟩ re-
quirere potuissem, suscipe bellum a parte Nicopolis, ne
nobis ⟨*a*⟩egritudo Crini⟨*t*⟩i obsit. fac, quidquid po- 2
tes. multa non dico: in tua erit potestate militiae ma-
gisterium. habes sagittarios Ityr⟨*a*⟩eos trecentos, Ar- 3
menios sescentos, Arabas centum quinquaginta, Sara-
cenos ducentos, Mesopotamenos auxiliares quadri⟨*n*⟩-
*g*entos; habes legionem tertiam Felicem et equites ca- 4
tafractarios octingentos. tecum erit Hariomundus,
Haldagates, Hildomundus, Carioviscus. commeatus a 5
praefectis necessarius in omnibus castris est consti-
tutus. tuum est pro virtutibus tuis atque sollertia illic 6
hiemalia et aestiva disponere, ubi tibi nihil deerit,
quaerere praeterea, ubi carrago sit hostium, et vere
scire, quanti qualesque sint, ut non in v*a*num aut an-
nona consum[m]atur aut t*e*la iaciantur, in quibus res
bellica constituta est. ego de te tantum deo favente 7

1/2 caprarum Σ 3 cum] enim *edd.* 6 quareum P^a, *corr.* P^b 9 iucundissime P^1 *t.* B ioc- Σ, P *corr.* 10 impere P^a, *corr.* P^b 11 nunc] hunc *Salm.* 11/12 tecum requirere potuissem PΣ tu, cum requirere ⟨non⟩ potuissem *Petsch.* te *(abl. comp.)* cum ⟨non meliorem⟩ requirere potuissem *He.* 13 crimi P^a *ut videtur* crinii P^b 16/17 saraceno P^a, *corr.* P^b 17/18 quadricentos P 18 quites P^a equites P^b 20 haldegastes (aldagastes) Σ hildemundus Σ Cariouiscus] Ariouistus *Seeck* Chariouiscus *Stein, P.-W. III 2145* 25 uinum PΣ uanum *Ma. (Pet.)* 26 tæla P^1 *t.* B tala ? P *corr.* tales Σ alia *Salm. (Pet.)* illa *Eyss.* tela *vulgo* iaciatur P^a, *corr.* P^b

spero, quantum de Traiano, si viveret, posset sperare res p.; neque enim minor est, in cuius locum *v*icem-
8 que *te* legi. consulatum cum eodem Ulpio Crinito in annum sequentem a die undecimo kal. Iuniarum in locum Gallieni et Valeriani sperare te convenit sumptu
9 publico. levanda est enim paupertas eorum homin*u*m, qui diu in re p. viventes pauperes sunt, et nullorum
10 magis.' his quoque litteris indicatur, quantus fuerit Aurelianus; et re vera, neque enim quisquam aliquando ad summam rerum pervenit, qui non a prima aetate
12 gradibus virtutis ascenderit. — litterae de consulatu: 'Valerianus Augustus Aelio Xifidio praefecto aerarii. Aureliano, cui consulatum detulimus ob paupertatem, qua ille magnus est, ceteris maior, dabis ad editionem circensium aureos Antoninianos trecentos, argenteos Philippeos minutulos tria milia, in aere sestertium quinquagies, tunicas multicias viriles decem, lineas Aegyptias viginti, mantelia Cypria paria duo, tapetia Afra decem, ⟨*s*⟩tragula Maura decem, porcos centum,
2 oves centum. convivium autem publicum [a]edi iubebis senatoribus [a]equitibus Romanis, hostias maiores duas, minores quattuor.'
3 Et quoniam etiam de adrogatione aliqua me dixer*a*m positurum, quae ad tantum principem pertinerent,
4 quaeso, ne odiosior verbosiorve in ea re videar, quam fidei causa inserendam credidi ex libris Ac⟨*h*⟩oli, qui magister admissionum Valeriani principis fuit, libro actorum eius nono:
13 Cum consedisset Valerianus Augustus in thermis apud B*y*zantium, praesente exercitu, praesente etiam

2/3 uicemque *Lectius, Cas., Corn.* fidemq; PΣ 3 delegi PΣ te legi *vulgo* 6 hominem P^1 7 et] ut *Petsch.* 9 & reuera PΣ a puero *Pet.* 12 xifidio P^1 xifedio P *corr.* 13 paupartatẽ P^1 15 argenteo P^a, *corr.* P^b 17 quinqugies P^b, *corr.* P^b 19 tragulam aura P^1 tragula maura P *corr.* tragula aurea Σ 21 aequitib; P equitibus Σ; *asyndeton def. Ti. p. 34* et equitibus *Cas. (Pet.)* 23 aliquam edixerim P^1 aliqua me dixeram Σ, P *corr.* 26 acoli P^1Σ acolii P *corr.* 30 bizantium P

officio Palatino, adsidentibus N*u*mmio *T*usco consule *a. p. Chr. n. 258* ordinario, Baebio Macro praefecto pr⟨*a*⟩et., Quinto Ancario praeside orientis, adsidentibus etiam a parte l⟨*a*⟩eva Avulnio Saturnino Scythici limitis duce et Murrentio Mauricio ad Aegyptum destinato et Iulio Tryphone orientalis limitis duce et Maec*i*o Brundisino praefecto annonae orientis et Ulpi[ci]o Crinito duce Illyriciani limitis et Thracici et Fulvio Boio duce R⟨*a*⟩etici limitis Valerianus Augustus dixit: 'gratias 2
tibi agit, Aureliane, res p., quod eam a Gothorum potestate liberasti. abundamus per te praeda, abundamus gloria et his omnibus, quibus Romana felicitas crescit. cape igitur tibi pro rebus gestis tuis coronas murales 3
quattuor, coronas vallares quinque, coronas navales duas, coronas civicas duas, hastas puras decem, vexilla bicolora quattuor, tunicas russas ducales quattuor, pallia proconsularia duo, togam praetextam, tunicam palmatam, togam pictam, subarmalem profundum, sellam eburatam. nam te consulem hodie de- 4
signo, scripturus ad senatum, ut tibi deputet scipionem, deputet etiam fasces; haec enim imperator non solet dare, sed a senatu, quando fit consul, accipere.' post haec Valeriani dicta Aurelianus surrexit atque ad 14
manus accessit agens gratias militaribus verbis, quae propria et ipsa adponenda decrevi. Aurelianus dixit: 'et ego, domine Valeriane, imperator Auguste, ideo 2
cuncta feci, ideo vulnera patienter excepi, ideo et equos et coniuratos meos lassavi, ut mihi gratias ageret res p. et conscientia mea. at tu plus fecisti. 3
ago ego gratias bonitati tuae et accipio consulatum,

1 nemmio fusco P Memmio Tusco *edd.* Nummio Tusco *Ho.; cf. Liebenam, Fasti cons. p. 30 ad annum p. Chr. n. 258* 2 praefecti *Pet. per errorem* 5 et *om. Pet.* 6 maeceo P Maecio *edd.* 7 ulpicio P uulpio Σ 9 Gratia P^a, *corr.* P^b 21/22 haec — accipere *Cas. Vopisco tribuere mavult* 28 equos] socios *Corn.* coniuratos] cantherios *vulgo* 30 ego PΣ ergo *Ho.*

quem das. d*ii* facia⟨*n*⟩t et deus {Sol} ⟨*in*⟩*vic*tus, ut
4 et senatus de me sic iudicet.' agentibus igitur gratias
omnibus circumstantibus Ulpius Crinitus surrexit at-
5 que hac oratione usus est: 'apud maiores nostros,
Valeriane Auguste, quod et familiae meae amicum ac
proprium fuit, ab optimis quibusque in filiorum locum
fortissimi viri semper electi sunt, ut vel senescentes
familias vel fetus matrimoniis iam caducos substitu-
6 tae fecunditas prolis ornaret. hoc igitur, quod Cocceius
Nerva in Traiano adoptando, quod Ulpius Traianus in
Hadriano, quod Hadrianus in Antonino et ceteri dein-
ceps proposita suggestione fecerunt, in[t] *ad*rogando
Aureliano, quem mihi vicarium iudicii tui auctoritate
7 fecisti, censui esse referendum. iube igitur, ut lege
agatur, sitque Aurelianus heres sacrorum nominis et
bonorum totiusque iuris Ulpio Crinito iam consulari
15 viro, ipse actutum te iudice consularis.' longum est
cuncta pertexere. nam et act⟨*a*⟩e sunt Crinito a Va-
2 leriano gratiae, et adoptio, ut solebat, impleta. me-
mini me in quodam libro Graeco legisse, quod tacen-
dum esse non credidi, mandatum esse Crinito a Vale-
riano, ut Aurelianus adoptaretur, idcirco praecipue
quod pauper esset; sed hoc in medio relinquendum
puto.
3 Et quoniam superius epistolam posui, qua sumptus
Aureliano ad consulatum delatus est, quare posuerim
4 rem quasi fri*v*olam, eloquend*u*m putavi: vidimus pro-
xime consulatum Furii Placidi tanto ambitu in circo
editum, ut non praemia dari aurigis sed patrimonia
viderentur, cum darentur tunicae subsericae, lineae pa-
ragaud⟨*a*⟩e, darentur etiam equi, ingemescentibus
5 frugi hominibus. factum est enim, ut iam divitiarum

1 dii faciant Σ deus faciat P Sol *om.* P, *edd.*, *non om.* Σ inuictus *(an* ⟨ani⟩ce[r]tus? *an* sanctus?) *Ho. (cf. c. 4, 2 et ILS 4229; 8940)* certus PΣ 2 gratias *om.* P^a, *add.* P^b 12 intacl rogando P in arrogando Σ 14 referendum] repetendum *Petsch.* 26 *c. 11* 27 fribolam P eloquendam PΣ

sit, non hominum consulatus, quia utique, si virtutibus
defertur, editorem spoliare non debe[n]t. perierunt 6
casta illa tempora et magis ambitione populari peri-
tura sunt. sed nos, ut solemus, hanc quoque rem in
medio relinquimus.
His igitur tot ac talibus praeiudiciis muneribusque 16
fultus Claudiani⟨*s*⟩ temporibus tantus en⟨*it*⟩uit, ut
post eum Quintillo quoque eius fratre interempto solus
teneret imperium Aure⟨*o*⟩l[ian]o interfecto, cum quo
Gallienus fecerat pacem. hoc loco tanta est diversi- 2
tas historicorum, et quidem Graecorum, ut alii dicant
invito Claudio ab Aureliano Aureolum interfectum, alii
mandante ac volente, alii ab imperatore iam Aureliano
eundem occisum, alii vero adhuc a privato. sed haec 3
quoque media relinquemus, ab ipsis petenda, per quos
in litteras missa sunt. illud tamen co⟨*n*⟩stat omne 4
contra Meotidas bellum divum Claudium nulli magis
quam Aureliano credidisse. extat epistula, quam ego, 17
ut soleo, fidei causa, immo ut alio⟨*s*⟩ annalium scrip-
tores fecisse video, inserendam putavi: 'Flavius Clau- 2
dius [Valeriano] Aureliano suo salutem. expetit a· te
munus solitum nostra res p.: adgredere. quid moraris?
tuo magisterio milites uti volo, tuo ductu tribunos.
Gothi oppugnandi sunt, Gothi a T⟨*h*⟩raciis amovendi.
eorum enim plerique ⟨*Ha*⟩emimontum Europamque
vexant, qui te pugnante fugerunt. omnes exercitus 3
Thracicos, omnes Illyricianos totumque limitem in tua
potestate constituo: solitam en nobis [a]ede virtutem.
tecum erit etiam frater Quintillus, cum occurrerit. ego 4
aliis rebus occupatus sum*m*am belli illius virtutibus
tuis credo. misi sane equos decem, loricas duas et

2 debent PΣ debet *Eyss. (Pet.)* 3 castra P^a cast*a P^b *t.* B 6 munerib; P^a munerib;q: P^b 7 claudiani P claudianis Σ enuit P^1 enituit Σ, P *corr.* 9 aureliano P^1 *t.* B aureolo Σ, P *corr.* 15 media] in medio *Kell.* 19 alio P^1 21 ualeriano P^1Σ ualerio P *corr.* Valeriano *del. Purser* 25 emi montum P moesiam Σ· 30 sum nam PΣ

cetera, quibus mun*i*re ad bellum euntem necessitas
cogit.'
5 Secundis igitur proeliis usus auspiciis Claudianis
rem p. in integrum reddidit atque ipse statim, ut su-
pra diximus, consensu omnium legionum factus est
imperator.
18 Equites sane omnes ante imperium sub Claudio
Aurelianus gubernavit, cum offensam magistri eorum
incurrissent, quod temere Claudio non iu*b*entę pugnas-
sent.
2 Idem Aurelianus contra Suebos et Sarmatas isdem
temporibus vehementissime dimicavit ac florentissi-
3 mam victoriam rettulit. accepta est sane clades sub
Aureliano a Marcomannis per errorem. nam dum is
a fronte non curat occurre⟨*re*⟩ subito erumpentibus,
dumque illos a dorso persequi parat, omnia circa Me-
diolanum graviter evastata sunt. postea tamen ipsi
quoque Marcomanni superati sunt.
4 In illo autem timore, quo Marcomanni cuncta vasta-
bant, ingentes Romae seditiones motae sunt paven-
tibus cunctis, ne eadem, quae sub Gallieno fuerant,
5 provenirent. quare etiam libri S*i*b*y*llini noti benefi-
ciis publicis inspecti sunt inventumque, ut in certis
locis sacrificia fierent, quae barbari transire non pos-
6 sent. facta denique sunt ea, quae praecepta fuerant in
diverso caerimoniarum genere, atque ita barbari resti-
terunt, quos omnes Aurelianus carptim vagantes oc-
cidit.
7 Libet ipsius senatus consulti formam exponere, quo
libro⟨*s*⟩ inspici clarissimi or⟨*dinis*⟩ iussit auctoritas:
19 Die tertio iduum Ianuariarum Fulvius Sabinus prae-

1 munere P munire R 4/5 *c. 16, 1* 9 iuuente P^1 iubente Σ, P *corr.* 11 item *edd.* 13 claudes P^a cla*des P^b *t.* B 14 eis *Eyss.* 15 cura P^a, *corr.* P^b occurre P^1 occurrere P *corr., edd.* occurrunt Σ occurrerunt *He. et Ho.* 22 sybillini P 26 barbaris Σ 30 libro P libros Σ clarissimior PΣ clarissimi ordinis *Salm., edd.* 31 ianuarium P^a, *corr.* P^b

tor urbanus dixit: 'referimus ad vos, p. c., pontificum
suggestionem et Aureliani principis litteras, quibus iu-
betur, ut inspiciantur fatales libri, quibus spes belli
terminandi sacrato deorum imperio continetur. scitis 2
enim ipsi, quotiescumque gravior aliquis extitit mo-
tus, eos semper inspectos neque prius mala publica
esse finita, quam ex his sacrificiorum processit aucto-
ritas.' tunc surrexit primae sententiae Ulpius Silanus 3
atque ita loquutus est: 'sero nimis, p. c., de rei p.
salute consulimur, sero ad fatalia iussa respicimus
more languentium, qui ad summos medicos nisi in
summa desperatione non mittunt, proinde quasi peri-
tioribus viris maior facienda sit cura, cum omnibus
morbis occurri sit melius. meministis enim, p. c., me 4
in hoc ordine saepe dixisse, iam tum cum primum
nuntiatum est Marcomannos erupisse, consulenda S*i*-
b*y*llae decreta, utendum Apollinis beneficiis {inser-
viendum deorum immortalium praeceptis}, recus[s]asse
vero quosdam, et cum ingenti calumnia recusasse,
cum adulando dicerent tantam principis Aureliani esse
virtutem, ut opus non sit deos consuli, proinde quasi
et ipse vir magnus non deos colat, non de dis inmor-
talibus speret. quid plura? audivimus litteras, quibus 5
rogavit opem [dei] {deorum, quae numquam cuiquam
turpis est.} [ut] vir fortissimus adiu*v*etur. agite igitur, 6
pontifices, qua puri, qua mundi, qua sancti, qua vestitu
animisque sacris commodi, templum ascendite, sub-
sellia laureata const⟨*r*⟩uite, ve*l*a*t*is manibus libros
evolvite, *f*ata rei p. quae sunt aeterna perquirite. {pa-

16/17 sybillę P 17/18 inseruiendum deorum immortalium praeceptis *om.* P, *edd. (add. Eyss., in app.), primus restituit Cas. ex* Σ*; inde vulg.* 22 dis P^1 diis P *corr.* 24/25 dei ut uir P deorum quae numquam cuiquam turpis est uir Σ *(cf. Ho., Klio XIII, p. 390 sq.)* 25 adiub&ur P 28 laureate P^a, *corr.* P^b constuite P construite Σ constituite *vulgo* uetanis P^1 Ch ueteranis R, P *corr.* uelatis *Salm., edd.* 29 rata P uaria Σ fata *Salm., edd.* aeternae *Cramer (Pet.)* 29 sqq. patrimis — indicemus *om.* P, *non om.* Σ*; restituit primus Egnatius; cf.*

trimis matrimisque pueris carmen indicite. nos sump-
tum sacris, nos apparatum sacrificiis, nos aras tu-
20 multuarias indicemus.'} post haec interrogati plerique
senatores sententias dixerunt, quas longum est innec-
2 tere. deinde aliis manus porrigentibus, aliis pedibus in
sententias euntibus, plerisque verbo consentientibus
3 conditum est senatus consultum. itum deinde ad tem-
plum, inspecti libri, proditi versus, lustra⟨*ta*⟩ urbs,
cantata carmina, a*m*burbium celebratum, a*m*bar*v*a*l*ia
promissa, atque ita sollemnitas, quae iubebatur, ex-
pleta est.
4 Epistula Aureliani de libris S*iby*llinis. nam ipsam
5 quoque indidi ad fidem rerum. 'miror vos, patres
sancti, tamdiu de aperiendis S*iby*llinis dubitasse li-
bris, proinde quasi in C⟨*h*⟩ristianorum ecclesia, non
6 in templo deorum omnium tractaretis. agite igitur et
castimonia pontificum caeremoniisque sollemnibus iu-
7 *v*ate principem necessitate publica laborantem. inspi-
ciantur libri; s⟨*i*⟩ quae facienda fuerint, celebrentur:
quemlibet sumptum, cuiuslibet gentis captos, quaelibet
animalia regia non abnuo, sed libens offero, neque
enim indecorum est diis iu*v*antibus vincere. sic apud
8 maiores nostros multa finita sunt bella, sic coepta. si
quid est sumptuum, datis ad praefectum aerari*i*[m] lit-
teris decerni iussi. est praeterea vestrae auctoritatis
arca publica, quam magis refertam repperio esse quam
cupio.'
21 Cum autem Aurelianus vellet omnibus simul facta
exercitus sui constipatione concurrere, tanta apud Pla-
centiam clades accepta est, ut Romanum p⟨*a*⟩ene
2 solveretur imperium. et causa quidem huius periculi

□ *Ho., Klio XIII, p. 389 sq.* 2 aris (aras) tumultuarias Σ aris ambarualia *Egn.* agris ambarualia *Cas.* 8 lustra P[1] lustrata Σ, P *corr.* 9 anburbium P anbarbaria P amburbaria Σ 10 iub&ur P[a] iubebatur P[b] 12 sybillinis P 14 sybillinis P 17/18 iubate P 19 libris P libri Σ libri; si *Bae. (Pet.)* 20 captos P captiuos Σ 22 iubantibus P iubentibus Σ 24 aerarium P -rii Σ

perfidia et callidi[a]tas barbarici fuit motus. nam cum 3
congredi aperto Marte non possent, in silvas se den-
sissimas contulerunt atque ita nostros vespera incum-
bente turbarunt. denique nisi divina ope post inspec- 4
tionem librorum sacrificiorumque curas monstris qui-
busdam speciebusque divinis inpliciti essent barbari,
Romana victoria non fuisset.
Finito proelio Marcomannico Aurelianus, ut erat na- 5
tura ferocior, plenus irarum Romam petit vindictae cu-
pidus, quam seditionum asperitas suggerebat. incivi-
lius denique usus imperio, vir alias optimus, seditio-
num auctoribus interemptis cruent⟨*i*⟩us ea, qu⟨*a*⟩e mol-
lius fuerant curanda, compescuit. interfecti sunt enim 6
nonnulli etiam nobiles senatores, cum his leve quid-
dam et quod contemni a mitiore principe potuisset vel
unus vel levis vel vilis testis obiceret. quid multa? 7
magnum illud et quod iam fuerat et quod non fru-
st⟨*r*⟩a speratum est infamiae tristioris ictu contamina-
vit imperium. timeri coepit princeps optimus, non 8
amari, cum alii dicerent per[f]odiendum talem prin-
cipem, non optandum, alii bonum quidem medicum,
sed mala ratione curantem. his actis ⌈cum videret 9
posse fieri, ut aliquid tale iterum, quale sub Gallieno
evenerat, proveniret, adhibito consilio senatus muros
urbis Romae d*i*latavit.⌉ nec tamen pomerio addidit eo
tempore, sed postea. pomerio autem neminem prin- 10
cipum licet addere nisi eum, qui agri barbarici aliqua
parte Romanam rem p. locupletaverit. addidit autem 11
Augustus, addidit Traianus, addidit Nero, sub quo
Pontus Polem⟨*o*⟩niacus et Alpes Cottiae Romano no-
mini s⟨*unt*⟩ tributae.
Transactis igitur, quae ad s⟨*a*⟩eptiones atque ur- 22

1 callidi[a]tas P[1] *t.* B (callidiątas [a *exp.*] B) calliditas P *corr.* (a *eras.*) 12 cruentus P[1] *t.* B, Σ 14 etiam *om.* P[a], *add.* P[b] 20 perodiendum *Salm. (Hirschf.)* 25 delatauit P[1] *t.* B dilatauit Σ, P *corr.* 30 polemniacus P pollemniacus Σ 30/31 nominis PΣ nomini sunt *Salm., edd.* 32 saeptionis *Mommsen.*

bis statum et civilia pertinebant, contra Palmyrenos,
id est contra Zenobiam, quae filiorum nomine orien-
2 tale tenebat imperium, iter flexit. multa in itinere ac
magna bellorum genera confecit. nam in Thraciis et
in Illyrico occurrentes barbaros vicit, Gothorum quin
etiam ducem Cannaban sive Cannabauden cum quin-
3 que milibus hominum trans Danuvium interemit. at-
que inde per Byzantium in B*i*thy⟨*ni*⟩am transitum fe-
4 cit eamque nullo certamine optinuit. multa eius magna
et pr⟨*a*⟩eclara tam facta quam dicta sunt, sed omnia
libro innectere nec possumus fastidii evitatione nec
volumus, sed ad intellegendos mores atque virtutem
5 pauca libanda sunt. nam cum Tyanam venisset eam-
que obclusam repperisset, iratus dixisse fertur: 'ca-
6 nem in hoc oppido non relinquam.' tunc et militibus
acrius incumbentibus spe praed⟨*a*⟩e, et Heraclammone
quodam timore, ne inter ceteros occideretur, patriam
23 suam prodente civitas capta est. sed Aurelianus duo
statim praecipua, quod unum severitatem ostenderet,
alterum lenitatem, ex imperatoria mente monstravit.
2 nam et Heraclammonem proditorem patriae suae sa-
piens victor occidit et, cum milites iuxta illud dictum,
quo canem se relicturum apud T[h]yanos negar*at*, ever-
sionem urbis exposcerent, respondit his: 'canem', in-
quit, 'negavi in hac urbe me relicturum: canes omnes
3 occidite.' grande principis dictum, grandius militum
4 *fac*[a]tum, nam *i*ocatum principis, quo praeda nega-
batur, civitas servabatur, totus exercitus ita quasi di-
taretur, accepit. epistula de Heraclammone: 'Aurelia-
nus Augustus Mallio Chiloni. occidi passus sum

4 thracias P^a, *corr.* P^b *per ras. t.* B 5 barbaro P^a, *corr.* P^b 6 cannabauden P^1 *t.* B cannabaudem P *corr.* 8 bythiam P^1 bythiniam P *corr.* bithiniam Σ 20 lęnitatem P impera P^a imperatoria P^b 23 negar& PΣ negarat *vulgo* 25 neg*aui P (r *eras.*) *post* canes *add.* P *corr.* ergo 27 factum *Gru.* uocatū PCh uotatum R uocatum PCh uotatum R iocatum *Salm.*, *edd.*

cuius quasi beneficio T[h]*y*anam recepi. ego vero pro-
ditorem amare non potui et libenter tuli, quod eum
milites occiderunt, neque enim mihi fidem servare po-
tuisset, qui patriae non pepercit. solum denique ex 5
omnibus, qui oppugnabantur, campus accepit. divi-
tem hominem negare non possum, sed cuius bona eius
liberi⟨*s*⟩ reddidi, ne quis me causa pecuniae locuple-
tem hominem occidi passum esse criminaretur.'
Capta autem civitas est miro modo. nam cum He- 24
raclammon locum ostendisset aggeris naturali specie
tumentem, qua posset Aurelianus cultus ascendere, ille
conscendit atque elata purpurea clamide intus civibus,
foris militibus se ostendit, et ita civitas capta est,
quasi totus in muris Aureliani fuisset exercitus.
Taceri non debet res, quae ad famam venerabilis viri 2
pertinet. fertur enim Aurelianum de T[h]yan⟨*a*⟩e civi- 3
tatis eversione vere dixisse, vere cogitasse; verum
Apollonium T[h]yan⟨*a*⟩eum, celeberrimae famae auc-
toritatisque sapientem, veterem philosophum, amicum
ver⟨*e*⟩ deorum, ipsum etiam pro n*u*mine frequentan-
dum, recipienti se in tentorium ea forma, qua videtur,
subito adstitisse atque haec Latine, ut homo Pannonius
intellegeret, verba dixisse: 'Aureliane, si vis vincere, 4
nihil est quod de civium meorum nece cogites. Aure-
liane, si vis imperare, a cruore innocentium abstine.
Aureliane, clementer te age, si vis vivere.' norat vultum 5
philosophi venerabilis Aurelianus atque in multis eius
imaginem viderat templis. denique statim adtonitus 6
et imaginem et statuas et templum ⟨*e*⟩idem promisit
atque in meliorem redit mentem. haec ego et a gravi- 7

1 thianam P 6 cuius bona eius P eius bona suis Σ eius bona eius *Pet.* huius bona et ius *Petsch.* 7 liberi P^1 8/9 passum — modo *om.* P^a, *add.* P^b *in marg. inf.* 10 natali P^a, *corr.* P^b 11 cultus] *i. e.* imperatoria ueste ornatus, *ut explicavit Salm.* occultus *vulgo* tutus *Bae.* altius *Petsch.* 12 ciuib; *in* P *corr. per ras. ex* quib; 20 uere *Kell.*, *Petsch.* uir P^1ChV uirum R, P *corr.* uerum *vulgo* nomine PΣ 27 atque] *cf. Ti. p. 70* 29 idem P eidem ChV

bus viris conperi {et} in Ulpiae bibliothecae libris relegi
8 et pro maiestate Apollonii magis credidi. quid enim
illo viro sanctius, venerabilius, antiquius diviniusque
inter homines fuit? ille mortuis reddidit vitam, ille
multa ultra homines et fecit et dixit. quae qui velit
nosse, Graecos legat libros, qui de eius vita conscripti
9 sunt. ipse autem, si vita suppetit atque ipsius viri
favor *vi*[s]*g*uerit, breviter saltem tanti viri facta in lit-
teras mittam, non quo illius viri gesta munere mei
sermonis indigeant, sed ut ea, quae miranda sunt,
omnium voce praedicentur.

25 Recepta T[h]yana Antiochiam proposita omnibus in-
punitate brevi apud Dafnem certamine optinuit atque
inde praeceptis, quantum probatur, venerabilis viri
2 Apollonii parens humanior atque clementior fuit. pu-
gnatum est post haec de summa rerum contra Zeno-
biam et *Za*[no]b[i]am eius socium apud Emessam ma-
3 gno certamine. cumque Aureliani equites fatigati iam
p⟨*a*⟩ene discederent ac terga darent, subito vi numi-
nis, quod postea est proditum, hortante quadam di-
vina forma per pedites etiam equites restituti sunt.
fugata est Zenobia cum Zaba et plenissime parta vic-
4 toria. recepto igitur orientis statu Emesam victor Aure-
lianus ingressus est ac statim ad templum Heliogabali
5 tetendit, quasi communi officio vota soluturus. ve-
rum illic eam formam numinis repperit, quam in bello
6 sibi faventem vidit. quare et illic templa fundavit do-
nariis ingentibus positis et Romae Soli templum po-
suit maiore honorificentia consecratum, ut suo dice-
mus loco.

1 et *om.* P, *non om.* Σ bibliothicę P^1 *t.* B bibliothecę P *corr.* 8 fauoriuscuerit P^1 fauori usque quaque placuerit P *corr.* fauor Σ *lacuna partim significata partim neglecta* fauor iuuerit *Salm.* fauor nos iuuerit *Pet.* fauor uiguerit *Ho.* 16/17 contra Zenobiam & Zenobiam P apud Zenobiam et Zabam Σ (Zabas *est* Septimius Zabdas, *PIR III, p. 217 nr. 352*) 22 plenissima Σ *(coni. Eyss.)* 28/29 psuit P^a posuit P^b

Post haec Palm*y*ram iter flexit, ut ea oppugnata 26
laborum terminus fieret. sed in itinere a latronibus
Syris male accepto frequenter exercitu multa per-
pessus est et in obsidione usque ad ictum sagittae
periclitatus est.
Epistula ipsius extat ad Mucaporem missa, in qua 2
de huius belli difficultate ultra pudorem imperialem
fatetur: 'Romani me modo dicunt bellum contra femi- 3
nam gerere, quasi sola mecum Zenobia et suis viribus
pugnet, atque hostium ⟨*tantum*⟩ quantum si vir a me
oppugnandus esset, ⟨*adest, sed sub fem*⟩in⟨*a*⟩ con-
*sci*entia et timore longe deteriore. dici non potest, 4
quantum hic sagittarum est, qui belli apparatus, quan-
tum telorum, quantum lapidum, nulla pars muri est,
quae non binis et ternis ballistis occupata sit; ignes
e*t*iam tormentis iaciuntur. quid plura? tim⟨*et*⟩ quasi 5
femina, pugnat quasi ⟨*vir*⟩ poenam timen[te]s. sed
credo adiuturos Romanam rem p. [vir] deos, qui num-
quam nostris conatibus defuerunt.'
Denique fatigatus ac pro malis fessus litteras ad 6
Zenobiam misit deditionem illius petens, vitam promit-
tens, quarum exemplum indidi: 'Aurelianus impera- 7
tor Romani orbis et receptor orientis Zenobiae ceteris-
que, quos societas tenet bellica. sponte facere debuistis 8
id, quod meis litteris nunc iubetur. deditionem enim
praecipio inpunitate vitae proposita, ita ut illic, Ze-
nobia, cum tuis agas vitam, ubi te ex senatus amplis-
simi sententia conlocavero. gemmas, aurum, argen- 9

1 palmiram P 10 atqui *Salm., edd.* atque *def. Ti. p. 65* tantum *add. Ho.* 11 in PΣ ⟨adest, sed sub fem⟩in⟨a⟩ *Ho.* ⟨et res cum femina⟩ in *He.* 11/12 consuentia PR conscientia *Vat. 1898* 15 ballistis P^a, *corr.* P^b 15/16 ignes ediam P^1 *t.* B ignes etiam P *corr.* 16 tim P^1 *t.* B *(induxit* P *corr.)* non Σ timet *Salm., edd.* 17 uir *add. He. delens* uir *in v. 18* timentes PR timens Ch, *edd.* 18 uir PAR ueros *Salm. (Pet.)* uere *Petsch.* uir *del. He. (cf. ad v. 17)* 20 pro PΣ, *def. Ti. p. 25, adn. 1* prope *Pet.* 25 enim *om.* P^a, *add.* P^b

tum, sericum, equos, camelos in Romanum aerarium
conferatis. Palmyrenis ius suum servabitur.'
27 Ha[e]c epistula accepta Zenobia superbius insolen-
tiusque rescripsit quam eius fortuna poscebat, credo
ad terrorem. nam eius quoque epistulae exemplum
2 indidi: 'Zenobia regina orientis Aureliano Augusto.
nemo adhuc praeter te hoc, quod poscis, litteris petit.
virtute faciendum est quidquid in rebus bellicis est
3 gerendum. deditionem meam petis, quasi nescias
Cleopatram reginam perire maluisse quam in qualibet
4 vivere dignitate. nobis Persarum auxilia non desunt,
quae iam speramus, pro nobis sunt Saraceni, pro nobis
5 Armenii. latrones Syri exercitum tuum, Aureliane, vi-
cerunt. quid? si igitur illa venerit manus, quae un-
dique speratur, pones profecto supercilium, quo nunc
mihi deditionem, quasi omnifariam victor, imperas.'
6 Hanc epistulam Nic[h]omachus se transtulisse in
Graecum ex lingua Syrorum dicit ab ipsa Zenobia dic-
tatam. nam illa superior Aureliani Graeca missa est.
28 His acceptis litteris Aurelianus non erubuit, sed ira-
tus est statimque collecto exercitu ac ducibus suis un-
dique Palmyram obsedit neque quicquam vir fortis
reliquit, quod aut inperfectum videretur aut incura-
2 tum. nam et auxilia, quae a Persis missa fuerant, inter-
cepit et alas Saracenas Armeniasque corrupit atque ad
se modo ferociter modo subtiliter transtulit, denique
3 multa vi mulierem potentissimam vicit. victa igitur
Zenobia cum fugeret camellis, quos dromedas voci-
tant, atque ad Persas iter tenderet, equitibus missis
4 est capta atque in Aureliani potestatem deducta. vic-
tor itaque Aurelianus totiusque iam orientis possessor,
cum in vinculis Zenobiam teneret, cum Persis, Arme-
niis, Saracenis super⟨*b*⟩ior atque insolentior egit ea,

3 Haec P[1] *t.* B (e *exp.* P *corr.*) 14 si igitur PΣ igitur si *vulgo* 16 omniafariã P[a] omni*fariã P[b] *t.* B 33 superior PΣ superbior *Salm., edd. (cf. supra v. 3)*

quae ratio temporis postulabat. tunc ill⟨*ata*⟩e vestes, 5
quas in templo Solis videmus, consertae gemmis, tu*nc*
Persici dracones et t[h]iarae, tunc genus purpurae,
quod postea nec ulla gens detulit nec Romanus orbis
vidit. de qua pauca saltem libet dicere. meministis 29
enim fuisse in templo Iovis Optimi Maximi Capitolini
pallium breve purpureum lanestre, ad quod cum ma-
tronae atque ipse Aurelianus iungerent purpuras suas,
cineris specie decolorari videbantur ceterae divini
comparatione fulgoris. hoc munus rex Persarum ab 2
Indis interioribus sumptum Aureliano dedisse perhi-
betur, scribens: 'sume purpuram, qualis apud nos
est.' {sed hoc falsum fuit.} nam postea dili- 3
gentissime et Aurelianus et Probus et proxime Dio-
cletianus missis diligentissimis confectoribus requisi-
verunt tale genus purpurae nec tamen invenire po-
tuerunt. dicitur enim sandyx Indica talem purpuram
facere, si curetur.
Sed [sed] *ut* ad incepta redeamus: ingens tamen 30
strepitus militum fuit omnium Zenobiam ad poenam
poscentium. sed Aurelianus indign⟨*um*⟩ aestimans 2
mulierem interimi, occisis plerisque, quibus auctoribus
illa bellum moverat, paraverat, gesserat, triumpho mu-
lierem reservavit, ut populi Romani oculis esset osten-
tui. grave inter eos, qui caesi sunt, de Longino filosofo 3
fuisse perhibetur, quo illa magistro usa esse ad Grae-
cas litteras dicitur. quem quidem Aurelianus idcirco
dicitur occidisse, quod superbior illa epistula ipsius
diceretur dictata consilio, quamvis Syro esset ser-
mone contexta.
Pacato igitur oriente in Europam Aurelianus redit 4
victor atque illic Car*p*orum copias adflixit et, cum

1 ille PΣ illatae *Eyss.* allatae *Pet.* 2/3 tum persici PΣ tunc Persici *Pet.* 4 poste P[a], *corr.* P[b] 13 sed hoc falsum fuit *om.* P, *non om.* Σ 19 sed se dux P sed Σ sed ut *Pet.* tamen] tum *Pet.* 21 indignaestimans P indignum existimans Σ indignum aestimans *edd.* 32 caprorũ P carprorum Σ

illum Carpicum senatus absentem vocasset, *ma*ndas-
se[t] *i*oco fertur: 'superest, p. c., ut me etiam Carpi-
5 sclum vocetis.' carp[l]isc⟨*l*⟩um enim genus calciamenti
esse satis notum est. ⟨*quod*⟩ cognomen [quod] de-
forme videbatur, cum et Gothicus et Sarmaticus et Ar-
menicus et Parthicus et Adiaben*icus* iam ille di[s]ce-
retur.
31 Rarum est ut Syri fidem servent, immo difficile.
nam Palmyreni, qui iam victi atque contusi fuerant,
Aureliano rebus Europensibus occupato non medio-
2 criter rebellarunt. Sandario*n*em enim, quem in prae-
sidio illic Aurelianus posuerat, cum sescentis sagitta-
riis occiderunt Achilleo cuidam parenti Zenobiae pa-
3 *ra*ntes imperium. verum adeo Aurelianus, ut erat pa-
ratus, e Rhodopa revertit atque urbem, quia ita me-
4 rebatur, evertit. crudelitas denique Aureliani vel, ut
quidam dicunt, severitas eatenus extitit, ut epistula
eius feratur confessionem inmanissimi furoris osten-
5 tans. cuius hoc exemplum est: 'Aurelianus Augustus
Cerronio Basso. non oportet ulterius progredi mili-
tum gladios. iam satis Palmyrenorum caesum atque
concisum est. mulieribus non pepercimus, infantes oc-
6 cidimus, senes iugulavimus, rusticos interemimus. cui
terras, cui urbem deinceps relinquemus? parcendum
est his, qui remanserunt. credimus enim tam paucos
7 tam multorum suppliciis esse correctos. templum sane
Solis, quod apud Pa*l*myram aquiliferi legionis tertiae

1/2 mundass& loco P mandasse illico Σ mandasse e loco *Salm., edd.* mandasse ioco *Corn.* 3 carpliscum P 4 cognomen quod PΣ quod cognomen *vulgo* 5/6 Armeniacus *edd.* 6/7 adiabeneficia mille discer&ur P^1 adiabenicus ad iam ille discer&ur P *corr.* adiabenicus diceretur Σ Adiabenicus iam ille diceretur *Gru. (Pet.)* 11 sandariorem P^1 *t.* B sandarionem Σ, P *corr.* 13 Achilleo] *v. PIR I p. 83 s. v. Antiochus nr. 580* 13/14 parentes P Ch parantes R 14 adeo PΣ ad eoa *Cas.* ideo *Pet.* 15 erhodo pa P ex europa Σ 20 Ceionio *vulgo (Ceronius quidam memoratur Gall. 14, 4); an* Cerrinio (*seu* Cervonio) *? Ho.* 22 mulieres P^a, *corr.* P^b 23 sene P^a, *corr.* P^b 27 parmyram P^1

cum vexilliferis et draconario et cornici⟨*ni*⟩bus atque
liticinibus diripuerunt, ad eam formam volo, quae fuit,
reddi. habes trecentas auri libras ⟨*de*⟩ Zenobiae cap- 8
sulis, habes argenti mille octingenta pondo de Palmy-
renorum bonis, habes gemmas regias. ex his omni- 9
bus fac cohonestari templum: mihi et diis inmorta-
libus gratissimum feceris. ego ad senatum scribam
petens, ut mittat pontificem, qui dedicet templum.'
haec litterae, ut videmus, indicant satiatam esse in- 10
manitatem principis duri.
Securior denique iterum in Europam redit atque illic 32
omnes, qui vagabantur, hostes nota illa sua virtute
contudit. interim res per Thracias Europamque omnem 2
Aureliano ingentes agente Firmus quidam extitit, qui
sibi Aegyptum sine insignibus imperii, quasi ut esset
civitas libera, vindicavit, ad quem continuo Aurelianus 3
revertit, nec illic defuit felicitas solita. nam Aegyptum
statim recepit atque, ut erat ferox animi, cogitationem
ultus, vehementer irascens, quod adhuc Tetricus Gal-
lias optineret, occidentem petit atque ipso Tetrico
exercitum suum prodente, quod eius scelera ferre non
posset, deditas sibi *l*egiones optinuit. princeps igitur 4
totius orbis Aurelianus pacatis oriente[m], Gallis at-
que u⟨*n*⟩*d*ique terr[or]i⟨*s*⟩ [victo eripe me his invicte
malis] Romam iter flexit, ⟨*ut*⟩ de Z⟨*en*⟩obia et Te-
trico, hoc est de oriente et de occidente, triumphum
Romanis oculis exhiberet.
Non absque re est cognoscere, qui fuerit Aureliani 33

1 cornicibus PΣ 3 de *add. Salm. (Pet)* 18/19 cogitationem ultus P (*cf. c. 8, 4* cogitaret *pro* faceret) cogitatione multus R concitatione multus *Petsch. (Pet.)* 22 regiones PΣ legiones *vulgo* 23 orientem P oriente et *Pet.* 24/25 ubique terrori uicto eripe me his inuicte malis romam P undique terris Romam Σ (*cf. Q 5, 3:* 'pacato undique gentium toto ... orbe terrarum') ubique terrore iniecto Romam *Salm., delens* 'eripe me his inuicte malis', *quod glossema ex T 24, 3 depromptum in Palatini irrepsit contextum* ubique terrarum uictor *He.* 25 ut *add. vulgo* Zobia P^1

2 triumphus; fuit enim speciosissimus. currus regii tres
fuerunt, in his unus Odenati, argento, auro, gemmis
operosus atque distinctus, alter, quem rex Persarum
Aureliano dono dedit, ipse quoque pari opere fabrica-
tus, tertius, quem sibi Zenobia composuerat sperans
se urbem Romam cum eo visuram; quod illam non
fefellit, nam cum eo urbem ingressa est victa et
3 triumphata. fuit alius c*u*rrus quattuor cervis iunctus,
qui fuisse dicitur regis Gothorum. quo, ut multi me-
moriae tradiderunt, Capitolium Aurelianus invectus
est, ut illic c⟨*a*⟩ederet cervos, quos cum eodem curru
4 captos vovisse Iovi Optimo Maximo ferebatur. prae-
cesserunt elephanti viginti, ferae mansuetae Lib*y*cae,
Palaestinae diversae ducent⟨*a*⟩e, quas statim Aurelia-
nus privatis donavit, ne fiscum annonis gravaret; ti-
grides quattuor, camelopardali, alces, cetera talia per
ordinem ducta, gladiatorum paria octing*e*nta — prae-
ter captivos gentium barbararum — Blemmyes, Exo-
mitae, Arabes Eu[n]d⟨*a*⟩emo[m]nes, Indi, Bactrani,
Hiberi, Saraceni, Persae cum suis quique muneribus,
Gothi, Halani, Roxolani, Sarmatae, Franci, Suevi, Van-
d*a*li, Germani, religati⟨*s*⟩ manibus, captivi ⟨*ut*⟩pote.
5 ⟨*p*⟩raecesserunt inter hos etiam Palmyreni, qui super-
fuerant, principes civitatis et Aegyptii ob rebellionem.
34 ductae sunt et decem mulieres, quas virili habitu pu-
gnantes inter Gothos ceperat, cum multae essent inter-
emptae, quas de Amazonum genere titulus indicabat:
2 praelati sunt tituli gentium nomina continentes. inter
haec fuit Tetricus clamide coccea, tunica galbina, bra-
cis Gallicis ornatus, adiuncto sibi filio, quem im-

2 unum P unus Σ **6** Romanam *Pet. falso* **8** corrus P^{1} **12** capto P^{a}, *corr.* P^{b} **13** libicę P **17** octinginta P **18/19** exomitę P exionitas Σ **19** Eudaemones] eundem omnes PΣ bactriani P *corr.* **21/22** uanduli P^{1} *(Pet.)* vuanduli P *corr.* uandali Σ **22** religati PΣ **22/23** poterae cesserunt P petere cesserunt R precesserunt Ch utpote praecesserunt *Petsch.* **25** habuitu P^{a}, *corr.* P^{b} *t.* B

peratorem in Gallia nuncupaverat. incedebat etiam 3
Zenobia, ornata gemmis, catenis aureis, quas alii *su*-
stentabant. praeferebantur coronae omnium civitatum
aureae titulis eminentibus proditae. iam populus ipse 4
Romanus, iam vexilla collegiorum atque castrorum et
catafractarii milites et opes regiae et omnis exercitus
et senatus (etsi aliquantulo tristior, quod senatores
triumphari videbant) multum pompae addiderant. de- 5
nique vix nona hora in Capitolium pervenit, sero autem
ad Palatium. sequentibus diebus datae sunt populo vo- 6
luptates ludorum scaenicorum, ludorum circensium,
venationum, gladiatorum, naumachiae.

Non praetereundum videtur, quod et populus memo- 35
ria tenet et fides historica frequentavit, Aurelianum
eo tempore, quo proficiscebatur ad orientem, bilibres
coronas populo promisisse, si victor rediret, et, cum
aureas populus speraret neque Aurelianus aut posset
aut vellet, coronas eum fecisse de panibus, qui nunc
siliginei vocantur, et singulis quibusque donasse, ita ut
siligineum suum cotidie toto aevo suo et unusquisque
et acciperet et posteris suis dimitteret. nam idem 2
Aurelianus et porcinam carnem p. R. distribuit, quae
hodieque dividitur.

Leges plurimas sanxit et quidem salutares. sacer- 3
dotia composuit, templum Solis fundavit et portici-
*bu*s roboravit; decrevit etiam emolumenta sartis tectis
et ministris.

His gestis ad Gallias profectus Vindelicos obsidione 4
barbarica liberavit, deinde ad Illyricum redit paratoque
magno potius quam ingenti exercitu Persis, quos eo

2/3 aliis ostentabant P aliis ostendebant Σ alii sustentabant *vulgo* **11** scaenicorum ludorum *om.* P^{a}, *add.* P^{b} *in marg.* **20** et *ante* unusquisque *del. Pet., def. Ti. p. 96* **25/26** pontifices PΣ pontifice *Momms.* porticibus *Sca. (de porticibus huius templi cf. c. 48, 4 et Jordan-Hülsen, Topographie der Stadt Rom I 3, p. 456)* **26** tectis P^{1} *t.* B (induxit P *corr.*) **30** mgno P^{a} magno P^{b} ingenti] uigenti *Petsch.*

quoque tempore, quo Zenobiam superavit, gloriosis-
5 sime iam vicerat, bellum indixit. sed cum iter faceret,
apud C⟨a⟩enofrurium mansionem, quae est inter Hera-
cliam et B*y*zantium, malitia notarii sui et manu Mu-
caporis interemptus est.
36 Et causa occidendi eius quae fuerit et quemadmo-
dum sit occisus, ne res tanta lateat, brevi edisseram.
2 Aurelianus, quod negari non potest, severus, truculen-
3 tus, sanguinarius fuit princeps. hic, cum usque eo se-
veritatem tetendisset, ut et filiam sororis occideret non
in magna neque in satis idonea causa, iam primum
4 in odium suorum venit. incidit autem, ut se res fata-
liter agunt, ut [o]Mneste[c]um quendam, quem pro
notario secretorum habuerat, libertum, ut quidam di-
cunt, suum, infensiorem sibi minando redderet, quod
5 nescio quid de [q]*e*o suspicatus esset. Mnesteus, qui
sciret Aurelianum neque frustra minari solere neque,
si minaretur, ignoscere, brevem nominum conscripsit
mixtis his, quibus Aurelianus vere irascebatur, cum
his, de quibus nihil asperum cogitabat, addito etiam
suo nomine, quo magis fidem faceret ingestae solli-
citudinis, ac brevem legit singulis, quorum nomina
continebat, addens disposuisse Aurelianum eos omnes
occidere, illos vero debere suae vitae, si viri s*i*nt, sub-
6 venire. hi[c] cum exarsissent, timore, qui merebantur
offensam, dolore[m] innocentes, ⟨*quod*⟩ beneficiis at-
que officiis Aurelianus videbatur ingratus, in supra
dicto loco iter facientem principem subito adorti inter-
emerunt.
37 Hic finis Aureliano fuit, princip*i* necessario magis
quam bono. quo interfecto cum esset res prodita, et

4 bizantiū P 13 omnes tecum P[1] *t.* B[1] *mnes te*um P *corr.* 16 eo *Pet.* quo PΣ quo ⟨flagitio⟩ *He.* 23 adden P[a], *corr.* P[b] 24 sunt P essent Σ 25 hic P hi (hii) Σ 26 dolorem P debere Σ dolore *Salm., edd.* quod (*vel* quorum) *add. Salm.* 26/27 beneficiis — ingratus *glossema esse putat Petsch.* 30 principe PChV principi R

sepulchrum ingens et templum illi detulerunt hi, a qui-
bus interemptus est. sane Mnesteus postea subreptus 2
ad stipitem *b*estiis obiectus est, quod statuae marmo-
reae posit⟨a⟩e in eodem loco utrimque significant,
ubi et in columnis divo Aureliano statuae constitu-
tae sunt. senatus mortem eius graviter tulit, gravius 3
tamen p. R., qui vulgo dicebat Aurelianum p⟨a⟩edago-
gum esse senatorum. imperavit annis ⟨*quinque mensi-* 4
bus⟩ sex minus paucis diebus ac rebus magnis gestis
inter divos relatus es⟨*t*⟩.
Quia pertinet ad Aurelianum, id quod in historia re- 5
latum est, tacere non debui. nam multi ferunt Quin-
tillum, fratrem Claudii, cum in praesidio Italico esset,
audita morte Claudii sumpsisse imperium, verum po- 6
stea, ubi Aurelianum comperit imperare, a toto exer-
citu ea de ⟨*causa re*⟩*li*ctum; cumque contra eum con-
tionaretur, nec a militibus audiretur, incisis sibimet
venis die vicesimo imperii sui perisse. quidquid sane 7
scelerum fuit, quidquid mal⟨*a*⟩e conscientiae vel ar-
tium funest*a*rum, quidquid denique factionum, Aure-
lianus toto penitus orbe purgavit. hoc quoque ad rem 38
pertinere arbitror *V*abalati filii nomine Zenobia⟨*m*⟩,
non Timolai et Herenniani, imperium tenuisse quod te-
nuit. fuit sub Aureliano etiam monetariorum bellum 2
Felicissimo rationali auctore. quod acerrime severis-
simeque conpescuit, septem tamen mil[it]ibus suorum
militum interemptis, ut epistola docet missa ad Ul-
pium Crinitum ter consulem, qui eum ante adoptave-
rat: 'Aurelianus Augustus Ulpio patri. quasi fatale 3
quiddam mi*h*i sit, ut omnia bella, quaecumque gessero,

3 stipem P[a], *corr.* P[b] uestiis P[1] 8/9 quinque mensibus *add. Giambelli, Enmann; cf. Epit. de Caes. 35, 1* 10 es P[1] 16 ea delectū P delectum ChR derelictum *Vat. 1898* eum derelictum *Pet.* ea de ⟨causa re⟩lictum *He.* 18 sqq. quidquid — purgauit *Eyss. transponit in § 4 post* relatus est 20 funestorū PΣ demqe P[a], *corr.* P[b] 21 pęnitus P 22 babalati P Zenobia P Zenobia et Σ 26 militibus PΣ 29 fatales P *corr.* 30 mini sit P incessit Σ mihi sit *Salm., edd.*

omnes motus ingravescant, ita etiam seditio intramu-
rana bellum mihi gravissim*um* peperit. monetarii auc-
tore Felicissimo, ultimo servorum, cui procurationem
4 fisci mandaveram, re*b*elles spiritus extulerunt. hi con-
pressi sunt septem mil[it]ibus *L*embariorum et Ripa-
rensium et Castrianorum et Daciscorum interemptis.
unde apparet nullam mihi a dis inmortalibus datam
sine ⟨*dif*⟩*f*icultate victoriam.'
39 Tetricum triumphatum correctorem Lucaniae fecit,
2 filio eius in senatu manente. templum Solis magnifi-
centissimum constituit. muros urbis Romae sic am-
pliavit, ut quinquaginta prope milia murorum eius am-
3 bitus teneant. idem quadru[m]platores ac delatores in-
genti severitate persecutus est. tabulas publicas ad
privatorum se*cu*ritatem exuri in foro Traiani semel
4 iussit. amnestia etiam sub eo de*l*ictorum publicorum
decreta est [te] exemplo A[n]the⟨*nie*⟩nsium, cuius rei
5 etiam Tullius in Philippicis meminit. fures provin-
ciales repetundarum ac peculatus reos ultra militarem
modum est persecutus, ut eos ingentibus suppliciis
6 cruciatibusque puniret. in templo Solis multum auri
7 gemmarumque constituit. cum vastatum Illyricum ac
Moesiam deperditam videret, provinciam Transdanu-
vina⟨*m*⟩ *D*aciam a Traiano constitutam sublato exer-
citu et provincialibus reliqui*t*, desperans eam posse
retineri, a*b*ductosque ex ea populos i*n* Moesia con-
locavit appellavitque suam Daciam, quae nunc duas

2 grauissimis P grauissimum Σ **4** reuelles P^1 *t.* B **5** militib; P iembariorù P ymberiorum Σ Lembariorum *Salm.* **5/6** Ripariensium *Pet. per errorem* **8** facultatę P^1 facultate Σ (*om. v.7* nullam) difacultatę P *corr.* difficultate *vulgo* **13** quadrũplatores P^1 *t.* B *(virgulam erasit* P *corr.)* **14** seueritatem PΣ securitatem *vulgo* **16** eo deuictorum P eodem uicorum Σ eo delictorum *vulgo* **17** te P, *del. Kell., Nov.* item Σ de *edd.* anthensium P **18** *Cic. Phil. I 1,1* **21** que *om.* P^a, *add.* P^b **23/24** transdanuuina P^1 *t.* B transdanuuinā P *corr.* **24** claciā P^1 daciā P *corr.*, Σ **25** reliquid P dereliquit Σ **26** adductosq; PΣ im P

Moesias dividit. dici*tur* praeterea huius fuisse cru- 8
delitatis, ut plerisque senatoribus simul⟨*a*⟩tam inge-
*r*eret factionem coniurationis ac tyrannidis, ⟨*quo*⟩ fa-
cilius eos posset occidere. addunt nonnulli filium so- 9
roris, non filiam, ab eodem interfectum, plerique autem
etiam filium sororis.
Quam difficile sit imperatorem in locum boni prin- 40
cipis legere, et senatus sancti or⟨*din*⟩is gravitas pro-
bat et exercitus prudentis auctoritas: occiso namque se- 2
verissimo principe de imperatore deligendo exercitus
rettulit ad senatum, idcirco quod nullum de his fa-
ciendum putabat, qui *t*am bonum principem occide-
rant. verum senatus hanc eandem electionem in exer- 3
citum refudit, sciens non libenter iam milites accipere
imperatores eos, quos senatus elegerit. denique id ter- 4
tio factum est, ita ut per sex menses imperatorem
Romanus orbis non habuerit, omnesque iudices hi[i]
permanerent, quos aut senatus aut Aurelianus elege-
rat, nisi quod pro consule Asiae Fal*t*onius Probus in
locum Arelli Fusci delec[i]t⟨*us*⟩.
Non iniucundum est ipsas inserere litteras, quas ad 41
senatum exercitus misit: 'felices ac fortes exercitus
senatui P. Q. R. Aurelianus imperator noster per frau-
dem unius hominis et per errorem bonorum ac malo-
rum interemptus est. hunc inter deos referte, sancti 2
et ⟨*venerabiles*⟩ domini p. c., et de vobis aliquem, sed
dignum vestro iudicio principem mittite. nos enim de
his, qui vel errarunt [qui] vel male fecerunt, imperare

2 si multã PΣ **2/3** ingener& P ingereret Σ **3** quo *add. vulgo* **4/5** filium sororis P filiam sororis Σ **8** sanctioris PΣ sancti ordinis *Hirschf. (Pet.)* **10** diligendo P^a deligendo P^b *t.* B **12** quidã P^1 *t.* B qui Σ qui tã P *corr.* **19** falconius P fulconius Σ Faltonius *Waddington; Dessau, Herm. 24, p. 352, adn. 3 propter titulos* **20** delegit PΣ delectus est *Salm.* delectus *He.* **24/25** ac malorum *om.* B, *edd., non om.* PΣ (*cf. Tac. 13,1:* 'bonos malosue' *Tac. 2,4:* 'errore militarium') **25/26** sancti & PΣ sancti *edd.* sancti et uenerabiles *Ho. coll. AS 66,2; T 30,11; 32,5; Gall. 15,3* **28** errarunt qui P *(def. Ti. p. 105)* errore Σ errarunt *edd.* impera**re P

3 nobis neminem patimur.' — rescriptum ex senatus con-
sulto. cum die III. nonarum Febr*u*ari⟨*ar*⟩um senatus
amplissimus in curiam Po*m*pilianam convenisset, Aure-
lius Gordianus consul dixit: 'referimus ad vos, p. c.,
4 litteras exercitus felicissimi.' quibus recitatis Aurelius
Tacitus, primae sententiae senator, ita loquutus est:
(hic autem est qui post Aurelianum sententia omnium
5 imperator est appellatus.) 'rect*e* atque ordine consu-
luissent dii immortales, p. c., si boni principes ferro
inviolabiles extitissent, ut longiorem ducerent vitam
neque contra eos aliqua esset potestas his, qui neces
6 infanda⟨*s*⟩ tristis⟨*s*⟩ima mente concipiunt. viveret
enim princeps Aurelianus, quo ⟨*neque fortior*⟩ neque
7 utilior fuit quisquam. respirare certe post infelicitatem
Valeriani, post Gallieni mala imperante Claudio coe-
perat nostra res p.; a*t* eadem reddita fuerat Aureliano
8 toto penitus orbe vincente. ille nobis Gallias dedit,
ille Italiam liberavit, *il*le Vindelicis iugum barbaricae
servitutis amovit. illo vincente Illyricum restitutum
9 est, redditae Romanis legibus Thraciae. ille, pro pu-
dor[e], orientem femineo pressum iugo in nostra iura
restituit, ille Persas, insultantes adhuc Valeriani nece,
10 fudit, fugavit, oppressit. illum Saraceni, Blemmyes,
Exomit⟨*a*⟩e, B[r]actrani, Seres, Hiberi, Albani, Arme-
nii, populi etiam Indorum veluti praesentem *p*⟨*a*⟩ene
11 venerati sunt deum. illius do*n*is, quae a barbaris gen-
tibus meruit, refertum est Capitolium. quindecim mi-
lia librarum auri ex eius liberalitate unum tenet tem-
12 plum, omnia in urbe fana eius micant donis. quare,
p. c., vel deos ipsos iure convenio, qui talem princi-

2 febroariū P februarium Σ 3 ponpilianā P 5 Aurelius *inclusit Eyss.* aurelianus Σ, *recte appellatur M. Claudius Tacitus* 8 recta atq; P recto Σ recte atque *Cas., edd.* 11/12 neces infanda P nephandas neces Σ 13 princeps noster Σ neque fortior *add. Cas. (Pet.)* 16 ad eadē P ad eandem Σ 18 ille *edd.* inde P, *om.* Σ ille de *Petsch.* 24 exomite P □ exonite ChR bractrani P 25 paene *edd.* cene PΣ 26 dolis P[1]Σ donis P *corr.*

pem interire passi sunt, nisi forte secum eum esse
maluerunt. decerno igitur divinos honores, idque vos 13
omnes aestimo esse facturos. nam de imperatore dili-
gendo ad eundem exercitum censeo esse referendum.
e[s]tenim in tali genere sententiae nisi fiat quod di- 14
citur, et electi periculum erit et eligentis invidia.' pro- 15
bata sententia est Taciti. a*t*tamen cum iterum atque
iterum mitteretur, ex senatus consulto, quod in Ta-
citi vita dicemus, Tacitus factus est imperator.
Aurelianus filiam solam reliqui*t*, cuius posteri etiam 42
nunc Romae sunt. Aurelianus namque pro consule Cili- 2
ciae, senator optimus, sui vere iuris vitaeque venera-
bilis, qui nunc in Sicilia vitam agit, eius est nepos.
Quid hoc esse dicam, tam paucos bonos extitisse 3
principes, cum iam tot Caesares fuerint? nam ab
Augusto in Diocletianum Maximianumque principes
quae series purpuratorum sit, index publicus tenet.
sed in his optimi ipse Augustus, Fl(avius) Vespasianus, 4
Fl(avius) Titus, Cocceius Nerva, divus Traianus, divus
Hadrianus, Pius et Marcus Antonini, Severus Afer,
Alexander Mamm⟨*a*⟩eae, divus Claudius et divus
Aurelianus. Valerianum, enim, cum optimus fuerit, ab
omnibus infelicitas ⟨*se*⟩par⟨*a*⟩vit. vides, quaeso, quam 5
pauci sint principes boni, ut bene dictum sit a quo-
dam mimico scurra Claudii huius temporibus in uno
anulo bonos principes posse perscribi atque depingi.
a*t* contra quae series malorum? ut enim omittamus 6
Vitellios, Calig*u*las et Nerones, quis ferat Maximinos
et Filippos atque illam inconditae multitudinis f⟨*a*⟩e-
cem? tametsi D[a]ecios excerpere debeam, quorum et
vita et mors veteribus comparanda est.

3/4 deligendo Ch 5 estenī P et enim Σ 7 adtamen P 8/9 *Tac. 3* 10 reliquid P 18/19 fī. *(bis)* P 21 mammeę P 22/23 ab omnib; PΣ *(i. e. principibus ante enumeratis; cf. Ti. p. 2, adn. 1)* a bonis *Obr. (Pet.)* 23 infelicitas paruit P infelix apparuit Σ infelicitas separauit *Gru., edd.* uides PΣ uide *Cas. (Pet.)* 25 u*no P 27 ad P[1] 28 caligolas P fe**rat P 29/30 fecem P gallienū *superscr.* P *corr.*

43 Et quaeritur quidem, quae res malos principes fa-
ciat: iam primum, mi amice, licentia, deinde rerum
copia, amici praeterea inprobi[s], satellites detestandi,
eunuchi avarissimi, aulici vel stulti vel detestabiles et,
quod negari non potest, rerum publicarum ignorantia.
2 sed ego a patre meo audivi Diocletianum principem
iam privatum dixisse nihil esse difficilius quam bene im-
3 perare. colligunt se quattuor vel quinque atque unum
consilium ad decipiendum imperatorem capiunt, di-
4 cunt, quid probandum sit. imperator, qui domi clau-
sus est, vera non novit. cogitur hoc tantum scire, quod
illi loquuntur, facit iudices, quos fieri non oportet, amo-
vet a re p., quos debeat optinere. quid multa? ut
Diocletianus ipse dicebat, bonus, cautus, optimus ven-
5 ditur imperator. haec Diocletiani verba sunt, quae id-
circo inserui, ut prudentia tua sciret nihil esse diffi-
⟨*ci*⟩lius bono principe.
44 Et Aurelianum quidem multi neque inter bonos ne-
que inter malos principes ponunt, idcirco quod ei cle-
2 mentia, imperatorum {dos} prima, defuerit. Vercon-
nius Herennianus praefectus praetorii Diocletiani teste
Asclepiodoto saepe dicebat Diocletianum frequenter
dixisse, cum Maximiani asperitatem reprehenderet,
Aurelianum magis ducem esse debuisse quam prin-
cipem. nam eius nimia ferocitas eidem displicebat.
3 Mirabile fortasse videtur quod conpertum Diocle-
tiano Asclepiodotus Celsino consiliario suo dixisse per-
4 hibetur, sed de hoc posteri iudicabunt. dicebat enim
quodam tempore Aurelianu*m* Gallicanas cons*u*luisse
Dryadas sciscitantem, utrum apud eius posteros im-
perium permaneret, cum illas respondisse dixit nullius

3 in͵pbis P^1 *t.* B^1 s *eras.* P *corr.* 16/17 diffilius P difficilius Σ 20 dos *om.* P, *non om.* Σ 26 Diocletiano] *i. e. dativus auctoris* (a Diocletiano *Momms.*) 27 asclepio. Dotus P 27/28 perhibet *Pet.* 29 aurelianus P aurelianum Σ Gallicanas] Gallizenas *Paul, Neue Jahrb. 145, 796* cōsoluisse P

clarius in re[s] p. nomen quam Claudii posterorum fu-
turum. et est quidem iam Constantius imperator, eius- 5
dem vir sanguinis, cuius puto posteros ad eam glo-
riam, quae a Dryadibus pronuntiata sit, pervenire. quod
idcirco ego in Aureliani vita constitui, quia haec ipsi
Aureliano consulenti ⟨*re*⟩sponsa sunt.
Vectigal ex Aegypto u⟨*r*⟩bi Romae Aurelianus vi- 45
tr[e]i, chartae, lini, stupp⟨*a*⟩e atque anabolicas species
aeternas constituit. thermas in Transtiberina regione 2
Aurelianus facere paravit hiemales, quod aquae frigi-
di*o*[e]ris copia illic deesset. forum nominis sui in
Ost⟨*i*⟩ensi ad mare fundare coepit. in quo postea prae-
torium publicum constitutum est. amicos suos honeste 3
ditavit et modice, ut miserias paupertatis effugerent
et divitiarum invidiam patrimonii moderatione vita-
rent. v⟨*e*⟩stem ⟨*h*⟩olosericam neque ipse in vestiario 4
suo habuit neque alteri utendam dedit. et cum ab eo 5
uxor sua peteret, *u*t [t]unico pallio blatt⟨*e*⟩o serico
uteretur, ille respondit: 'absit ut auro fila pensentur.'
libra enim auri tunc libra serici fuit. habuit in animo, 46
ut aurum neque in cameras neque in tunicas neque
in pelles neque in argentum mitteretur, dicens plus
auri esse in rerum natura quam argenti, sed aurum
per varios brattearum, fil[i]orum et liquationum usus
perire, argentum autem in suo usu manere. idem de- 2
derat facultatem, ut aureis, qui vellent, et vasis ute-
rentur et poculis. dedit praeterea potestatem, ut argen- 3
tatas privati c[h]arruchas haberent, cum antea aerata
et [a]eburata vehicula fuissent. idem concessit, ut blat- 4
teas matronae tunicas haberent ⟨*et*⟩ ceteras vestes, cum

1 res P re Σ 6 sponsa P^1 *t.* B responsa Σ, P *corr.* 7 ubi P^1 urbi Σ, P *corr.* 7/8 uitrei PV 8 anabolicas] *cf. Wilcken, Grundzüge u. Chrestomathie der Papyruskunde I 1, p.249; Rostovtzeff, The social and economic history of the Rom. empire p. 611 sq.; 618* 10/11 frigidi aeris PΣ 12 ostensi P hostiense R 13 honestę P 16 Ustē P^1 Uestē P *corr.*, Σ 18 & tunico P ut unico Σ blatto P blacteo Σ 24 filiorum P filorum Σ 30 et *add. vulgo*

antea coloreas habuissent et ut multum oxyp⟨*a*⟩edero-
5 tinas. ut fibulas aureas gregarii milites haberent, idem
6 primus concessit, cum antea argenteas habuissent. pa-
ragaudas vestes ipse primus militibus dedit, cum ante
non nisi rectis purpureis accepissent, et quidem aliis
monolor*e*[a]s, aliis dilores, trilores aliis et usque ad
47 pentelores, quales hodie lineae sunt. panibus u[e]rbis
Romae unciam de Aegyptio vectigali auxit, ut qua-
dam epistula data ad praefectum annonae urbis etiam
2 ipse gloriatur: 'Aurelianus Augustus Fl(avio) Arabiano
praefecto annonae. inter cetera, quibus dis faventi-
bus Romanam rem p. iuvimus, nihil mihi est magni-
ficentius, quam quod additamento unciae omne[m] an-
3 nonarum urbi⟨*c*⟩a[u]rum genus iuvi. quod ut esset per-
petuum, navicularios Nilia*c*os apud ⟨*A*⟩egyptum no-
vos et Romae amnicos posui, Tiberinas extruxi ripas,
vadum alvei tumentis effodi, diis et Perennitati vota
4 constitui, almam Cererem consecravi. nunc tuum est
officium, Arabiane iucundissime, elaborare, ne meae
dispositiones in irritum veniant. neque enim p. R. sa-
turo quicquam potest esse laetius.'
48 Statuerat et vinum gratuitum p. R. dare, ut, quem
ad modum oleum et panis et porcina gratuita prae-
bentur, sic etiam vinum daretur, quod perpetuum hac
2 dispositione conceperat. Etruriae per Aureliam usque
ad Alpes maritimas ingentes agri sunt hique fertiles ac
silvosi. statuerat igitur dominis, locorum incultorum
qui tamen vellent, gratis dare atque illic fami-

2 grẹgarii P 5 rectis purpureis P *quod def. Blümner, Wochenschr. f. klass. Phil. 1917, 1012 sq.* rectas purpureas *vulgo (Pet.)* 6 monolorias P monolores Σ aliis *post* trilores *om.* P^a, *add.* P^b 7/8 panes — uncia *Pet.; sed cf. Löfst., Eran. VIII p. 102 sq.* 7 uerbis P urbis Σ 10 f̃l̃ P 11 dis P^1 *t.* B diis P *corr.* 13 omnẽ P^1 *t.* B *(virgulam erasit* P *corr.)* 14 urbi aurũ P urbicarum Σ 15 niliaeos P nilicos Σ 26 ingentis *Pet. per errorem* 27 do dominis P^a **dominis P^b *t.* B *post* dominis *interpunxit Ho. (cf. de dominis Tac. hist. II 12)* 28 qui tamen PΣ *(de re cf. Klio XIII 407, Hartke, Kinderkaiser 280,1)* gratia P

lias captivas constituere, vitibus montes conserere at-
que ex eo ⟨*o*⟩per⟨*e*⟩ vinum dare, ut nihil redituum
fiscus acciperet, sed totum p. R. concederet. facta erat
ratio dogae, cuparum, navium et operum. sed multi 3
dicunt Aurelianum, ne id faceret, praeventum, alii a
praef. praetorii suo prohibitum, qui dixisse fertur: 'si
et vinum p. R. damus, superest, ut et pullos et an-
seres demus.' argumento est id vere Aurelianum cogi- 4
tasse, immo etiam facere disposuisse vel ex aliqua parte
fecisse, quod in porticibus templi[s] Solis fiscalia vina
ponuntur, non gratuita populo eroganda sed pretio.
sciendum tamen congiaria illum ter dedisse, donasse 5
etiam p. R. tunicas albas manicatas ex diversis pro-
vinciis et lineas Afras atque Aegyptias puras, ipsum-
que primum donasse oraria p. R., quibus uteretur po-
pulus ad favorem.
Displicebat ei, cum esset Romae, habitare in Pa- 49
latio, ac magis placebat in hortis Sallusti vel in Do-
mitiae vivere. miliarensem denique porticum in hor- 2
tis Sallusti ornavit, in qua cotidie et equos et se fa-
tigabat, quamvis esset non bon⟨*a*⟩e valetudinis. ser- 3
vos et ministros peccantes coram se c⟨*a*⟩edi iubebat,
ut plerique dicunt, causa tenendae severitatis, ut alii,
studio crudelitatis. ancillam suam, quae adulterium 4
cum conservo suo fecerat, capite punivit. multos ser- 5
vos e*x* familia propria, qui peccaverant, legibus audien-
dos iudiciis publicis dedit. senatum sive senaculum 6
matronis reddi voluerat, ita ut primae illic quae sacer-
dotia senatu auctore meruissent. calceos mullos et 7
c[a]ereos et albos et ⟨*h*⟩ederacios viris omnibus tulit,
mulieribus reliqui*t*. cursores eo habitu, quo ipse habe-

gratis Σ pretia *vulgo* 2 ex eo p̧ PΣ ex eo opere *vulgo (Pet.)* □ ex eo perpetuum *Eyss.* ex eo p. R. *Kell.* 6 p̧hibi**tũ P 10 in porticibus] *cf. Jordan-Hülsen, Topogr. der Stadt Rom I 3, p. 454 sq.* tẽplis. P templi Σ 11 prẹtio P 13 cunicas P^a, *corr.* P^b 25 fecera P^a, *corr.* P^b 26 & P e Σ 30 caereos P cereos Σ ẹderacios P 31 reliquid P

8 bat, senatoribus concessit. concubinas ingenu⟨*a*⟩s haberi vetuit. eunuchorum modum pro senatoriis professionibus statuit, idcirco quod ad ingentia pretia per-
9 venissent. vas argenti eius numquam triginta libras transiit. convivium de assaturis maxime fuit. vino
50 russo maxime delectatus est. medicum ad se, cum ⟨*a*⟩egrotaret, numquam vocavit, sed ipse se in[a]edia
2 praecipue curabat. uxori et filiae annu⟨*u*⟩m sigillari-
3 cium quasi privatus instituit. servis suis vestes easdem imperator quas et privatus dedit praeter duos senes, quibus quasi libertis plurimum detulit, Antistium et Gillonem, ⟨*qui*⟩ post eum ex senatus sententia manu
4 missi sunt. erat quidem rarus in voluptatibus, sed miro modo mimis delectabatur, vehementissime autem delectatus est fag*on*e, qui usque eo multum comedit, ut uno die ante mensam eius aprum integrum, centum panes, berbicem et porcellum comederet, *bib*eret autem infundibulo adposito plus orca.
5 Habuit tempus praeter seditiones quasdam domesticas fortunatissimum. populus eum Romanus amavit, senatus et timuit.

1 ingenus P[1] ingenuis P *corr.* ingenuas Σ 8 annū P annuum Σ 12 qui *add. vulgo* 15 fagorie P (proprium nomen mimi edacis *superscr. a. m.*) fagone Σ phagone (*i. e.* polyphago) *Salm.* Fagone *Pet.* 17 berbicē PΣ uerucem *edd.* uiuer& P[1] *t.* B biber& P *corr.*, Σ

⟨*FLAVI VOPISCI SYRACUSII*⟩
TACITUS

Quod post excessum Romuli novello adhuc Roma- 1
nae urbis imperio factum pontifices, penes quos scribendae historiae potestas fuit, in litteras rettulerunt, ut interregnum, dum post bonum principem bonus alius quaeritur, iniretur, hoc post Aurelianum habito inter senatum exercitumque Romanum non invido non tristi sed grato reli⟨*gi*⟩osoque certamine sex totis men-
sibus factum est. multis tamen modis haec ab illo ne- 2
gotio causa separata est. iam primum enim, cum interregnum initum est post Romulum, interreges tamen facti sunt totusque ille ann*us* per quinos et quaternos dies sive ternos centum senatoribus deputatus est, ita ut, qui valerent, interreges essent singuli dumtaxat.
qua re factum est, ut et plus anno[s] interregnum in- 3
iretur, ne aliquis sub aequabili dignitate Romani expers remaneret imperii. huc accedit quod etiam sub 4
consulibus tribunisqu*e* militaribus praediti⟨*s*⟩ imperio consulari, si quando interregnum initum est, interreges fuerunt, nec umquam ita vacua fuit hoc nomine Romana res p., ut nullus interrex biduo saltim triduove
crearetur. video mihi posse obici curules magistratus 5
apud maiores nostros quadriennium in re p. non fuisse, sed erant tribuni plebis cum tribunicia potestate, quae
pars maxima regalis imperii est. tamen non est pro- 6
ditum interreges eo tempore non fuisse, quin etiam

1 INCIPIT EIUSDEM TACITUS P ad constantinū aug̃. *add. a. m.* 9 reliosoq; P[1] 13 annos P[1] *t.* B, Σ 16 anno *Salm.* 19 tribunis qui P prẹditi P 22 saltem Σ, *Pet.* 25 tribunica P[a], *corr.* P[b]

verioribus historicis referentibus declaratum est con-
sules ab interregibus post creatos, qui haberent reli-
2 quorum comitia magistratuum. ergo, quod rarum et
difficile fuit, senatus populusque {Romanus} perpessus
est, ut imperatorem per sex menses, dum bonus quae-
2 ritur, res p. non haberet. quae illa concordia mili-
tum? quanta populo quies? quam *g*ravis senatus
auctoritas fu[er]it? nullus usquam tyrannus emersit,
sub iudicio senatus et militum populique Romani totus
orbis est temperatus; non illi principem quemquam, ut
recte facerent, non tribuniciam potestatem formida-
bant, sed — quod est in vita optimum — se timebant.
3 Dicenda est tamen causa tam felicium morarum et
speciatim in monumentis publicis inser*e*nda, ⟨*servan-
da*⟩ eadem poster*i*s humani generis stupenda modera-
tio, *ut* discant, qui regna *cu*piunt, non raptu⟨*m*⟩ ire
4 imperia sed mereri: interfecto fraude Aureliano, ut su-
periore libro scriptum est, calliditate servi nequissimi,
errore militarium, (ut apud quos qu⟨*a*⟩elibet commenta
plurimum valent, dum modo irati audiunt, plerumque
temulenti, certe consiliorum prope semper expertis,)
reversis ad bonam mentem omnibus eisdemque ab ex-
ercitu[s] graviter confutatis, coeptum est quaeri, ecquis
5 fieri deberet ex omnibus princeps. tunc odio pr⟨*a*⟩e-
sentium exercitus, qui creare imperatorem raptim sole-
bat, ad senatum litteras misit, de quibus priore libro
iam dictum est, petens, ut ex ordine suo principem
6 legerent. verum senatus, sciens lectos a se principes
militibus non placere, rem ad milites rettulit, dumque
id saepius fit, sextus peractus est mensis.

4 Romanus *om.* P, *non om.* Σ, *add. Pet.* 7 curauis P¹ *t.* B cura uis Σ gràuis P *corr.* 8 fuerit PΣ fuit *Draeger, edd.* 10 non**illi P 14 inseranda P¹ inserenda Σ, P *corr.* 14/15 seruanda *add. Bae.* 15 posteros P posteris Σ 16 & PΣ ut *vulgo* capiunt P cupiunt Σ, *edd.* raptu P¹ 17/18 *A 35, 5* 19 quos q; libet P quos quaelibet *Salm.* 21 expertis] *nom. plur.; cf. Gall. 3,2:* 'consentientis' 23 & quis P ecquis *Salm., edd.* 25 imperato Pᵃ 26/27 *A 41*

Interest tamen, ut sciatur, quemadmodum Tacitus 3
imperator sit creatus:
Die VII. kal. Oct(o)b. cum in curiam Pompilianam ordo 2
amplissimus consedisset, Velius Cornificius Gordianus
consul dixit: 'referemus ad vos, p. c., quod saepe rettu- 3
limus: imperator est deligendus, ⟨*cum*⟩ exercitus sine
principe recte diutius stare non possit, simul quia cogit
necessitas. nam limitem Transrenanum Germani ru- 4
pisse dicuntur, occupasse urbes validas, nobiles, di-
vites et potentes. iam si nihil de Persicis motibus nun- 5
tiatur, cogitate tam leves esse mentes Syrorum, ut re-
gnare vel feminas cupiant potius quam nostram per-
peti sanctimoniam. quid Africam? quid Illyricum? quid 6
Aegyptum earumque omnium partium exercitus? quo
usque sine principe credimus posse consistere? quare 7
agite, p. c., et principem dicite. aut accipiet enim exer-
citus, quem elegeritis, aut, si refutaverit, alterum fa-
ciet.' post haec cum Tacitus, qui erat primae sententiae 4
consularis, sententiam incert*u*m quam vellet dicere[t],
omnis senatus adclamavit: 'Tacite Auguste, d*i*[us] te 2
serve⟨*n*⟩t, te diligimus, te principem facimus, tibi curam
rei p. orbisque mandamus. suscipe imperium ex sena- 3
tus auctoritate, tui loci, tuae vitae, tuae mentis est,
quod mereris. princeps senatus recte Augustus creatur,
prim⟨*a*⟩e sententiae vir recte imperator creatur. *ec*- 4
quis melius quam gravis imperat? *e*cquis melius quam
litteratus imperat? quod bonum faustum salutareque
sit, diu privatus fuisti: scis, quem ad modum debeas
imperare, qui alios principes pertulisti; scis, quem ad
modum debeas imperare, qui de aliis principibus iudi-
casti.' at ille: 'miror, p. c., vos in locum Aureliani, 5
fortissimi imperatoris, senem velle principem facere.

3 octb P odo Pᵃ 6 cum *add. Pet.* 11 sirorum Pᵃ 14 exercitum *Pet. per errorem* 19 incertã PΣ dicer& PΣ dicere *edd.* 20/21 deus te seruet* P, *edd.* dii te seruent Σ 21 deligimus *edd.* 25 prime sent. — creatur *om.* Pᵃ, *add.* Pᵇ *in marg. superiore* 25/26 & quis *(bis)* P ecquis *Pet.*

6 en membra, quae iaculari valeant, quae ⟨*h*⟩astile tor-
quere, quae clipeis intonare, quae ad exemplum do-
cendi militis frequenter equitare. vix munia senatus
implemus, vix sententias, ad quas nos locus artat, edi-
7 cimus. videte diligentius, quam aetatem *de* cubiculo
atque umbra in pruinas aestusque mittatis. ac proba-
8 turos senem imperatorem milites creditis? videte, ne
et rei p. non eum, quem velitis, principem detis, et
mihi hoc solum obesse incipiat, quod me unanimiter
5 del*e*gistis.' post haec adclamationes senatus haec fue-
runt: 'et Traianus ad imperium senex venit.' dixerunt
decies. 'et Hadrianus ad imperium senex venit.' dixe-
runt decies. 'et Antoninus ad imperium senex venit.'
dixerunt decies. 'et tu legisti: incanaque menta reg*is*
Romani.' dixerunt decies. '*ec*quis melius quam senex
imperat?' dixerunt decies. 'imperatorem te, non mili-
2 tem facimus.' dixerunt vicies. 'tu iube, milites pugnent.'
dixerunt tricies. 'habes prudentiam et bonum fratrem.'
dixerunt decies. 'Severus dixit caput imperare, non
pedes.' dixerunt tricies. 'animum tuum, non corpus
eligimus.' dixerunt vicies. 'Tacite Auguste, di te ser-
3 vent!' deinde 'omnes, {omnes, omnes}'. interrogat*us*
praeterea, qui post Tacitum sedebat senator consularis,
Maecius Faltonius Nic[h]omac⟨*h*⟩us in haec verba dis-
6 seruit: 'semper quidem, p. c., recte atque prudenter rei
p. magnificus hic ordo consuluit, neque a quoquam
orbis terrae populo solidior umquam expectata sa-
pientia est, a*t*tamen nulla umquam neque gravior

2 ademplũ P^a ad exemplũ P^b 3 munia] i. e. officia *superscr.* P *corr.* 5 ne PΣ 6 *post* umbra *add.* dignũ P *corr.* 10 deligistis P senatus hae *edd.; sed cf. Less., lex. p. 234^b* 14/15 *Verg. Aen. VI 809 sq.* 14 reges P 15 & quis P ecquis *edd.* 19 *S 18, 11* 21 elegimus *edd. cum* B 22 Deinde omnes P Denique omnes omnes omnes Σ (*cf. c. 7, 1 et Pr 12, 8:* 'omnes, omnes') interrogatis P interrogati Σ interrogatus *Lips.* 23 sedebant Σ 24 Falconius Σ, *edd.; sed cf. Dessau, Herm. 24, 1889, p. 352, adn. 1, qui et* P *et titulis nititur* 27 spectata *Bae.* 28 adtamen P

neque prudentior in hoc sacrario dicta senten-
tia est. seniorem principem fecimus et virum, qui 2
omnibus quasi pater consulat. nihil ab hoc inmaturum,
nihil prae⟨*pro*⟩perum, nihil asperum formidandum est.
omnia seria, cuncta gravia et quasi ipsa res p. iubeat,
auguranda sunt. scit enim, qualem sibi principem sem- 3
per optaverit, nec potes⟨*t*⟩ aliud nobis exhibere quam
ipse desideravit et voluit. enimvero si recolere velitis 4
vetusta illa prodigia, Nerones dico et Heliogabalos et
Commodos seu potius semper Incommod*os*, certe non
hominum magis vitia illa quam aetatum fuerunt. dii 5
avertant principes pueros et patres patriae dici in-
puberes et quibus ad suscribendum magistri litterari
manus teneant, quos ad consulat*us* dandos dulcia et
circuli et quaecumque voluptas puerilis invitet. quae 6
(malum) ratio est habere imperatorem, qui famam cu-
rare non noverit, qui, quid sit res p., nesciat, nutritorem
timeat, respiciat ad nutricem, *vir*garum magistralium
ictibus terrorique subiaceat, faciat eos consules, duces,
iudices, quorum vitam, merita, aetates, familias, gesta
non norit. sed qu*i*d diutius, p. c., protrahor? magis 7
gratulemur, quod habemus principem senem, quam illa
iteremus, quae plus quam lacrimand*a* tolerantibus ex-
titerunt. gratias igitur diis inmortalibus ago atque ha- 8
beo, et quidem pro universa re p., teque, Tacite Augu-
ste, convenio petens, obsecrans ac libere pro communi
patria legibus⟨*que*⟩ deposcens, ne par*v*ulos tuos, si te
citius fata praevenerint, facias Romani heredes impe-
rii, ne sic rem p. patresque conscriptos populumque
Romanum ut villulam tuam, ut colonos tuos, ut ser-

4 pręperũ P praeproperum *edd.* 5 cuncta] cauta *Corn. (Pet.)* iubebat P^a iube*at P^b *t.* B 7 potes P potest Σ 10 incommodus P^1 *t.* B 13 litterarii *Zernial p. 56* 14 consulatos P^1 15 inuitat P^a 18 magnarũ P^a mag*arũ P^b *t.* B magnorum R magistrorum Ch flagrorum *Sca.* uirgarum *Pet.* 21 quod P quid Σ quo *Salm., edd. et Ho.* 23 lacrimando P -da Σ 26 couenio P^a 27 legibus PΣ et legibus *Salm. (Pet.)* legibusque *Bra. propter clausulam* parbulos P^1

9 vos tuos relinquas. quare circumspice, imitare Ner-
vas, Traian*o*s, Hadrianos. ingens est gloria morientis
7 principis rem p. magis amare quam filios.' hac ora-
tione et Tacitus ipse vehementer est motus et totus se-
natorius ordo concussus, statimque adclamatum est:
'omnes, omnes.'
2 Inde itum ad campum Mar*t*ium. ibi comitiale tri-
bunal ascendit. ubi praef. urbis ⟨*A*⟩elius Cesettianus
3 sic loquutus est: 'vos sanctissimi milites et sacratis-
simi vos Quirites, habetis principem, quem de senten-
tia omnium exercitu⟨*u*⟩m senatus elegit: Tacitum dico,
augustissimum virum, ut qui hactenus sententiis suis
rem p., nunc ⟨*a*⟩diu⟨*v*⟩et iussis atque consultis.' ad-
4 clamatum est a populo: 'felicissime Tacite Auguste,
dii te servent', et reliqua quae solent dici.
5 Hoc loco tacendum non est plerosque ⟨*in*⟩ litteras
rettulisse Tacitum absentem et in Campania positum
principem nuncupatum: verum est nec dissimulare pos-
6 sum. nam cum rumor emersisset illum imperatorem
esse faciendum, discessit atque in Baiano duobus men-
7 sibus fuit. sed inde deductus huic senatus consulto
interfuit, quasi vere privatus et qui vere recusaret im-
8 perium. ac ne quis me temere Graecorum alicui Lati-
norumv*e* aestimet credidisse, habet in bibliotheca Ulpia
in arm*a*rio sexto librum elephantinum, in quo hoc se-
natus consultum perscriptum est, cui Tacitus ipse manu
2 sua subscripsit. nam diu haec senatus consulta, quae
ad principes pertineba⟨*n*⟩t, in libris elephantinis scribe-
bantur.
3 Inde ad exercitus profectus. ibi quoque, cum pri-
mum tribunal ascendit, Moesius Gallicanus praefectus
4 praetori in haec verba disseruit: 'dedit, sanctissimi

1 circũspecię P[a] circũspic*e P[b] 2 traianus P[1] *t.* B 7 materiũ P[1] *t.* B ibi PΣ ubi *Pet.* 8 Ubi PΣ ibi *Pet.* 11 exercitum P[1] 13 diuet P diu et Σ adiuuet *Pet.* 16 in *om.* P[1]Σ litteris Σ 23/24 latinorũ ut P[1] latinoue Σ lati-norũue P *corr.* Latinorumue *Salm., edd.* 25 armerio P[1]

commilitones, senatus principem, quem petistis; paruit
praeceptis et vol*un*tati castrensium ordo ille nobilissi-
mus. plura mihi apud vos praesente iam imperatore
non licet loqui. ipsum igitur, qui tueri nos debet, lo-
quentem dignanter audite.' post hoc Tacitus Augustus 5
dixit: 'et Traianus ad imperium senex venit, sed ille
ab uno delectus est, a*t* me, sanctissimi commilitones,
primum vos, qui scitis principes adprobare, deinde am-
plissimus senatus dignum hoc nomine iudicavit: cu-
rabo, enitar, efficiam, ne vobis desint, si non fortia
facta, a*t* sal[u]tem vobis atque imperatore digna con-
silia.'
Post hoc stipendium et donativum ex more promisit 9
et primam orationem ad senatum talem dedit: 'ita mihi
liceat, p. c., s*ic* imperium regere, ut a *v*o[li]bis me con-
stet electum, ut ego cuncta ex vestra facere sententia
et potestate decrevi. ve⟨*st*⟩rum est igitur ea iubere
atque sancire, quae digna vobis, digna modesto exer-
citu, digna populo Romano esse videantur.' in eadem 2
oratione Aureliano statuam auream ponendam in Ca-
pitolio decrevit, item statuam argenteam in curia[m],
item in templo Solis, item in foro divi Traiani. sed
aurea non est posita, dedicatae autem sunt solae argen-
teae. in eadem oratione cavit, ut, si quis argento pu- 3
blice privatimque aes miscuisset, si quis auro argen-
tum, si quis aeri plumbum, capital esset cum bonorum
proscriptione. in eadem oratione cavit, ut servi in do- 4
minorum capita non interrogarentur, ne in causa maie-
statis quidem. addidit, ut Aurelianum omnes pictum 5
haberent. divorum templum fieri iussit, *in* quo essent
statuae principum bonorum, ita ut isdem natalibus suis
et Parilibus et kalendis Ianuariis et Votis libamina po-
nerentur. in eadem oratione fratri suo Floriano con- 6

2 uoluptati P uoluntati Σ 7 ad P[1] 11 ad salutẽ P at saltem Σ 15 sit P sic Σ abolibis P[1] a uobis Σ, P *corr.* 17 Uerũ P uestrum Σ 21 curiã P 30 ut P in Σ 32 Votis] *cf. P 6, 4*

sulatum petit et non impetra*v*it, idcirco quod iam se-
natus omnia nundi⟨*ni*⟩a suffectorum consulum clau-
serat. dicitur autem multum laetatus senatus libertate,
quod ei negatus est consulatus, quem fratri petierat.
fertur denique dixisse: 'scit senatus quem principem
fecerit.'

10 Patrimonium suum publicavit, quod habuit in redi-
tibus, sestert*ium* bis milies octingenties. pecuniam,
quam domi collegerat, in stipendium militum vertit. to-
2 gis et tunicis isdem est usus quibus privatus. meri-
toria intra urbem stare vetuit, quod quidem diu tenere
non potuit. thermas omnes ante lucernam claudi ius-
3 sit, ne quid per noctem seditionis oriretur. Cornelium
Tacitum, scriptorem historiae Augustae, quod paren-
tem suum eundem diceret, in omnibus bibliothecis con-
locari iussit. ne[c] lectorum incuria deperiret, librum
per annos singulos decies scribi publicitus in † evicos
4 archi⟨*i*⟩s iussit et in bybliothecis poni. ⟨*h*⟩olosericam
vestem viris omnibus interdixit. domum suam destrui
praecepit atque in eo loco thermas publicas fieri pri-
5 vato sumptu iussit. columnas centum Numidicas pe-
dum vicenum ternum Ostiensibus donavit de proprio.
possessiones, quas in Mauritania habuit, sartis tectis
6 Capitolii deputavit. argentum mensale[m], quod pri-
vatus habuer*at*, ministeriis conviviorum, quae in tem-
7 plis fierent, dedicavit. servos urbanos omnes manu
misit utri⟨*u*⟩sque sexus, intra centum tamen ne Cani-
ni[m]am transire videretur.

11 Ipse fuit vitae parcissimae, ita ut sextarium vini

1 impetrabit P[1] *t.* B idcorco P[a] 8 sestertíes P -um Σ 13 oreretur *de Winterfeld· propter clausulam* 16 nec P neue *Pet.* 17/18 in euicos archis P in euconsarchis A in encons-archis *alii codd. familiae* Σ in cunctis archiis *Cas.* in demosi-archiis *Obr.* a praefectis archiis *Momms.* in consularibus (*seu* consulum) archiis *Purser* inque cos. archiis *He.* 24 mensa-lem P[1] *t.* B, Σ -em P *corr.* 25 habuerit P -rat Σ 27 utrisq; P utriusque Σ 27/28 nec aninimã P nec animam Σ ne Cani-niam *vulgo*

tota die numquam potaverit, saepe intr⟨*a h*⟩eminam.
convivium vero unius galli[ca]n*a*cei, ita ut ⟨*s*⟩inciput 2
adderet et o*v*a. pr*ae* [h]om[i]nibus holeribus adfatim
ministratis lactucis inpa*t*ienter indulsit, somnum enim
se mer*c*ari illa sumptus effusione dicebat. amariores
cib*o*s adpetivit. balneis raro usus est atque adeo vali- 3
dior fuit in senectute. vitr*e*orum diversitate atque ope-
rositate vehementer est delectatus. panem nisi siccum
numquam comedit eundemque sale atque aliis rebus
conditum. fabricarum peritissimus fuit, marmorum cu- 4
pidus, nitoris senatorii, venationum studiosus. men- 5
sam denique suam numquam nisi agrestibus opimavit.
fasianam avem nisi suo et suorum natali et diebus
festissimis non posuit. hostias suas semper domum re-
vocavit isdemque suos vesci iussit. uxorem gemmis 6
uti non est passus. auro clavatis vestibus idem inter-
dixit. nam et ipse auctor Aureliano fuisse perhibetur,
ut aurum a vestibus et cameris et pellibus summove-
ret. multa huius feruntur, sed longum est ea in litteras 7
mittere. quodsi quis omnia de hoc viro cupit scire,
legat Suetonium Optatianum, qui eius vitam adfatim
scripsit. legit sane senex minutulas litteras ad stupo- 8
rem nec umquam nocte⟨*m*⟩ intermisit, qua non aliquid
vel scriberet ille vel legeret praeter posterum *k*alenda-
rum diem.

Nec tacendum est et frequenter *intim*andum tantam 12
senatus laetitiam fuisse, quod el*i*gendi principis cura
ad ordinem amplissimum revertisset, ut et supplica-
tiones decernerentur, et *h*ecato*m*be[n] promitteretur,
singuli[s] denique senatores ad suos scriberent, nec ad

1 intreminam P intra eminam Σ 2 gallicanecei P[1] *t.* B galliçanecei P *corr.* (c *exp.*) 3 oba P ꝑ (*i. e.* pro) P pro Ch prae *vulg.* hominibus P omnibus Σ 4 inpacienter P 5 mereari P[1] 6 cibus P[1] *t.* B adeo P ideo Σ 7 uitri-orum P uitrorum Σ 11 cenatorii *Momms.* 24/25 calen-darũ P 26 imitandũ P mirandum Σ intimandum *Salm., edd.* 27 elegendi P 29 aecatonben P

suos tantum sed etiam ad externos, mitterentur prae-
terea litterae ad provincias: scirent omnes socii omnes-
que nationes in antiquum statum re[d]disse rem p. ac
senatum principes legere, immo ipsum senatum prin-
cipem factum, leges a senatu petendas, reges barbaros
senatui supplicaturos, pace⟨*m*⟩ ac bella senatu auctore
2 tractanda. ne quid denique deesset cognitioni, pleras-
que huius modi epistulas in fine libri posui, et cum
cupiditate et sine fastidio, ut aestimo, perlegendas.
13 Et prima quidem illi cura imperatoris facti haec fuit,
ut omnes, qui Aurelianum occiderant, interimere[n]t,
2 bonos malosve, cum iam ille vindicatus esset. et quo-
niam a Maeotide multi barbari eruperant, hos eosdem
3 consilio atque vir*t*ute[o] conp[e]r*ess*i*t* ips*i* autem M*ae*-
⟨*o*⟩tidae ita se gregabant, quasi accitu Aureliani ad
bellum Persicum convenissent auxilium daturi nostris,
4 si necessitas postularet. M. Tullius dicit magnificentius
esse dicere, quemadmodum ⟨*gesserit quam quemad-*
modum⟩ ceperit consulatum: at in isto viro magnifi-
cum fuit quod tanta gloria cepit imperium; gessit
5 autem propter brevitatem temporum nihil magnum. in-
teremptus est enim insidiis militaribus, ut alii dicunt,
sexto mense, ut alii, morbo interiit. tamen constat fac-
tionibus eum oppressum mente atque animo defecisse.
6 hic idem mensem Septembrem Tacitum appellari iussit,
idcirco quod eo mense et natus et factus est imperator.
Huic frater F l o r i a n u s ⟨*in*⟩ imperio successit, de
quo pauca ponenda sunt.

---

3 reddisse P^1 *t.* B reḍdisse P *corr.* (d *exp.*) 6 pace P pacem Σ 7/8 *c. 18* 11 interimerent P^1 *t.* B n *exp.* P *corr.* 13 maeotidę P 14 uiri (iuri P *corr.*) ut eo conperiss& (comperissent Ch) PΣ uirtute compressit *Obr.* Ipsa P Ch 14/15 mo&idę P 15 congregabant Σ 18/19 *sententiam ex* Ciceronis *orat. in Pison. 2, 3 supplevit Salm.* 20/21 gessit — magnum *om.* P^a, *add.* P^b *in marg. superiore* 27 in *add. vulgo* 28 *post* sunt *add.* P feliciter. TACITUS EXPLICIT INCIPIT FLORIANUS

Hic frater Tacit*i*[s] german*u*⟨*s*⟩ fuit, qui post fratrem **14 (Flor. 1)**
arripuit imperium, non senatus auctoritate sed suo
motu, quasi hereditarium esse⟨*t*⟩ imperium, cum sciret
adiuratum esse in senatu Tacitum, ut, cum mori c⟨*o*⟩e-
pisset, non liberos suos sed optimum aliquem prin-
cipem faceret. denique vix duobus mensibus imperium 2
tenuit et occisus est Tarsi a militibus, qui Probum
audierant imperare, quem omnis exercitus legerat; tan- 3
tus autem Probus fuit in[te] re militar*i*, ut illum senatus
optaret, miles eligeret, ipse p. R. adclamationibus pe-
teret. fuit etiam Florianus morum fratris imitator, nec 4
tamen usque⟨*qua*⟩que. nam effusionem in eo frater
frugi reprehendit, e⟨*t*⟩ haec ipsa imperandi cupiditas
aliis eum moribus ostendit fuisse quam fratrem.
Duo igitur principes una extiterunt domo, quorum 5
alter sex mensibus, alter vix duobus imperaver*u*nt,
quasi quidam interreges inter Aurelianum et Probum.
[post interregnum principes nuncupati.]
Horum statuae fuerunt Interam*na*e duae pedum tri- **15 (2)**
cenum e marmore, quod illic eorum cenotafia consti-
tuta sunt in solo proprio; sed deiectae fulmine ita
contritae sunt, ut membratim *i*aceant dissipatae. quo 2
tempore responsum est ab haruspicibus quandocumque
ex eorum familia imperatorem Romanum futurum seu
per feminam seu per virum, qui det iudices Parthis ac
Persis, qui Francos et [h]Alamannos sub Romanis legi-
bus habeat, qui per omnem Africam barbarum non re-
linquat, qui *T*aprobanis praesidem inponat, qui ad

---

1 tacitus germani P^1 *t.* B taciti* german'* P *corr.* 3 ee͡ (*i. e.* esse) P^1 4 senat P^a, *corr.* P^b 9 intere militare P in re militari Σ inter militares *Salm. (Jord.)* 12 usq; quę P usquequaque Σ 13 reprẹhendite · haec P reprehendite Σ reprehendit et haec *edd.* 16 imperauerint P -runt Σ 18 post interregnum principes nuncupati *del. Salm., edd.* 19 interãm ne P^1 *t.* B, *virgulam eras.* P *corr.* 20 kenotafia P *corr.* 22 raceant P^1 *t.* B 27 per *om.* P^a, ꝑ *add.* P^b 28 daꝑbanis (*i. e.* daprobanis) P^1 *t.* B ta- P *corr.* (t *in ras.*)

*Iuver*nam insulam proconsulem mittat, qui Sarmatis
omnibus iudicet, qui terram omnem, qua Oceano ambi-
tur, captis omnibus gentibus suam faciat, postea tamen
senatui reddat imperium et antiquis legibus vivat, ipse
victurus annis centum viginti et sine herede moritu-
3 rus. futurum autem eum dixerunt a die fulminis prae-
4 cipitati[s] statuisque confractis p*ost* annos mille. non
magna haec urbanitas haruspicum fuit, qui principem
talem post mille annos futuru*m* esse dixerunt, quia,
si post centum annos praedicerent, forte possent eorum
depr[á]ehendi mendacia . . . . . pollicentes, cum vix re-
5 manere talis possit historia. ego tamen haec idcirco
inserenda volumin*i* credidi, ne quis me legens legisse
non crederet.
16(3) Tacitus congiarium p. R. intra sex menses vix de-
2 dit. imago eius posita est in Quintiliorum in una ta-
bula quinquiplex, in qua semel togatus, semel clamy-
datus, semel armatus, semel palliatus, semel venato-
3 rio habitu. de qua quidam epigrammatarius ita allusit,
ut diceret: 'non agnosco senem armatum, non clamy-
4 datum' inter cetera, 'sed agnosco togatum.' et Floriani
liberi et Taciti multi extiterunt, quorum sunt posteri,
credo, millesimum annum expectantes. in quos multa
epigrammata {scripta sunt}, qui⟨*bus*⟩ iocati sunt aru-
spices imperium pollicentes.
5 Haec sunt, quae de vita Taciti atque Floriani digna
6 memoratu comper[r]isse ⟨*me*⟩ memini. nunc nobis ad-
grediendus est Probus, vir domi foris{que} conspi-
cuus, vir Aureliano, Traiano, Hadriano, Antoninis,

1 romanã PΣ Monam *Momms.* Iuuernam *Purser (cf. Momms., St.-R. II*[3] *p. 748, adn. 3)* Renanam *Petsch. insulam Batavorum intellegens* 6/7 praecipitatis P^1 *t.* B -tãtis P *corr.* -tati *Cas., edd.* 7 p̣ (*i. e.* per) P post Σ, *edd.* 9 futurus P^1 11 de-p̃hendi (*i. e.* depraehendi) P mendatia P *lacunam indicavit* □ *Pet.* 13 uolumine PΣ 21 inĩ (*i. e.* inter) P et *Pet.* 23/24 multapigrãmata P^a, *corr.* P^b 24 scripta sunt *om.* P, *non om.* Σ quo PΣ queis (*sive* quibus) *Cas.* 27 me *om.* PΣ, *add.* B *corr.* 28 que *om.* P, *non om.* Σ, *add. edd.*

Alexandro, Claudioque praeferendus, nisi quia in illis
varia, in hoc omnia praecipua *i*unc⟨*tim*⟩ fuere, qui
post Tacitum omnium iudicio bonorum imperator est
factus orbemque terrarum pacatissimum gubernavit,
d*e*le[c]tis barbaris gentibus, deletis etiam plurimis ty-
rannorum, qui eius temporibus extiterunt, de quo dic-
tum est ⟨*dignum esse*⟩, ut Probus diceretur, etiamsi
Probus nomine non fuisset. quem quidem multi fe-
runt etiam S*i*b*y*llinis libris promissum, qui si diutius
fuisset, orbis terrae barbaros non haberet. haec ego 7
in aliorum vita de Probo credidi praelib[er]anda, ne
dies, ⟨*h*⟩ora, momentum aliqui*d* sibi vindicaret in me
necessitate fatali ac Probo indicto deperirem. nunc 8
quoniam interim meo studio {satisfeci, claudam istud
volumen} satis factum arbitrans studio et cupiditati
meae.
Om*in*a imperii Tacito haec fuerunt: fanaticus qui- **17(4)**
dam in templo Silvani tensis membris exclamavit: 'ta-
cita purpura, tacita purpura', idque septimo. quod
quidem postea om⟨*i*⟩ni deputatum est. vinum, quo 2
libaturus ⟨*Ta*⟩citus fuerat in templo Herculis Fundani,
subito purpureum factum est. vitis, qu⟨*a*⟩e u*v*as Amin- 3
nias albas fereba[n]t, eo anno, quo ille imperium me-
ruit, ⟨*pur*⟩purascere . . . . . . plurima purpurea facta
sunt. mortis om*in*a haec fuerunt: patris sepulchrum 4

1 nisi *del. Pet.* 2 tunc PΣ iuncta *Bae. (Pet.)* iunctim *He. propter clausulam* 5 dilectis P^1 *t.* B deletis P *corr.* 6 de quo dictum est *del. Less.* 7 dignum esse *add. Cas. (Pet.)* 9 sybillinis P 11 pręliberanda P^1 *t.* B pręlib**anda P *corr.* 12 aliquis P aliquid Σ 13/14 nunc qm̃ (*i. e.* quoniam) interĩ meo studio P nunc interim meo studio satisfeci claudam istud uolumen Σ nunc claudam uolumen *vulgo* nunc quiescam interim in stadio meo *Obr.* nunc quiescam interim meo stilo *Pet.* nunc quoniam interim meo studio satisfeci, claudam istud uolumen *Ho.* 17 om̃a (*i. e.* omnia) P^1 Omina *superscr. a. m.* 18/19 taciti purpuram *(semel)* Σ 20 omni P^1 21 lib**aturus P citus P^1 22 ubas P^1 24 purascere P, *om.* Σ *partim lacuna indicata* purpureas ⟨tulit: sed et alia⟩ *Salm.* 25 omnia P

{subito} disruptis ianuis se aperuit. matris umbra
se[m] per diem et Tacito et Floriano velut viventis
optulit, nam diversis patribus nati fer*e*bantur. in la-
rario di*i* omnes seu terrae motu seu casu aliquo con-
ciderunt. imago Apollinis, quae ab his colebatur, ex
summo fastigio in lectulo posita sine hominis cuius-
piam manu deprehensa est. sed quousque ultra pro-
gredimur? sunt a quibus ista dicantur. nos ad Pro-
bum et ad Probi gesta insignia reseruemu*s*.

18(5) Et quoniam me promisi aliquas epistulas esse posi-
turum, quae creato Tacito principe gaudia senatus
ostenderent, his additis finem scribendi faciam. epistu-
2 lae publicae: 'senatus amplissimus curi⟨*a*⟩e Cartha-
ginensi salutem dicit. quod bonum, faustum, felix sa-
lutareque sit rei p. orbique Romano, dandi ius imperii,
appellandi principis, nuncupandi Augusti ad nos re-
3 vertit. ad nos igitur referte, quae magna sunt. omnis
provocatio *prae*⟨*fecti*⟩ urbis erit, quae tamen a pro-
4 consulibus et ab ordinariis iudicibus emerserit. in quo
quidem etiam vestram in antiquum statum redisse cre-
dimus dignitatem, si quidem primus hic ordo est, qui
5 recipiendo vim suam ius suum ceteris servat.' alia epi-
stula: 'se[r]*n*atus amplissimus curiae Trevirorum. ut
estis liberi et semper fuistis, laetari vos credimus.
creandi[s] principis iudicium ad senatum redit, simul
etiam praefectur⟨*a*⟩e urbanae appellatio universa de-
6 creta est.' eodem modo scriptum est Antioc⟨*h*⟩ensi-
bus, Aquileiensibus, Mediolanensibus, Alexandrinis,
Thessalonicensibus, Corinthiis et Atheniensibus.

1 subito *om.* P, *non om.* Σ 2 sēp (*i. e.* semper) P[1] *t.* B se per Σ 3 se *ante* optulit *add.* P *corr.* ferabantur P[1] *t.* B feræbantur P *corr.* 3/4 larari odit P[1] *t.* B 7 deprẹhensa P 9 reseruemur P reseruemus Σ *(coni. Petsch.)* reuertemur *edd.* 10/11 *c. 12, 2* 13/14 Carthaginiensi *Pet.* 15 quẹsit P -que sit *edd.* rep̃ P[a], *corr.* P[b] 18 quẹ P praefecti Σ, *edd.* 22 c&erit P[1] 23 seruatus P curia & reuirorũ P 25 cre-andis P[1] *ut videtur* creandi* P *corr.*

Privatae autem epistulae haec fuerunt: 'Autronio 19(6)
Iusto patri Autronius T*ib*erianus salutem. nunc
te, pater sancte, interesse decuit senatu⟨*i*⟩ amplis-
simo, nunc sententiam dicere, cum tantum aucto-
ritas amplissimi ordinis creverit, ut rever⟨*s*⟩a⟨*e*⟩
in antiquum statum rei p. nos principes demus,
nos faciamus imperatores, nos denique nuncup*e*-
mus Augustos. fac igitur ut convalescas, curiae 2
interfuturus antiqu⟨*a*⟩e. nos recepimus ius proconsu-
lare, redierunt ad praefectum urbi appellationes om-
nium potestatum et omnium dignitatum.' item alia: 3
'Claudius Sapilianus Cereio M⟨*a*⟩eciano patruo salu-
tem. opti⟨*nui*⟩mus, pater sancte, quod semper opta-
vimus: in anti*q*uum statum senatus revertit. nos prin-
cipes facimus, nostri ordin*i*s sunt potestates. gratias 4
exercitui Romano et vere Romano: reddidit nobis,
quam semper habuimus potestatem. abice Ba[t]ianos 5
Puteolanosque secessus, da te urbi, da {te} curiae. flo-
ret Roma, floret tota res p.; imperatores damus, prin-
cipes facimus; possumus et prohibere, qui *c*oepimus
facere. dictum sapienti sat est.'
Longum est omnes epistulas *c*[u]onectere, quas rep- 6
peri, quas legi. tantum illud dico senatores omnes ea
esse laetitia elatos, ut in domibus suis omnes albas
hostias c⟨*a*⟩ederent, imagines frequenter aperi⟨*r*⟩ent,
albati sederent, convivia sumptuosiora prae*b*[en]erent,
antiquitatem sibi redditam *c*red*e*rent.

2 tyferianus P 5 reuera PΣ reuertat *vulgo* reuersa *Pet.* reuersae *Less.* 6 re p. *Pet.* (*scil.* reuersa) res p. *vulgo* (*scil.* reuertat) 7/8 nuncupamus P 13/14 Optimus P optinuimus Σ 14 anticuum P[1] 15 ordines P 17 abicebat ianos P abite baianos R 18 date urbi dacuriẹ P date curie date urbi Σ 20 cẹpim̃ P 21 dictum sapienti sat est] *Terent. Phormio 541* 22 quonectere P[1] 25 aperient P aperirent Σ 26 *post* sederent *in* P *spatium 20 litterarum* prẹuenerent P[1] *t.* B prẹuenirent P *corr.*, Σ praeberent *Cas.*, *edd.* *(post* prẹuenerent *in* P *spatium 30 litterarum)* 27 reddita meredirent P[1] *t.* B FLORIANUS EXPLICIT P

⟨*FLAVI VOPISCI SYRACUSII*⟩

PROBUS

1 Certum est, quod Sallustius Crispus quo⟨*d*⟩que Mar-
cus Cato et Gellius historici sententiae modo in lit-
teras rettulerunt, omnes omnium virtutes tantas esse,
qua⟨*n*⟩tas videri eas voluerint eorum ingenia, qui
2 unius cuius⟨*que*⟩ facta descripserint. inde est quod
Alexander Magnus Mac[h]edo, cum ad Achillis se-
pulchrum venisset, graviter ingemescens 'felicem te',
inquit, 'iuvenis, qui talem praeconem tuarum virtutum
repperisti', Homerum intellegi volens, qui Achillem tan-
tum in virtutum studio f*e*cit, quantum *i*pse valebat
ingenio.
3 Quorsum h*ae*c pertineant, mi Celsine, fortassis requi-
ris. Probum principem, cuius imperio oriens, occidens,
meridie⟨*s*⟩, septentrio omnesque orbis partes in to-
tam sec*ur*itatem redactae sunt, scriptorum inopia iam
4 paene nescimus. occidit, pro pudor, tant*i* viri et talis
historia, qualem non habent bella Punica, non terror
Gallicus, non motus Pontici, non Hispaniensis astutia.
5 sed non patiar ego ille, a quo dudum solus Aurelianus
est expetitus, cuius vitam quantum potui persecutus, Ta-
cito Florianoque iam scriptis non me ad Pro*b*i facta con-
scendere, si vita suppetet, omnes, qui supersunt usque

1 INCIPIT EIUSDEM PROBUS FELICITER P (ad constantinū aug̃. *add. a. m.*) 3 *Sall. Catil. 8* quoq; P^1 3/4 *Cato apud Gellium III 7, 19* 6 euatas P^1 quātas P *corr.* 7 cuius P cuiusque Σ 12 fuit PΣ fecit *Pet.* inse PΣ 14 hoc P 16 meridie P^1 17 seueritatē P securitatem Σ iam P^1 *t.* B ia* P *corr. (postea* iam *restitutum)* 18 tanta PR tanti Ch, *edd.* 22 expeditus Σ *(coni. Eyss.)* ꝑsecutus (*i. e.* persecutus) P^1 *t.* B ꝓsecutus (*i. e.* prosecutus) P *corr.*, Σ 23 ꝓui (*i. e.* proui) P^1

ad Maximianum Diocletianumque, dicturus. neque ego 6
nunc facultatem eloquentiamque polliceor sed res ge-
stas, quas perire non patior.
Usus autem sum, ne in aliquo fallam carissimam 2
mihi familiaritatem tuam, praecipue libris ex biblio-
theca Ulpia, aetate mea thermis Diocletianis, et item
ex domo Tiberiana, usus etiam [ex] regestis scribarum
porticus porphyreticae, actis etiam senatus ac po-
pul*i*. et quoniam me ad colligenda talis viri gesta 2
ephemeris Turduli Gallicani plurimum iu*v*it, viri ho-
nestissimi ac sincerissimi, beneficium amici senis tacere
non debui.
*C*n. Pompeium, tribus fulgentem triumphis belli *pi*- 3
*ra*tici, belli Sertoriani, belli Mithridatici multarumque
rerum gestarum maiestate sublimem, quis tandem nos-
set, nisi eum Marcus Tullius et Titus Livius in litteras
rettulissent? Pu*bl*⟨*i*⟩um Scipionem Afric⟨*an*⟩um, immo 4
Scipiones omnes, seu Luci*o*s seu Nasicas, nonne tene-
brae possiderent ac tegerent, nisi commendatores eo-
rum historici nobiles atque ignobiles extitissent? lon- 5
gum est omnia persequi, quae ad exemplum huiusce
modi etiam nobis tacentibus usurpanda sunt. illud tan- 6
tum contestatum volo me et rem scripsisse, quam,
si quis voluerit, honestius eloquio celsiore demonstret,
et mihi quidem id animi fuit, ⟨*ut*⟩ non Sallustios, Li- 7
*v*ios, Tacito⟨*s*⟩, Trogos atque omnes disertissimos imi-
tarer viros in vita principum et temporibus disserendis,
sed Marium Maximum, Suetonium Tranquillum, Fa-
bium Marcellinum, Gargilium Martialem, Iulium Capi-
tolinum, Aelium Lampridium ceterosque, qui haec et

7 ex *del. Cas., Eyss.* ex ⟨re⟩ *Bae.* 8/9 populo P 10 iubit P^1 13 G̃Ñ P 13/14 parthici P piratici (pyratici) Σ, *edd.* 17 paulũ PΣ africũ P africanum Σ 18 lucius P 22/23 tantũ P tamen Σ 23 me & PΣ memet *Bae. (Pet.)* me et *def. Ahlquist; cf. Ti. p. 114* 25 ut *add. Pet.* 25/26 libios P 26 tacito P^1 29/30 Iulium Capitolinum, Aelium Lampridium *uncis inclusit Pet.*

talia non tam diserte quam vere memoriae tradide-
8 runt. sum enim unus ex curiosis, quod infi[ni]t⟨*i*⟩as
ire non possum, ince⟨*n*⟩dentibus vobis, qui, cum multa
9 sciatis, scire multo[s] plura cupitis. et ne diutius ea,
quae ad meum consilium pertinent, loqu*a*r, magnum
et praeclarum principem et qualem historia nostra non
novit, arripiam.
3 Probus oriundus e Pannonia, civitate Sirmiensi, no-
biliore matre quam patre, patrimonio moderato, ad-
finitate non magna, tam privatus quam imperator no-
2 bilissimus virtutibus claruit. Probo, ut quidam in lit-
teras rettulerunt, pater nomine Maximus fuit, qui, cum
ordines honestissime duxisset, tribunatum adeptus
apud Aegyptum vita functus est uxore ac filio et filia
3 derelictis. multi dicunt Probum Claudi propinquum
fuisse, optimi et sanctissimi principis, quod, quia per
unum tantum Graecorum relatum est, nos in medio
4 relinquemus. unum tamen dico, quod in ephemeride
legisse me memini, a Claudia sorore Probum sepultum.
5 adulescens Probus corporis viribus tam clarus est fac-
tus, ut Valeriani iudicio tribunatum prope in*b*erbis ac-
6 ciperet. extat epistula Valeriani ad Gallienum, qua
Probum laudat adhuc adulescentem et imitationi om-
7 nium proponit. ex quo apparet neminem umquam per-
venisse ad virtutum summam iam maturum, nisi qui
puer seminario virtutum generosiore concretus aliquid
4 inclitum designasset. epistula Valeriani: 'Valeria-
nus pater Gallieno filio, Augustus Augusto. et meum
secutus iudicium, quod semper de Probo adulescente
primo habui, et omnium bonorum, qui eundem sui no-
minis virum dicunt, tribunatum in eum contuli datis
sex cohor⟨*ti*⟩bus Saracenis, creditis etiam auxiliaribus

1 disertę P 2/3 infinitas ire P^{1} infinita scire Σ, P *corr.* infitias ire *Pet.* 3 incedentib; P intendentibus Σ 5 loquor P^{1} *t.* B loquar Σ, P *corr.* 10/11 nobilissimis Σ 15 claudii P *corr.* 17 gręcarũ P 21 inuerbis P^{1} 32 cohorb; P cohortibus Σ Saracensis *Pet. perperam*

Gallis cum ea Persarum manu, quam nobis Artabassis
Syr[i]us mancipavit. te quaeso, fili carissime, ut eum 2
iuvenem, quem imitari pueris omnibus volo, in tanto
habeas honore, quantum virtutes eius et merita pro
debito mentis splendore desiderant. alia epistula de 3
eodem ad praef. praet. cum salario: Valerianus
Augustus Mulvio Gallicano praef. praet. mireris for-
tassis, quod ego inberbem tribunum fecerim con⟨*tra*⟩
s⟨*en*⟩tentiam divi Hadriani, sed non multum mira*b*e-
ris, si Probum cogitas: e⟨*s*⟩t adulescens vere probus; 4
numquam enim aliu*d* mihi, cum eum cogito, nisi eius
nomen occurrit, quod nisi nomen haberet, potuit habere
cognomen. huic igitur dari iubebis, quoniam medio- 5
cris fortunae est, ut eius dignitas incrementis iu*v*e-
tur, tunicas russulas duas, pallia Gallica duo fibu-
lata, inte[g]rulas paragaudias duas, patinam argen-
team librarum decem specellatam aureos Antoninianos
centum, argenteos Aurelianos mille, aereos Philippeos
decem milia; item in salario diurno bubulae pondo . . ., 6
porcin*a*⟨*e*⟩ pondo sex, caprinae pondo decem, galli-
naceum per biduum, olei per biduum sextarium unum,
vini veteris diurnos sextarios decem cum larido, b*u*-
*c*el⟨*l*⟩a*t*i, s[o]alis, olerum, lignorum quantum sat est.
hospitia praeterea eidem ut tribunis legionum praeberi 7
iubebis.'
Et haec quidem epistulis declarantur. nu*nc* quantum **5**
ex ephemeride colligi potuit: cum bello Sarmatico iam
tribunus tramisso Danubio multa fortiter fecisset, ⌈pu-

2 syrius P syrus (sirus) Σ 3 imitari] intimari *Golisch* 8 qud P^{a}, *corr.* P^{b} 8/9 constentiã P^{1} contra constitutum Σ, *quod superscr. a. m. in* P contra sententiam *Gru., edd.* 9/10 miraueris P^{1} 10 est *Gru., edd.* & P, *om.* Σ 11 aliũ P 14/15 iub&ur P 15 galliga P gallicana Σ 16 integrulas P interulas Σ 19 *post* pondo *intercidit numerus lacuna non indicata* 20 porcina P porcine Σ 22 diurnos P^{1} *t.* B diurnoş P *corr.* 22/23 bobulaci P bubalino Σ pabuli, aceti *Pet.* 23 soalis P salis Σ oleum P^{a}, *corr.* P^{b} 26 nũ P □
28 Danuuio *edd.*

blice in contione donatus est hastis puris quattuor,
coronis vallaribus duabus, corona civica una, vexil-
lis puris quattuor, armillis aureis duabus, torque au-
2 reo uno, patera sacrificali quinquelibri una. quo qui-
dem tempore Valerium Flaccinum, adulescentem no-
bilem, parentem Valeriani, e Quadorum liberavit manu.
3 unde illi Valerianus coronam civicam detulit. verba
Valeriani pro contione habita: 'suscipe, Probe, prae-
mia pro re p., suscipe coronam civicam pro parente.'
4 quo quidem tempore legionem tertiam eidem addidit,
5 sub testimonio huius modi. epistula de legione tertia:
'res gestae tuae, Probe carissime, faciunt, ut et se-
rius tradere maiores tibi exercitus videar et cito tamen
6 tradam. recipe in fidem tuam legionem tertiam Feli-
cem, quam ego adhuc nulli nisi provecto iam credidi;
mihi autem eo tempore credita est, quo et me cano-
7 sum, qui credebat cum gratulatione, vidit. sed ego in
te non expecto aetatem, cum et virtutibus fulge⟨*a*⟩s
8 et moribus polleas. vestes tibi triplices dari iussi, sa-
larium duplex feci, vexillarium deputavi.'

6 Longum est, si per res gestas tanti percurram viri,
quae ille sub Valeriano, quae sub Gallieno, quae sub
Aureliano et Claudio privatus fecerit, quoties murum
conscenderit, vallum diripuerit, hostem comminus inter-
em⟨*er*⟩it, dona princip*um* emeruerit, rem p. in anti-
2 quum statum sua virtute reddiderit. docet Gallieni epi-
stula ad tribunos data, qui fuerit Probus: 'Gallienus
Augustus tribun*is* exercitu⟨*u*⟩m Illyricianorum. etiam-
si patrem meum fatalis belli Persici necessitas te-
nuit, habeo tamen parentem Aurelium Probum, quo
laborante possim esse securus. qui si adfuisset, num-
quam ille ne nominandus quidem tyrannus sibi usur-
3 passet imperium. quare omnes vos consiliis eius cu-

18 fulges P fulgeas Σ 23 quoties P^{1} *t.* B quotiēs P *corr.* 24 cōminus P^{1} *t.* B (*virgulam erasit* P *corr.*) 24/25 intemit P interemerit Σ 25 principē P^{1} *t.* B 28 tribunus P exercitū P

pio par*e*re, qui et patris iudicio probatus est et se-
natus.'

Non magnum fortassis iudicium Gallieni esse videa- 4
tur, principis mollioris, sed, quod negari non potest,
ne dissolutus quidem quispiam se nisi in eius fidem
tradit, cuius si*bi* virtutes aestimat profuturas. sed esto, 5
Gallieni epistula sequestretur, quid Aureliani iudi-
cium? qui Probo decimanos, fortissimos exercitus sui
et cum quibus ipse ingentia gesserat, tradidit sub
huius modi testimonio: 'Aurelianus Augustus Probo 6
salutem dicit. ut scias, quanti te faciam, decimanos
meos sume, quos Claudius mihi credid⟨*it*⟩. isti enim
sunt, qui quadam felicitatis praerogativa praesules nisi
futuros principes habere non norunt.'

Ex quo intellectum est Aurelianum in animo h*o*c 7
habuisse, ut, si quid sibi scienti prudentique eveniret,
Probum principem faceret. iam Claudii, iam Taciti iu- 7
dicia de Probo longum est innectere, quamvis feratur
in senatu Tacitus dixisse, cum eidem offer⟨*r*⟩etur im-
perium, debere Probum principem fieri. sed ego se-
natus consultum ipsum non inveni.

Ipse autem Tacitus imperator primam talem ad Pro- 2
bum epistulam dedit: 'Tacitus Augustus Probo. me 3
quidem senatus principem fecit de prudentis exerci-
tus voluntate[m]. a*t*tamen sciendum tibi est ⟨*t*⟩uis
nunc umeris magis incubuisse rem p., qui et quantus
si⟨*s*⟩, omnes novimus, scit senatus. adesto igitur no-
stris necessitatibus, tuae familiae adsere, ut soles, rem
p(ublicam). nos tibi decreto totius orientis ducatu[s] 4
salarium quinquiplex fecimus, ornamenta militaria ge-
minavimus, consulatum in annum proximum nobiscum

1 parare P parere Σ 6 siut P sibi Ch 12 sue P^{a}, *corr.* P^{b} credidisti P^{1} credidit isti Σ, P *corr.* 15 hic P hoc Ch 19 offer&ur P 25 uoluntatē P^{1} *t.* B, *virgulam eras.* P *corr.* adtamen P uis P^{1} *t.* B tuis Σ, P *corr.* 27 si P^{1} sis P *corr*, Σ adeọsto P (o *exp.*)

decrevimus; te enim manet pro virtutibus tuis Capitolina palmata.'
5 Ferunt quidam Probo id pro imperii omine fuisse, quod Tacitus scripsit: 'te manet Capitolina palmata.' sed in hanc sententiam omnibus semper consulibus scribebatur.

8 Amor militum erga Probum ingens semper fuit, neque enim umquam ille passus est peccare militem. ille quin etiam Aurelianum saepe a gravi crudelitate de-
2 duxit. ille singulos manipu⟨*los*⟩ adiit, vest*es* et calciamenta perspexit, si quid praedae fuit, ita divisit,
3 ut sibi nihil praeter tela et arma servaret. quin etiam cum de praedato, *siv⟨e⟩* ex Alanis sive ex a⟨*li*⟩qua alia gente incertum est, reppertus esset equus non decorus neque ingens, qui, quantum captivi loquebantur, centum ad diem milia currere diceretur, ita ut per dies octo vel decem continuaret, et omnes crederent Probum tale[m] animal sibimet servaturum, iam primum dixit: 'fugitivo militi potius quam forti hic
4 equu⟨*s*⟩ convenit.' deinde in urnam milites iussit ⟨*nomen suum*⟩ mittere, ut aliqui eum sorte ductus acci-
5 pere⟨*t*⟩. et cum essent in exercitu quidam nomine Probi alii quattuor milites, casu evenit, ut qui primum ⟨*emergeret, ei*⟩ Probo nomen existeret, cum ip-
6 sius Pro⟨*bi*⟩ ducis nomen missum non esset. sed cum quattuor illi milites inter se contenderent ac sortem sibi quisque defendere⟨*t*⟩, iussit iterum agitari urnam, sed et iterum Probi nomen emersit; cumque tertio et
7 quarto fecisset, quarto Probi nomen effusum est. tunc omnis exercitus equ*u*m illum Probo duci dicavit, ip-

---

8 peccari in militem *Cas.* 10 manipu P^1 manipulos P *corr.* manipularios Σ uestar& P^1 *t.* B uestes & P *corr.* 12 tela* P (s *eras.*) 13 hic PΣ siue *edd.* aqua P^1 aliqua Σ, P *corr.* 18 talem P^1 *t.* B m *exp.* P *corr.* 20 equu P^1 20/21 nomen suum *add. vulgo (Pet.)* 21/22 accipere P^1 *t.* B 24 emergeret, ei *add. Pet.* 25 ꝑ (*i. e.* pro) $P^1\Sigma$ 27 defendere P^1 30 equom P^1 *t.* B^1

sis etiam militibus, quorum nomina exiera⟨*n*⟩t, id volentibus.

Pugnavit et contra Marmaridas in Africa fortissime 9
eosde*m*que vicit atque ex Lib*y*a Carthaginem transiit ea⟨*n*⟩demque a rebellionibus vindicavit. pugnavit et 2
singulari certamine contra quendam Aradionem in Africa eundemque prostravit et, quia fortissimum ac pertinacissimum virum viderat, sepulchro ingen⟨*ti*⟩ honoravit, quod adhuc extat tumulo usque ad ducentos pedes terra elatum per milites, quos otiosos esse numquam est passus. exta⟨*n*⟩t apud Aegyptum eius opera, 3
quae *p*er milites st⟨*r*⟩uxit, in plurimis civitatibus. in Nilo autem tam multa fecit, ut vectigal frumentarium solus adiuverit. pontes, templa, porticus, basilicas la- 4
bore militum struxit, ora fluminum multa patefecit, paludes plerasque siccavit atque in his segetes agrosque constituit. pugnavit etiam contra Palmyrenos Ode- 5
nati et Cleopatr⟨*a*⟩e partibus Aegyptum defendentes, primo feliciter, postea temere, ut paene caperetur, sed postea refectis viribus Aegyptum et orientis maximam partem in Aureliani potestatem redegit.

Cum igitur his tot tantis virtutibus eniteret, Tacito 10
absumpto fataliter ac Floriano imperium arripiente omnis orientalis exercitus eundem imperatorem fece-
runt. non in[a]e[gy]pt*a*[m] neque inelegans fabula est 2
scire, quem ad modum imperium Probus sumpserit: cum ad exercitus nuntius venisset, t*u*m primum ani- 3
mus militibus fuit praevenire Italicos exercitus, ne iterum senatus principem daret. sed cum inter milites 4
sermo esset, quis fieri deberet, et manipulatim in

---

1 exierat P^1 *t.* B^1 exierāt P *corr.* 4 eos deniq; P libia P 5 eadēq; P^1 *t.* B eādēq; P *corr.* 8 ingen P^1 10 terrelatum P^1 *t.* B terrelato* P *corr.* 12 mer P^1 *t.* B per P *corr. in ras.* stuxit P^1 22 tot tantis P (*cf. Ti. p. 46*) tot et tantis Σ tot ac tantis B *corr.*, *Pet.* 24 om̃s P omnis Σ; *cf. P 4, 11 (vol. I p. 118, 20)* omnes *edd.* orientalis] *nom. plur.*; *cf. Cc. 11, 3 (vol. I p. 192, 23)*: 'grauis' 25 inaegyptū P inepta Σ 27 tã P

campo tribuni eos adloquerentur dicentes requiren-
dum esse principem aliquem fortem, sanctum, vere-
cundum, clementem, probu*m* idque per multos circu-
los, ut fieri adsolet, diceretur, quasi divino nutu un-
dique ab omnibus adclamatum est: 'Probe Auguste,
5 {dii te} servent!' deinde concursus et c⟨*a*⟩espiticium
tribunal, appellatusque imperator, ornatus etiam pallio
purpureo, quod de statua templi oblatu*m* est, atque
inde ad Palatium reductus, invitus et retractans et
saepe dicens: 'non vobis expedit, milites, non mecum
bene agetis. ego enim vobis blandiri non possum.'
6 Prima eius epistula data ad Capitonem praef. praet.
talis fuit: 'imperium numquam optavi et invitus ac-
cepi. deponere mihi rem invidiosissimam non licet.
7 agenda est persona, quam mihi miles inposui⟨*t*⟩. te
quaeso, Capit*o*, ita mecum salva re[s] p. perf*r*uaris,
annona⟨*m*⟩ et commeatus et, quicquid necessarium est
ubique, milit*i*[s] pares. ego, quantum in me est, si recte
omnia gubernaveris, praefectum alterum non habebo.'
8 Cognito itaque, quod imperaret Probus, milites Flo-
rianum, qui quasi hereditarium {arripuerat imperium},
interemerunt, scientes neminem dignius posse impe-
9 ra*re* quam Probum. ita ei sine ulla molestia totius or-
bis imperium et militum et senatus iudicio delatum est.
11 Et quoniam mentionem senatus fecimus, sciendum
est, quid ipse ad senatum scripserit, quid item ad eum
2 amplissimus ordo rescripserit: oratio Probi prima ad
senatum: 'recte atque ordine, p. c., proximo superiore
anno factum est, *ut* vestra ⟨*cl*⟩ementia o*r*⟨*bi*⟩ terrarum

3 prob; P^1 probū P *corr.* 6 dii te *om.* P^1, *non om.* Σ, *add.* P *corr.* 8 oblat' (*i. e.* oblatus) P 9 ac retractans *edd. per errorem* 14 rem *om.* P^a, *add.* P^b 15 inposui P^1 16 capitu P pfluaris (*i. e.* perfluaris) P 18 milites P militi Σ 21 arripuerat imperium *om.* P, *non om.* Σ, *add. Pet.* imperium adripuerat (arr-) *add. vulgo, Eyss.* 22/23 imp̃ (*i. e.* imperator) P imperare Σ 24 iudio P^a, *corr.* P^b 29 ut Σ ad P uestra ementiaor P^1 *t.* B uestrā clementiā orb' P *corr.* uestra clementia orbis Σ

pri⟨*n*⟩cipe⟨*m*⟩ daret, et quidem de vobis, qui et estis
mundi principes et semper fuistis et in vestris posteris
eritis. atque utinam id etiam Florianus expectare vo- 3
luisset nec velut hereditarium sibi vendicasset impe-
rium, vel illum vel alium quempiam maiestas vestra
fecisset. nunc quoniam ille imperium arripuit, nobis 4
a militibus delatum est nomen Augustum, vindicatum
quin etiam in illum a prudentioribus militibus, quod
fuerat usurpatum. quaeso, ut de meis meritis ⟨*iudi-
cetis*⟩, facturus quicquid iusserit vestra clementia.' item 5
senatus consultum die III. nona⟨*s*⟩ Feb. in aede Con-
cordiae. inter cetera: Aelius Scorpianus consul dixit:
'audistis, p. c., litteras Aurelii Valerii Probi: de his
quid videtur?' tum adclamatum est: 'Probe Auguste, 6
dii te servent. olim dignus et fortis et iustus bonus
ductor, bonus imperator; exemplum militiae, exemplum
imperii. dii te servent. adsertor rei p[i]. felix imperes, 7
magister militiae felix imperes, te cum tuis dii custo-
diant. et senatus antea te delegit. aetate Tacito poste-
rior, ceteris prior. quod imperium suscepisti[s], gra- 8
tias agimus. tuere nos, tuere rem p.; bene tibi commit-
timus, quos ante servasti. tu Francicus, tu Gothicus, 9
tu Sarmaticus, tu Parthicus, tu omnia. et prius fuisti
semper dignus imperio, dignus triumphis. felix agas,
feliciter imperes.' post haec Manlius Statianus, qui 12
primae sententiae tunc erat, ita locutus est: 'dis in-
mortalibus gratias et prae ⟨*ce*⟩teris, patres conscripti,
Iovi Optimo, qui nobis principem talem, qualem sem-
per optabamus, dederunt. si recte cogitemus, non no- 2
bis Aurelianus, non Alexander, non Antonini, non Trai-
anus aut Claudius requirendi sunt. omnia in uno prin-

1 pricipe P^1 pricipē P *corr.* 4 uendicass& PΣ 9/10 *post* meritis *lacunam indicavit Pet.* ⟨iudicetis⟩ *add. He.* 10 facturus P faciatis Σ 11 nona P^1 13 Valerii] *nomen aliunde non constare docuit Pet.* 14 tunc *edd.* 17 reipĩ· P 20 suscepistis P suscepisti Σ 27 pręteris P^1 praeter his Σ pręceteris P *corr.* 28 Maximo *post* Optimo *add. Kell., Corn.* □

cipe constituta sunt, rei militaris scientia, animus cle-
mens, vita venerabilis, exemplar agend⟨*a*⟩e rei p. atque
3 omnium praerogativa virtutum. enimvero quae mundi
pars est, quam ille non vincendo didicerit? testes sunt
Marmaridae, in Afric⟨*a*⟩e solo victi, testes Franci,
⟨*in*⟩ invi⟨*i*⟩*s* strati paludibus, testes Germani et Ala-
4 manni, longe a Rheni summoti litoribus. iam vero
quid Sarmatas loquor, quid Gothos, quid Parthos ac
Persas atque omnem Ponticum tractum? ubique vi-
5 ge[a]nt Probi virtut*is* insignia. longum est dicere, quo*t*
reges magnarum gentium fugarit, quo*t* duces manu sua
occiderit, quantum armorum sit, quae ipse cepit pri-
6 vatus. superiores principes quas illi gratias egerint,
testes sunt litter⟨*a*⟩e publicis insert⟨*a*⟩e monumentis.
dii boni, quoties ille donis militaribus est donatus! quas
militum laudes emeruit! adulescens tribunatus, non
longe post adulescentiam regendas legiones accepit.
7 Iuppiter Optime Maxime, Iuno regina tuque virtutum
praesul Miner*v*a, tu orbis Concordia et tu Romana
Victoria, date hoc senatui populoque Romano, date
8 militibus, date sociis atque exteris nation*i*⟨*bu*⟩s: im-
peret quemammodum militavit! decerno igitur, p. c.,
votis omnium concinentibus nomen imperatorium, no-
men Caesareanum, nomen Augustum, addo proconsu-
lare imperium, patris patriae reverentiam, pontificatum
maximum, ius tertiae relationis, tribuniciam potesta-
tem.' post haec adclamatum est: 'omnes, omnes.'
13 Accepto igitur hoc s. c. secund*a*[m] oratione permi-
sit patribus, ut ex magnorum iudic[i]um appellationi-
bus ipsi cognoscerent, proconsules crearent, legatos

6 in uis P^1 in uiis P *corr.* etiam inuiis R in inuijs Ch 9/10 uigeant P uigent Σ, *edd.* emicant *Kiessling* 10 uirtutes P quod P^1 11 quod P 15 quoties P^1 *t.* B quotiēs P *corr.* 16 multũ P^a m*il^{i}tũ P^b *t.* B 19 minerba P^1 21 nationes P nationibus Σ 22 quē à modũ P quem ad modum *edd.* 28 s̃c̃· P secundũ oratione P^1 *t.* B secundũ orationē P *corr.* secundam orationem Σ 29 iudicium P^1 *t.* B iudic*úm P *corr.*

⟨*ex*⟩ consulibus darent, ius praetorium praesidibus da-
rent, leges, quas Probus ederet, senatus consultis pro-
priis consecrarent.
Statim deinde, si quid*a*m ex interfectoribus Aureliani 2
superfuerant, vario genere vindicavit, mollius tamen
moderatiusque quam prius exercitus et postea Tacitus
vindicaverant. deinde animadvertit etiam in eos, qui 3
Tacito insidias fecerant. Floriani sociis pepercit, quod
non tyrannum aliquem videbantur secuti, sed sui prin-
cipis fratrem. recepit deinde omnes *E*uropenses ex- 4
ercitus, qui Florianum et imperatorem fecerant et oc-
ciderant.
His gestis cum ingenti exercitu Gallias petit, quae 5
omnes occiso Postumo turbatae fuerant, interfecto Au-
reliano a Germanis possessae. tanta autem illic proelia 6
et tam feliciter gessit, ut a barbaris sexaginta per Gal-
lias nobilissimas reciperet civitates, praedam deinde
omnem, qua illi praeter divi*ti*as ⟨*e*⟩t⟨*i*⟩am[en] effere-
bantur ad gloriam. et cum iam in nostra ripa, immo 7
per omnes Gallias securi vagarentur, caesis prope qua-
dringentis milibus, qui Romanum occupaverant so-
lum, reliquos ultra Nigrum fluvium et Albam removit.
tantum his praedae barbaricae tulit, quantum ipsi Ro- 8
manis abstulerant. contra urbes Romanas castra in solo
barbarico posuit atque illic milites collocavit. agros 14
et horrea et domos et annonam Transrhenanis omnibus
fecit, his videlicet quos in excubiis conlocavit. nec ces- 2
satum est umquam pugnari, cum cotidie ad eum bar-
barorum capita deferrentur, iam ad singulos aureos
singula, quamdiu reguli novem ex diversis gentibus
venirent atque ad pedes Probi iacerent. quibus ille pri- 3

1 ex *add. Salm., edd.* 2 consulti P^a, *corr.* P^b 4 quidem P 10 curopenses P turopenses R 15 tata P^a, *corr.* P^b 17 receperit P^aΣ, *corr.* P^b *t.* B 18 diuinas tamen P diuinas que tamen Σ diuitias etiam *edd.* diuitias tantum *Petsch.* 18/19 efferabant P offerebantur Σ 22 reliquas P reliquos Σ reliquias *edd.* 23 tulit *om.* P^a, *add.* P^b

mum obsides imperavit, qui statim dati sunt, deinde
4 frumentum, postremo etiam vaccas atque oves. dicitur iussisse his acrius, ut gladiis non uterentur, Romanam expectaturi defensionem, si essent ab aliquibus
5 vindicandi. sed visum est id non posse fieri, nisi si limes Romanus extenderetur et fieret Germania tota
6 provincia. maxime tamen ipsis regibus consentientibus in eos vindicatum est, qui praedam fideliter non reddi-
7 derunt. accepit praeterea sedecim milia tyronum, quos omnes per diversas provincias sparsit, ita ut numeris vel limitaneis militibus quinquagenos et sexagenos intersereret dicens sentiendum esse non videndum, cum auxiliaribus barbaris Romanus iu*v*atur.

15 Compositis igitur rebus in Gallia tales ad senatum litteras dedit: 'ago diis inmortalibus gratias, p. c., quia
2 vestra in me iudicia conprobarunt. subacta est omnis qua tenditur late Germania, novem reges gentium diversarum ad meos pedes, immo ad vestros, supplices stratique iacuerunt. omnes iam barbari vobis arant, vobis iam serviunt et contra interiores gentes militant.
3 supplicationes igitur vestro more decernite. nam et quadri⟨*n*⟩genta milia hostium caesa sunt, et sedecim milia armatorum nobis oblata, et septu⟨*a*⟩ginta urbes nobilissimae captivitate hostium vindicat⟨*a*⟩e et omnes
4 penitus Galliae liberatae. coronas, quas mihi optulerunt omnes Galliae civitates aureas, vestrae, p. c., clementiae dedicavi. [as]eas Iovi Optimo Maximo ceterisque diis deabusque inmortalibus vestris manibus
5 consecrate. praeda omnis recepta est, capta etiam alia,
6 et quidem maior, quam fuera[n]t ante direpta. arantur Gallicana rura barbaris bubus et iuga Germanica captiva praebent nostris colla cultoribus, pascuntur ad

8 felicit̄ P^a fidelit̃ P^b 13 iubatur P^1 20 seruiunt PΣ serunt *edd.* 22 quadrigenta P^1 XLta (*i. e.* quadraginta) B quadrīgenta P *corr.* 23 septuginta P^1 24 a *ante* capituitate *add.* P *corr.* 25 pęnitus P 27 aseas P^1 *t.* B^1 ** eas P *corr.* sed et Σ eas *Eyss.* has *Pet.* 29 consecratę P 31 barbaricis Σ

nostrorum alimoniam gentium pecora diversarum, equinum pecus nostro iam fecundatur equitatui, frumento barbarico plena sunt horrea. quid plura? illis sola relinquimus sol*a*, nos eorum omnia possidemus.
volueramus, p. c., Germaniae novum praesidem fa- 7
cere, sed hoc ad pleniora vota distulimus. quod quidem credimus conferre, cum divina providentia nostro⟨*s*⟩ uberius *s*ecundarit exercitus.'
Post haec Illyricum petit. priusquam veniret, R⟨*a*⟩e- 16
tias sic pacatas reliqui*t*, ut illic ne suspi*c*ionem quidem ullius terroris reli⟨*n*⟩queret. in Illyrico Sarma- 2
tas ceterasque gentes ita con⟨*tu*⟩dit, ut prope sine bello cuncta reciperet, quae illi diripuerant. tetendit 3
deinde iter per Thracias atque omnes Geticos populos fama rerum territos et antiqui nominis potentia pressos aut in deditionem aut in amicitiam recepit. his gestis 4
orientem petit atque {in} itinere potentissimo quodam latrone Palfuerio capto et interfecto omnem Isauriam liberavit populis atque urbibus Romanis legibus restitutis. barbarorum, qui apud Isauros sunt, vel per ter- 5
rorem vel urbanitatem loca ingressus est. quae cum peragrasset, hoc dixit: 'facilius est ab istis locis latrones arceri quam tolli.' veteranis omnia illa, quae 6
anguste adeuntur, loca privata donavit addens, ut eorum filii ab anno octavo decimo, mares dumtaxat, ad militiam mitterentur, ne latrocinare ⟨*um*⟩quam discerent.
Pacatis denique omnibus Pamph*y*liae partibus cete- 17
rarumque provinciarum, quae sunt Isauriae vicina⟨*e*⟩,
ad orientem iter flexit. Blemm*y*as etiam subegit, quo- 2

4 solo P sola Σ nomina a P^a *om*ni*a P^b *t.* B 5 uoleram̓ (*i. e.* uolueramus) P, *edd.* uoueramus Σ germani P^a germanię P^b 8 nr̃o (*i. e.* nostro) P^1 fecundarit PΣ secundarit *Eyss. (Pet.)* 10 reliquid P suspitionē P 12 condit P^1 contudit P *corr.* 15 pręssos P 17 in *om.* P, *non om.* Σ itine P^a, *corr.* P^b 21 urbanitatem] uoluntatem Σ loca angusta Σ *(cf. v. 24)* 22 ho P^a, *corr.* P^b 26 quã P^1 ūquã P *corr.*, Σ 28 pamphilię P 30 blēmeas P

rum captivos Romam transmisit, qui mirabilem sui vi-
sum stupente p. R. praebuerunt. Copte⟨*n*⟩ praeterea et
3 Ptolomaide⟨*m*⟩ urbis ereptas barbarico servitio Ro-
4 mano reddidit iuri. ex quo tantum profecit, ut Part⟨*h*⟩i
legatos ad eum mitterent confitentes timorem pacem-
que poscentes, quos ille superbius acceptos magis
5 timente⟨*s*⟩ domum remisit. fertur etiam epistula il-
lius repudiatis donis, quae rex miserat, ad Narseum
talis fuisse: 'miror te de omnibus, quae nostra futura
sunt, tam pauca misisse. habeto interim omnia illa,
quibus gaudes. quae si nos habere cupiamus, scimus,
6 quem ad modum possidere debeamus.' his acceptis
litteris Narseus maxime territus, et eo praecipue quod
Copten et P*t*olomaidem conperit a Blemmyis, qui eas
tenuerant, vindic⟨*a*⟩tas caesosque ad internicionem eos,
qui gentibus fuerant ante terrori.
18 Facta igitur pace cum Persis ad Thracias redit et
centum milia ⟨*B*⟩asternarum in solo Romano constituit,
2 qui omnes fidem servarunt. sed cum et ex aliis gen-
tibus plerosque pariter transtulisset, id est ex Gipedis,
Grauthungis et *V*[l]andulis, illi omnes fidem fregerunt
et occupato bellis tyrannicis Probo per totum paene
orbem pedibus et navigando vagati sunt nec parum
3 molestiae Romanae gloriae intulerunt. quos quidem
ille diversis vicibus variisque victoriis oppressit, pau-
cis domum cum gloria redeuntibus, quod Probi evasis-
sent manus. haec Probus cum barbaris gessit.
4 Sed habuit etiam non leves tyrannicos motus. nam
et Saturninum, qui orientis imperium arripuerat, va-
riis pr*o*eliorum generibus et nota virtute[m] supera-

3 urbes *edd.* 7 timente P^1 epistura P^a, *corr.* P^b 8 rex] parthorum *superscr. a. m. in* P 14 copten P^1 cōpten P *corr.* pholomaidem P^1 ptholomaidem P *corr.* 15 uindictas P^1 *t.* B uindicatas Σ, P *corr.* internitionem P, *edd.* 18 asternarum P^1 (*a. m. superscr.* nomina gentium) basternarum Σ, P *corr.* 21 grauthunnis P^a grauthungis P^b Greuthungis *Müllenhoff* blandulis PΣ Vandulis *Salm., Pet.* 23 orbem Romanum Σ 25 uictorib; P^a uictoriis P^b opprȩssit P 30 prȩliorũ P uirtutē P^1 *t.* B;

vit. quo victo tanta in oriente quies fuit, ut, quem
ad modum vulgo loquebantur, mures rebelles nullus
audiret. deinde cum Proculus et Bonosus apud Agrip- 5
pinam in Gallia imperium arripuissent omnesque sibi
iam Brittannias, Hispanias et bracatae Galliae provin-
cias vindicarent, barbaris semet iuvantibus vicit. ac 6
ne requiras plura vel de Saturni⟨*n*⟩o vel de Proculo
vel de Bonoso, suo eosdem inseram libro, pauca de
[h]isdem, ⟨*ut*⟩ decet, immo ut poscit necessitas, lo-
cuturus. unum sane sciendum est, quod Germani 7
omnes cum ad auxilium essent rogati a Proculo, Pro-
⟨*bo*⟩ servire maluerunt quam cum Bonoso et Pro-
culo ⟨*imperare*⟩. Gallis omnibus et Hispani[i]s ac Brit- 8
tanni[i]s hinc permisit, ut vites haberent vinumque con-
ficerent. ipse Almam montem in Illyrico circa Sir-
mium militari manu fossum lecta vite[t] conseruit[u].
Dedit Romanis etiam voluptates, et quidem insignes, **19**
delatis etiam congiariis. triumphavit de Germanis et 2
Blemmyis, omnium gentium drungos usque a*d* quin-
quagenos homines ante triumphum duxit. venationem
in circo amplissimam dedi⟨*t*⟩, ita ut populus cuncta
diriperet. genus autem spectaculi fuit tale: arbores 3
valid⟨*a*⟩e per milites radici*t*us vuls⟨*a*⟩e conexis late
longeque tra*b*ibus adfix⟨*a*⟩e sunt, terra deinde super-
iecta totusque circus ad silvae consitus speciem gra-
tia no*v*i[s] viroris e*f*fronduit. missi deinde per omnes 4
aditus stru*t*iones mille, mille cervi, mille apri; iam da-
mae, ibices, oves fer⟨*a*⟩e et cetera herbatica animalia,
quanta vel ali potuerunt vel inveniri. inmissi deinde

virgulam eras. P *corr.* 8 eosdem serā P^a eosdē inserā P^b 9 ut *add. edd.* 11/12 pseruire (*i. e.* proseruire) P probo pocius *superscr. a. m.* 13 imperare *add. Pet.* esse *vulgo* 16/17 lectauit & conseruitu dedit P lecta uice .... dedit Σ, *lacunam indicans* lecta uite conseuit. dedit *vulgo* lecta uite conseruit. dedit *Kell. coll. Epit.* 37, 3; *Eutrop.* IX 17, 2 *(Pet.)* 19 blemmiis P^a, *corr.* P^b at P 21 dedi P^1 23 radicib; PΣ euulse Σ 24 trauib; P^1 26 nob̄ (*i. e.* nobis) P &frunduit P 27 strociones P 28 ibicos P

5 populares, ra*p*uit quisque quod voluit. [a]edidit alia
die in amphit⟨*h*⟩eatro una missione centum iu*b*atos
6 leones, qui rugitibus suis tonitrus excitabant. qui
omnes ⟨*e*⟩ posticis interempti sunt non magnum prae-
bentes spectaculum, quo occidebantur; neque enim erat
bestiarum impetus ille, qui esse [ha]e ca*v*eis egredien-
tibus solet; occisi sunt praeterea multi, qui dirigere
7 nolebant, sagittis. [s]editi deinde centum leopardi L*i*-
b*y*ci, centum deinde Syri; editae centum l⟨*e*⟩a⟨*e*⟩nae
et ursi simul trecenti; quarum omnium ferarum
magnum magis constat spectaculum fuisse quam gra-
8 tum. [a]edita praeterea gladiatorum paria trecenta [a]
Blemmyis plerisque pugnantibus, qui per triumphum
erant ducti, plerisque Germanis et Sarmatis, nonnullis
etiam latronibus Isauris.

20 Quibus peractis bellum Persicum parans, cum per
Illyricum iter faceret, a militibus suis per insidias in-
2 teremptus est. causae occidendi eius haec fuerunt: pri-
mum quod numquam militem o*ti*osum esse perpessus
est, si quidem multa opera militari manu perfecit, di-
cens annonam gratuitam militem comedere non de-
3 bere. his addidit dictum ei[u]s grave, si umquam eve-
niat, salutare rei p., brevi milites necessarios non fu-
4 turos. quid ille conceperat animo qui hoc dicebat?
nonne omnes barbaras gentes subie⟨*ce*⟩rat pe*nit*usque
5 totum mundum fecerat iam Romanum? 'brevi, inquit,
milites necessarios non habebimus.' quid est aliud di-
cere: Romanus iam miles erit nullus; ubique regna*b*it,

1 paruit PR rapuit Ch   2 die *om.* P^{a}, *add.* P^{b} iuuatos P^{1} 4 e *add. Salm., edd.*   6 haec ab eis P et ab eis Σ e caueis *Petrus Faber, edd.*   7 dirigere] *i. e.* in medium procedere *Salm.; cf. Wölfflin, Arch. f. lat. Lex. X p. 4*   8 sediti. Deinde P sed itidem inmissi Σ   8/9 lybici P   9 syrięditę P Syri; editae *Salm., edd.*   lanę P lamee Σ   18 hae *vulgo*   19 occisũ P^{a} ociosũ P^{b} 22 eius P eis *Cas., edd.*   25 subierat P subiecerat Σ   25/26 pedib; q; totũ P pedibus totumque Σ penitusque totum *Kell. (Pet.)*   27/28 quam *post* dicere *add. Petsch.*   28 regnauit P regnabit Σ

omnia possidebi⟨*t*⟩ mo*x* secura res p., orbis terrarum 6
non arma fabricabitur, non annonam praebebit, *b*o*v*es
habebuntur ⟨*ar*⟩atro, equus nascetur ad pacem, nulla
erunt bella, nulla captivitas, ubique pax, ubique Roma-
nae leges, ubique iudices nostri.

Longius amore imperator*i*s optimi progredior quam **21**
pedestris sermo desiderat. quare addam illud, quod
praecipue tanto viro fatalem properavit necessitatem.
nam cum S*i*rmium venisset ac solum patrium effecun- 2
dari cuperet ⟨*et*⟩ dilatari, ad siccandam quandam pa-
ludem multa simul milia militum posuit ingentem pa-
rans fossam, qua[m] deiectis in Sa*v*um naribus loca
Sirmiensibus profutura siccaret. h*o*c permoti milites 3
confugientem eum in turrem ferratam, [tam] quam ipse
speculae causa e[t]latissimam exaedificaverat, inter-
emerunt anno imperii sui quinto. postea tamen ingens 4
ei sepulchrum elatis aggeribus omnes pariter milites
fecerunt cum titulo huius modi inciso marmori: 'hic
Probus imperator et vere probus situs est, victor om-
nium gentium barbararum, victor etiam tyrannorum.'

Conferenti mihi cum aliis imperatoribus principem **22**
Probum omnibus prope Romanis ducibus, qua[si] for-
tes clementes, qua prudentes, qua mirabiles extiterunt,
intellego hunc virum aut parem fuisse aut, si non re-
pugnat invidia furiosa, meliorem. quinquennio enim 2
imperii sui per totum orbem terrarum tot bella gessit,
et quidem per se, ut mirabile sit, quem ad modum
omnibus occurrerit proeliis. multa manu sua fecit, du- 3

1 possidebimus PΣ possidebit *edd.* possidebit mox *Petsch.*   2 uobis PΣ boues *Salm., edd.*   2/3 habebuntur atra P, *om.* Σ habebuntur aratro *Salm., edd.*   6 imperatores P^{1} *t.* B   9 sermiũ P   10 et *add.* P *corr.*   12 quã P^{1} *t.* B *(virgulam eras.* P *corr.)*   saltum P altum Σ Sauum *Closs (Pet.)*   13 hac P hoc Σ hac re *Salm. (Pet.)*   permoti] moti *Salm. (Pet.)*   14 ferratã tam P^{1} *t.* B ferratã *** P *corr.*   15 & latissimam P elatissimam *Gru. (Pet.)*   21 Conferenti mihi PΣ *(def. Petsch.)* conferens ego *vulgo, Pet.*   22/23 quasi fortes P qua fortes Σ   23 *ante* clementes *Pet. add.* qua; *sed v. Ti. p. 43 sq.*

ces praeclarissimos instituit. nam ex eius disciplina
Carus, Diocletianus, Constantius, Asclepiodotus, Anni-
balianus, Leonides, Cecropius, Pisonianus, Herennia-
nus, Gaudiosus, Ursinianus et ceteri, quos patres nostri
mirati sunt et de quibus nonnulli boni principes exti-
4 terunt. conferat nunc, cui placet, viginti Traiani Ha-
drianique annos, conferat prope totidem Antoninorum.
nam quid de Augusto loquar, cuius imperii anni⟨*s*⟩
vix potest *ad*vivi? malos autem principes taceo. ipsa
vox Probi clarissima indicat, quid se facere potuisse
speraret, qui dixit brevi necessarios milites non futu-
23 ros. ille vero conscius sui non barbaros timuit, non
2 tyrannos. quae deinde felicitas emicuisset, si sub illo
principe milites non fuissent? annonam provincialis
daret nullus, stipendia de *l*argitionibus nulla erogaren-
tur, aeternos thesauros haberet Romana res p., nihil
expenderetur a principe, nihil a possessore redderetur:
3 aureum profecto saeculum promittebat. nulla futura
erant castra, nusquam lituus audiendus, arma non
erant fabricanda, populus iste militantium, qui nunc
bellis civilibus rem p. vexat, *a*raret, studiis incumbe-
ret, erudiretur artibus, navigaret. adde quod null*us*
4 occideretur in bello. dii boni, quid tantum vos offen-
dit Romana res p., cui talem principem sustulistis?
5 eant nunc, qui ad civilia bella milites parant, in ger-
manorum necem arment dexteras fratrum, hortentur
in patrum vulnera liberos et divinitatem Probo dero-
gent, quam imperatores nostri prudenter et consecran-
dam vultibus et ornandam templis {et} celebrandam
ludis circensibus iudicarunt.

2 asclepiodotos P^a, *corr.* P^b 4 *post* ursinianus *a. m. in* P *add.* herculius maximianus *quae nomina irrepserunt in vulgatam* 8 anni PΣ annis *edd.* 9 atuiui P (uix potest atuiui *om.* Σ *lacuna indicata*) aduiui *Obr., edd.* 15 gargitionib; P^1 *t.* B largitionib; P *corr. in ras.* 17 expeder&ur P^a, *corr.* P^b 21 uexata par& P *(in Σ deficiunt complura)* uexat, araret *Salm., edd.* 22 nullos P^1 *t.* B 29 cultibus *Corn.* et *om.* P, *non om.* Σ

Posteri Probi vel odio ⟨*vel*⟩ inv*i*diae [vel] timore 24
Romanam re⟨*m p.*⟩ fugerunt et in Italia circa Vero-
nam ac *B*⟨*e*⟩nacum et Larium atque in his regionibus
larem locaverunt. sane quod praeterire non potui, cum 2
imago Probi in Veronensi sita fulmine i[e]cta esset,
ita ut eius praetexta colores mutaret, aruspices re-
sponderunt huius familiae posteros tantae in senatu
claritudinis fore, ut omnes summis honoribus funge-
rentur. sed adhuc neminem vidimus, posteri autem 3
aeternitatem videntur habere, non modum.

Senatus mortem Probi gravissime accepit, aeque po- 4
pul*us*. et cum esset nuntiatum Carum imperare, virum
bonum quidem sed longe a moribus Probi, Carini
causa filii eius, qui semper pessime vixerat, tam sena- 5
tus quam populus inhorruit; metuebant enim unus-
quisque tristiorem principem, sed magis improbum
metueba⟨*n*⟩t heredem.

Hae⟨*c*⟩ sunt, quae de Pro⟨*bi*⟩ {vita} cognovimus vel 6
quae digna memoratu[i] aestimavimus. nunc in alio li- 7
bro, et quidem brevi, de Firmo et Saturnino et Bonoso
et Proculo dicemus. non enim dignum fuit, ut qua- 8
drig⟨*a*⟩e tyrannorum bono princip*i* miscerentur. post
deinde si vita suppetit, Carum incipiemus propagare
cum lib⟨*e*⟩ris.

1 odio inumdiae uel timore P odio in uno die uel timore Σ odio inuidiae uel timore *Eyss.* odio uel inuidiae timore *Pet.* 2 romanã fugerunt P^a romanã refugerunt P^b roma refugerunt Σ Romanam rem fugerunt *vulgo, Pet.* Romanam rem p. refugerunt? *Less.* Roma urbe fugerunt *Momms.* Romanum larem fugerunt *Hirschf.* 3 acunacũ P^1 *t.* B ac benacũ P *corr.* 5 ueronensis ita P (*post* ueronensis *aliae manus in* P *add.* territorii *et* situ) ueronensi ita (icta) ictu Σ Veronensi sita *Pet.* fulmine iecta e& ita P fulminis esset Σ 10 non modum] honorum *Momms.* 11/12 populos P 18 pcognouim (*i. e.* procognouimus) P^1 *t.* B pbo cognouim P *corr.* probi uita cognouimus Σ 19 memoratui P, *edd.* memoratu Σ 22 principe P^1 *t.* B 23 deinde PΣ inde *Pet. cum* B pparare (*i. e.* proparare) P^a, *corr.* P^b 24 libris P^1 liberis Σ, P *corr. subscriptio deest in* P

⟨*FLAVI VOPISCI SYRACUSII*⟩

FIRMUS SATURNINUS PROCULUS ET BONOS⟨*US*⟩

⟨*i. e. QUADRIGAE TYRANNORUM*⟩

1 Minusculos tyrannos scio plerosque tacuisse aut bre-
viter praeterisse. nam et Suetonius Tranquillus, emen-
datissimus et candidissimus scriptor, Antoni[n]um, Vin-
dicem tacuit, contentus eo quod eos cursim perstrin-
xerat, et Marius Maximus, qui Avidium Marci tem-
poribus, Albinum et Nigrum *Seve*ri non suis propriis
2 libris sed alienis innexuit. et de Suetonio non miramur,
cui familiare fuit amare brevitatem. quid Marius Maxi-
mus, homo omnium verbosissimus, qui et mythist[h]o-
ricis se voluminibus implicavit, num ad istam descrip-
3 tionem curamque descendit? atque contra Tre*b*⟨*el-
l*⟩i⟨*u*⟩s Pollio ea fuit diligentia, ea cura in edendis
bonis malisque principibus, ut etiam triginta tyrannos
un*o* breviter libro concluderet, qui Valeriani et Gal-
lieni nec multo superiorum aut inferiorum principum
4 fuere temporibus. quare etiam ⟨*laudes, quod nobis*⟩

1 INCIPIT EIUSDEM FIRMUS SATURNINUS PROCULUS ET BONOS (-US. *add. a. m.*) P **6/7** emendatissimos P[a], *corr.* P[b] **7** antoninũ PΣ Antonium *edd. (de L. Antonio Saturnino cf. PIR I p. 104 nr. 694)* **7** et Vindicem *vulgo* Vindicemque *Pet.; asyndeton def. Ti. p. 38* **9** qui *del. Pet.; sed cf. de anacolutho Ti. p. 115 sq.* **10** scuiri P[1] *t.* B scauri P *corr.* siuira Σ Seueri *vulgo* **13/14** mythis thoricis P[1] *t.* B in histhoricis P *corr.* miris historiis R **15/16** treuis P[1] treui's P *corr.* trebellius Σ **18** uni P uno Σ **20 sq.** quare &iã quoq; &iã si ñ tamen minima fuerit cura P nobis quoque si non etiam minima tamen fuerat cura Ch quare nobis etiam non minima fuit cura *vulgo, Eyss.* quare etiam ⟨laudes, quod nobis⟩ quoque, etiamsi ⟨festinemus⟩, non tamen minima fuerit cura *He.*

quoque etiamsi ⟨*festinemus*⟩, non tamen minima fue-
rit cura, ut dictis Aureliano, Tacito et Floriano, Probo
etiam, magno ac singulari principe, cum dicendi essent
Carus, Carinus et Numerianus, de Saturnino, Bonoso
et Proculo et Firmo, qui sub Aureliano fuerant, non
taceremus.

Scis enim, mi Basse, quanta nobis contentio proxime 2
fuerit cum a[r]matore historiarum Marco F[r]onteio, cum
ille diceret Firmum, qui Aureliani temporibus Aegyp-
tum occupaverat, latrunculum fuisse, non principem,
contra ego mecumque Rufius Celsus et Ceionius Iu-
lianus et Fa*b*ius Sossianus contenderent dicentes il-
lum et purpura usum et percussa moneta Augustum
esse vocitatum, cum etiam nummos eius Severus Ar-
c⟨*h*⟩ontius protulit, de Gr⟨*a*⟩ecis autem Aegyptiisque
libris convicit illum αὐτοκράτορα in [a]edictis suis esse
vocatum. et illi quidem adversum no*s* contendenti haec 2
sola ratio fuit, quod dicebat Aurelianum in edicto suo
non scripsisse, quod tyrannum occidisset, sed quod
latrunculum quendam a re p. removisset; proinde quasi
dign*e* tanti princeps nominis debuerit tyrannum appel-
lare hominem tenebrarium aut non semper latrones
vocitaver*i*nt magni principes eos, quos invadentes pur-
puras necaverunt. ipse ego in Aureliani vita, prius- 3
quam de Firmo cuncta cognoscerem, Firmum non in-
ter purpuratos habui, sed quasi quendam latronem;
quod idcirco dixi, ne qu*i*⟨*s*⟩ me oblitum aestimaret
mei. sed ne volumini, quod brevissimum promisi, multa 4
conectam, veniamus ad Firmum.

Firmo patria Seleu*c*ia fuit, tametsi plerique Grae- 3

8 armatore P amatore Σ fronteio PΣ **11** Rufus *edd.* **12** fauius P[1] **16** autocratora P **17** non PΣ nos *edd.* **20** ꝓinde (*i. e.* proinde) PΣ perinde *edd. per errorem* **21** digni tanti princeps nominis P dignitatis princeps nomine Σ digne tanti princeps nominis *edd.* **23** uocitauerunt P **24** *A 32, 2* **26** puratos P[a], *corr.* P[b] **27** neq: PR ne quis Ch, *edd.* ne qui *Walter* **30** seleutia P

corum alteram tradunt, ignari eo tempore ipso tres
fuisse Firmos, quorum unus praefectus Aegypti, alter
dux limi[li]tis Africani idemque pro consule, tertius
iste Zeno*b*iae amicus ac socius, qui Alexandriam
Aegyptiorum incitatus furore pervasit et quem Aure-
2 lianus solita virtutum suarum felicitate contrivit. de
huius divitiis multa dicuntur. nam et vitreis quadra-
turis *b*itumine aliisque medicamentis insertis domum
in⟨*s*⟩tr[od]uxisse perhibetur et tantum habuisse de
c⟨*h*⟩artis, ut publice saepe diceret exercitum se alere
3 posse papyr*o* et glutine. idem et cum Blemmyis so-
cietatem maximam tenui*t* et cum Saracenis. naves quo-
4 que ad Indos negotia⟨*to*⟩r*ias* saepe misit. ipse quoque
[ipse perhibetur] dicitur habuisse duos dentes elephanti
pedum denum, e quibus Aurelianus sellam constituerat
facere ad⟨*d*⟩itis aliis duobus, in qua Iuppiter aureus
et gemmatus sederet cum specie praetext⟨*a*⟩e ponen-
dus in templo Solis, Appenninis sortibus ad[d]itis,
quem appellari voluerat Iovem Consulem vel Consu-
5 lentem. sed eosdem dentes postea Carinus mulieri cui-
dam dono dedit, quae lectum ex his fecisse narratur.
⟨*quam*⟩, quia et nunc scitur et sciri apud posteros
6 nihil proderit, taceo. ita do*n*um Indicum, Iovi Opti-
mo Maximo consecratum, per deterrimum principem
et ministerium libidinis factum videtur ⟨*et*⟩ pretium.
4 Fuit tamen Firmus statura ingenti, oculis foris emi-
nentibus, capillo crispo, fronte vulnerata, vultu ni-
griore, reliqua parte corporis candidus sed pilosus at-

3 limilitis P limitis BΣ 4 zenouię P¹ 8 uitumine P¹ insertis] infectis *Petsch.* 9 introduxisse PΣ instruxisse *Ursinus (Pet.)* induxisse *vulgo* 10 publicę P 11 papyra P 12 tenuis & P¹ tenuiss& P *corr.* 13 negotiariis P negotiarias R negotiatorias *edd.* 14 ipse perhibetur *om.* Σ, *del. edd.* elephanti P¹ elephantinos Σ, P *corr.* 16 aditis P additis Σ 18 additis PΣ adductus *edd.* aditis *Walter* 22 quam *add. Haupt (Pet.)* 23 domumelicũ Pᵃ domũ indicũ Pᵇ *t.* B doṃũ indicũ (*i. e.* donum indicum) P *corr.* 25 libininis Pᵃ, *corr.* Pᵇ et *add. edd.* pręt̃iũ P

que hispidus, ita ut eum plerique Cyclopem vocarent.
carne multa vescebatur, struthionem ad diem come- 2
disse fertur. vini non multum bibit, aqu⟨*a*⟩e pluri-
mum, mente firmissimus, nervis robustissimus, ita ut
Tri*t*anum vinceret, cuius Varro meminit. nam et in- 3
cudem superpositam pectori constanter aliis [s]tu⟨*n*⟩-
dentibus pertulit, cum ipse reclinis ac resupinus et
curvatus in manus penderet potius quam iaceret. fuit
tamen ei contentio cum Aureliani ducibus ad biben-
dum, si quando e[i]u*m* temptare voluisse⟨*n*⟩t. nam 4
quidam Burburus nomine de numero vexillariorum, no-
tissimus potator, cum ad bibendum eundem provocas-
set, s[a]it*u*⟨*l*⟩as duas plenas mero duxit et toto postea
convivio sobrius fuit; et cum ei Burburus diceret:
'quare non faeces bibisti?', respondit ille: 'stulte, terra
non bibitur.' levia persequimur, cum maiora dicenda
sint.

Hic ergo contra Aurelianum sumpsit imperium ad **5**
defendendas partes, quae supererant, Zenobiae. sed Au-
reliano de Thraciis redeunte superatus est. multi dicunt 2
laqueo eum vitam finisse: aliud ⟨*e*⟩dictis suis ostendit
⟨*Aurelianus*⟩. namque cum eum vicisset, tale edictum
Romae proponi iussit: 'amantissimo sui populo Ro- 3
mano Aurelianus Augustus salutem dicit. pacato un-
dique gentium toto, qua lat*e* patet, orbe terrarum Fir-
mum etiam latronem Aegyptium, barbaricis motibus
aestuantem et feminei propudii reliquias colligen*tem*,
ne plurimum loquar, fugavimus, obsedimus, cruciavi-
mus et occidimus. nihil est, Romulei Quirites, quod 4

2 inulta Pᵃ, *corr.* Pᵇ 5 trinanũ P (t *superscr.*) Varro] *cf. Plin. n. h. VII 81; Solin. 1, 75* *post* Varro *in* P *a. m. add.* eli' (*i. e.* elius) 6/7 studentib; P tundentibus Σ 10 eius P eum Σ uoluis-s& P uoluissent Σ 13 saitias P situlas *edd.* 20 thraciis P carris Σ, *quod probat Oberd.; sed cf. A 32, 2* 21 dictis suis PR edictis suis Ch edicto suo *Pet.* 22 Aurelianus *om.* PCh, *add.* R, *edd.* 25 lata P late Σ 27 colligendũ P alligentem Σ

timere possitis. canon Aegypti, qui suspensus per la-
5 tronem inprobum fuerat, integer veniet. sit vobis cum
senatu concordia, cum equestri ordine amicitia, cum
praetorianis adfectio. ego efficiam, ne sit aliqua sol-
6 licitudo Romana. vacate ludis, vacate circensibus. nos
publicae necessitates teneant, vos occupent voluptates.
quare sanctissimi Quirites,' et reliqua.

6 Haec nos de Firmo cognovisse scire debuisti, sed
2 digna memoratu. nam ea, quae de illo Aurelius Fe-
stivus, libertus Aureliani, singillatim rettulit, si vis
cognoscere, eundem oportet legas, maxime cum dicat
Firmum eundem inter crocodillos, unctum crocodillo-
rum adipibus, natasse et elephantum rexisse et hippo-
potamo sedisse et sedentem ingentibus strutionibus
3 vectum esse et quasi volitasse. sed haec scire quid
prodest? cum et Livius et Sallustius taceant res leves
4 de his, quorum vita⟨*s*⟩ arripuerunt. non enim scimus,
quales mulos Clodius habuerit aut mulas Titus Annius
Milo, aut utrum Tusco equo sederit Catil[l]ina an
Sardo, vel quali ⟨*in*⟩ clamide Pompeius usus fuerit
5 purpura. quare finem de Firmo faciemus venientes
ad Saturninum, qui contra Probum imperium sibimet
in orientis partibus vindicavit.

7 Saturninus oriundo fuit Gallus, ex gente hominum
inquietissima et avida semper vel faciendi principis vel
2 imperii. huic inter ceteros duces, quod vere summus
vir esset, certe videretur, Aurelianus limitis orientalis
ducatum dedit, sapienter praecipiens, ne umquam Ae-
3 gyptum videret. cogitabat enim, quantum videmus, vir
prudentissimus Gallorum naturam et verebatur, ne, si
praeturbidam civitatem vidisset, quo eum natura duce-
4 bat, e⟨*o*⟩ societate quoque hominum duceretur. sunt

8 debuistis Σ 13/14 hippo patamos edisse P ·14 strucionib; P 17 uita PR uitas Ch uitam *edd.* 20 in *add. Klein* clamide P^{1} *t.* B clamyde P *corr.* 21 purpura *del. Eyss.* 24 SATURNINUS *in* P *miniatis litteris* 26/27 sũmus ueriss& P, *om.* Σ 27 certe] scire Σ 32 e P eo Σ, *edd.*

enim Aegyptii, ut satis nosti, ⟨*in*⟩venti ventosi, furi-
bundi, iactantes, iniuriosi atque adeo va*n*i, liberi, no-
varum rerum usque ad cantilenas publicas cupientes,
versificatores, epigrammatarii, mathematici, haruspices
medici. nam ⟨*in*⟩ eis C⟨*h*⟩ristiani, Samaritae et qui- 5
bus praesentia semper tempora cum enormi libertate
displiceant. ac ne quis mihi Aegyptiorum irascatur et 6
meum esse credat, quod in litteras rettuli, Hadriani
epistolam ⟨*p*⟩romam e*x* libris Flegontis liberti eius
proditam, ex qua penitus Aegyptiorum vita deteg*i*tur
'Hadrianus Augustus Serviano consuli salutem. Ae- 8
gyptum, quam mihi laudabas, Serviane carissime, to-
tam didici levem, pendulam et ad omnia famae mo-
menta volitantem. ill*ic* qui Serapem colunt, C⟨*h*⟩ri- 2
stiani sunt et devoti sunt Serapi, qui se C⟨*h*⟩risti epi-
scopos dicunt, nemo illic archisynagogus Iud⟨*a*⟩eorum,
nemo Samarites, nemo C⟨*h*⟩ristianorum presbyter non 3
mathematicus, non haruspex, non alipt*e*s. ipse ille 4
patriarcha cum Aegyptum venerit, ab aliis Sera-
pidem adorare, ab aliis cogitur Christum. genus ho- 5
minum seditiosissimum, vanissimum, iniuriosissimum,
civitas opulenta, dives, fecunda, in qua nemo vi-
vat otiosus. alii vitrum conflant, aliis c⟨*h*⟩arth[h]a 6
conficitur, omnes certe linifiones ⟨*aut*⟩ cuiuscum-
que artis et ⟨*professionis*⟩ videntur; et habent poda-
grosi, quod agant, habent ⟨*prae*⟩c*i*si, quod agant,

1 uenti P, *quod del. Eyss.* inuenti *Walter* uiri Σ, *Pet. cum vulg.* 2 adeo uasi P auidi Σ adeo uani *edd.* (*cf. c. 8, 5* uanissimum) adeo uafri *Bae.* 5 eis PΣ sunt *Pet.* in eis *Petsch.* 9 romã PΣ ponam *Pet.* promam *Eyss.* & libris P 10 detegaiur P detegitur Σ 14 illa P illi Σ illic *Cas., edd.* illac *Petsch.* 18 aliptas P (i. e. medicus *superscr. a. m.*) 19/20 ab illis ? P^{a} ab aliis P^{b} *t.* B *in ras.* 23 cartha P 24/25 omnes certe linifiones cui'cũq: P ⟨alii⟩ linifiones, omnes certe cuiuscumque *edd.* omnes certe linifiones ⟨aut⟩ cuiuscumque *He.* 25 & uident (*i. e.* uidentur) P et ⟨professionis⟩ uidentur *He.* 25 & habent PΣ et habentur. *edd.* 26 sq. habent cęsi qđ agant habent cęci quod faciant P habent, ⟨habent⟩ [cesi quod agant habent] caeci quod faciant *Pet.* habent ⟨prae⟩cisi (*cf. Hel.* 7, 2)

habent caeci, quod faciant, ne chiragrici quidem apud
eos otiosi vivunt. unus illis deus nu*mm*us est. hunc
7 Christiani, hunc Iud⟨*a*⟩ei, hunc omnes venerantur et
gentes. et utinam melius esset morata civitas, digna
profecto, quae pro sui f⟨*ec*⟩unditate, quae pro sui
8 magnitudine totius Aegypti tenea[n]t principatum. huic
ego cuncta concessi, vetera privilegia reddidi, nova
sic addidi, ut praesenti gratias agerent. denique ut
primum inde discessi, et in filium meum Verum multa
dixerunt, et de Ant*in*[in]o⟨*o*⟩ quae dixerint, comperisse
9 te credo. nihil illis opto, nisi ut suis pullis alantur,
10 quos quem ad modum fecundant, pudet dicere. calices tibi allassontes ⟨*di*⟩versi coloris transmisi, quos
mihi sacerdos templi obtulit, tibi et sorori meae specialiter dedicatos, quos tu velim festis diebus conviviis adhibeas. caveas tamen, ne his Africanus noster
indulgenter utatur.'

9 Haec ergo cogitans de Aegyptiis Aurelianus iusserat,
ne Saturninus Aegyptum videret, et mente quidem divina. nam ut primum Aegyptii magnam potestatem
ad se venisse viderunt, statim clamarunt: 'Saturnine
2 Auguste, dii te servent!' et ille quidem, quod negari
non potest, vir sapiens de Alexandrina civitate mox
3 fugit atque ad Pal⟨*a*⟩estinam rediit. ibi tamen cum
cogitare coepisset tutum sibi non esse, si privatus viveret, deposita purpura ex simulacro Veneris *cy*[n]cl*a*de uxoria militibus circumstantibus amictus et ado-
4 ratus est. avum meum saepe dicentem audivi se inter-

quod agant, habent caeci quod faciant *Ho.* 2 nullus P, *om.* Σ nummus *Vossius, de Gutschmid, Lehrs (Pet.)* (*cf. Iuvenal. I 114* nullas nummorum ereximus aras) 3 chrstiani P[a], *corr.* P[b] 5 funditate P fecunditate Σ 10 antonino PΣ Antinoo *Cas., edd.* 13 uersicoloris P diuersi coloris Σ uersicolores *Pet., del. Less.* id est uersicolores *Salm., Eyss.; sed cf. Ti. p. 42 qui cum Petero facit* 20 magna potestate Σ; *temere coni. Petsch., nam* potestas *recte dicitur, qui in potestate est positus* 21 clamauerunt *Pet. per errorem* 26/27 conclude P[1] cũ conclude P *corr.* cum clamide Σ cyclade *Egn., edd.*

fuisse, cum ille adoraretur. 'flebat', inquit, 'et dicebat: 5
"necessarium, si non adroganter dicam, res p. virum
perdidit. ego certe instauravi Gallias, ego a Mauris
possessam Africam reddidi, ego Hispanias pacavi. sed
quid prodest? omnia haec adfectato semel honore perierunt."

Et cum eum animarent vel ad vitam vel ad imperium, qui am*icu*erunt purpuram, in haec verba dis- 10
seruit: 'nescitis, amici, quid mali sit imperare. gladii 2
s⟨*a*⟩eta pendent*e*[bu]s cervicibus inminent, hastae undique, undique spicula. ipsi custodes timentur, ipsi
comites formidantur. non cibus pro voluptate, non
i[n]ter pro auctoritate, non bella pro iudicio, non
arma pro studio. adde, quod omnis aetas in im- 3
perio reprehenditur: senex est quispiam: inhabilis
videtur; a*t* *iuven*is: ⟨*ard*⟩et furore. iam quid amabilem omnibus Probum dico? cui ⟨*cum*⟩ me ⟨*ae*⟩mulum esse cupitis, cui libens c[a]edo et cuius esse dux
cupio, in necessitatem mortis me trahitis. habeo solacium mortis: solus perire non potero.' Marcus Sal- 4
vidienus hanc ipsius orationem vere fuisse dicit, et
fuit re vera non parum litteratus. nam et in Africa
r⟨*h*⟩e[c]tori[o] operam dederat, Romae frequentave-
ra[n]t pergula⟨*s*⟩ m*ag*istrales.

Et ne longius progrediar, dicendum est, quod praeci- 11
pue ad hunc pertinet, errare quosdam et putare hunc
esse Saturninum, qui Gallieni temporibus imperium oc-

8 quia mugierunt P quod inuenerunt Σ qui amicierunt *Gru., Eyss.* qui amicuerunt *Pet.* 9/10 gladiis & apendentib; P gladii et a pendentibus Σ 13 int̃ P[1] *t.* B n *exp.* P *corr.* iter Σ 16 additur his & furore P additur his et furor Σ at iuuenis, inest furor *Salm.* at iuuenis: ardet furore *He.* adulescens? est furiosus *Pet.* 17/18 cui memulũ P[1] cui me emulum R, P *corr.* cui me ademulum Ch cui cum me aemulum *Salm., edd.* 18 caedo P cedo Σ dux esse *Pet. per errorem* 19/20 solatium P 23 rectorio P Rectorice Ch rhetori *Bae. (Pet.)* 24 p̧gula ministrales P pergulas magistrales Σ 25 ut P et Σ 25/26 p̃cipuę P 26 scio *post* quosdam *add.* Σ

cupavit, cum [h]is longe alius sit et [a] Probo p*a*ene
2 *n*olen*t*⟨*e*⟩ sit occisus. fertur autem Probus et clemen-
tes ad eum litteras saepe misisse et veniam esse polli-
citum, sed milites, qui cum eo fuerant, non credidisse.
3 obsessum denique in castro quodam ab his, quos Pro-
bus miserat, invito Probo esse iugulatum.
4 Longum est fri*v*ola quaeque conectere, odiosu*m* di-
cere, quali statura fuerit, quo corpore, quo decore, quid
biberit, quid comederit, ab aliis ista dicantur, quae
prope ad exemplum nihil prosunt. nos ad ea, quae sunt
dicenda, redeamus.

12 P r ŏ c u l o patria Al*b*inga[t]uni fuere, positi in Alpi-
bus maritimis. domi nobil*is* sed maioribus latrocinan-
tibus atque adeo pecore ac servis et his rebus, quas
2 abduxerat, satis dives. fertur denique eo tempore, quo
sumpsit imperium, duo milia servorum suorum ar-
3 masse. huic uxor virago, quae illum in hanc praecipita-
vit dementiam, nomine Samso, quod ei postea inditum
4 est, nam antea Vituriga nominata est. filius Herennia-
nus, quem et ipsum, si quinquennium implesset, ita
5 enim loquebatur, di*t*asset imperio. homo, quod negari
non potest . . . . . . e idemque fortissimus, ipse quo-
que latrociniis adsuetus, qui tamen armatam semper
egerit vitam. nam et multis legionibus tribunus prae-
6 fuit et fortia edidit facta. et quoniam minima quaeque
iocunda sunt atque habent aliquid gratiae cum legun-
tur, tacendum non est, quod et ipse gloriatur in qua-

1 his **P**[1] *t*. **B** h *exp*. **P** *corr*. aprobo **PΣ** poene **P** poenam *Magie* 2 uolens **P** nolens **Σ** nolente *edd*. 3 saepę **P** 4 erant **P**[a] fuerant **P**[b] 7 fribola **P** odiosus **P** et odiosum **Σ** 12 PROCULO **P** *(maiusculis, sed atris litteris pictum)* alhingat uni **P**[1] *t*. **B**[1] albinga∗ uni **P** *corr*. 13 nobiles **PΣ** 15 abduxerant *Bae*. 19/20 he∗rennianuṡ **P** 20 quennium **P**[a] quinquennium **P**[b] 21 dicass& **P** ditasset **Σ** *(coni. Oberd.)* designasset *? Pet*. 22 *post* potest *vulgo add*. optimus; *lacunam significaverunt edd*. eidemq; **P** idemque **Σ** ⟨moratus mal⟩e idemque *He*.

dam sua [a]epistola, quam ipsam melius est ponere
quam de ea plurimum dicere: 'Proculus Maeciano ad- 7
fini salutem dicit. centum ex ⟨*S*⟩armatia virgines cepi.
ex his una nocte decem in⟨*i*⟩vi; omnes tamen, quod
in me erat, mulieres intra dies quindecim reddidi.' —
gloriatur, ut vides, rem ineptam et satis libidinosam 8
atque inter fortes se haberi credit, si criminum den-
sitate co⟨*nc*⟩al⟨*l*⟩escat.
Hic tamen cum etiam post honores militares [cum] 13
se inprobe libidinose, tamen fortiter *ge*reret, hortanti-
bus Lugdunensibus, qui et ab Aureliano graviter con-
tusi videbantur et Probum vehementissime pertimesce-
bant, in imperium vocitatus est, ludo p⟨*a*⟩ene ac ioco,
ut Onesimus dicit, quod quidem apud nullum alium
repperisse me scio. nam cum in quodam convivio ad 2
latrunculos luderetur atque ipse decies imperator exis-
set, quidam non ignobilis scurra 'ave' inqui*t*, 'Augu-
st[a]e' adlataque lana purp*ur*ea umer*os* eius vinxit
eumque adoravit; timor inde consciorum atque inde
iam exercitus temptatio et imperii. non nihilum tamen 3
Gallis profuit. nam Alamannos, qui tunc adhuc Ger-
mani dicebantur, non sine gloriae splendore contrivit,
numquam aliter quam latrocinandi pugnans modo.
hunc tamen Probus fugatum usque ad ultimas terras 4
et cupientem in Francorum auxilium venire, a qui-
bus originem se trahere ipse dicebat, ipsis prodentibus
Francis, quibus familiare est ridendo fidem frangere,
vicit et interemit. posteri eius etiam nunc apud Albin- 5
gaunos agunt, qui ioco solent dicere sibi non placere
esse vel principes vel latrones.
Haec digna memoratu de Proculo didicisse me me- 6

2 ma&iano **P** 3 armatia **P** sarmatia **Σ** 4 inui **P** inii **Σ** 8 coalescat **P** calescat **Σ** insolescat *Corn*. concallescat *Da*. □ 9 cum *del*. *edd*. 10 reger& **P** Cn egerit **R** gereret *Bae*. *aliique (Pet.)* 17 inquid **P** 18 purporea **P** umeris **PΣ** umeros *Petsch*. uinx̃ (*i. e.* uinxit) **P**; *def*. *Petsch*. ingessit **Σ** iunxit *vulgo, edd*. 31sq. memni **P**[a] me memini **P**[b] *t*. **B**

mini. veniamus ad Bonosum, de quo multo minora
condidi.

14 Bonosus domo Hispaniensi fuit, origine Brittan-
nus, Galla tamen matre, ut ipse dicebat, r⟨*h*⟩et[h]oris
filius, ut ab aliis comperi, p⟨*a*⟩edagogi litterarii. par-
vulus patrem amisit atque a matre fortissima educatus
2 litterarum nihil didicit. militavit primum inter ordi-
narios, deinde inter [a]equites; duxit ordines, tribuna-
tus egit, dux *lim*itis R⟨*a*⟩etici fuit, bibit, quantum ho-
3 minum nemo. de hoc Aurelianus saepe dicebat: 'non
ut vivat, natus est, sed ut bibat.' quem quidem diu
4 i⟨*n*⟩ honore habuit causa militiae. nam si quando le-
gati barbarorum undecumque gentium venissent, ipsi
propinabantur, ut eos inebriaret atque ab his per vi-
num cuncta cognosceret. ipse quantumlibet bibisset,
semper securus et sobrius et, ut ⟨*O*⟩nes[c]imus dicit
5 scriptor vitae Probi, adhuc in vino prudentior. habuit
praeterea rem mirabilem, ut quantum bibisset, tantum
m*i*ngeret[ur], neque umquam eius aut pectus aut venter
aut vesica grav*a*retur.

15 Hic idem, cum quodam tempore in Reno Romanas
lusorias Germani incendissent, timore ne poenas daret,
sumpsit imperium idque diutius tenuit quam mereba-
2 tur. nam longo gravique certamine a Probo superatus
laqueo vitam finivit, cum quidem iocus exstitit ampho-
ram pendere, non hominem.

3 Filios duos reliqui*t*, quibus ambobus Probus peper-
cit, uxore[m] quoque eius in honore habita et usque
4 ad mortem salario præstito. fuisse enim dicitur, ut

3 BONOSUS P *(maiusculis, sed atris litteris pictum)* 9 militis PΣ limitis *Egn., edd.* 11/12 diui P^1 *t.* B^1 diu ĩ P *corr.* 14 in ębriar& P 16 securus] seuerus *Petsch.* &utnescimus P, *om.* Σ 19 manger&ur P^1 *t.* B minger&ur P *corr.* mingeret Σ *post* umquam Σ *add.* cum bibisset *fortasse recte* 20 grauer&ur P^1 22 luxorias P luxurias Σ lusorias *Gru., edd.* paenas P 27 reliquid P

et avus meus dicebat, femina singularis exempli et
familiae nobilis, gentis tamen Gothicae; quam illi Au-
relianus uxorem idcirco dederat, ut per eum a Gothis
cuncta cognosceret. erat enim illa virgo regalis. ex- 5
stant litterae ad legatum Thraciarum scriptae de his
nuptiis et donis, quae Aurelianus Bonoso d*uc*i nup-
tiarum causa {dari} iussit, quas ego inserui: 'Aure- 6
lianus Augustus Gallonio Avito salutem. superioribus
litteris scripseram, ut optimates Gothicas aput Pe-
rinthum conlocares, decretis salariis, non ut singu-
la⟨*e*⟩ acciperent, sed ut septem simul unum con-
vi⟨*vi*⟩um haberent. cum enim divisae accipiunt, et
illae parum sumunt, et res p. plurimum perdit. nunc 7
tamen, quoniam placuit Bonoso Hunilam dari, dabis
ei iuxta brevem infra scriptum omnia, quae praecipi-
mus; sumptu etiam publico nuptias c[a]elebrabis.'

Brevis *mun*erum fuit: 'tunicas palliolatas ia*n*thinas 8
subsericas, tunicam auro clavatam subsericam libri-
lem unam, interulas dilores duas et reliqua, quae ma-
tron⟨*a*⟩e conveniunt. ipsi dabis aureos Philippeos cen-
tum, argenteos Antoninianos mille, aeris sestertium de-
cies.'

Haec me legisse teneo de Bonoso. et potui quidem 9
horum vitam praeterire, quos nemo quaerebat, a*t*ta-
men, ne quid fidei deesset, etiam de his, quae didice-
ra*m*, intimanda curavi. supersunt mihi Carus, Carinus 10
et Numerianus, nam Diocletianus et qui secuntur stilo
maiore dicendi sunt.

6/7 bonoso dari nuptiarum causa iussit P, *edd.* bonoso duci nuptiarum causa dari iussit Σ 8 gallonia P^1 *t.* B galloni* P *corr.* 9/10 perintum P^a, *corr.* P^b 10/11 singuli P singule Σ 11/12 conuium P^1 17 numerum P^1 *t.* B iacthinas P^1 *t.* B iacĩthinas P *corr.* iacintinas Σ ianthinas *Pet.* 18 *post* subsericas *numerum intercidisse putat Eyss.* 21 sertertium P^a, *corr.* P^b 24/25 adtam̃ P 25/26 didicerant P^1 *t.* B 28 *subscriptio deest in* P

⟨*FLAVI VOPISCI SYRACUSII*⟩

CARUS ET CARI⟨*NUS*⟩ ET NUMERIANUS

1 Fato rem p. regi eamqu[a]e nunc ad summum evehi,
2 nunc ad minima retrahi Probi mors satis prodidit. nam
cum ducta per tempora variis vel erecta[m] motibus vel
adflicta[m], nunc tempestate aliqua nunc felicitate va-
riata omnia prope passa esset, quae patitur in homine
uno mortalitas, videbatur post diversita*tem* malorum
iam secura continuata felicitate m*a*nsura post Aure-
lianum vehementem principem Probo ex sententia
⟨*senatus ac populi*⟩ leges et gubernacula [senatus ac
3 populo] temperante. sed ruina ingens vel naufragii
modo vel incendii accensis fataliter militibus sublato
{e} medio tali principe in eam d*e*sperationem votum
publicum redegit, ut timerent omnes Domitianos, Vitel-
4 lios et Nerones. plus enim timetur de incertis moribus
principis quam speratur, maxime in ea re p., qu⟨*a*⟩e
recentibus confossa vulneribus Valeriani captivitatem,
Gallieni luxuriam, triginta etiam prope t*y*rannorum
⟨*conluvionem*⟩ caesa civilium membra sibimet vindi-
cantium perpessa m⟨*a*⟩eruerit.

2 Nam si velimus ab ortu urbis repetere, quas varieta-
tes sit passa Romana res p., inveniemus nullam magis

1 INCIPIT EIUSDEM CARUS ET CARI & NUMERIANUS FELICITER P (ad Constantinū aug͡. *add. a. m.*) 5 erectam P^1 *t.* B 6 adflictam P^1 *t.* B 8 diuersitam͠ P^1 *t.* B 9 mensura P^1 mansura Σ, P *corr.* 10/11 sententia leges & gubernacula senatus ac populo PΣ 14 e *om.* P, *non om.* Σ disperationem P 19 prope] probra *Eyss.* tirannorum P 20 conluuionem *add. Pet. Richterum secutus* collisionibus *add.* P *corr.* chaos *add. Bra.* motum *add. Petsch.* bellorum *ante* ciuilium *add.* P *corr.* 20/21 eam *ante* uindicantium *add.* P *corr.*

vel bonis floruisse vel malis laborasse. et, ut a Romulo 2
incipiam, vero patre ac parente rei p., quae illius fe-
licitas fuit, qui fundavit, constituit roboravitque rem
p. atque unus omnium conditorum perfectam urbem
reliqui*t*! quid deinde Numam loquar, qui frementem 3
bellis et gravidam triumphis civitatem re⟨*li*⟩gione mu-
nivit? viguit ig⟨*it*⟩ur usque ad Tarquinii Superbi tem- 4
pora nostra res p., sed passa tempestatem de moribus
regiis non sine gravi exitio semet ulta est. adolevit 5
deinde usque ad tempora Gallicani belli, sed quasi
qu*o*dam mersa naufragio capta praeter arcem urbe plus
prope mali sensit quam *t*imeba⟨*n*⟩t boni. reddidit se 6
deinde in integrum, sed eo usque gravata est Punicis
bellis ac terrore Pyrr⟨*h*⟩i, ut mortalitatis mala prae-
cordiorum timore sentiret. crevit deinde victa Cartha- 3
gine trans maria missis imperiis, sed socialibus ad-
fecta discordiis extenuato felic⟨*it*⟩atis sensu usque ad
Augustum bellis civilibus adfecta consenuit. per
Augustum deinde reparata, si reparata dici potest li-
bertate deposita. tamen utcumque, etiamsi domi tristis 2
fuit, apud exteras gentes effloruit; passa deinceps tot
Nerones, per Vespasi*a*num extulit capu*t*. nec omni Titi 3
felicitate laetata, Domi*t*iani vulnerata inmanitate per
Nervam atque Traianum usque ad Marcum solito me-
lior, Commodi v[a]ecordia et crudelitate lacerata est.
nihi*l* post haec praeter Severi diligentiam usque {ad} 4
Alexandrum Mam⟨*a*⟩eae sensit bonum. longum est, 5
quae secuntur, universa conectere: uti enim principe
Valeriano non potuit et Gallienum per annos quin-
decim passa est. invidit Claudio longi⟨*n*⟩quitatem im- 6

2/3 *post* felicitas *in* P *c. 13, 1* Augustum — *c. 15, 5* fuisse *intermissa sunt; in* Σ *ordo non est turbatus* 5 reliquid P 6 regione P^1 7 igur P^1 11 quadam P 12 tumebat P timebat Σ tum habebat *Gru.* tum erat *Petsch.* habuerat *Pėt.* timebant *Ho.* 17 felicatis P^1 felicitatis Σ, P *corr.* 22 uespasionum P^1 capud P 23 domicia P^a domiciani P^b 26 nihis P nihil Σ ad *om.* P^1, *non om.* Σ, *add.* P *corr.*

perii amans vari[a]etatum prope et semper inimica for-
7 tuna iustitiae. *sic* enim Aurelianus occisus est, sic Ta-
citus absumptus, sic Probus caesus, ut appareat nihil
tam gratum esse fortunae, quam ut ea, quae sunt in
8 publicis actibus, eventuum vari[a]etate mutentur. sed
quorsum talibus qu[a]erellis et temporum casibus de-
tinemur? veniamus ad Carum, medium, ut ita dixerim,
virum et inter bonos magis quam inter malos principes
conlocandum et longe meliorem, si Carinum non re-
li[n]quisset heredem.

4 Cari patria sic ambigue a plerisque proditur, ut prae
sum*ma varie*tate dicere nequea*m*, [ae]quae illa vera
2 si[n]t. Onesimus enim, qui diligentissime vitam Probi
scripsit, Romae illum et natum et eruditum, sed Illy-
3 ricianis parentibus fuisse contendit. sed Fa*b*ius Ce-
ryllianus, qui tempora Cari, Carini et Numeriani soler-
tissime persecutus est, neque Romae sed in Illyrico
genitum, neque Pannoniis sed Poenis parentibus ad-
4 serit natum. in ephemeride quadam legisse ⟨*me*⟩ me-
mini Carum Mediolanensem fuisse, sed a⟨*l*⟩*bo cu*-
5 ria⟨*e*⟩ Aquil⟨*e*⟩iensis civitatis insertum. ipse se, quod
negari non potest, ut epistula eius indicat, quam pro
consul[a]e ad legatum suum scripsit, cum eum ad bona
6 hortaretur officia, Romanus vult videri. [a]epistula
Cari: 'Mar*c*[li]us *Aure*lius ⟨*Carus*⟩ pro consul[a]e Ci-
liciae Iunio legato suo. maiores nostri, Romani illi

1 ℘pe & sem℘ PΣ semper et prope *Pet.* prope semper et *Eyss.* et prope semper *Ti. p. 104* inproba et semper *Petsch.* 2 Fit P^1 Sic P *corr.*, Σ 11 CARI *maiusculis, sed atris litteris in* P *pictum* ambiguę P 11/12 praesumptae grauitate P presumpte ueritatem Σ prae summa uarietate *Obr. (Pet.)* nequeant aequae P nequeant et quae (que) Σ illi *?He.* 13 diligentissimę P 15 fauius P^1 18 nequę P 19 me *add. Less.* 20/21 auo iuria P auo iuri (uiri) Σ albo curiae *Ma.* 21 se *del. edd., def. Petsch.* 24 romanus PΣ, *edd.* Romanum *Petsch.* 25 Manslius ualerius P^1 Carus *add. a. m. in* P manlius (mallius) ualerianus Σ M. Aurelius Carus *Cas.* Marcus Aurelius Carus *Eyss.* Marcus Aurelius *Pet.*

principes, in legatis creandis hac usi sunt consuetudine,
ut morum suorum specimen per eos ostenderent, qui-
bus rem publicam de*lega*bant. ego vero, si ita non 7
esset, aliter non fecissem: ⟨*non*⟩ feci aliter, si te iu-
vante non fallar; fac igitur, ut maioribus nostris, id
est Romanis non discrepemus viris.'

Vides tota [a]epistula maiores suos Romanos illum 8
velle intellegi. indicat et oratio eius ad senatum data 5
istam generis praerogativam. nam cum primum im-
perator esset creatus, sic ad senatorium ordinem scrip-
sit. inter cetera: 'gaudendum est itaque, p. c., quod 2
unus ex vestro ordine, vestri etiam generis imperator
est factus. quare adnitem*ur*, ne meliores peregrini
quam vestri esse videantur.' hoc quoque loco satis 3
clarum est illum voluisse intellegi se esse Romanum,
id est Roma oriundum.

Hic igitur per civiles ⟨*et*⟩ militares gradus, ut tituli 4
statuarum eius indicant, praef. praet. a Probo factus
tantum sibi aput milites amor*is* locavit, ut interfecto
Probo tanto principe solus dignissim*us* videretur im-
perio.

Non me praeteriit suspicatos esse plerosque et eos in 6
fasto⟨*s*⟩ ret⟨*t*⟩ulisse Cari factione interemptum Probum,
sed ⟨*ne*⟩que[d] meritum Probi erga Carum neque Cari
mores id credi patiuntur, simul quia Probi mortem et
acerrime et constantissime vindicavit. quid autem de 2
eo Probus senseri[n]t, indicant litter⟨*a*⟩e de eius hono-
ribus ad senatum dat⟨*a*⟩e:

'Probus Augustus amantissimo senatui suo salutem
dicit.' inter cetera: 'felix autem esset nostra res p., si,

3 diligebant P delegabant (delegebant) Σ 4 feci alit̄ si PΣ specialiter *Pet.* ⟨non⟩ feci aliter, si *Cas. (Eyss.)* 13 adnitemini PCh adnitimini *alii* Σ *codd.* adnitemur *edd.* 17 et *ante* militares *add. edd.; asyndeton def. Ti. p. 43* 18 statuarū* P 19 amores P 20 dignissimis P^1 *t.* B^1 23 fasto P^1 24 neque *edd.* nec Σ quod P 27 senserint P^1 *t.* B^1 senseri*t P *corr.*

qualis Carus est aut plerique vestrum, plures haberem
3 in actibus conlocatos. quare equestrem statu*a*⟨*m*⟩ viro
morum veterum, si vobis placeat, decernendam censeo,
addito eo ut publico sumptu [vel] eidem exaedificetur
domus marmoribus a me delatis. decet enim nos talis
integritatem remunerari viri' et reliqua.

7 Ac ne minima quaeque conectam et ea, quae apud
alios poterunt inveniri, ubi primum accepit imperium
con*sen*su omnium militum, bellum Persic[c]um, quod
Probus parabat, adgressus est liberis Caesaribus nun-
cupatis, et ita quidem ut Carinum ad Gallias
tuendas cum viris lectissimis destinaret, secum vero
Numerianum, adul*e*⟨*s*⟩centem cum lectissimum tum
2 etiam disertissimum, duceret. et dicitur quidem
s⟨*a*⟩epe dixisse se miserum, quod Carinum ad
Gallias principem mitteret, neque illa aetas esset
Numeriani, ut illi Gallicanum, quod maxime con-
stantem principem quaerit, crederetur imperium. sed
3 haec alias. nam exstan*t* ⟨*et*⟩iam litter⟨*a*⟩e Cari, quibus
aput praefectum suum de Carini moribus qu[a]eratur,
ut appareat verum esse, quod Onesimus dicit, habuisse
in animo Carum, ut Carino Caesareanum abrogaret
4 imperium. sed haec, ut diximus, alias in ipsius Carini
vita dicenda sunt. nunc ad ordinem revertemur.

8 Ingenti apparatu et toti[u]s viribus Probi profligato
magn*a* ex parte bello Sarmatico, quod gerebat, contra
Persas profectus nullo sibi occurrente Mesopota-
mia⟨*m*⟩ Carus cepit et ⟨*C*⟩tesifontem usque pervenit
occupatisque Persis domestica seditione imperatoris
2 Persi⟨*ci*⟩ nomen emeruit. verum cum avidus gloriae,
pr*a*⟨*e*⟩fecto suo maxime [i]urg*e*nte, qui et ipsi et filii⟨*s*⟩

2 statuo P^1 4 uel *om.* Σ, *del. edd.* 9 concessu P consensu Σ ꝑsiccum P^1 *t.* B^1 ꝑsiçcum P *corr. (altera litt.* c *exp.)* 13 adulicentem P^1 *ut videtur* adulescentem P *corr.* 15 quod] ut P^a qđ P^b *t.* B 19 exstans P^1 *t.* B exstant P *corr.* iam PΣ etiam *Cas., edd.* 25 totius PΣ 26 magno P^1 27/28 mesopotamia P^1 *t.* B 30 ꝑsi PΣ 31 ꝑfecto (*i. e.* pro-

eius quaerebat exitium cupiens imperare, longius pro-
gressus esset, ut alii dicunt morbo, ut plures fulmine
interemptus est. negari non potest eo tempore, quo 3
perit, tantum fuisse subito tonitruum, ut multi terrore
ipso exanimati esse dicantur. cum igitur ⟨*a*⟩egrotaret
atque in tentorio iaceret, ingenti exorta tempestate in-
mani coruscatione, inmaniore, ut diximus, tonitru exa-
nimatus est. Iu*li*us Ca⟨*l*⟩purnius, qui ad memoriam dicta- 4
bat, talem ad praefectum urbis super morte Cari [a]epi-
stulam dedit. inter cetera: 'cum', inquit, 'Carus, princeps 5
noster vere carus, aegrotaret et ⟨*in tentorio iaceret*⟩,
tanti turbinis subito exorta tempestas est, ut caligarent
omnia neque alterutrum nosceret; coruscationum de-
inde ac tonitruum in modum [fulgurum] igniti sideris
continuata vibratio omnibus nobis veritatis scientiam
sustulit. subito enim conclamatum est imperatorem 6
mortuum, et post illud praecipu[a]e tonitru⟨*u*⟩m,
quo⟨*d*⟩ cuncta terruerat. his accessit quod cubiculari 7
dolentes principis mortem incenderunt tentorium. unde
su⟨*b*⟩it⟨*o*⟩ fama emersit fulmine interemptum eum,
quem, quantum scire poss*u*mus, aegritudine constat
absumptum.'

Hanc ego epistulam idcirco indi*di*, quod plerique 9
dicunt vim fati quandam esse, ut Romanus princeps
Ctesifontem transire non possit, ideoque Carum ful-
mine absumptum, quod eos fines transgredi cuperet,
qui fataliter constituti sunt. sed sibi habeat artes suas 2

fecto) P^1 *t.* B iurgante PR urgente *Pet. (Eyss.)* filii PΣ filio *Pet.* filliis *Ho.* 4 periit *Pet.* 8 Iubus P^1 iubet Σ Iulius P *corr.* capurnius P^1R calphurnius P *corr.* 10 cętera P 11 in tentorio iaceret *add. Kell. (Pet.)* 13 alterutrum] *cf. Thielmann, Arch. f. lat. Lex. VII, p. 373 sq.* noscer& coruscationum P^1 noscere permitteret uis coruscationum P *corr.* 14 fulgurum *del. Ma.* 18 quo P, *Pet.* contra P^a cuncta P^b *t.* B territa erant *Pet.* cubiculari P^1 -rii P *corr.* 20 fuit P, *om.* Σ, *del. Eyss.* subito *Pet.* 21 possimus P^1 possumus Σ, P *corr. Less., lex. p. 509^a* 23 ępistulā P inditi P^1 *t.* B^1

3 timiditas, calcanda virtutibus. licet plane ac licebit (per sacratissimum Caesarem Maximianum constitit) Persas vincere atque ultra eos p*rog*redi, et futurum reor, si a nostris non deseratur promissus numinum favor.

4 Bonum principem Carum fuisse cum multa indicant tum illud etiam, quod, statim est adeptus imperium, Sarmatas adeo morte Probi feroces, ut invasuros se non solum Illyricum sed Thracias quoque Italiamque minarentur, ita s[i]ci⟨*e*⟩nter bella par⟨*t*⟩iend*o* contudit, ut paucissimis diebus Pannonias securitate donaverit occisis Sarmatarum sedecim mili[ti]bus, captis diversi sex[s]us viginti milibus.

10 Haec de C*a*ro satis esse credo. veniamus ad Numerianum. huius et iun⟨*c*⟩tior patri et admirabilior per socerum suum facta videtur historia. et quamvis Carinus maior aetate fuerit, prior etiam Caesar qua*m* ⟨*Numerianus*⟩ sit nuncupatus, tamen necesse est, ut prius de Numeriano loquamur, qui patris secutus est mortem, post de Carino, qu*em* vir rei p. necessarius Augustus Diocletianus hab*i*tis conflictibus interemit.

11 Numerianus, Cari filius moratus egregi[a]e et vere dignus imperio, eloquentia etiam praepollens, adeo ut puer public[a]e declamaverit feranturque illius scripta nobilia, declamationi tamen magis quam
2 Tulliano adcommodiora stilo. versu autem talis fuisse

---

1 ut *post* licebit *add.* ChR, *Pet.; sed cf. Ti. II p. 161 de parentheseos usu* 3 pgredi (*i. e.* pergredi) P^1 *t.* B pgredi (*i. e.* progredi) P *corr.*, Σ 6 ut *post* statim *add. Pet.; sed cf. MB 11, 4* 9 ita scienter *Pet. in app., Ma.* ita sic inter PR *(pleonasmum* ita sic *def. Löfstedt)* ita sic iter *alii* Σ *codd.* bella pariendi P belli partiendi Σ bella partiendo *Ma.* 11 militibus P^1 *t.* B mili**bus P *corr.* (ti *eras.*) 13 coro P^1 14 iuntior P iunctior *Gru. (Pet.)* 16/17 quae P quam ⟨Numerianus⟩ *Pet.* 19 mortem] ał morem *superscr. a. m. in* P quae P c(orriga)s quē *superscr. a. m.* 20 hab&is P^1 21 NUMERIANUS *in* P *maiusculis litteris miniatis pictum* 25 adcommodatiora *Pet. per errorem*

praedicatur, ut omnes poetas sui temporis vicerit. nam et cum Olympio Nemesiano contendit, qui ἁλιευτικὰ κυνηγετικὰ et ναυτικὰ scripsit qui[n]que omnibus co*loribu*s inlustratus emicuit, et Aurelium Apoll*i*narem ⟨*i*⟩amborum scriptorem, qui patris eius gesta in litteras ret⟨*t*⟩ulit, [h]isdem, qu⟨*a*⟩e recitaverat, editis veluti radio solis obtexit. huius oratio fertur ad senatum 3
missa tantum habuisse eloquentiae, ut illi[s] statua non quasi C⟨*a*⟩esari sed quasi r⟨*h*⟩et[h]ori decerneretur, ponenda in bibliotheca[e] Ulpia, cui suscriptum est: 'Numeriano Caesari, oratori temporibus suis potentissimo.'

Hic patri comes fuit bello Persico. quo mortuo, cum 12
oculos dolere coepisset, quod illud aegritudinis genus nimia utpote ⟨*vigilia*⟩ confecto familiarissimu*m* fuit, ac lectica porta⟨*re*⟩tur, factione Apri soceri sui, qui invadere con*a*batur imperium, occisus est. sed cum per 2
plurimos dies de imperatoris salute quaereretur a milite, contionareturque Aper idcirco illum videri non posse, quod oculos invalidos a[c] vento ac sole subtraheret, f*o*etore tamen cadaveris res esset prodita, omnes invaserunt Aprum, cuius factio latere non potuit, eumque ante signa et principia protraxere. tunc habita est ingens contio, factum etiam tribunal. et cum 13
qu⟨*a*⟩ereretur, quis vindex Numeriani iustissimus fieret, quis daretur rei p. bonus princeps, Diocletianum

---

2/3 alieutica · KYNHΓЄTIKꓥ · P 3 nautica PΣ Ixeutica *Bernh.* *ἰξευτικὰ Ihm* pontica *Bae.* quinq; P^1 *t.* B qui*q; P *corr.* inque *Pet.* 3/4 coloniis PR colonis *Pet.* coronis *Cas. (Ma.)* coloribus *Petsch.* 4 apollonarē P^1 *t.* B 5 amborũ PR ạĩborum (a *exp.*) Ch iamborum *edd.* quia P^a *ut videtur* qui* P^b *t.* B qui et P *corr.* 6 Hisdemq; P 8 illis P^1 *t.* B illi* P *corr.* 10 bibliothecae P^1 *t.* B bibliotheca* P *corr.* 14 illud PR *def. Löfst.* id Ch illi *Gru., edd.* 15 nimia utpote PΣ, *edd.* s(iue) uigilia *in* P *a. m. adscr. in marg.* nimia utpote uigilia O, *Ricc. aliique, qui ex* P *corr. dependent codd.* familiarissimus P 16 portatur P^1 arrii *ante* apri *add. a. m. in* P 17 conebatur P^1 19 contionar&ur quạe P (a *exp.*) 20 ac P^1 *t.* B a* P *corr.* 21 fa&ore P

omnes divino consensu, cui multa iam signa facta dice-
bantur imperii, Augustum appellaverunt, domesticos
tunc regentem, virum insignem, callidum, amantem rei
p., amantem suorum et ad omnia, quae tempus quae-
siverat, temperatum, consilii semper alti, nonnumquam
tamen ⟨*ferreae*⟩ frontis, sed prudentia e⟨*t*⟩ nimia per-
2 vicacia motus inquieti pectoris conprimentis. hic cum
tribunal cons⟨*c*⟩endisset atque Augustus esset appel-
latus et quaereretur, quem ad modum Numerianus
esset occisus, educto gladio Aprum praefectum prae-
tori ostentans percussit, addens verbis suis: 'hic est
auctor necis Numeriani.' sic Aper foeda vit⟨*a*⟩
et deformibus consiliis agens dignum moribus suis exi-
3 tum dedit. avus meus ret⟨*t*⟩ulit interfuisse conti[ci]oni,
cum Diocletiani manu esset Aper occisus; dixisse
autem dicebat Diocletianum, ⟨*cum Aprum*⟩ percus-
sisse⟨*t*⟩: 'gloriare, Aper,
Ae*ne*ae magni dextra cadis.'
4 quod ego miror de homine militari, quamvis plurimos
pl*ane* sc*i*am militares vel Gr⟨*a*⟩ec[a]e vel Latin[a]e vel
5 comicorum usurpare dicta vel talium poetarum. ipsi
denique comici plerumque sic milites inducunt, ut eos
faciant vetera dicta usurpare. nam et 'lepus tute es:
pulpamentum quaeris' Livii Andronici dictum est
multa alia, quae Plautus Cae⟨*ci*⟩liusque posuerunt.

2 Augustum — *c. 15, 5* fuisse *in* P *intermissa sunt post c. 2, 2* felicitas; *in* Σ *ordo non est perturbatus* *post* augustum *a. m. in* P *in marg. add.* Diocletianū 5 temperatum] statim paratum *Pet.*[1] semper paratum *Kell.* 6 froncis P^a frontis P^b *t.* B^1 □ efrontis Σ effrontis *edd.* ⟨ferae⟩ frontis *He.* ⟨ferreae⟩ frontis *Ho. cf. Plin. pan. 35, 3* prudentiae P prudentia et *Pet.* 6/7 ꝑuicatia P 7 hic] *in* P *a. m. superscr.* diocletianus 10/11 praetori P^1 praetorii P *corr.* 12 aꝑfoedauit P perfedauit Σ Aper foeditate *Pet.* Aper foeda uita *Eyss.* 16 cum Aprum] *add. a. m. in* P 16/17 ꝑcussisse P^1 18 *Verg. Aen. X 830* ameae P^1 *t.* B 20 plus quã P quam Σ plane sciam *Paucker (Pet.)* 23/24 *Terent. Eun. 426* es et pulpamentum *Terent. Eun. 426* 25 alia quae P *anacoluthon def. Ti. p. 116, adn. 1* aliaque *Pet.* caeliusq; P^1 celiusque Σ caeciliusq; P *corr.*

Curiosum non puto neque satis vulgare fabellam 14
de Diocletiano Augusto ponere hoc convenientem loco,
quae ill*i* data est ad omen imperii. — avus meus mihi
ret⟨*t*⟩ulit ab ipso Diocletiano compertum —. 'cum', 2
inquit, 'Diocletianus apud Tungros in Gallia in qua-
dam caupona moraretur in minoribus adhuc locis mi-
litans et cum Dryade quadam muliere [cu]rationem
convictus sui cotidiani faceret atque illa diceret: 'Dio-
cletiane, nimium avarus, nimium parcus es', ioco non
serio Diocletianus respondisse fertur: 'tunc ero largus,
cum fuero imperator.' post quod verbum Dryas dixisse 3
fertur: 'Diocletian[a]e, iocari noli, nam eris imperator,
cum Aprum occideris.' semper in animo Diocletianus 15
habuit imperii cupiditatem, idque Maximiano conscio
atque avo meo, cui hoc dictum a Dryad[a]e ipse ret-
⟨*t*⟩ulerat. denique, ut erat altus, ri*s*it et tacuit. apros 2
tamen in venatibus, ubi fuit facultas, manu sua sem-
per occidit. denique cum Aurelianus imperium accepis- 3
set, cum Probus, cum Tacitus, cum ipse Carus, Diocle-
tianus dixit: 'ego semper apros occido, sed alter utitur
pulpamento.' iam illud notum est atque vulgatum, 4
quod, cum occidisset Aprum praefectu*m* praet., di-
xisse fertur: 'tandem occidi Aprum fatalem.' ipsum 5
Diocletianum idem avus meus dicebat nullam
aliam sibi causam occidendi manu sua fuisse, nisi ut
impleret Dryadis dictum et suum firmaret imperium.
non enim tam crudelem se innotescere cuperet, pri- 6
mis maxime diebus imperii, nisi illum necessitas ad
hanc atrocitatem occisionis adtraheret.
Dictum est de Caro, dictum etiam de Numeriano, su- 7
perest nobis C a r i n u s, homo omnium contaminatissi- 16

1 non *del. Cas. et Ho.* 3 illa P illi Σ 7 Dryade] sacerdotissa fauni siue pani *superscr. a. m. in* P curationem P cum (dum) rationem Σ 9 ēs P 12 fertur *in* P *ex* fertus *corr.* 13 occiderit P^1 *t.* B 16 altus] i. e. astutus *superscr. a. m. in* P rix̃ P^1 *t.* B risit P *corr. in ras.* 22 praefectus P 25 *post* aliam P *pergit* fuit qui fundauit; *vide ad c. 2, 2*

mus, adulter, frequens corruptor iuventutis (pudet di-
cere, quod in litteras Onesimus ret⟨*t*⟩ulit), ipse quoque
2 male usus genio sexus sui. hic cum Caesar decretis
sibi Galliis atque Ita*li*a[e], Illyrico, Hispani⟨*i*⟩s ac Brit-
tanni⟨*i*⟩s et Africa relictus a patre Caesareanum te-
neret imperium, sed ea lege, ut omnia faceret, quae
Augusti faciunt, inormibus se vitiis et ingenti foeditate
3 maculavit, amicos optimos quosque releg⟨*av*⟩it, pessi-
mum quemque elegit aut tenuit, praef. urbi unum ex
cancellariis suis fecit, quo foedius nec cogitari potuit
4 aliquando nec dici. praef. praetorii, quem habebat, oc-
5 cidit; in eius locum Matronianum, veterem concilia-
torem, fecit, unum ex his notariis, quem stup⟨*ro*⟩rum
et libidinum conscium semper atque adiutorem ha-
6 buerat. invito patre consul processit. superbas ad se-
natum litteras dedit. vulgo urbis Romae, quasi populo
7 Romano, bona senatus promisit. uxores ducendo ac
reiciendo novem duxit pulsis pleri⟨*s*⟩que praegnatibus.
mimis, meretricibus, pantomimis, cantoribus atque le-
8 nonibus Palatium replevit. fastidium suscribendi tan-
tum habuit, ut inpurum quendam, cum quo semper
meridi[a]e iocabatur, ad suscribendum poneret, quem
obiurgabat plerumque, quod bene suam imita-
17 retur manum. habuit gemmas in calceis; nisi gem-
mata fibula usus non est, balteum etiam saepe gem-
matum regem denique illum Illyrici plerique voci-
2 tarunt. praef(ectis) numquam, ⟨*numquam*⟩ consulibus
obviam processit. hominibus inprobis plurimum de-
3 tulit eosque ad convivium semper vocavit. centum li-
bras avium, centum piscium, mill[a]e divers⟨*a*⟩e car-
nis in convivio suo frequenter exhibuit. vini pluri-

2 ipse] ipso *Petsch.* 4 ita bae P^1 ytalie Σ Italia *edd.* Italia et *Kell.* 8 relegit PΣ relegauit *edd.* 9 elegit P legit Σ 13 stuprũ P^1 *t.* B stuprũ (*i. e.* stuprorum) P *corr* 18 pleriq; P^1 19/20 lęnonib; P 25/26 Balteum — gemmatum PΣ, *edd.* balteo – gemmato *Petsch. et Ho.* 27 Pref̃ P numquam *add. Gru.*, *edd.*

mum effudit. inter poma et melones natavit. rosis Me-
diola⟨*nen*⟩sibus et triclinia et cubicula stravit. bal- 4
neis ita frigidis usus est, ut solent esse cellae supposi-
toriae, frigid*a*riis semper nivalibus. cum hiemis tem- 5
pore ad que*n*dam locum venisset, in quo fontana es-
se⟨*t*⟩ pertepi⟨*d*⟩a, ut adsolet per hiemem naturaliter,
eaque in piscina usus esset, dixisse balneatoribus fer-
tur: 'aquam mihi muliebrem praepara⟨*s*⟩tis.' atque hoc
eius clarissimum dictum effertur. audiebat pater eius, 6
quae ille faceret, et clamabat: 'non est meus.' sta-
tuerat denique Constantium, qui postea Caesar est fac-
tus, tunc autem praesidatum Dalmatiae administrabat,
in locum eius subrogare, quod nemo tunc vir melior
videbatur, illum vero, ut Onesimus dicit, occidere. lon- 7
gum est, si de eius lux*u*ria plura velim dicere. qui-
cumque ostiatim cupit noscere, legat etiam Fulvium
Asprianum usque ad t⟨*a*⟩edium gestorum eius uni-
versa dicentem.
Hic ubi patrem fulmine absumptum, fratrem a so- 18
cero interemptum, Diocletianum Augustum appellatum
comperit, maiora vitia et ⟨*s*⟩celera edidit, quasi iam
liber a frenis domesticae pi[a]etatis suorum mor⟨*t*⟩ibus
absolutus. nec ei tamen defuit ad vindicandum sibimet 2
imperium vigor mentis. nam contra Diocletianum mul-
tis pr*o*eliis conflixit, sed ultima pugna apud Mar*g*um
commissa victus occubuit.

Hic trium principum fuit finis, Car*i*, Numeriani et 3
Carini. post quos Diocletianum et Maximianum princi-
pe*s* ⟨*dii*⟩ dederunt, iungentes talibus viris Galerium at-

1/2 mediolasibus P^1 4 frigidaliis P frigidariis Σ 5 quemdam P 5/6 ee͡ (*i. e.* esse) P 6 ꝑtepia P^1 8 p̃paratis PΣ praeparastis *Petsch.* 12 praesidiatum *edd. cum* B 15 luxoria P 21 celera P^1 22 moribus PΣ mortibus *Cas.*, *edd.* 25 praeliis P marcũ P Margum *Cas.* 27 caro P 28/29 principem dederunt P principes dederunt Σ principes dii (di) dederunt *edd.* 29 garelium P^a, *corr.* P^b

que Constantium, quorum alter natus est, qui accep-
tam ignominiam Valeriani captivitate[m] deleret, alter,
4 qui Gallias Romanis *l*egibus redderet. quattuor sane
principes mundi fortes, sapientes, benigni et admodum
liberales, unum in rem p. se⟨*n*⟩tientes, [s]per⟨*r*⟩eve-
rent⟨*es*⟩ Romani senatus, moderati, populi amici,
pe⟨*r*⟩*san*⟨*c*⟩*ti*, graves, religiosi et quales principes
5 semper oravimus. quorum vitam singulis libris Clau-
dius Eusthenius, qui Diocletiano ab [a]epistulis fuit,
scripsit, quod idcirco dixi, ne quis a m*e* re⟨*m*⟩ tan[ta]-
tam requireret, maxime cum vel vivorum principum
vita non sin*e* repr[a]ehensione dicatur.
19 Memorabile[m] maxime Cari et Carini et Numeriani
hoc habuit imperium, quod ludos populo R. novis or-
natos spectaculis dederunt, quos in Palatio circa por-
2 ticum stabuli pictos vidimus. nam et neurobaten, qui
velut in ventis cot⟨*h*⟩urnatus ferretur, exhibuit et
t*oe*c⟨*h*⟩obaten, qui per parietem urso eluso cucurrit,
et ursos mi*m*um agentes et item centum salpistas uno
crepitu concinentes et centum *cera*taulas, choraulas
centum, etiam pyt⟨*h*⟩aulas centum, pantomimos et
g*y*mnicos mille, pegma praeterea, cuius flammis scaena
conflagravit, quam Diocletianus postea magnificentio-
3 rem reddidit. mimos praeterea undique advocavit. ex-
hibuit et ludum Sarmaticum, quo dulcius nihil est. ex-

---

2 captiuitatē P **3** regibus P legibus Σ **5** Sitientes P sentientes Σ **5/6** spereuerent P preterea Σ semper reuerentes *Gru. (Pet.)* perreuerentes *Petsch.* **7** pescate P prẽs V potentes Ch potestate *vulgo* persancti *Gru., edd.* pietate *Petsch.* **10/11** amare tanta tam P amaret et nostra Σ a me rem tantam *Salm., edd.* **11** uel uiuorum P *quod def. Momms., Ges. Schr. VII, p. 331, adn. 1* uiuorum Σ uel diuorum *Becker (Pet.)* **12** sint P^1 *t.* B sir////// *nunc exstat in* P *perforata scilicet charta Pergamena* repraehensione P (adulationis siue autem odii *superscr. a. m.*) **13** Memorabilē P **18** thycobaten P *i. e.* toechobaten (τοιχοβάτην) *vidit Salm.* tichobaten *edd.* **19** minum P **20** capitaulas P Ch camptaulas *vulgo (Eyss.)* cerataulas *Salm. (Pet.)* **22** gemnicos P

hibuit Cyclope[m]a. do[r]natum est Gr⟨*a*⟩ecis arti-
ficibus et gymnicis et histrionibus et musicis aurum et
argentum, donata et vestis serica.
Sed haec omnia nescio quantum apud populum gra- 20
tiae habeant, nullius sunt momenti apud principes bo-
nos. Diocletiani denique dictum fertu*r*, cum ei quidam 2
largitionalis suus [a]editionem Cari laudaret dicens
multum placuisse principes illos causa ludorum thea-
tralium ludorumque cir*c*ensium: 'ergo', inqui*t*, 'bene
risus est in imperio suo Carus.' denique cum omnibus 3
gentibus advocatis Diocletianus daret ludos, parcis-
sime [a]usus {est} libertate, dicens castiores esse opor-
tere ludos specta⟨*n*⟩te censore[m].
Legat hunc locum Iunius Messala, quem ego libere 4
culpare audeo. ille enim patrimonium suum scaeni-
c*is* dedit, heredibus abnegavit, matris tunicam dedit
mimae, lacernam patris mimo, et recte, si aviae pallio
aurato atque purp*u*reo pro syrmate tragoedus uteretur.
inscriptum est adhuc in choraulae pallio tyriant⟨*h*⟩ino, 5
quo ille velut spolio nobilitatis exultat, Mes⟨*s*⟩al⟨*a*⟩e
nomen uxoris. iam quid lineas petitas Aegypto lo-
quar? quid Tyro et Sidon*e* tenuitate perlucidas, mi-
cantes purpura, plumandi difficultate pernobiles? do- 6
nati sunt ⟨*ab*⟩ Atraba*ti*[ti]s birri petiti, donati birri
Canusini, Afri[n]can*i*, opes in scaena *n*⟨*on*⟩ prius visae.
et haec quidem idcirco ego in litteras ret⟨*t*⟩uli, quod fu- 21

---

1 cyclopem P Cyclopea *Salm., edd.* adornatum P Ch **6** fertũ P^1 **7** claudar& P^a *ut videtur* *laudar& P^b *t.* B (c *eras.*) **9** cirnensium P^1 cirenensium P *corr.* Ego P^a, *corr.* P^b inquid P **12** ausus P usus est Σ est usus *Pet.* libertate P *quod def. Löfstedt, Beitr. p. 70 sqq. (cf. W. A. Baehrens, Glotta V, p. 95 sq.)* liberalitate Σ, *Pet.* **13** spectate *(corr. ex* spectare *?)* censorē P spectante censore Ch **15/16** scaenices P **17** & recte si auiae P, *quod def. Ti. p. 124 sq. ironiam quandam subaudiens* et rethe suauie Ch ut reti flauo et *Turnebus (Eyss.)* et concessit auiae *Momms.* **18** aurato atque] *evanuerunt paene in* P *litterae* purporeo P ut *ante* uteretur *add. Momms.; cf. ad v. 17* **22** sidona P **24** atrabacitis P ab Atrabatis *Salm. (Pet.)* **25** afrincane P scęnari P senatu non Ch scaena non *edd.*

turos editores pudore tangeret, ne patrimonia sua proscriptis legitimis heredibus mimis et balatronibus deputarent.

2 Habe, mi amice, meum munus, quod ego, ut s⟨a⟩ep[a]e dixi, non eloquentiae causa sed curiositatis in lumen edidi, id praecipu[a]e agens, ut, si quis eloque⟨n⟩s vellet facta principum reserare, materiam non requireret, habiturus meos libellos ministros eloquii. 3 te quaeso, sis contentus nosque sic voluisse scribere melius quam potuisse contendas.

1 pudore P *t.* B *littera finalis nunc est incerta* 2 balatronibus P^1 *t.* B, Ch bal/////onibus *nunc exstat in* P *perforata scilicet charta Pergamena (cf. Ho., Klio XIII p. 421, adn. 1)* 6/7 eloques P^1 *t.* B eloquēs P *corr.* 8 habituros P 10 felicit., EXPLICITAE VITAE DIVERSORUM PRINCIPUM ET TYRANNORUM A DIVO ADRIANO USQUE AD NUMERIANUM FELICITER UTERE FELIX P *miniatis litteris*

INDEX NOMINUM

Nomina principum ex ipsorum vitis non sunt laudata. Ceterae voces exstant in Scriptorum historiae Augustae lexico a Carolo Lessing diligentissime confecto.

asteriscus * designat nomina emendata; cruce † significavi nomina corrupta. pleniora nomina in his addita sunt uncis: ⟨ ⟩. praenomina vel cognomina, qui non in omnibus adhibentur locis, hisce inclusi uncis: ( )

A

D

H

I

N

U

V

ADDENDA ET CORRIGENDA

*p. 6 in adnot. ad v. **24** post „*Pet.*“ adde „*et Ho.* legionis *def. Pasoli, Convivium N. S. 6, 733 (cf. Löfstedt, Syntactica I^2 218 et Klotz, Rh. Mus. 78, 305)*“

*p. 10 in adnot. adde „**17** inierat *Pet. et Ho.*“

*p. 11 in adnot. ad v. **13** post „**P**“ adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 298*“ ac post „**Σ**“ adde „obsaepserunt *Ho.*“

*p. 12 in adnot. ad v. **7** post „*He.*“ adde „*delendum esse putamus*“ atque ad v. **15** post „**Σ**“ adde „*Asyndeton restituendum esse putamus; cf. Kühner-Stegmann II, II 151*“

*p. 24 in adnot. ad v. **16** post „**Σ**“ adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 308*“

p. 26 in adnot. adde „**8** doctissimum **P** ditissimum **Σ**“ in adnot. adde „**14** urbs **Σ** uel **P**“

*p. 28 in adnot. ad v. **25** post „**Σ**“ adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 287*“

*p. 36 in adnot. ad v. **12/13** post „*(Pet.)*“ adde „scriptor Gr. hist. *Zernial p. 61, 1 propter cursum*“

*p. 41 in adnot. ad v. **29** post „*Eyss.*“ adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 308*“

p. 61 in adnot. ad v. **3** post „**B^1**“ adde „multam **P** *corr., edd.*“

*p. 69 in adnot. ad v. **16** post „**P**“ adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 301*“ ac post „*Pet.*“ adde „*et Ho.*“

*p 71 in adnot. adde „**22** umquam *Ho.* numquam *def. Pasoli, Convivium N. S. 6, 730 sq. (Klotz)*“

*p. 72,5 dubium est, utrum in contextu „*pe* [t]tit“ scribendum sit an in adnotationibus „retit“.

p. 76 in adnot. ad v. **1** post „Σ" adde „*Zernial p. 45 propter cursum*"

*p. 82 in adnot. ad v. **16** post „*Eyss.*" adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 295*"

p. 84 in adnot. ad v. **9** adde „Fausiano *Magie; Degrassi, I fasti cons. (cf. CIL XIV 5357)*"

p. 91 in adnot. ad v. **23** adde „non muliebriter **Σ**, **P** *corr.*"

*p. 95 in adnot. ad v. **5/7** post „*sq.*" adde „nec defuit an *del. Magie (Pet., Klotz, Rh. Mus. 78, 276)*"
in adnot. ad v. **9** post „*(eiecit Da.)*" adde „ *sed cf. Klotz, Rh. Mus. 78, 276 A 1*"
in adnot. ad v. **23/24** post „*edd.*" adde „ *quod necessario mutandum esse non putamus*"

*p. 105 in adnot. adde „ **15** inscriptus *velut substantivum intellexit Pasoli, Convivium N. S. 6, 731 (Löfstedt)*"

*p. 114 in adnot. ad v. **9** post „Σ" adde „ut *om.* **P**, *Ho., def. Klotz, Rh. Mus. 78, 308*"

p. 115, 25 post „Timolao" adde „*⟨relictis⟩*"
in adnot. ad v. **25** adde „Timolao relictis *Ho.*"

p. 121 in adnot. ad v. **7** post „**P**" adde „*def. Hartke, Kinderkaiser p. 159 , 2*"
in adnot. ad v. **7/8** post „**PΣ**" adde „*def. Hartke l. l.*"

p. 138 in adnot. ad v. **3** adde „incitaverunt *edd.* incitaverant *Zernial p. 83, 1 propter cursum*"

p. 140 in adnot. ad v. **10** post „*Bae.*" adde „membra *Thörnell*"
in adnot. ad v. **11/12** post „*Ho.*" adde „ad Romanae rei p. corpus *Thörnell*"; *post „*Pet.*" adde „*(cf. Zernial p. 51)*"

*p. 153 in adnot. ad v. **24** post „montiacum **P**" adde „*def. Bijvanck, Mnemosyne 6, 380/381; 7, 76/79 (Halkin)*"

*p. 155 in adnot. ad v. **31** post „**PΣ**" adde „*et Ho.*"; post „*Klein*" adde „totis *Walter, Philol. Wochenschr. 56, 559*"

p. 164 in adnot. ad v. **2** post „Σ" adde „*def. Ronconi (v. Ho., Burs. Jahresbericht 256, 1937, 130)*"

*p. 167 in adnot. ad v. **6** post „Σ" adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 285*"

p. 167 in adnot. ad v. **20** post „*vulgo*" adde „uel *Hartke, Kinderkaiser p. 159 , 2*"

p. 169 in adnot. ad v. **11** post „*He.*" adde „*nihil immutat Hallén p. 95 sq.*"

*p. 173 in adnot. ad v. **24/25** post „*He.*" adde „pacatis post orientem Gallis atque undique (ubique) terrarum uictor *Klotz, Rh. Mus. 78, 278 A 1*"

p. 174 in adnot. ad v. **18/19** post „Σ" adde „Axomitae *edd.*"

*p. 175 in adnot. ad v. **25/26** post „**PΣ**" adde „*def. Magie*"

p. 177 in adnot. adde „**2** subreptus **PΣ** subrectus *Mommsen, Strafrecht p. 927,5 cum Gothofredo; at cf. Gall. 12,5 (II 91,8)*"

*p. 179 in adnot. ad v. **20** post „*He.*" adde „delegitur *Klotz, Rh. Mus. 78, 294*"

p. 180 in adnot. ad v. **24** post „**ChR**" adde „Axomitae *edd.*"

p. 185 in adnot. v. **1** ante „pretia" adde „gratiam *Hallén, Hartke p. 282*"

*p. 191 in adnot. ad v. **21** post „quid Σ" adde „*Flor. Vat., Pasoli, Convivium N. S. 6, 733 (Löfstedt)*"; post „*et Ho.*" adde „protraho *Löfstedt, Syntactica II 260*"

*p. 198 in adnot. adde „**19** quidam] quidem *Pet. et Magie fortasse recte*"

p. 205 in adnot. ad v. **22/23** post „*Pet.*" adde „bucellati *Th. L. L. s. v. bobulaci;* bucellati, aceti *Magie per errorem*"

p. 208 in adnot. ad v. **20/21** adde „nomina *add. Da., quod praefert Zernial propter cursum*"

*p. 211 in adnot. ad v. **28** adde „*def. Zernial p. 39,1*"
*p. 213 in adnot. ad v. **22** post „*edd.*" adde „Albam] *cf. Addenda vol. I ad p. 128. Ad rem vide Norden p. 31*"
p. 216 in adnot. ad v. **21** post „*Pet.*" adde „Vandalis *vulgo*"
*p. 217 in adnot. ad v. **12** post „*a. m.*" adde „quam perire cum B. et P. *Walter, Philol. Wochenschr. 56, 560*"
*p. 221 in adnot. ad v. **2** post „*Σ*" adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 273*"
p. 222 in adnot. ad v. **20** adde „quare etiam nostra quoque etiamsi non tanta, non tamen minima fuerit cura *Thörnell*; *quare nobis quoque, etiamsi non tanta, non tamen minima fuerit cura *Zernial p. 102*"
p. 231 in adnot. ad v. **8** post „*Da.*" adde „callescat *Klotz, Philol. Wochenschr. 48, 465, Zernial p. 133 rhythmi causa*"
p. 234, 20 pro „⟨*conluvionem*⟩ caesa civilium membra" nunc malim „caesa⟨*s*⟩ [ci]vili*a*[m] membra" (v. Burs. Jahresbericht 256, 137 sq.)
*in adnot. ad v. **20** adde „triginta tyrannorum caesa civilium membra sibimet vindicantium imperia perpessa *Walter, Philol. Wochenschr. 56, 560*"
p. 235 in adnot. ad v. **12** post „tumebat P" adde „ *Magie*"; post „timebant *Ho.*" adde „bonis *Magie*"
*p. 236 in adnot. ad v. **24** post „*edd.*" adde „*def. Klotz, Rh. Mus. 78, 305*"; post „*Petsch.*" adde „*et Ho.*"
*p. 242 in adnot. ad v. **6** post „*edd.*" adde „*Zernial p. 70, 2*"